

Les. 987.

~~Theat.~~

~~Hist. eccles.~~

~~Ord. Sac. Sepa.~~

MODESTI TAUBENGALL
APOLOGETICUS

Adversus Umbras Oratij

MELLITI

PRO FAMA

A.R.P. GABRIELIS HEVENESI

ET

UNIVERSÆ

SOCIETATIS JESU

In causa Libelli, qui CURA SALUTIS
inscribitur, præcipiens Methodum
de Statu vitæ maturè ac pru-
denter delibe-
randi.

VERONÆ, M. D. CC. XXIII.

Sunt multi inobedientes,
Vaniloqui & Seductores,
Quos oportet redargui *Tit. 1.*
Defensio mihi proposita est, non
calumniatio :

Vindicem ago Famæ
Religiosissimorum Hominum
Piorumque Manium.
Stat experiri omnia pro Amicis.
Pro DEI Servis.

Quorum
Non voluntate, non consilio,
nec scitu, nec nomine,
Sed suâ Sponte.
Solius æquitatis studio,
jure naturæ.

Ob patientiam optimorum Vi-
rorum læsam
Hoc opusculum
Indignatio iusta
composuit.

A.R.

*A.R. Rector Eximijs à Societate Jesu
Patribus & Fratribus.*

DEdico vobis hoc opusculum, quia pro Vobis. Famam tueor Vestram, quia Vos non defenditis. Habete præmium modestiæ. Fama vobis necessaria est: Vobis? imò alijs, quorum Saluti servitis. Nihil facilius, quàm Famam Vestram defendere, quia opera Vestra testimonium perhibent de Vobis. Molestè forsitan operam meam accipitis, metu, nè crabrones excitem. Ne timete. Si excitavero, compescam. Quid autem? nonne per ipsum silentium vehementiùs excitantur? Satis estis, reor, experti. Audent, quia filetis: Calumnias inferunt, quia non refertis. Res indigna! Si adhuc filere decernitis; at non ego, qui ferre insolentiam tantam nullo modo possum: Et quos tandem novos excitabo crabrones? nonne ità sunt modò, ut excitari virulentiores haud possint? Prodiit Libellus famosus annis ab hinc aliquot: prodiit anno nuperno alter priore fædior. Sub incude, ut jactant, sunt alijs. Bellum Vobis apertè denunciatum est. Cantantur de Vobis triumpho, ostentantur plagæ, in faciem jactantur dictoria, amplificatur invidia Vestra apud omnes ordines, firmatur & hæret sinistra opinio, insultant Vobis, tanquam nè hiscere audentibus, inimici, animos Vobis lapsos petulanter obijciunt, grassantur in fama Vestra tanquam in pascuis liberis securâ proboscide, suoque quasi jure in vestra ignominia stabulantur, quin ex ipsis sacris pulpitis appetimini, quid amplius expectatis; Siletis tamen: atqui silentium non modestiæ, sed conscientiæ,

A 2

Scientiæ, sed formidini, sed inopiæ defensionis tribuitur. Siletis; atqui sic petulantia & calumniarum nullus erit finis. Adhuc siletis? Nempe stat cum Apostolo per infamiam & bonam famam eniti ad palmam. Piè, sanctè, religiose. At non committam ego, ut abutantur alij patientiâ Vestrâ. Dixi nihil esse facilius, quàm famam Vestram defendere. Quidquid enim objectatur Vobis, vetus est crambe, millies diluta. Effudit in Vos dudum Vires suas omnes calumnia, hebetavit aciem, consumsit tela amissòque ut vespa aculeo torpet. Et hi tandem crabrones, quos timere oporteat? explodendo vincuntur. Est autem, ob quod crabrones, qui hodie circumfremunt, sit necesse compescere. Primum Castigatio Calumniatoris, qui famam Vestram relictam, & primi occupantis putavit. Deinde invidia, ac sinistra opinionis, quam ille de Vobis affricare conatus est, abstersio. Tertium vindicatio famæ Religiosissimi Viri, qui Decus fuit Societatis JESU, quem nefas est post fata desertum indefensumque relinqui. Faciam igitur quod Virum probum, æquique amantem deceat. Vos Admodum Reverendi atque Eximij Viri officium meum gratuitum ut non ingratum habebitis, sic ità à me peragi sentietis, ut, quod DEUS faciet, non sitis crabrones, quos admodum timeatis, habituri, faciàmque imò, ut adversarius, quàm Vos, crabrones sibi excitatos intelligat. Valete & mei ad Aras mementote.

Honoris Vestri

Studiofissimus
Modestus Taubengall.

Ad

Ad Lectorem.

Venit nuperrimè (utinam priùs venisset) ad manus meas Libellus ficto nomine editus Annò 1721. contra opusculum R.P.G.H. è Societate JESU, quod *cura Salutis* inscribitur. Authorem statim agnovi, uti Corvum ex voce; eundem quippe, qui jam aliàs similem Libellum tanquam sui ordinis partes agens contra id opusculum ediderat, nempe *Oratium Mellitum*. Pervolvi Libellum obiter, & eandem crambem, quam in primo, hic de integro recoctam, multa præterea in Almam Societatem JESU ineptissimè scripta, & puram putam animi passionem manifestè prodentia deprehendi; quo, ut verum fatear, horis pomeridianis cum contubernali meo instar gerrarum trivialium nonnunquam prælegi jusseram, cachinni captandi causâ. Est enim quiddam jucundum, videre homines insolitâ quadam perturbatione & mentis extasi laborantes, quomodo jam fremant, jam furant, jam Coelum ac Terram permisceant, mox iterum velut animo linquente ejulent, terram supplodant, atque rursus oculis in Coelum versis opem Superùm implorent; jam hanc, jam illam in partem irruant, ubique impingant: Aperto ad aures usque ore velut magnum quid crepaturi adstent, & hiantes in ipsa loquendi molitione destituantur: Sic Herculem furentem, sic Medeam cruentam, sic alia comœdiarum & ludorum artificia, affectuumque turbato-

rum imitamenta non sine gustu animi, voluptatē-
que spectamus, præsertim si nullum periculum ma-
joris alicujus rei orituræ prævideatur. Quod verò
in fictis & umbraticis, idipsum multò amplius in ve-
ris hominum à se exorbitantium affectibus aspectare
jucundum est, præsertim ijs, qui Serijs identidem di-
stracti, obvenientibus istiusmodi laxamentis ma-
gnopere capiuntur. In quo tamen ille manet sapien-
tem fructus, æstimare, quàm turpe sit, quàm fœ-
dum, hominem rationis compotem ità affectibus
suismet abripi, adeò in verba ac gestus indecoros e-
rumpere, adeò parùm sui potentem esse, ut ex ore,
ex oculis, ex toto vultu, quin omni ex motu signa
hominis de statu mentis penè dejecti appareant:
Fœda res, attamen à nonnemine magno Sapientiæ
proventu spectata; cui, ut scimus, ad iram refræ-
nandam profuit, hominis irati speciem aliquando
spectasse.

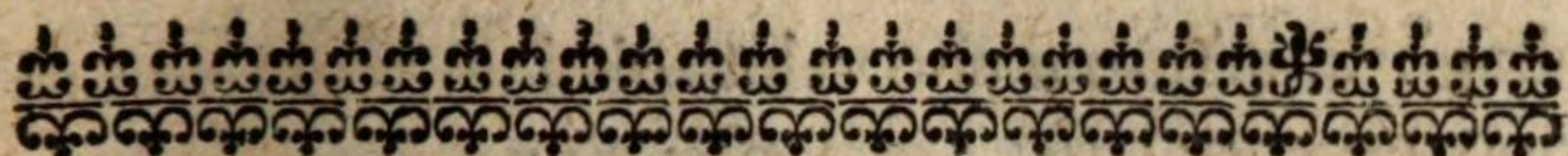
Libellum igitur, quem dixi, aliquando per otium
volutabam, illudque cum familiari meo sæpenume-
ro conferebam, mirari me sanè, quid esset, quod In-
clyta Societas JESU, cujus honor & fama eo opus-
culo vehementer petebatur, ad omnia tamen pisce
magis obmutesceret, ad ejusmodi clamores ei in ip-
sam aurem ingestos, surda tamen permaneret: Quæ
cum & Pylades meus capere satis non posset, præ-
cipuè quòd satis intelligebamus, multos ex eadem
Societate in provincia tum Austriaca, tum Bavarica
alijsque fuisse, quibus calamus magnopere prurie-
bat, ad nœnias istas non tantùm refutandas, sed in
authoris etiam pudorem luculentum regerendas:
Id unicè causabantur, ligatas esse manus; Discipli-
nam

nam jussúmque superiorum in causa esse, quo præ-
lium conferere vetarentur illud in paremiam usur-
pantes: *Vinco seu vincor, semper ego macular*; tum
& pacis atque ædificationis publicæ rationem ha-
bendam, qui fructus nonnullâ etiam patientiæ mo-
destiæque difficultate sapienter redimeretur. Hæc
cùm ità inter nos ego sociusque meus agitaremus,
subit, impulsu, nescio quo, animum meum cogitatio,
quâ simul in linguam delatâ, quid, inquam, si ego ve-
ritatis æquitatisque causam mihi tuendam sumerem?
Est mihi ad similia ludicra pectus minimè pavidum;
& hostem, cum quo mihi esset agendum, nemo ad-
modum magni facit, certè judicium ejus omnes ac-
cusant; ut mihi porro non magno negotio debella-
ri, profligarique posse videatur. Certè argumenta,
quæ legissem, adeò esse futilia, adeò nullo Dialecticæ
vinculo compaginata, ut uno alterove intorto telo
velut scopæ di. Tolutæ seipsis in mera ramenta sint a-
bitura: Tum si acrimoniâ certandum esset, suppe-
titura mihi abundè verba, queis hominem à capite
ad calcem veris scitisque coloribus expingerem; ve-
rùm hunc non esse eruditorum stylum, quibus illud
alterum potius solenne, ut rationibus & ingenio,
quàm vetularum rabidarum, puerorumque trivia-
lium vocabulario in ejusmodi congressibus uti ma-
lint, cætera Melampodi permittentes, ut ea levato
pedis crure conspersa alpernetur. Hæc cùm ità disse-
rerem, subridens necessarius meus, næ tu, inquit, rem
Sanctam facturum esses, si hominis fremebundi, atque
in omnes licenter incurrentis capiti ac cornibus fœ-
num illigares, ejusque, quâ velut alpha eruditorum
ebrius incedit, gloriæ effumant; frigidam affunderes:

Recte sanè non de Societate tantùm JESU, quam indignissimis modis homo nupernus accipit, sed de alijs quòque Religiosis, imò & secularibus, quibus ejus ramus & insolentia intolerabilis est, esses meriturus.

Atque adeo non diu deliberans, otium, quod inter assiduos reipublicæ labores parcissimum mihi est, tantillum tamen huc seponendum existimavi. Vocato igitur librario meo famulisque missis factis hæc, quæ deinceps proferentur, desultorio labore in calamus dictavi: Quæ à Te Lector, non eo animo legi velim, ut speres me paribus argumentis, id est scommatis, ejulationibus, execrationibus diris in Mellitum erupturum; nequaquam enim vero: Indigna hæc genio, calamóque meo; indigna ingenio. Multóque minùs in ejusdem famæ diminutionem, aut contumeliam (quod noxam alioqui gravissimam Christiani ducimus) aut ipsius, aut Sanctissimæ Religionis effutiturum: Argumentis & rationibus agam, tum & modestiâ scribendi sinè dubio vincam; quam victoriam homini ingenio longè potiorem, quàm illam alteram, quæ mordendo conspurcandóque transigitur, judico. Cæterum quod ego, qui in seculo dego, hæc talia mihi sumpserim, causam accipe: Delictum non religiosum ab seculari Christiano pudefieri debebat, quidve ab ipso vel Christiani hominis officium, nedum ratio statûs religiosi exigit, ab seculari discere: Maximè verò me impulit officium in pientissimos Sancti viri manes, quos homo humanitatis omnis immemor vel in sepulchro vellicare, & inquietare non erubuit, hominisque famam immortalì memoriâ dignam ignominia postremæ addicere, id quod mihi peculiari quodam, quo eram pijsimo viro in vivis adnexus, necessitudinis, æstimationis, beneficiorum vinculo, tolerandum minimè videbatur. Requiescat in pace vir Sanctus, & laborum suorum, quos in omne genus hominum, præcipuè in manu-ducenda ad salutem juventute posuit, fructu gaudeat in perpetuas æternitates! obmutescant ora loquentium iniqua!

Ad

Ad Mellitum.

TRia sunt hominum genera, quos etiam probra & scommata ingerentes ne responso quidem dignari solemus : Stulti, infantes, ægroti. Quonam horum numero te Jesuitæ habeant, cum tibi ad tuas calumnias adhuc respondere supersederint, ignoro. Ego certè ne te putes adeò nauci ab omnibus fieri, vir tot anecdotis clarus, sustinere haud potui, quin tibi, alijs etiam tacentibus, pauca responderem. Gratissimum tibi credo facturus ; quòd habeas aliquem, qui ad tuas gerras animum nonnihil advertat. Hoc certè videris unicè exam-bivisse, cum uno libello edito non contentus etiam secundum altero magis ridiculum adornaveris, & vir negotijs literarijs adeò obrutus tamen te adeo fatigare sustinueris, eo tantum, ut apparet, fine, ut esset aliquis, qui pensi tuas nugas haberet, in te commiseratio. Desiderio igitur tuo deferendum, & quoniam alioqui risum & joca mihi captare solenne, nonnullam inter umbras tuas diversionem animi aucupandam putavi, ea scilicet ratione, quâ solemus hominum aliena agentium & loquentium mirabiles actiones libenter spectare, & ex furijs ac rabie talium hominum risum & cachinnum captare. Jucundè igitur & hilariter hoc opusculum mihi fluxit ; & quidem ut gustum voluptatemque animi mei intelligas, adeò properè atque celeriter, ut nec dimidij mensis plenum spatium in eo concinnando consumpserim ; id quod facile ex stylo vibrato, ac volucris cogita-

cogitationibusque uno velut anhelitu excurrentibus
intelligere poteris. Serijs enim, cùm alioqui sim val-
dè occupatus, nefas putabam, risu & jocis nimium
temporis subtrahere. Quamvis autem, ut dixi, ri-
sum & jocum captaverim, tamen cepit me aliquan-
do miseratio tui, ut qui vir Religiosus talia mihi pos-
se scribere non videbaris, nisi morbus mentem tuam
vehementer deprefferit. Proinde operam dedi, ut
si qua fortè possem, te tibi redderem, & quâ adeò
excidisti, commoditate mentis, præclaro certè bene-
ficio, te cumularem. Quod utrùm affecutus sim, ex
eventu patebit: Cæterùm inter umbras & nugas tu-
as non semper nugaciter, sed sæpe valdè seriò versa-
tus sum, & tecum tanquam cum homine intelligente
locutus, quod nolim à quopiam sic accipi, tanquam
arbitratus essem, homini statum commodum jam
redijsse, sed feci in aliorum gratiam, ut qui fortè cum
maxima illius injuria eum sanè loqui putabant, ma-
nibus palpent esse meras umbras. Tu interim mi æ-
groto gratum habebis, quòd curationem *muscarij* tui
susceperim, & licèt modò, dum adhuc furijs & um-
bris æger es, id molestissimè sis laturus, tamen cùm
sanitas redierit, medico & incisori gratias ages. Cu-
ratio porrò tali modo instituetur, ut primò fumum,
quituum caput valdè obnubilat, discutiam, deinde,
ut muscas, quæ in cerebro tuo velut in Apiario, inte-
gra examina, nidificârunt, téque miserum in modum
torquent, dispellam: postea ut inflammationem
cordis, quæ tibi febrim etiam rationis induxit, ido-
neis refrigerantibus sopiam. Deinde, ut glaucoma,
quod oculos tuos obduxit, succo nonnunquam
morsicante, mox iterum lenimentis abstergam. Gut-
tur

tur item tuum, & linguam humore bilioso penitus
oppletam dulcificare conabor, melle identidem in-
gesto, tum & labia & dentes & præcordia sæpius-
cule inungam melle, manus item tuas & digitos ex-
tremos, quibus ad scribendum uteris, quin & cala-
mum & atramentarium, quæ manibus assiduò ver-
sas, denique & oculos, quibus lives, & nares, quas
corruptissimas habes, & supercilia, quæ rigidè nimi-
um tollis, & mentum maturitatis index, & denique
totum caput melle perungam, ut jam sicut es nomi-
ne, sic & re fias totus *Mellitus*, id est dulcis, non a-
cerbus, mansuetus, non furiosus. Ne tamen possis
modestiam accusare meam, videbis in toto decursu
me valdè politè, decenterque loqui, tecum ludere
potius & joculari, quam seriò certare: Te proprio
nomine nunquam appellabo: Ordinem tuum san-
ctissimum, cui utinam majori decori esses? semper
omni laudum & venerationis genere prosequar, non
sic, quemadmodum tu cum Societate JESU egisti.
Argumentis dicta mea, non scommatis, non calum-
nijs stabiliam, alios ejulatus, invectivas, exprobra-
tiones, insultationes, quæ tu fecisti, nequaquam ut à
me fiant, committam: Qui enim ægrum curare vult,
sanus sit, necesse est. Omittam multa, quæ dicere
possem, alia leniùs, quàm mereantur, efferam. Quod
autem in risum & cachinnum tuas omnes ineptias
convertam, hoc tu certè contumeliam non inter-
pretabere, quandoquidem non possit esse melior di-
ctorum tuorum tam furiosorum acceptio & inter-
pretatio, quàm ea non ex malitia, aut deliberata men-
te, sed ex profunda animi ægritudine deliquium indu-
cente, esse profecta: Ex quo ille etiam fructus &
bonum

bonum proveniet, ut homines, qui tuas rabies & umbras legerint, non adeò offendantur & scandalizentur, reputantes ea non ab expedito, aut exoneratæ mentis homine, sed ab ægro & attonito esse prolata, de quo scilicet spes sit, si ad mentem redierit, meliora & sensurum, & locuturum; tum nè Acatolici arbitrentur inter Religiosos inveniri tales, qui præsentè animo præditi sustineant, tam absurda & enormia scribere. Sic & invidiam à te omnem avertam: Ægroto enim omnes libenter ignoscunt, & satis calamitatum sustinere censetur, qui inopia judicij laborat. Sic autem totum opusculum dispescam.

1. Producam vitam & mores laudatissimi & Sanctissimi viri R. P. Gabrielis Hevenesi, quem, si omnes aliæ causæ scribendi deficerent, æquitas tamen flagitaret contra tot calumnias & contumelias defendi: ità enim habeo me perinde bonum piūque facturum, atque si Sancti cujuscpiam injuriam mihi defendendam susceperim.

2. Ostendam, quòd, quæ scripsit, sanctissimè, rectissimèque scripserit, non impudenter, non scandalosè, non contumeliosè, non vertiginosè, ut Mellitus vociferatur.

3. Discutiam umbras Melliti, & ejus argumenta, quæ nulla omnino sunt, adeò, ut mirari satis non potuerim, homini sano gravia videri potuisse, diluam ad oculum.

4. Ostendam defectum & inopiam judicij, quæ Mellitus in utroque suo centunculo consarcinando laboravit.

5. Subijciam allocutiones duas, alteram ad A. R. R. Societatis JESU Patres, ad Amplissimos Præsules

sules Melliti Superiores alteram, denique datis Mellito commodis præceptis concludam Opusculum.

Protestatio Authoris.

Protestor inprimis me nihil sinistri de quoquam Ordine aut quapiam ejus persona velle in præsens scribere. Mellitum quod attinet, cum is adeò non mel Atticum quin fel acerbissimum Jesuitis propinaverit, sibi tribuet, si absinthiten sibi à me credat aliquando misceri. Propè dixissem: Exedat, quod intrivit: nî, quemadmodum præmisi, puderet subdibus uti præustis, Lectoremque ad prandia fabrorum, aut ad poma vocare agrestia. Religiosus cum sit, nolui ludibrium facere, adeò ut nec ipsius, nec Religionis nomen edam. Ille viderit, quâ conscientiam potuerit Religiosissimos viros non jocularibus aut innoxiijs bracteolis, quibus ego eum excomam, sed *planè serijs*, famosis ignominiosisque strophis, ipse non laceffitus, mundi ludibrio totius, quoad in se erat, exponere.

Protestor secundò, me cum potuissem multò acrius asperare Stylum, & par pari referre, non paruisse tamen ingenio aut ubertati materiæ, sed apiculæ in morem libasse Melliti mel in summa duntaxat cute, fixo quandòque aculeo, non ad sensum profundum, sed ad scabiem potius perfricandam accommodo, nullo odij aut vindictæ veneno; levius denique quàm oportuit. Quid ita? Non ob meritum Melliti, aut quod ipse sibi fortè persuadeat, metum ejus aliquem, sed honoris & reveverentiæ gratiâ, quâ in Sanctissimum ejus ordinem atque inprimis Amplissimum Monasterij Mellicensis Præsulem &

lem & ego feror, & inclitam JESU Societatem ferri
scio, Virum (quod non gratiæ conciliandæ do, sed
planè spectatis ejusdem per Austriam, ac præcipuè
Urbem Viennensem, quin exteras quoque terras
Virtutibus) Virum inquam, quo Mellitus planè di-
gnus haud est, moderatum, æqui bonique amantem,
Sapientem, magnumque decus Ordinis sui, è cujus
mente scio non fuisse scabiosum illum Pasquinum,
quem Mellitus edidit, quin contrà multis occasioni-
bus eum alio longè animo, quàm quo Mellitus o-
ptasset, in JESU Societatem & fuisse & esse. Scio
eum detestari tumultuosa ejusmodi consilia, averfari,
ut par est, studia contentionum; scio sic favisse li-
teris & eruditioni inter suos promovendæ, ut tamen
paci, concordiæ, denique virtuti potiora tribueret.
Parum huic bonæ menti Mellitus respondit, Melli-
tus ille tanta in laudem suavitatemque Obedientiæ
perorans, re verò ipsa sic agens, ut fructus haud
admodum jucundos lætòsque Superioribus ferat
suis, filiusque sit non gaudij sed doloris. Precor
ut Ordini Sancto sic commodet, ut non fovisse
malum ovum Confratres reliqui aliquando ge-
miscant, Vapor & spuma stabile nihil habent:
fumus etiam lacrymas elicit non alijs magis, quàm
qui eidem affident foco, eodémque lare versan-
tur. Quid recti sperandum, si simius se Regem
ferat? Protestor tertio me, quod erat muneris
mei, in hoc præcipuè incubuisse, ut errores non-
nullos Mellito eximerem, inprimis, quo puta-
vit se esse aut invulnerabilem aut adeò formida-
tum, ut ejus vim calami eruditionisque torren-
tem

tem nemo sustineat : Se esse Leonem, cujus os
radere nemo audeat : Lyras suas magni fieri ab
hominibus eruditis, aut esse ejusmodi, quæ à
nemine refelli possint : Demum quo putavit se
esse præcentorem Choragumque cœtûs Philolo-
gorum, quo sibi existimabat licere, æstimationem
sui, thus ac poplitem imperare omnibus, &
nî faciant, in morem cornupetæ quoslibet licen-
ter impetere, summos, medios, Religiosos, Se-
culares, atque denique agere, qui vix pipiat, in
senatu literario Dictatorem. Illum maximè er-
rorem ei demtum oportuit, quo somniabat se ti-
meri : quæ causa fuit, ut, cùm alias essem longè
mitiùs scripturus, ob hocipsum liberaliùs aliquan-
tùm incessem vellicaremque ejus cristas, ut ne
videlicet, qui novus esset insolentiæ stimulus, ti-
meri se aut observari putaret. Protestor nihil es-
se tui, quod extimescam Mellite, non nomen,
non calamum, non halitum eruditionis, non
iram, non furorem, non calcar, non tomos tu-
os, non crambes tuas, non scommata, non cla-
mores, non fœdera tua, nihil inquam tui est,
quod reformidem, ingenium autem & judicium
minimè. Quodsi tibi doleat, memineris idem
evenisse ranæ, quæ cùm clamoritate suâ freta cho-
rum inter animalia ducere & leones percellere
coaxando, vellet, conculcata est. At repudium
mihi daturus es, amicitiamque renunciabis. Tu-
um jus esto, te amicum esse meum dedi-
gnari, at ego esse tibi dedigna-
bor inimicus.

Proæ-

Proëmium.

Opportunissimè mihi venit in mentem ejus, quod legi apud Ælium R. 2. Histor. c. 13. planè in rem meam, de socio quodam Anyti, qui ibidem disertè *Mellitus* appellatur. Struxerat ille cum alijs calumniam Socrati Viro Atheniensium optimo, modestissimo, justissimo deditque operam, ut in theatro fabula factus insolentissimè traduceretur, ob id inprimis, quod diceretur sequiores quondam opiniones in eos, qui ipsum audirent, inducere. Et erat comœdum maledicum secuta apud multos acclamatio: Nam & tum quoque, ut laudatus Ælianus subjicit, verum erat illud Tratini: Theatrum corda malè sana habebat. Adeò & Socrati suus non deerat Mellitus. Quid huc aptius? Socratem profecto memoriæ nostræ vexasti Mellite, & cum applausu nonnullorum ejus fuffuris, cujusmodi & inter Athenienses extitisse idem scriptor commemorat, hominum invidiosorum, & optimis quibúsque detrectandum, ijs inprimis, qui præ reliquis vitæ gravitate fulgerent, proclivium, eorum planè, quibus corda malesana: Et es decreto talium Mellite laurum forsitan plamamque promeritus: Verum enimvero non consummabis victoriam. Erat, quo repulit Sycophantam Socrates: quid illud? Spectandum se dedit.

Fiat hoc in præsentì: Spectetur Socrates,

CA-

CAPUT I.

Quis vir fuerit A. R. P. Gabriel
Hevenesi?

*Ex mea ipsius notitia, & gravissi-
morum omnis ordinis testium
relatione.*

In memoria æterna erit justus, ab auditione
mala non timebit. Plal. I I I.

A R. P. Gabriel Hevenesi natus erat nobili Hunga-
rorum progenie, in vicino Austriæ comitatu
Castri ferrei, Annô 1656. 24. Mart. Parente
inter suos conspicuo, & negotijs etiam publicis specta-
to. Matre fœmina pientissima, cujus memoriam æ-
quum est in Annalibus Austriacis, & omnium cordibus
perennare. Tantum quippe ejus meritum est in augu-
stissimam Domum, quantum nullæ nostræ prædicatio-
nes valeant rependere. Hæc enim est illa fœmina, quæ
Augustissimum piæ memoriæ Leopoldum Magnum ex
præsenti mortis discrimine eripuit; intoxicatâ artocrea,
quam noverat aut suspicabatur scelere alterius fœminæ
in vicino, ut notum est, prædio Pottendorff appara-
tam, illâ in latrinam abjectâ, aliâque ejusdem formæ
substitutâ. Hac igitur Matre editus Gabriel cum lacte
hausit fidelitatem illam in Augustissimam Domum, quam
per omnem inde vitam in omnibus negotijs demon-
strasse, compertum est omnibus.

Teneris pueritiæ annis innocenter exactis in Societate JESU postmodum ita crevit ætate & Sapientiâ, ita in omni virtutum & literarum disciplina promovit, ita ob eximiam planèque singularem prudentiæ laudem omnibus, iisque primis atque Eminentissimis Viris in admiratione fuit, ut qui hac in parte ei detrahere quiddam, aut labem velit aspergere, omnium locuplete conscientia refelleretur. Oculati, si nescis, sunt Jesuitæ in observandis invicem moribus, & quàm juncti sunt quotidianâ vitæ & negotiorum consuetudine, tam non imperiti virtutum, atque si opus sit, etiam novorum minutulorum censores. Versatus est porro A. R. P. Gabriel potiores vitæ annos in luce Provinciæ Austriacæ, maximis quibusque munijs perfunctus; Tyronum, quod summi apud Jesuitas momenti est, institutioni præfuit annis undecim, Rector inde Collegij Academici, demum universæ per Austriam, Styriam, Carinthiam, Carnioliam, Hungariam, Croatiam, Transylvaniam extensæ provinciæ Præpositus, eam ubique Spiritûs religiosissimi Sapientiæ, prudentiæque planè, ut dixi, singularis laudem retulit, ut sæpè mirarentur (neque hodie satis capiant multi) quo pacto Vir tantis distractus Societatis munijs & omnes officij sui apices explere, & præterea libros conscribere, & conscientiarum arbitrum, quod peritissimè noverat, agere, unus par esset omnibus.

De arbitrio conscientiarum, ut memorem, nórunt Viennenses olim qui fuerunt Academici (hac quippe in urbe ætatem virilem omnem posuit) quàm sanctè, quàm graviter, quàm sapienter id officium gesserit. Accursus ad eum velut ad Parentem omnium fere adolescentum; quorum ille morbis quàm dextrè noverit consulere, multi hodièque grati unà mecum deprædicant. Ad instillandam eorum mentibus solidam pietatem, fovendam tuendamque innocentiam conscripsit libellos complures, Spiritu & prudentiâ plenos, qui manibus passim teruntur; & apud alienigenas quoque maximo in pretio sunt. Atque ut eo delabar, quod jam dudum Lector avebas, unde illæ lacrymæ, illæ Satyræ, quarum occasione hæc scribimus, ortum suum for-

fortitæ sunt; Quoniam in eo dirigendæ juventutis negotio, quod instituti Societatis JESU proprium est, primas tenet vitæ in posterum instituendæ deliberatio atque delectus, Vir, ut qui plurimos annos in ea palæstra contrivisset, ita in hac parte perfunctus est, ut ex amussi impleret regulas, quas ipse animæ directori præscripsit, præsertim illam, quæ sic habet: *Acturus cum deliberante sit prorsus indifferens, nec DEUM præveniat, sed sequatur.* Hoc ille. Verum quia per multum interest ad ea, quæ in sequentibus dicuntur, ut penitus viri religiosissimi spiritus & scita, quibus ille hac in re usus est, pernoscantur, juvat alias hoc in genere regulas adferre: sic igitur pergit:

Primum jubeatur deliberare, an in seculo manere velit. 2. an Ecclesiasticum statum assumere præstet. 3. an Religiosus Ordo ingrediendus? Deinde hac facta determinatione primò deliberandum proponat illi, qui v. g. secularem statum elegit, an militiæ? an æconomæ? an juris vel medicinæ studio, &c. Se addicere velit? vel si Religio illi præplacet, investigandum, qualis Religio assumenda? rationes scripto adnotandæ. Non statim cuique impulsui credendum; permittendus est longiori tempore negotium hoc & rationes expendere; juvabit etiam, eidem quædam contra illum statum, quem deliberans eligere vult, objicere: ita tamen,

ut positivè nullum ei statum, maximè verò nullam Religionem dissuadeat.

Conetur ejus motiva discernere, an à DEO, an ab amore proprio, vel dæmone sint profecta? nèque diu coram DEO considerata suum ei consilium aperiat, memor, quòd hanc animam, quam DEUS ejus curæ tradidit, etiam ab eodem sit repetiturus.

Si omnibus perpensis judicet vocationem esse à DEO, eligatur dies, quâ deliberans conclusionem à se factam DEO offerat, proque ejus executione gratias petat.

Religiosum statum ingressuro ejus difficultates explicandæ, svadendæ tales corporis mortificationes, quæ illi statui præscriptæ sunt, nè nova illi deinde omnia videantur. Hucusque caput illud: In capite porro antecedente inter alia hoc præcipit: Quia statûs electio etiam ab alijs circumstantijs pendet, v. g. cujus genij, ingenij, valetudinis, virium, propensionis, &c. deliberans sit, expedit de his pariter duci suo notitiam dare. Pluribus hic non immoror, quæ alioqui in sequentibus redibunt: Hæc ejus gnoma: *Deliberanti pri-*

primum curam debere esse de anima. Mortem, Judicium extremum, Infernum, Cælum in consilium adhibendum.

Mundum, carnem, demonem hostes esse bonæ deliberationis.

Amorem DEI esse deliberantis cynosuram.

Hæc & alia ejus generis sunt pronunciata viri Religiosissimi, quibus, ut ad oculum apparet, nihil aliud quærebat, quam bonum, salutemque animarum; proinde neutiquam, ut nonnullis postea visum, ad hunc potius, quam illum statum quempiam invitare aut allicere, sed viam omnibus regiam pandere, quâ nequē ad dextram, nequē sinistram declinent,

Et verò tantus ejus directionis apud adolescentes fructus extitit, ut quod viventium testimonio, posthumisque ejus tabulis compertum fuit, per eos, quo Viennæ degebat, annos, Adolescentum numerus sanè copiosus (fere quingenti) ad Religiosorum Ordines eo directore sint promoti; nequē ad Societatem JESU duntaxat (qui ejus numeri minima pars sunt) verum ad omnis generis Ordines, Benedictinos imprimis, Cistercienses, aliosque passim, quos non est necesse singulatim nominare. Et sunt haud pauci, qui hodièquē Sapientiam viri mirantur & prædicant, qui cū Societatem enixissimis votis exambivissent, ab eo tamen ad alia potius instituta, quin & seculares sunt, gravibus utique de causis directi.

His igitur alijisque gravissimis in bonum proximorum per omnem vitam exhaustis laboribus, cū Provinciæ Austriacæ suis virtutibus & Sapientiâ Decus & ornamentum ingens, & commoda, quibus hodièque fruitur, plurima Vir incomparabilis attulisset, rem in Hungaria Catholicam consilijs, quibus abunde pollebat, & autoritate apud Viros Principes, præclare adjuvisset (quo in loco non omittenda mentio

Eminentissimi Sanctissimique Principis & Archi-Episcopi Strigoniensis Leopoldi à Colonits, qui quanti Virum hunc & in secretis animæ suæ, & in publicis Religionis negotijs constituendis fecerit, notius est, quàm ut multis demonstretur: verbo: nihil majoris rei finè ejus consilio gessit, eo constanter usus arbitro & conscientiæ & Sanctorum negotiorum. nequè Augustissimi Imperatoris Leopoldi Divi mediocris in eum favor; ut qui arcana haud pauca cum Viro experientissimo communicata voluit. Ipse porro Vir sanè Religiosissimus nihil usquam negotij, nisi, quod esset ex Instituto, & ad rem seu Catholicam, seu commodum animarum spectaret, tractare sustinuit: præclaro semper successu, illo, quem sagacissimis ipse consilijs expediebat; præterea æstimatione apud summos Viros ingenti, quibus hodièque pretiosa ejus memoria. Certè Clemens XI. Pont. M. Virum iterato alloquio (Romam enim ab Austriacis Patribus Legatus Comitij Societatis intererat) cognitum adeò suspexit, ut cum ingenti ejus encomio sæpiusculè apud Cardinales de eo mentionem intulerit. *Oculati Jesuitæ* nomine ab Romanis ornatus. Merita Viri in Ecclesiam universam, præcipuè autem Hungaricam & transylvanicam perquam egregia; quod vel inde intelligas rarum profectò & illustre, quòd, eo potissimum operam conferente, Schismaticorum Valachorum octoginta millia cum Ecclesiæ Capite in gratiam & unionem Catholicorum redierint; tantà tamen Viri modestiâ, ut omnia sub humilitatis obscuro condiderit: quo ipso virtutis lucem intenderat adeò, ut multi dicerent, se parem omnibus numeris tum pietatis, tum Sapientiæ, tum egregiorum in Ecclesiam & Societatem JESU meritorum per omnem vitæ ætatem haud vidisse: Idem sui adeò negligens, ut nihil unquam in usum vertere suum aut commodum sit animadversus, illud in ore versans, quod opere planè præstabat: Sibi nihil, alijs omnia. In Deum, resque cœlestes semper absorptus, sic tamen, ut nemo eo in pauperes beneficentior, in omnes affabilior.

His igitur positis æternæ memoriæ monumentis, cum vires suas austeritate vitæ, & macerationibus, quibus ad stuporem deditus erat, veste etiam cilicina, quæ in carnem increverat, ac præsertim vigilijs attrivisset, obiit plenus meritis Viennæ in Professorum Domo 11. Martij Annô 1715. fine vitæ pientissimæ respondente, effigiem quoque, quod, nisi præcellentissimis inter Jesuitas Viris, fieri minimè consuevit in Collegio, uti audio, Tyrnaviensi publicè propositam cum subscripto Virtutum elogio promeritus. Testes horum omnium (nè quid Stylo aut Rhetoricæ datum putes) sunt hodièque omnes Provinciæ Socij, multique exterorum unà mecum, qui virum noverunt. Sanctimoniam peritiàmque rerum ad Spiritum pertinentium docent opuscula Ascetica plurima ab eo conscripta, stylo facili, nitido, ac cœleste quiddam redolente, quibus tamen suum nomen nusquam subscripsit, nisi quandòque primis literis G. H. non sanè, ut non nemo per calumniam scribit, sequiori quopiam consilio, sed fumi omnis declinandi studio, id reputans, in capite librorum quod bellissimè luceret, esse modestiam. Scripsit & congeffit tomos in folio plurimos (centum & amplius uti intellexi) de rebus ad Historiam Ecclesiasticam Hungariæ pertinentibus, qui velut thesaurus quidam aservantur, quos tantum abest ut creatus postea Provincialis, cum commodissimè posset, in lucem proferret edere, ut consummandi ejus laboris negotium, gloriàmque inde provenientem mallet alteri cuiquam relinquere. Quæ alia sunt hujus Viri partitè magis explicanda, quæ occulta & admiranda, non est hujus loci referre, quo consilium fuit, nihil nisi manifesta, aut publicis certè testibus facilè adstruenda producere. Referentur tum, cum ejus Vita ex instituto, quod ejus Socios facturos credo, adornabitur.

CAPUT II.

Origo Controversiæ præsentis.

Sed ut ad rem propositam propiùs accedam; Scripserat Vir Religiosissimus in eo opusculo, quod suprà memoravi, & ex quo nonnulla huc pertinentia scita deprompsi, etiam considerationes nonnullas ad eandem telam, quam erat orsus, videlicet ad vitæ deligendæ deliberationem spectantes, quorum prima est de Statu sæculari. Secunda de Statu Religioso, quam aptè partitur in eam, quæ est de Religione, quæ stabilitatem loci profitetur, deinde in eam, quæ est de Ordinibus, qui domicilium mutare solent, ubi considerationem subjicit de Societate JESU.

In his considerationibus proponuntur commoda & incommoda singulorum statuum, quæ vulgo & passim occurrere aut proponi solent. v. g. Status sæcularis commoda sunt, major facilitas, remedium fragilitatis, proinde minus periculum salutis, labores assidui, qui tentationes impediunt, cùm vita religiosa videatur esse otiosa: Aliæque ejusmodi: Incommoda contrà sunt plura in vita sæculari pericula. & pauciora remedia, multæ curæ & sollicitudines, aliæque Salutis impedimenta.

Pari fere methodo pergit in alijs, proponendo videlicet commoda & incommoda. Scopulus, in quo Scriptor Apologeticus adhæsit, sunt imprimis ea, quæ Author producit de statibus stabilitatem loci professis, uti sunt Benedictini, &c. Quo loco, postquam complura enumerasset commoda, uti est antiquitas & celebritas Ordinis, non tantus rigor in mortificationibus, occasio DEO serviendi sinè cura victûs,
plus

plus temporis ad opera pietatis, citra fatigationem ex studijs, laus DEI per chorum quotidianum, Spes exercendi Zelum in Parochijs, vita simillima vitæ Christi & Apostolorum, Occasio multorum bonorum in Prælatura. Commoda stabilitatis loci absque incommodis itinerum, desertionis amicorum, periculi valetudinis ex mutatione auræ, opportunitas edendis libris, &c. Postquam, inquam, hæc commoda à me libata enumerasset, transit more suo ad enumeranda incommoda: Hic Rhodus, hic saltus, hic fæda illa acroceraunia, in quibus virtus, prudentia, Sobrietas, Sanitas Authoris naufragium, si Apologistæ credimus, fato miserrimo fecerint. Hic *venenum mortiferum*, hic *vertigo propudiosa*, hic *insanadicacitas* hic *Pasquinus & Morforius*, hic *delirationes*, hic *atrox ignorantia*, hic *vertiginosus pseudoascetica abortus*, hic *religionum cæterarum omnium contemptus*, hic *scandalosa, injuriosa, impudentissima probra in suos maximos benefactores*, hic *tonitrua*, hic *fulmina*, hic *monstruosus vertiginosi capitis parvus, publicè Carnificis manu comburendus*. Hæc totidem iterum atque iterum, atque identidem repetitis, ingestis, coacervatis, alio atque alio torno fabrefactis, variatissimeque verbis Apologistes.

Expectas procul dubio Lector grande atque immanepiaculum, atque tale, quod nec negari, nec excusari, nec rogo decretorio subduci ullo pacto possit. Expectas, quid in tanta omninum bellulorum procella mihi animi, aut frontis; quid in tam prædamnato, luce atque orbe palam, sacrilegio, in tam manifesto flagitio mihi supersit audentiæ. Tam horribilis aggressionis impetus quem non deiciat? ruentibus in adversantem tam enormibus tam exaggeratis conviciorum plaustris.

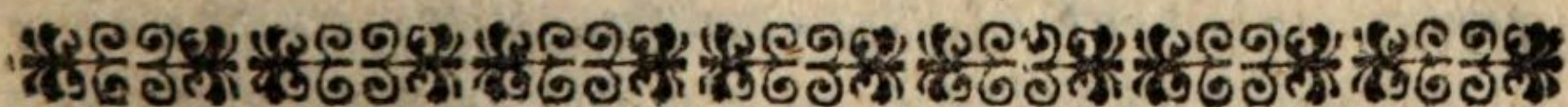

CAPUT III.

Quid sentiendum de modo scomatico Meliti?

ANtequam in arenam cum his monstris descendam, paucis ex te quæsitum velim Lector, quid tibi de hujus generis idiomate videatur: Quâ mundi plagâ hic fandi usus? hæc ubertas lenocinandi? sic Austriaci loqvuntur? hæcne eruditorum lingua? Hicne Mabillonius, quo nec modestiorem, nec doctiorem in suo Regno Religiosum se habere dixit Ludovicus XIV. Rex Christianissimus. Primùm hoc excipio, me hanc peregrinitatem nequaquam intelligere, non certè in Monasterio Austriaco, in loco S. Benedicti Patriarchæ longè mellitissimi natam, fotam, aut adultam. Homines enim illic linguæ Sanctorum assveti, modulationibus eruditi, sibi & mundo crucifixi, perturbationibus suis mortui charitatis melle redundantes, cujusmodi & isthic & alibi ex eo Sanctissimo Ordine plurimos mihi amore, & æterna necessitudine conjunctos apprimè novi. Diligo vos (testis est mihi optimus DEUS) ex intimo corde, diligo & revereor vos omni veneratione dignissimi viri. Scio hanc vestram non esse linguam, non genus loquendi vestrum, tam longè non ab commercio tantùm religioso, sed à vestra quòque approbatione alienum. Quantum enim nonnulla vos consvetudine cognovi, similia, ut parùm decora sunt, sic esse vobis grata, haud inducor, ut credam. Ipsi procul dubio, quæ vestra est nota mundo modestia, majorem in Mellito dulcedinem requiretis. Verùm hæc utut sint, Tibi Mellite, hanc primùm palmam, quemadmodùm aliàs dixi, extortum eo; mansuetudinis

nis atque modestiæ. Tuum tibi terrorem ex eo verborum histrice mea pace circumda, Jesuitis tecum dimicationem longè aliam susceptam intellige, illam, quam Christus docuit: Siquis te percusserit in unam maxillam, porrige illi & alteram; En victoria! Sic vincitur in bono malum. Ego lauream silentio triumphanti imponam, & pro lingua agresti reponam civilem, didactica tua mea erunt compendia, & quæ liberaliùs ingessisti, in meis deputabuntur spolijs. Sed hæc hætenus: Nunc ad argumenta, quæ quantum etiam tenera sint, ac lubrica atque ad invidiam concitandam unicè comparata, sic tamen (quod in antecessum spondeo) tamque fideliter integrèque à me tractabuntur, ut quod difficillimum est, etiam tibi, nisi præcordia ad omnem veritatis sensum obarmaveris, sim satisfactorius; quod si non obtinero, at illud certò consequar, ut potiores tuorum confratrum, quos arbitros causæ hujus fidenter imploro, te deserto, Pro me sint laturi sententiam. Tanti est concordiam cum Religiosissimis integerrimisque viris, Ordinis Jesuitici sinè dubio præclaris benefactoribus ab incunabulis Societatis cœptam, atque inde, in Austria præcipuè, semper inviolatam, quantum eam etiam tui apologi abscindere aut labefactare nacti sint, sartam tectamque servari.

CAPUT IV.

Umbra Melliti discutiuntur.

AUdiamus jam tandem causam illarum vociferationum, quibus Mellitus libellum R. P. Gabrielis impetijt; Ludicrum sanè argumentum attende lector. Oppugnat theses, quæ nullæ sunt, nisi in concavo lunæ. Fingit sibi hostem, ubi nullus est. Vult pervincere in statu Benedictino Imperium despoticum

non habere locum. non esse vitam otiosam, non ta-
diosam, &c. Hic clamat, hic vociferatur, hic
innocentissimum Virum injuriarum, ealumniarum
petit, fatuum, impudentem, & qui disputandi mos
nisi inter nautas & calones non est, miris convitijs
onerat.

Quid clamas bone vir? quid impugnas? umbras,
phantasos impugnas: Quis enim hoc negat? ubi le-
gisti hanc *thesim* seu *assertionem*, quòd vita Bene-
dictina sit despotica, sit otiosa? Ne quidem per
somnia Autori talia incidit *affirmare*. Frustra
igitur clamas, frustra te fatigas; umbras feris, meras
umbras, in tuo capite fabricas.

Similiter quando ità ejulas super illam proposi-
tionem, quòd *videatur Vita commodior, quam*
sufficiat ad vincendas tentationes, quis hoc *asse-*
runt? consideratio est, non *assertio*. Quò igitur
tui ejulatus? nisi ut te risui in primo statim argumen-
to exponas. Quid absurdius, quàm in prima pro-
positione impingere, ut ultra pergere non possis?
Non *asserunt*, inquam, ista R. P. Gabriel: Quid
ultra tibi vis? quid oppugnas? umbras.

Quàm autem ridicula illa complexio! *Jesuite*
docent Scholas? docent & Benedictini: Jesuite
cathechizant? cathechizant & Benedictini: Jesui-
ta conciones habent? habent & Benedictini: Ha-
beatis, laus DEO! non tot, quin plures: Quis
hoc negat? Soterius certè non; qui hæc *objectio-*
num tantum loco, non *assertionum* proposuit.
Quid magis ridiculum, quàm *objectiones* tanquam
asserta oppugnare? Quid oppugnas? umbras bo-
ne Vir, umbras oppugnas.

Similia nugamenta sunt alia v. g. *vel asserit in*
persona propria, vel in persona aliena? R. nec in
una,

una, nec in altera *asserit*: Et tamen hic bonus vir, postquam in hoc argumento diu tricatus est, tandem addit: *Quò me vertam, nescio*. Huc, huc te veritas: Nihil *asserit*, nihil *affirmat*, sed tantum *objicit*. Jam quò te veritas, intelligis.

Acutius est, si DEO placet, illud quod probat, nullum bona conscientiam posse ingredi Ordinem Benedictinum, eo, quòd asseratur esse commodior, quam sufficiat ad vincendas tentationes. Quis *asserit*? quis hoc ita *sentit*? Absit, absit, ut talia *asserta* Jesuitæ defendant, aut non omni supplicio exterminanda putent. Illi ut hanc thesim tueantur ordinem aliquem religiosum, præsertim tam illustrem, & de universa Ecclesia per tot secula tam præclarè meritum esse commodiorem, quam ut sufficiat ad impediendas, vel vincendas tentationes? In tali ordine tot scriptorum omni tempore sæcundo, in tali nulum fere esse studiorum & talentorum usum? aut hæc in eo non æstimari? Illi defendant *assertionem* tam ineptam: vitam præstantissimi Ordinis esse præter chorum & missam otiosam; nequaquam, nequaquam sic instituti ab ingenio sunt, qui insigni semper veneratione in hunc Ordinem ferri sibi propositissimum habent, ut huc dementiæ veniant, ausintque talia probra, nullâ in se injuriâ, sed plurimis contra beneficijs extantibus, de tam Sancto Ordine aut *asserere*, aut *asserta* defendere; nequè inducor, ut credam (juvat uti tuis verbis) quemquam è Societate JESU eousque dementiæ posse concedere, ut adeò propudiosum opusculum, in quo talia *asseruntur*, ex umbra & nocte ad novam & alteram lucem prorepere pateretur.

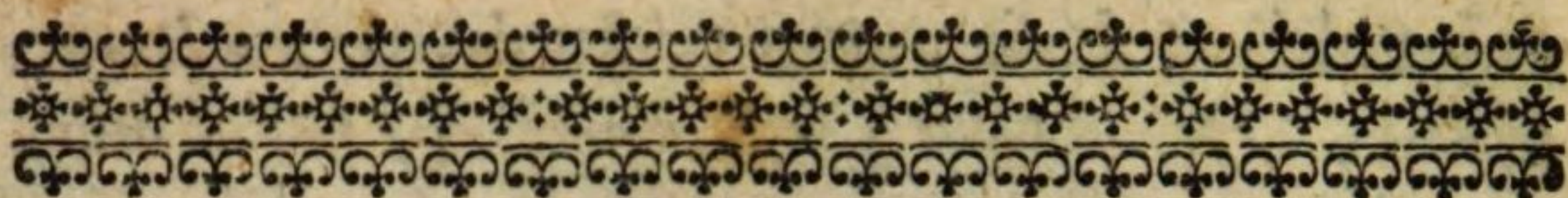
Scio apprimè ut rectissimè varijs in locis probâsti, Sanctum hunc ordinem, talibus, tamque egregijs, atque efficacibus munitum esse præfidijs, quæ non sufficiant tantum, sed superabundè sufficiant tam ad impediendas, quam etiam ad vincendas tentationes.

nes. Scio studiorum & talentorum esse usum insignem, quod tot editi & olim, & novissimo præsertim seculo cum ingenti eruditorum plausu, omniumque fructu, atque nuperrimè in Austria tot iusti anecdotorum decumano labore collectorum in lucem editi tomi nimirum quantum testantur: Proinde quod consentaneum est, scio vitam adeò non esse otiosam, ut occupatissimam, districtissimamque esse necesse sit, quæ tam vastis, tam decumanis volumnibus conquirendis conscribenisque sufficiat. Proinde ò Superi! longè, atque toto mundi cardinum intervallo hanc à me mentem avertite, ut talium *asser-*
torum aut fautor aut patronus existam.

Habes igitur quo non aliud de Almæ Societatis hominibus sperare aut expectare potuisti, eos penitus ordini devotos tuo, tibi que sexcentis, si non dedignè, pactis fæderatos. Ast video orationem hanc meam prorsus non arridere tibi, illudque forsan etiam submurmuras: Vox quidem vox Jacob, manus verò sunt Esau. Et fortè satiùs tibi videatur susceptâ adversum Almam Societatem inimiciâ (si quæ tamen cadere in Virum Religiosum potest) clarescere, quam sterili ignobilique concordia senescere. Verùm quid quid agas, quid quid calamum acuas, tui sunt, etiam impugnati tui sunt: Quandoquidem ipsæ illæ impugnationes tuæ ipsorum pariter sunt tecum, nolis, velis, argumenta concordiae. Afferis, afferunt & ipsi: negas, inficiantur & ipsi: hoc tantum dissidetis, te nolle illos afferere, quod tute afferis; nolle inficiari, quod negas. Mirum fanè genus certaminis, in quo ipsa discordia parit concordiam, discordiamque concordia.

Satis intelligis, quæ tua est subtilitas, Mellite, innoxium hoc lenocinium quantum ferietatis roborisque in se contineat. Animadvertis omnia tua, quæ operosè construxisti, levi declinatione esse prostrata. Repetamus paulisper, quæ diximus, Afferis tu, & tota contentione per totum tuum apologum ad ravim usque demonstras, considerationes illas

(eo videlicet sensu, quo tu sumis, pro *assertis*,
effatis, *pronunciatis*) esse *confictas*, *falsissimas*,
aut frigidas & ineptas, aut deniq³ *eiusmodi*, quæ
ab omni, *Jesuitarum ordine*, vel à nullo pruden-
ter hominem possint absterre: Hæc tua verba.
Expectabas tu forsam, & ut puto, avebas, ut hoc
tuum pronunciatum à me & Jesuitis negaretur; &
negaretur omnino, si legitimè *considerationes* illæ
acciperentur: Verùm quia in capite tuo unum idem-
que sunt *considerationes* & *assertiones*, hinc tibi,
quod afferebas, libenter largèque transmissi. Quis
enim aliud sentiat, quàm multa, aut pleræque, quæ
contra status religiosos *asseruntur*, jactanturque
esse *conficta*, esse *falsissima*, esse *frigida & inepta*,
multa denique, parem causam habeant in omnibus
religionibus, sic, ut æquè ab hac, atque ab alia ab-
sterreant? quis inquam de hoc dubitet? neque P.
Gabriel dubitavit, quin propositiones illæ: *Vitam*
religiosam esse commodiorem, quàm ut contra ten-
tationes sufficiat, esse otiosam, & similia, si abso-
lutè proferantur & *asserantur*, sint *falsissimæ*, &
à malevolis obtensæ, atque *confictæ*, *frigidæ* pror-
sus *ineptæque*. Os fortè oculósque diducis magnùm-
que tueris. Obsecro mi Mellite, cape hoc: Non
affirmavit non asseruit P. Gabriel similia portenta,
probè gnarus, ut dixi, esse *falsa*, *inania*, *frigida*,
inepta: Multò minùs ea voluit juvenibus esse persua-
sa, minimè per similia juvenes ab Religioso quopiam
Ordine absterre: Quæ tamen omnia tu minùs
rectè videris supponere, imbutus intimè ea opinione,
considerationes idem esse atque *assertiones*; quod
tamen longissimè abest, prouti alijs in locis ad Sati-
etatem demonstrabimus, inculcabitur; quæ nisi jam
tandem mente apprehendas, profectò à me impetra-
re vix potero, quin te in rebus apprehendendis tar-
diusculum reputem. Verùm hæc in sequentibus
plana erunt atque perspicua.

CAPUT V.

*Oportet propositiones bene intelligere: Alias æquè conqueri possent
Jesuitæ quàm Mellitus.*

INtellectus propositionum non venit solùm ex cortice verborum, seu specie vocum nudè sumptarum, sed multò magis ex circumstantijs, in quibus proferuntur, modo, quo proferuntur, mente, quâ proferuntur; axioma est certum & evidens apud omnes Philosophos & Juristas. Sic in præsentî argumento, dum Author alicubi dicit de Statu Religioso in communi (proinde non minùs de Societate JESU, quàm de alijs) e. g.

*Esse bonum Religiosum est res nimium difficilis.
Intolerabilis videtur propriae voluntatis abdicatio.*

Castitas perpetua fortè multis moraliter impossibilis.

Tentationes in Religione sunt plures, quàm in seculo,

Et nullum incontinentiæ remedium.

Religiosi videntur sibi ipsis augere difficultatem Salutis.

Opera secularium bona sunt majoris meriti, quàm religiosorum:

Quid quid enim Religiosi faciunt, quasi coacti faciunt.

Seculum habet plures occasiones meriti, quàm Reli-

Religio, ut pugnare pro Christianitate, ius dicere, pauperum, & hospitalium curam habere &c.

In Religione est nimis commoda vita, sine ulla cura, in mero otio, quod nec DEO placet, nec ingenuum hominem decet.

In Religione multi vivunt cum pœnitudine; cuperent non intrâsse &c.

Hic jam siste Lector: Quid censes de his propositionibus? ais esse propudiosas, scandalosas, impudentes, flammis & rogo dignas. Itane verò? Salva res est, finita lis: Jam enim cum Mellito Jesuitæ faciunt causam communem, jam fœdus & concordiam pangunt ad eas propositiones ferro & flammis extirpandas. Cùm enim illæ de statu Religioso in communi, proinde non de alijs tantùm, sed de Societate quoquæ dictæ sint, eja ad arma! Superi, inferi succurrite ad hæc monstra debellanda. Expedite calamos Jesuitæ omnes, quotquot usquam seu Hispaniam, seu Italiam, seu Galliam, seu Germaniam, aliūque mundi cardinem incolitis: Causa vestra agitur, ad quos Religiosi quoquæ statûs nomen pertinet. Si enim in communi de omnibus Ordinibus stabilitatem loci profitentibus dictum adeò perculit Apologisten, hæ pariter in communi de omnibus Religiosis ordinibus effutitæ Sententiæ vestrum non minùs, quo in Matrem vestram ferimini, studium ad clamores & ulationem excitare debent Jesuitæ.

Verùm quid ago? Adeone vesanum putem R. P. Gabrielem (quem deinceps Soterium vocitemus) Virum Religionis alioqui suæ amantissimum, ut etiam tanquam, Philautus ab Apologista traducatur, adeone, inquam, mente captum, suique immemorem, ut talia portenta de Matre sua edisserere, aut intelligere voluerit?

Atqui de statu Religioso in communi id asserit, Societatem nusquam excipit; volve, revolve, nusquam Societatem excipit, ergo & in ipsam ea pro-
C bra

bra eructat : reus est , inexcusabilis est , ingratiſſimum , perditiffimum ſuæ Matris abortivum.

Heu me quò devolvimur ? DEum immortalem ! quî credam Virum tantâ virtutum & Sanctimonîæ famâ inclytum , tam honoris ſuæ Matris Studioſum adeò à ſemetipſo deſciviſſe , ut talia , tam nefanda , atque abnormia de ſua quoquè Societate dicta , aut intellecta velit ?

Quidquid ſit ; verba tenemus : Nulla hîc ambigendi via : clara ſunt , manifeſta , liquida : Vel enim hæc de Societate quoquè dixit , vel non dixit : Si ità , ergo reus ; ſi non , quid igitur de omnibus in communi Religioſis ordinibus , nullâ uſquam Societatis exceptione dixit ?

Attamen alijs in locis tam honorificè , tam facundè de Societate ſua loquitur , quî igitur factum , ut hîc ſe perderet ?

Ità ſanè : Idem aſſerit , idem negat ; idem inficit , idem tergit ; lambit , mordétque homo vertigine capitis manifeſtè laborans , calidum ſimul & frigidum uno efflans ore.

Sed parciùs iſta de tanto Viro : Scias , velim , eum hæc non loqui tanquam ſua ſenſa , ſeu tanquam in propria perſona , ſed tanquam in perſona aliena , mundi videlicet , & ſecularium , qui talia paſſim de Religioſis Ordinibus effundunt.

Sic ne verò ? Non in perſona propria ? quid igitur uſurpat ſententiam Pauli Apoſtoli 1. Cor. 7. *melius eſt nubere , quàm uri ?* & paulò poſt alium ſcripturæ ſacræ textum : *Cui plus datum eſt , ut Religioſis , plus requiretur ab eo.* Hos utiquè textus , cùm ſint Sacræ Scripturæ , ipſe in propria perſona profert , atque tanquam veros affirmat : Alioqui eſſet atrociori vocabulo Hæreticus , proinde novo titulo rogo dignus. Et deinde , ſi propoſitiones illas non tanquam in perſona propria , ſed aliena profert , quid audet tanta probra typis committere , in vulgus ſpargere , adoleſcentibus propinare , cum injuria Omnium Religionum , ac præſertim

tim Societatis JESU, cui ipse utpote domesticus, & rerum apprimè conscius, effatis tam scandalosis potissimum nocebit : Nam de alijs Religiosis Ordinibus res haudquaquam ità credetur, uti de Societate : Cùm ipse aliarum Religionum fortè minùs gnarus reputari possit ; At Vir omnium Societatis arcanorum, bonorum, malorùmque proinde, atque in cute conscius, si talia confiteatur, quis non ea & de Societate intelligi, & verissimè dici existimabit ? Hinc verò quantum Scandalum ? quanta detrimenta ? avertentur à Jesuitis candidati, collabetur æstimatio, & quæ non ? planè quot verba, tot morsus aspidis in matrem suam sævientis. Rursum si hoc non ex animo, & intimo sensu diceret, ut quid ea non continuò refutat ? ut quid tam fædam Speciem juvenibus saltem de Societate non eximit ? Quo enim fructu ea, quæ post aliquot Capita de Societate laudabilia perorat, erunt, si hæc, quæ ceu in limine considerationum de Statu Religioso fæda pronunciat, juvenum mentibus imprimat ? aut si hæc rursus postea velit extergere, & contrariam opinionem inferere, jam qualis hic Spiritûs Director ? Destruit, ædificat, miscet quadrata rotundis.

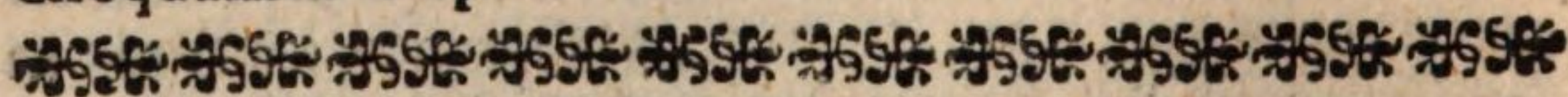
Agnoscisne tua pura purissima argumenta, quibus adeò baccharis Mellite ? agnoscisne, inquam, tua argumenta, tua, tua, inquam, argumenta, quibus in simili prorsus pro Benedictinis, quo iste de Societate perorans in bonum Soterium uteris ? memor utique adhuc eris verborum tuorum : iisdem terminis, iisdem objectionibus, quas ego omnes de industria huc collegi, tute ipse uteris : Jam igitur sic arguo :

Vel censes allata paulò antè argumenta aliquid probare, vel nihil probare : Si ita : Ergo habent Jesuitæ tecum causam communem, proindèque estis fæderati & amici, contra communem aggressorem. Si nihil probant, ergo tuarum vociferationum, quæ eadem omnino sunt, panoplia tota abit in fumum.

Rursum sic argumentor : Vel habetis causam communem, vel non habetis : Si habetis, quid igitur per latus Soterij totam Societatem petis, præsertim in Libello

bello secundo? quid fæderatos, amicos impetis? Alia igitur causa est, quàm hujus Libelli, quæ te in eos impulit: Quæ vera illa? Si non habetis causam communem, ostendas, ubi Jesuitæ sint excepti. Cape hæc Dilemmata in antecessum Mellite, plura ex me in subsequentibus capturus, quoniam ea tibi tantopere arri-
dent: Hoc tibi interim inculcatum habe:

Libellus Soterij perinde contra Societatem pugnat, ut evidenter vidisti, vel contra neminem: pari quippe lege ejus dicta ad Societatem, atque contra alios pertinent. Si admittas totum: Ut quid igitur Jesuitis indignaris, qui perinde, atque tu, atque alij læsi sunt? Hæc in argumenti gratiam: Cæterum satis scio, te nunquam id admissurum, ut injuria ulla aut læsio ex libello illo in Almam Societatem redundet, cum nihil solennius tibi sit, quàm Soterio & Jesuitis omnibus Philautiam objicere, quâ adolescentes ab alijs avocent, ad se attrahant: Nequè adeò sanè cæci sunt, qui injuriam tam sibi perniciosam, si quæ in eos fuisset, aut non viderint, aut, si vidissent, ita sint defuturi sibi, ut non continuo averterent. Neque alij Ordines Religiosi, nisi postquam tu classicum inflasti, ullam agnoverunt injuriam, aut si quam fortè agnóssent, tanti haud putabant ex musca facere elephantem. Sed exequamur cæpta.

CAPUT VI.

Quomodo propositiones supra dictæ accipiendæ sint, & quem sensum faciant? quo simul ostenditur, nullam per eas injuriam nequè in Societatem Jesu, neq; in ullum Religiosum Ordinem esse illatam, ex quo luce clariùs patebit sinè causa tumultuari Mellitum tanquam de atrocissima in suum & alios Ordines illata injuria.

Mirum in modum (ut sane conjicio) tricatur Mellitus super propositiones superiùs contra statum Religio-

Religiosum in communi propositas : Vult enim eas pariter, ut alias, esse scandalosas pestíferas, impudentes, injuriosas, & tamen non vult, eas Almæ Societati applicari posse, quia negat cum ea faciendam esse causam communem, aut eam pari læsorum privilegio, id est stomachandi, quiritandi, frui posse : Et rursus non credit, tam fatuum fuisse Soterium, ut ea serio de Societate Jesu pronunciare voluerit. Cùm autem exceptio Societatis isthuc nulla sit, rursus non videt, quomodo causam Societatis ab aliorum causa disgreget, atque eò forte delabatur, ut sentiat, Societatem adeo in alios Religiosos furiosam existere, ut se quoque lædi dissimulet, dummodo communi clade & alij involvantur ; sed quid dico ? anne adeo in eos exacerbata Melliti credam dulcedinem, ut extra fines humanæ naturæ Jesuitas exturbet ? minime verò : illud, credo expectat, & ex fide promissi mei requirit, ut viam modumque aperiā, ad eas quas supra attuli, & alias, quas, ipse adeò trutinat, propositiones in bonam partem citra noxam proferentis interpretandi. Liberabo fidem, morem geram.

Cùm certum sit significationem propositionum non ex solo verborum exteriori cortice sed multò magis ex circumstantijs v. g. personæ, loquentis, personæ, ad quam loquitur, ex modo, ex mente proferentis prudenter conjectata pendere, (id quod qui negaret meritò ad elementa dialecticæ relegandus foret) exemplum hujus mei asserti, apud omnes aliàs recepti, juvat nunc dare in illis ipsis propositionibus à me superius recitatis. Si propositiones illæ ab aliquo proferrentur absolutè & simpliciter, extra omnem aliam circumstantiam, si ab aliquo statuerentur tanquam asserta & pronunciata didactica & decretoria, aut verbo si ad modum thesium seu positionum absolutarum, si proferrentur ab aliquo in contumeliam & detractiōnem Statûs Religiosi, si mente aliena & in id intenta, ut homines à Religionibus averterentur, si denique quis illas proferret mente, eas hominibus persuadendi, atque adeò & ipse eas judicaret esse veras, & ut tales ab aliis quoque haberi vellet, si inquam hoc, quo memo-

C 3

ravi,

ravi, modo & Consilio proponerentur, papæ ! haud ita, hebes, aut durus sum, ut non earum noxa & absurditate intimis medullis perceller. Quid enim fædius, quam dicere obedientiam esse intolerabilem ? tentationes in Religione plures, quam in seculo ? in Religione vitam esse nimis commodam &c. Hic omnino pharetram Melliti expediendam, hanc offam ejus iræ & stomacho dignam existimarem, atque quæ mea est in omnes Religiosos Ordines observantia, atque in Almam imprimis Societatem, quæ cum reliquis Ordinibus unâ feriretur, non deforem sane partibus meis, quin ipse non obelis tantum, sed verutis etiam ad eas configendas quantocyus uterer.

Verum enim verò videamus jam, quibus in circumstantiis, quo loco, quo modo, quo consilio propositiones à Soterio prolatae & scriptae sint. Scripsit eas pro deliberantibus, quibus ubique necesse est commoda & incommoda ejus rei, de qua deliberant, proponere ; scripsit eas eo loco postquam immediatè antea statûs Religiosi commoda uberrimè recensuisset : scripsit eas non utique ut à juvenibus crederentur, aut tanquam ipse eas veras esse crederet, sed scripsit eo consilio, ut eas tanquam passim jactatas, & ab hominibus passim contra Religiosos ordines obijci solitas ipsi adolescentes in antecessum considerarent, expendere, trutinarent, ne forte, si postea primum iisdem occurrant, aut obijciantur, ad eas, tanquam ad novas difficultates, nunquam præcognitas, aut provisas cohorrescant, in statu semel assumpto ob novas istiusmodi tentationes, & ut vulgariter loquar, incidentias titubare, fluctuare, de rectitudine suæ electionis dubitare incipiant, tum inquam, cum manum de tabula aut non amplius aut non sine infamia retrahere valent. Hæc, inquam, juvenibus antea, quam ad religiosum institutum animum adijciant, prius expendenda Religiosissimus director proposuit, expendenda inquam, imprimis an ita sint, seu an revera hæc, quæ jactantur, & qua ratione in statu Religioso inveniantur ? deinde, si quæ sunt, qua ratione difficultates illas vincere, quomodo tentationibus ejus generis occurrere sibi adolescens fidat.

Ex quo

Ex quo multiplex in deliberantem utilitas redundat, ut apud omnes Religiosos imo omnes omnino viros prudentes in confesso est : sic enim 1. evitatur cæcitas & præcipitantia, quâ non pauci tanquam bruchi in obvium quemque Statum involant, cum maximo suo & ipsarum Religionum, quibus tales inconsulti candidati sæpe onerosissimi ob animi ægritudinem evadunt, detrimento. 2. Sic præcaventur, & exarmanentur tentationes, quæ successu temporis Religioso possunt ex iisdem illis objectionibus occurrere. Tela enim prævisa aut non, aut certè minus ferient. Quod enim prius exploratum & cognitum abstertere à capeffenda religione non potuit, illud utique si reipsa occurrat, vires tantas non habebit, ut poenitudinem suscepti propositi possit injicere : quod contra esset, si antea cognitum non fuisset. Sic si militi perspectæ sint in antecessum ærumnæ, quæ ei vitæ generi conjunctæ sunt, molliùs utique & fortiùs tanquam animo jam præceptas, earum experientiam sustinebit : Sic opificij v. g. fullonicæ artis candidato intolerabile non videbitur illud unguen, ille pædor fætorque ex maceratis pellibus exhalans, atque alia ejusmodi, si hæc omnia prius ei prædicta & denunciata fuere. Fit enim 3. ut perspectis in antecessum suscipiendi Statûs oneribus firmetur animus ad ea sustinenda, constantibus atque iteratis resolutionibus, quibus probè, ac penitus præmunitum candidatum non dubito, quin omnis Ordo Religiosus habere, atque in cœtum suum aggregare malit, quam alium peregrinum, cui omnia nova, omnia incognita, qui ad omnem difficultatis umbram stupet, illudque animo agitat : heu me hoc non prævidi, hoc rursum non prænovi, & hoc mihi ne per umbram incidisset ; &c. quæ utinam quandoque non venirent.

Hoc igitur, ut ad id, unde delapsus sum, redeam, hoc inquam spectabat Religiosissimus director, in eoque sane tantum abest, ut ulli Religiosorum ordinum aut notam aspergere, aut juvenes ab ullo abstrahere, aut incommodum cuiquam, afferre, quin potius gratum omnibus facere, beneque de ijs mereri voluerit

submittendo videlicet iisdem candidatos non rudes aut hospites, non præsidij omnibus adversus objectiones, aut difficultates occursuras destitutos sed armatos probè, & ad onera religionis ferenda jam in antecessum præclarè animatos.

Et sanè siquid sequius animo concepisset, non utique in alios potiùs religiosos Ordines, quàm in proprium depugnasset, non ab alijs magis Religionibus, quàm à Societate sua avertisset, ut de qua propriè illa dici à scriptore domestico ex merito judicare poterant. Univerſè enim & generatim de omni Religioſorum instituto illa proferuntur, igitur & multò maxime de Societate JESU, quam nemo amplius quam testis domesticus exploratam habebat. Hoc autem optimum Virum intendiſſe, huc ſua contuliſſe conſilia quis mortalium, niſi infanſiat, ſibi vel fingendo in mentem patiatur venire?

Age vero, ſi ex fructibus de radice cenſendum ſit, nōne iſ eſt Soterius (dicant, teſtentur omnia fere cænobia cætúſque Religioſorum) nonne iſ eſt, qui hac ſua deliberandi methodo plurimos, eoſque egregios palmites Religioſis inferuit familijs! Uſque adeò, ut non facilè credam, uſquam terrarum, nedum in una Auſtriæ Provincia ullum extitiſſe, qui unus tantum Candidatorum numerum ad Ordines Religioſos promoverit. Teſtis eſt Vienneniſis Urbs, teſtis antiquiſſima ejus loci Academia, teſtes plurimi, qui hodiequè ſunt ſuperſtites, in varijs Religioſis Ordinibus Cænobitæ, qui vocatōnis ſuæ proventum vel ex toto, vel certè magnam partem ejus directioni & conſilijs grati referunt in acceptis: Adeò longe aberat ab eo conſilium aut calumniandi quenquam, aut avertendi à Religioſa militia, ut potiſſimam fere partem monitorum ſuorum huc referat in omnibus propemodum pagellis, ingenerandi juvenibus contemptum ſæculi, æſtimationem æternorum, curam animæ ſalutis in tuto collocandæ, ſtationemque in Religione ponendam, quod ſi pluribus demonſtrari eniterer, verba in auram jacerem, utpote in re omnium oculis patenti omnino ſupervacanea.

Quæſtio

Quæstio igitur nunc est, quo sensu verba illa & cantatæ toties propositiones & ab Authore propositæ, & ab omni sano homine accipiendæ?

Loquor de propositionibus illis, quas supra attuli contra statum Religiosum propositas: Ex his enim evidens & adæquata erit ad omnes alias propositiones, quæ ex libello extundi possunt, paritas, præsertim, cum eæ, quas attuli, videantur reliquis omnibus quoad speciem absurdiores? Si igitur in his extra culpam fuerit ostensus esse Soterius, multò magis id consequetur in alijs.

Ostendi porro paulò antè propositiones illas non tantùm contra Ordines alios, sed multò magis etiam contra Societatem pugnare: Proinde interest præprimis quærere, an Societas JESU, consequenter an ullus aliquis aliorum Ordinum ijsdem sit læsus, aut injuriâ oneratus? Quod si secus esse ad oculum demonstravero, credo causam fore peractam; Si ostendero Jesuitas, qui speciali cura obedientiam profitentur, non lædi per illam propositionem, quâ dicit: Obedientiam esse intolerabilem: Si nec per illam, quâ dicitur, castitatem esse moraliter impossibilem, vitam Religiosam agi in mero otio, si nec per aliam ullam, ex recitatis Jesuitas læsos, aut offensos ostendero, utique planum fiet, nec Mellitum, nec ejus Sanctissimum Ordinem, aut alium quemcunque esse injuriâ affectum per illas, queis dicitur: Timendum, nè superior evadat despoticus: Vitam videri commodiorem, quàm sufficiat ad impediendas, aut vincendas tentationes, esse otiosam & similia, neque ex his, inquam, ulla provenire censebitur injuria, cum longè minùs fædæ & absurdæ sint, quàm superiores. Legitimis utique pactis & conditionibus tecum ago Melkite, ut qui non tantùm id, quod tute obijcis, sed etiam id, quod gravius est, & impeditius, resolvendum assumo. Jam verò per illas, quas supra recensui, propositiones, nihil Jesuitas, aut qui causam cum ijs communem faciunt, alios Religiosos esse violatos & læsos, sic demonstro:

Si Soterius nihil finistri de Societate, aut ullo alio Ordine

Ordine asseruit, tum nihil læsit : Sed nihil finistri asseruit ergo nihii læsit. Probatur minor (major enim liquet.)

Si Soterius ea, quæ in consideratione de Statu Religioso proponit, non assertivè proponit, sed tantum refert ad hoc, ut à juvenibus considerentur, tum ipse ea non asserit : (siste parumper, & penia bene verba singula.)

Si inquam ea non assertivè proponit, sed tantum refert, explicat, exponit ; recitat, eum nempe in finem, ut juvenes ea, quæ circa statum Religiosum possunt occurrere, secum perpendant, tum evidens est, quòd ea ipse non asserat, id est, non judicet, aut credat, ea sic reipsa esse, nec cupiat, ut ab alijs ita esse credantur, sed tantum ut considerentur. v. g. si Soterius sic diceret juveni deliberanti :

Confidera fili, quæ de statu Religioso occurrunt : occurrit autem, quòd aliqui censeant obedientiam esse intolerabilem, castitatem impossibilem, vitam Religiosorum esse otiosam &c.

Si inquam, sic diceret, utiquè manifestum est, quòd eas propositiones non assertivè proponeret, non ex suo judicio & sensu, nequè ut à juvenibus credantur, sed tantum proponeret ad considerandum. Res est, nisi cæco cæcior sis, luce meridianâ clarior, & manibus ipsis palpabilis. Jam ad minorem :

Atqui Soterius ea, quæ dixit, non assertivè proposuit, aut ex suo sensu, nec voluit ea juvenibus persuadere, ut sic esse crederentur ; sed tantum ut considerarentur, ergo probo minorem :

Soterius proponendo considerationes de Statu religioso, æquivalenter, & reipsa nihil aliud dixit ; quàm considera fili, quæ de statu religioso dicuntur nonnunquam, aut dici fors possent, e. g. obedientiam esse intolerabilem, castitatem impossibilem &c. Hoc evidens est jò ex intentione Soterij ; Non enim voluit juvenes ab Ordine Religioso absterre (alias hoc ipso etiam voluisset absterre à Societate, cum ea generatim efferat, & Societatem non excipiat : Hoc autem Mellitus in æternum non credet, utique nec

nec alius quisquam) sed voluit unicè juvenibus ea proponere, quæ fortè vel ipsis occurrunt, vel ab alijs obijciuntur, ut nempe ea considerent, an talia sint, ob quæ Religionem omittendam putent, an contra non sentiant in se vires sufficientes, aliaque motiva, quibus ejusmodi objecta retundi possint. Hoc unicè agitur, hoc contendit per suarum considerationum exercitia Soterius, ut evidens est legenti.

Intentio porro Soterij amplius patet ex tot candidatis ad varias Religiones per eum promotis: Evidens ergo, non voluisse juvenes per suas illas considerationes à Religione abstrahere, sed potius eos præmunire, & firmiores paratiorésque reddere expensis probè objectionibus, quæ fieri ex adverso possent.

Jam verò si ipse credidisset, aut juvenibus persuadere voluisset, revera obedientiam esse intolerabilem, castitatem impossibilem &c. Quomodo suam intentionem adimplere potuisset? Sic enim simul & semel voluisset, nigrum & album, fieri & non fieri Religiosum, quod in hominem cadere quæ possit? in talem virum profectò minimè.

Sed puto ridiculè agerem, si multis probare contenderem, Soterium fæda illa de Statu Religioso non sensisse reipsa: Cui enim sano occurrat id vel suspicari?

Sed dices, quidquid sit de sensu, verba aliud sonant; verba incusantur: R. verba aliud sonant ritè & debitè intellecta *Nego* perperam & ineptè intellecta *Concedo*. Inspiciatur locus, consilium, intentio, modus proferentis. Titulum ante omnia intueri, qui singulis considerationibus præfigitur: *Considerationes*, ait, non *Assertiones*: Nota hoc bene: *Considerationes*, non *Assertiones*. Sed quæris, quale discrimen inter Considerationes & Assertiones? Hócne quæris virorum perspicacissime? Sed tamen cum quæras: R. toto Cælo. Adverte paulisper animum: Hæc sunt verba tituli: *10. Considerationes de Statu Religioso*: Deinde *confide-*

considerationes contra Statum Religiosum. Quid sibi volunt hæc verba? explicemus. Meo & omnium iudicio hæc verba reipsa nihil aliud important, seu ut planè dicam, nihil aliud significant, quàm *Puncta consideranda pro Statu Religioso: Puncta consideranda contra Statum Religiosum.* Nónne sic est? lampadem, solem, acumen omne tui ingenij admoveas; nihil aliud omnino cernes.

Porro evidens est, quòd *puncta consideranda* pro, vel *contra Statum Religiosum* non sint hoc ipso *puncta affirmata* vel *asserta* pro, vel *contra Statum Religiosum*: Potest enim quis proponere puncta consideranda, quin ipse ea affirmet, vel asserat. Sic possum proponere absurda consideranda totius mundi, chimæras, & hippocentauros, quin ipse hæc affirmem vel asseram. Rursum voces istæ: *Puncta consideranda pro vel contra Statum Religiosum*, non significant utiquè idem, quod istæ: *Puncta credenda pro Statu Religioso: Puncta credenda contra Statum Religiosum*: Quod pariter evidentissimum est: Alioqui enim, cùm in una parte proponat v. g. obedientiam religiosam esse suavem, in altera parte: Obedientiam religiosam esse intolerabilem, si hoc utrumque, ut vult adversarius, affirmaret, sequeretur, quod idem uno eodémque tempore eandem rem affirmaret, & simul negaret: Eandem rem diceret à juvenibus esse credendam, & simul non esse credendam, quæ quia manifestè contradictoria sunt, ne, si velit quidem, simul & semel affirmari aut suaderi possunt. Sequeretur ulterius, quod idem hodie asserat, Statum Religiosum esse præ omnibus amplectendum: Cras contra asserat, Statum Religiosum esse præ omnibus fugiendum: Post cras Statum Ecclesiasticum Petrinum esse præ alijs sectandum, sequenti rursus die asserat, nihil minùs, quàm Statum Petrinum esse sectandum. Postea novo conatu asserat, Ordinem, qui stabilitatem profitetur, esse præ

esse præ reliquis expetendum, altero mox die asserat, eum statum cane pejùs esse fugiendum : Hæc inquam, omnia evidenter sequerentur, si *puncta considerata* sint idem ac *puncta asserta* : & si *puncta considerata proponere* sit idem, atque ea *asserere*, aut *persuasa velle* : Hoc autem modo processisse Soterium, quis nisi amens sibi persuadeat ? Et verò, nec, si voluisset, poterat ; intellectus enim, si bene meministi tritissimi in Philosophia axiomatis, est potentia necessaria, quæ quidquid etiam agas, induci nequit, ut asserat simul duo contradictoria.

Advertit probè Mellitus hanc sequelam : Quando enim confert has duas propositiones à Soterio in considerationibus de Statu Religioso stabilitatem professio propositas : Unam, quæ dicit : *Vita talis videtur esse commodior, quam ut sufficiat ad impediendas, aut vincendas tentationes* : Et alteram, quæ in considerationibus pro eo statu proponitur : *Vita hæc videtur simillima vitæ Christi & Apostolorum* : Hæsitat paulisper vir perspicacissimus, & stupet, quî fieri potuerit, ut hæc inter se adeò pugnantia dicere potuerit : Si enim vita commodior, quam ut tentationibus par sit, quomodo simillima vitæ Christi & Apostolorum ? Si simillima vitæ Christi & Apostolorum, quomodo commodior, quam ut adversum tentationes sufficiat ? torquet se mirum in modum vir perspicacissimus, primum credat, an secundum ? Serio, an joco prolatum putet ? tandem non alium invenit argumenti exitum (audite bellissimam, quam ille invictam & inextricabilem putat collectionem) non, inquam, aliam invenit propositionum adeò pugnantium possibilitatem, quam cerebrum Soterij tum, cum hæc scriberet, vertigine laborasse, adeò fatuum & mente captum fuisse, ut duo etiam contradictoria assereret, idem, quod paulò antè statuerat, postea negasse. Et vicissim :

sim: Hæc Melliti conclusio, hæc definitio: Præclarum sanè Dialecticum, qui, quod in Dialectica acutissimum est, id egregiè præstiterit, ut argumentum deduceret ad impossibile: Hic Soterius conclusus, hic constrictus nullo relicto responsionis effugio.

Ego cùm hæc legerem, tantum abest, ut indignatione vel tantillâ moverer, ut risum etiam tenere haud potuerim. Mirabar rem adeò planam, adeò apertam ingenio viri tam illustris esse impenetrabilem, quam vel Rhetorculi, qui quotidie in Scholis similes quæstiones problematicas tractant nullò negotio intelligunt. Quippe quando Magister discipulis proponit quæstionem problematicam, quando affert rationes pro una parte, quando item rationes congerit pro parte opposita, ij etiam qui crassioris Minervæ sunt, planè intelligunt, eas rationes non ità proferri, ut existiment, eas à Magistro omnino credi aut asseri: Neque enim tam stupidum aut vertiginosum putant Magistrum, ut jam album, jam nigrum de una eademque re asserat, aut credat, aut ipsis utrumque contradictorium persuasum velit: Cachinnarentur enim profectò, si quis Magistrum argueret ut insanum, quòd ista inter se pugnantia proferat: Sciunt quippe hæc non proferri à Magistro ut asserta, quæ aut ipse credat, aut ab ipsis credi velit, sed tantum disquisitionis causâ, eum nempe in finem, ut ipsis materiam cogitandi & ratiocinandi suppeditet. Similiter si Referendarius in concilio causam aliquam, ut fit, problematicè proponat, rationes pro & contra producat: nemo utique Assessorum vel Judicum, eum delirare, aut vertiginem cerebri pati putabit. Atqui rationes pro & contra proponit: Quid inde? hoc ejus officium est, hæc functio: At at si rationes pro & contra proponit, sibi ipsi contradicit: Qui autem hoc, delirus vertiginosus est: Heu heu! ridete, ridete amici, utilia vobis rumpantur. Nequè enim responso, sed risu aut commiseratione hæc strophæ excipienda.

Quæ tui sit argumenti conditio Mellite, jam tandem, ut spero assequeris: Mihi sanè, dum hæc scribo, hoc dilemmation succurrit: vel tu virorum optime,
dum

dum ità de considerationibus Soterij differebas, seriò hæc dicebas, vel non seriò, sed nugando tantùm: Si non seriò, ergo non debebas tantam passim animi commotionem, tantam bilem ostendere, debebas scriptionem tuam magis ad stylum jocatorium, ad risum captandum fingere, non ità in Virum Religiosissimum, de te, ut tute nôsti, non malè meritum, invehi; non debebas Acheronta superosque movere, ad arma, ad rogam conclamare, denique non debebas talibus passim atque in singulis fere paginis contra tam honoratum Virum, & almam Societatem scommatis & concrepationibus uti, quæ nec prudentiæ tuæ, nec statui, quem profiteris, nec mellitissimo tuo nomini congruere ullo pacto possint. Si enim nugæ & joci in ore Religiosi, ut ait Patronus tuus cognominis, blasphemix sunt: Quid erunt tam fædorum, tam insolentium scommatum excreationes? jam ad alteram partem dilemmatij.

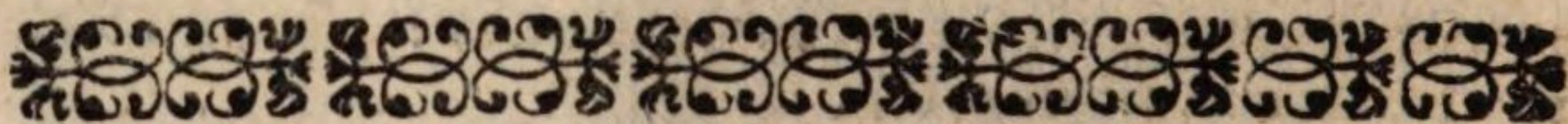
Si tu seriò illa, quæ differebas, protulisti, tum rursus novum hoc dilemmation occurrit (scio mi Mellite, tibi dilemmata esse unicè grata) hoc, inquam, dilemmation:

Vel tu Verba Soterij, ejusque modum dissertandi, Consultandique problematicum intellexisti, vel non intellexisti; si intellexisti, cur ergo contra mentis tuæ sensum, tam sinistram, tam atrocem, tam immittem interpretationem in publicum edidisti? cur alios innocentissimos, & Societati JESU alioqui addictissimos viros in eum Libellum, totamque Societatem concitasti? Cur ad flamas & rogam provocasti, gnarus nullius in Soterio sequioris consilij, aut instituti? Hoc sanè esset profunda & exquisita malitia, quam, absit, ut de quoquam Religioso, de te autem minimè suspicer.

Quod si verò ex adverso ea, quæ Soterius consideranda proposuit, post tam diuturnum cogitandi rimandique spatium, quo abortum tuum parturiebas, necdum rectè intellexisti, ergo parùm videris eo mentis acumine, ea perspicaciâ pollere, quâ nonnulli te polere arbitrantur, minimè autem tantâ, ut Nomen
Mabil-

Mabillonij Germaniæ promereâre : In quo tamen hoc commodum est, quòd tibi ob tua dièteria indignari nemo meritò possit : Scripsisti, sicut intellexisti : Non malitiosè, sed infelicitè, & miserabiliter, non tam videlicet ad indignationem, quàm commiserationem tantæ tarditatis movendam. Quid enim aliud, quàm monstra scribere poteras, qui animo minùs elimato, mera monstra videbas ?

Non malè igitur me de te mereri credes, nequè ægritudinem novam hauries, si animo sincerissimo tibi commodandi, deterfis illis intellectûs nebulis Serenitatem reddidero, tum enim uterque ad aram veritatis pacto fædere, pugnare sinemus innoxia problemata, nos ut intellectu, sic voluntate jungeremur. Veritas enim unà est.

CAPUT VII.

*Dilucidatur ulteriùs propositio-
num accusatarum Sensus, ubi etiam
agitur de officio problematis, seu
consultationis.*

DIxi paulò antè, considerationes Soterij esse problematicas, id est rationum pro & contra occurrentium expositrices; non autem esse assertivas, seu tales, quæ vel à proferente affirmantur & credantur, vel alijs ut affirmandæ aut credendæ proponantur. Quod præter ea, quæ jam attuli, ex toto passim Libello evidenter perspicitur potest : Sic ubi proponit considerationes pro Statu seculari, puncto secundo dicitur : *videtur in Seculo faciliùs obtineri posse Salus, quàm in Statu Ecclesiastico, vel Religioso* Item in considerationibus de Statu Ecclesiastico seculari, punctum primum sic habet : *Status Ecclesiasticus videtur*

videtur via tutissima ad Salutem: Atque talia passim alibi. Jam cui, obsecro, in mentem venire possit, Soterium hæc assertivè dixisse? Cùm certissimum & in confesso sit, tutissimam viam non in seculo, sed in Religione quærendam esse; atque ipse Soterius potissimum considerationes suas eò retulerit, ut clientes suos ad Statum Religiosum, ceu portum Salutis tutissimum dirigeret, idquè ipso opere in tot candidatis eò directis ostenderit. Sed quæris? quid igitur talia falsa, & ab hominum sensu abhorrentia proponuntur? R. Quia digna sunt consideratione, & nonnemi forsitàn occurrere possunt: Digna, inquam, sunt consideratione, ut nimirum adolescens exactius, quæ tandem Securitas in Seculo sit, pernoscat; Quod ipsius deliberantis vehementer interest: Aliquando enim fieri potest, ut, etsi absolutè loquendo verum non sit, Statum secularem esse tutissimum, respectivè tamen ad tale hominis individuum, revera Status secularis sit tutissimus: Multi enim, ut id Soterius alio loco dicit, qui in Religione damnarentur, in Statu seculari salvantur: Quod ipsis, credo, Sapientibus Religiosis mirum dictu videri non debet, eo, quòd sæpe inveniantur homines, qui ab ijs rebus abstinere moraliter, seu propter molitos habitus, seu ob naturæ fervorem non possunt, quæ Religiosis reputantur peccata, secularibus sunt licita. Qua in re, cùm plana sit, diutiùs immorari necesse non est. Digna igitur consideratione talia, imò dignissima sunt deliberanti, ut videat, quid agat, & commodis seculi perspectis, hancne viam, an contra Religiosam sibi ad Salutem opportuniorem existimet.

Est nimirum hæc ratio & Methodus tractandi quæstiones problemáticas, ut rationes pro & contra adducantur, quo tandem utrisque expensis & perspectis, decretum fiat illud, quod unicum talium considerationum postremus finis est, prudens & stabile: *Prudens*, ut quod omnes, quæ occurrere possunt, difficultates, objectionesque prospiciat; *Stabile*, quod adversum vim similium, qui aliquando

D

occur-

occurrere possunt, arietum, accurata meditatione, animóque præparato munitum sit: Quod secus omnino fieri necesse est, si cæco mentis impetu, eorum quæ obviare possunt, ignarus, arenæ se committat.

Rationes igitur, ut dixi, in consultativis ejusmodi problematis ultro citróque in medium adducuntur. Rationes, inquam; Quæ verò illæ? R. Omnes, vel saltem potiores, quæ movere aliquomodo deliberantem possint. Si enim non proponantur omnes moraliter, sed aliquæ tantum, v. g. leviores, dissimulatis gravioribus, vel illæ tantum, quæ arrisuræ deliberanti, secus illæ, quæ displicituræ videantur: Vel si illæ tantum, quæ impulsuræ v. g. ad statum religiosum, secus alteræ, quæ abstertere natæ sunt, tum enim verò manca, imperfecta, & ad imponendum potius, quam ad dirigendum comparata deliberatio est; cæco modo ruitur, sæpe non ad Salutem, sed ad exitium, cum periculo feræ, sed inutilis pœnitentiæ. Omnes igitur rationes aliquâ consideratione dignæ ab animarum arbitro proponendæ sunt; non gravissimæ tantum, sed etiam leviusculæ; quod enim in se leve est, nonnullis quandoque grave, præsertim juvenibus videbitur: Quæ in re prudentiæ Confessoris erit, talia privatim pluribus exponere, imaginationes falsas eximere, aliqua refellere, alia contra, si operæ sit, & materia, aut mens deliberantis postulet, ut merentur, aggravare, quo sic apparentia à veris, futilia & frivola à gravibus, sibi suóque modulo convenientia à dissimulantibus deliberans discernat.

Denique, quod bene, rectéque observandum, rationes proponendæ sunt, non tantum, quas ipse sacer referendarius animæque arbiter animo suo descriptas, & præconceptas habet, non, inquam illas tantum, quas ipse asserit, aut quæ ipsi, si deliberaret, occurrerent, sed etiam illas, quas alij seu benevoli seu malevoli asserunt, etiam illas, quas vulgus circumfert, quæque nonnullorum sermonibus jactantur, quas periculum est juvenibus aliquando, si sibi solis relictæ talia audiant, fraudi esse posse: Denique
ad

ad extremum etiam illas, quæ ipsi juveni seu aptè, seu ineptè occurrere, vel incidere possunt. In his enim omnibus partes deliberantis sunt, eas accuratius expendere, confessorium consulere, & contra confessorij munus est, eas juveni privatim explicare, nisi tales sint, tamque obviæ, quas ipse deliberans facili negotio dispicere, ac penetrare possit. Hæc omnia, quæ dixi, tam (nisi me omnia fallunt) tam inquam, clara, tam luculenta sunt, ut omnes, quique sunt Religiosorum, judices hujus meæ ratiocinationis admittere neutiquam reformidem.

Igitur, ut illud, in quo potior vis est, iterum, iterumque inculcem, in rationibus afferendis non ad eas tantum ab Arbitro respiciendum est, quas ipse veras esse judicat, quas ipse asserit, quasque cupit deliberanti esse persuasas, sed alias quoque, quæ ad œconomiam causæ plenissimè cognoscendam conducere videntur, uti sunt & potissimum illæ, quæ ab alijs jactantur, quæ ipsi deliberanti possunt aliquando occurrere, eumque alio tempore, quo fortè spatium copiamque deliberandi, aut consiliarium tam opportunum, aut animum tam erectum habiturus non esset, percellere.

Ex his igitur sequentia statuo: 1. Quæ Soterius in considerationibus proposuit, non tantum sunt ea, quæ vel ipse asseruit, aut alijs persuasa voluit, sed alia quoque ad meritum causæ consideratione digna. Voluit enim proponere viam, modumque deliberandi non mancum illum, sed quantum in libelli parvitate poterat, sufficientem, ad non cæcè, & improvidè in tanto negotio progrediendum.

2. Statuo eum, cum hoc, ut dixi, modo, rationes proponeret, prudentissimèque, sanctissimèque, rectissimèque egisse: prudentissimè enim sanctissimèque agit, qui, quod sui muneris, & officij est, facit. Atqui muneris ejus & officij erat, quam optimè poterat, deliberanti in re tanti momenti, unde ejus salus dependet, consulere. Optimè consulit, qui ea omnia exactè proponit, quæ in deliberando juvare, ad bonam electionem optimè conducere videntur. Sic

deliberanti de bello gerendo optime consulit, qui omnia exactè proponit, quæ ad rationem decernendi vel omittendi belli pertinere videantur: Deliberanti de emenda merce optime consulit, qui ea omnia exactè proponit, quæ ad naturam & ingenium mercis plenius cognoscendum conducunt; denique deliberanti optime consulit, qui sic ei omnia negotij, quod sub manibus est, merita proponit, ut cum futuro tempore pœnitere electionis moraliter non possit, qui sic eum de omnibus commodis incommodisque admonet, ut veniente die seriùs, aut citiùs suam accusare præcipitantiam non cogatur, aut cum Phrygibus dicere: *Hoc non putavi.*

Ex his jam luce meridianâ clariùs dilucescet propositionum immeritò accusatarum sensus. Quando enim monstra illa, ut Mellitus appellat, superiùs memorata pertexit, v. g. obedientiam videri intolerabilem, castitatem multis impossibilem, vitam Religiosorum videri otiosam, & similia, sensus, inquam, harum propositionum non necessariò includit iudicium seu assertionem ipsius proponentis: Constat enim ex dictis in problemate seu consideratione *de statu*, non tantùm proponi ea, quæ ipse iudicat esse vera, sed etiam alia, quæ licet non iudicet ipse, tamen alij iudicare possunt esse vera.

Imò ea est natura problematis, ut nec possit habere locum assertio sui iudicium proponentis, cum sic evaderent iudicia sæpe immediatè contradictoria: Proponuntur ergo alia quæ non sunt de mente seu iudicio proponentis sed aliorum, quibus talia sæpe dicuntur aut dici possunt. Et hæc ex natura problematis; Quo tametsi hominibus prudentibus, nec pravo affectu corruptis satis & abundè factum à me sit; ut tamen res oculis ipsis subjiciatur, en propositionum illarum sensum qui reipsâ est, obviâ paraphrasi expositum.

Quando igitur pro titulo ponit hæc verba:

Considerationes contra Statum Religiosum.

Hæc

Hæc utiquè alium sensum non habent, quàm hunc:
*Puncta consideranda, quæ contra Statum Religio-
sum occurrere possunt:*

Seu, quod idem est: *Puncta consideranda,
quæ contra Statum Religiosum dicuntur, aut dici
possunt.* (Nota bene: Puncta, non quæ ego dico,
aut assero, sed quæ fortè ab aliquo dicuntur, aut di-
ci, tibi que objici, aut ultro incidere possunt) e. g.
obedientiam esse intolerabilem, Castitatem multis
impossibilem, vitam Religiosorum esse otiosam &c.
Ecce huc oculos, huc os Mellite! Propositiones illæ
monstruosæ non sunt *asserta* non *effata*, ut tu iden-
tidem clamas, non *theses* Soterij (possum enim
aliquid considerandum proponere, quin illud ipse
sentiam, aut affirmem, ut evidens est) sed sunt
puncta duntaxat considerationi relicta, quæ gratiâ
tantum exempli subjiciuntur; ceu talia, quæ non-
nullis, aut ipsi juveni occurrunt; aut occurrere pos-
sunt, seu quæ nonnunquam dicuntur, aut certè dici &
nonneminè gnaro vel ignaro, benevolo, vel malevo-
lo possunt. Stomachare jam, vociferare, tona, fulgu-
ra, fulmina contra propositiones istas, ut monstro-
sas, fædas, absurdas, impudentes, mi Mellite!
nugæ nugarum! Si affirmantur, tales esse quis dubi-
tet? minimè omnium Soterius, quem tu ceu earum
architectum, patronum, assertorem inauditis modis
traducis: Nugæ profectò nugarum! cum umbris,
cum phantasiis luctaris, reportaturus inde pro trium-
pho excussissimum cachinnum, & postquam magna
omnium expectatione parturiebas montes, tandem
hominibus prudentibus (papæ magnum quid!) ri-
diculum murem prodidisti. Laurum quam tibi ador-
nasti, cape dignam tali victoriâ, sed à Pale potiùs,
quam ab Minerva.

Vide sis igitur, quàm longè alium sensum habe-
ant, si exterso oculò, & elimatâ acie inspiciantur?
Quid autem opus acumine? æquam mentem defi-

dero, columbinam, ac verbo Religiosam, imò Christianam, imò humanam tantummodo: Quis enim, nisi cæcus sit, hoc mysterium non pervideat, quod vel ipsis adolescentibus obscurum nullo unquam tempore fuit. Quem enim adolescentum audisti, qui hæc talia Soterium de Religiosis Ordinibus sensisse, aut tanquam *asserta, effata, pronunciata* scripsisse, & non potius recitata duntaxat in exempli & problematis gratiam putaverit? Nequè tu unquam ulli juvenum ejusmodi suspicionem, nedum opinionem de Soterio injicere poteris, quòdque amplius est, audeo dicere, te neque tibi ipsi hoc unquam persuasurum. Consule temetipsum, tuumque, quod sentio, quantum in me est, præclarum esse mentis judicium. Occurret tibi continuo species viri, quem tu ipse plus quam de facie nosti, Sancti, prudentis, animorum bono, ac præcipue Religiosarum familiarum supplementis intenti. Hunc tu talia sensisse, aut asseruisse seriò arbitrêre? In æternum non credam, te ejusmodi judicium de viro incomparabili ullo in loco aut tempore suscepturum, nisi in quo mente reliqueris.

Ex his demum in fumum abeunt omnia tua argumenta, potissimum in suspirijs, in ejulatu, in exaggerationibus, in scommatis posita. Cessant propositiones illæ in sensu, quo ab Authore proferuntur, esse imprudentes, impudentes, injuriosæ, scandalosæ, pessimè sonantes, piarum aurium offensivæ, & siquæ sunt aliæ ex tuo *mellificio*, modestiæque tuæ promptuario prolatae næniæ & censuræ; adversum quas, ut denique in nullo tibi debitor maneam, brevi compendio omnia, quæ hucusque dixi, velut in fascem collecta repeto in hunc modum:

Illud, quod est necessarium, quod utile, quod honestum, illud inquam non est imprudens, non impudens, non injuriosum, non scandalosum &c. Sed considerationes à Soterio propositæ sunt necessariae, sunt utiles, imò utilissimæ, sunt honestæ, ergò.

Neces-

Necessaria :

Nisi velis juvenes cæco impetu , & inconsultò ad Religionis propositum profilire ; Quid parentes de suis filiis hoc modo religiosum institutum improvidè arripientibus ? quid Acatholici de tali religionum more ? quid prudentes omnes de tali levitate sentirent ? Necessariæ sunt tales considerationes ipsis conscientiarum arbitris , quibus hoc ratione sui officij & curæ, quam sustinent, juvenes candidatos prudenter, & debitè dirigendi, eorùmque saluti omni meliori modo consulendi onus vehementer incumbit. Necessariæ sunt ipsis juvenibus, ut præcognitis commodis, & incommodis præsentibus, ac futuris, actualibus, & moraliter possibilibus prudenter & tutò ad electionem, in qua salus animæ vertitur, procedant.

Utiles, imò utilissimæ :

Primum ipsis juvenibus, ut cognoscant commoda & incommoda, nè postea, quàm temerè elegerint, & retractandi tempus non sit, ea, quæ nunquam antea præviderint, aut auditione perceperint, occurrant, ob quæ respicere & pœnitudinem sentire suscepti propositi sinè fructu cogantur.

Utiles deinde ipsi Directori, ut indicem expeditum habeat, ad quem juvenis deliberantis animum virésque exploret, videátque, quam adversum singula, quæ aliquando occurrere possunt, sit obfirmatus, nequè subvereri debeat, ne non officio suo rite sit functus, atque ipse cliens olim pœnitudine fortè tactus ipsius oscitantiae succensere meritò possit.

Utiles sunt 3. Ipsius Religiosis Ordinibus ut cum maximè : Utpote quorum plurimum interest habere candidatos in amore vocationis adversum tela nequissimi, eventuræque objectiones aut terriculamenta immobiles, ad onera, & incommoda Religionis sustinenda, præviâ meditatione paratos.

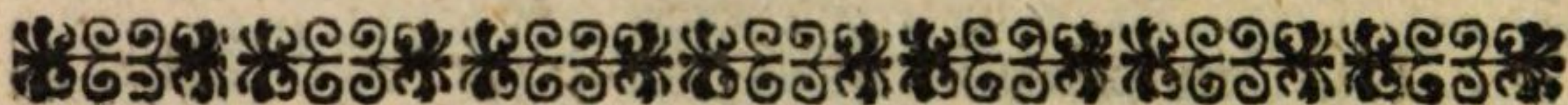
Utiles ipsi Reipublicæ Christianæ, atque etiam politicæ, quantum videlicet utriusque interest gna-

vos in claustris & impigros (nontales, quos vivere pigeat, qui nec sibi nec alijs profint) existere Religiosos.

Honestæ :

Quod enim in moralibus necessarium est & utile, illud etiam est honestum: Quæ propositio ut stricta, sic evidens est, nec argumenti egens. Si verò cui contra videatur, intellectum disponat, ut intelligat. Jam sic argumentor:

Quod honestum est, non est imprudens, non impudens, non scandalosum, non injuriosum, non offensivum, & cætera crambe; nisi virtus ipsa nonnulli imprudens, impudens, scandalosa, injuriosa videatur, sed, ergo. Satisne hæc? Sipienti satis, proinde & tibi Mellite, qui sapiens aut es, aut esse vis: tene, quod habes.

CAPUT VIII.

Exponitur in particulari necessitas & utilitas considerandi tales propositiones contra aliquem Statum pugnantes.

Fingamus adolescentem in bivio constitutum, qui potest vel jam propendere ad religionem, vel esse prorsus adhuc indifferens seu ad statum secularem, seu religiosum. Adest tempus, quo necesse est ipsum decernere de statu aliquo deligendo: Propter multa pericula, quæ occurrunt in seculari seu laico, seu Ecclesiastico statu, adjicit animum ad considerata ea, quæ sunt de statu religioso. Considerat igitur primum commoda, i. promissionem Christi factam de centuplo & vitâ æternâ ijs, qui relique-
rint

rint Patrem & Matrem &c. 2. Absentiam periculorum & occasionum peccandi, quæ sunt in seculo, pravorum exempla &c. 3. Copiam mediorum ad salutem, ut sunt Regulæ, vigilantia superiorum, assidua Sacramentorum frequentatio, exhortationes, bona exempla, libri spirituales, meditationes rerum cœlestium &c. 4. Absentiam curarum & solitudinis rerum temporalium de victu, vestitu, habitatione &c. 6. Certitudinem, quam quis habet, se in omnibus facere voluntatem DEI, si faciat id, quod obedientia præscribit. 7. Occasionem congregandi plurima merita assiduis bonorum operum exercitijs. 8. Mutuam meritum participationem. 9. Dignitatem Sacerdotalem Angelis invidendam, quæ servit ad quotidianum Missæ Sacrificium, audiendos confitentes &c. 10. Suavitatem convictûs fratrum habitantium in unum. 11. Securitatem de bona morte ob assiduam inter Sacerdotes vitam. 12. Facilitatem mortis, ob animum terrenis rebus & curis non implicatum. 13. Suffragia multa post mortem.

Hæc & alia considerans adolescens, ponamus, quòd idem his commodis inescatus nihil sibi ultra providendum putet, nihil animum convertat ad ea, quæ contra religionem faciunt, seu id fiat levitate animi, seu arbitri oscitantia. His ita comparatis quid aliud censeatur acturus, quàm ut Religionem tot commodis ornatam sibi statuatur amplectendam? Quid multis? decernit Religionem ingredi. Bene habet: Ponamus jam talem adolescentem esse duræ cervicis, intractabilem, libertati suæ perditè addictum: Præterea voluptatibus carnis admodum insuetum, ut actibus iteratis etiam consuetudinem pravam contraxerit: Rursum, animo valdè mobilem, sic ut obviâ quâque tentatione ad peccata etiam gravia inducatur, nullamque sibi hac in re vim afferat: Itidem valdè assuetum & inhiantem commoditatibus corporis in victu, vestitu &c. Inseparabilem à quibusdam socijs, amicis, consanguineis: Honoris præterea sui nimium retinentem, æstimatione suæ nobilitatis ebrium:

**ebrium: Solitudinis, Occupationum spiritualium, aut humilium impatientem: Ad res externas, ut militiam, rerum temporalium administrationem &c. unicè affectum: Hoc, inquam, ingenio præditus adolescens si Religionem ingrediatur, quid putas even-
turum? vel redibit, vel miserrimè vivet, vel planè apostatabit: Talis enim quomodo cervicem suam iugo obedientiæ submittet? Quomodo libertatem abdicabit? quomodo castimoniam conservabit? quomodo functiones ordinis, solitudinem, absentiam ab amicis & consanguineis, quomodo vitam obscuram, victum & vestitum pauperum tolerabit? profectò vix quidem. Consultius utiquè tali hominì fuisset Religionem ne à limine salutare; consultius in antecessum considerare ea, quæ postea sensurus erat viribus suis majora; considerare difficultatem obedientiæ, castitatis, paupertatis, Solitudinis, & reliqua, quæ occurrunt; quæ si exactè considerasset, perquam facile vidisset, quantam in se experiatur constantiam roburque ad similia perferenda, proinde vel planè consilium tale abjecisset, vel certè talibus se propositis & resolutionibus præmunisset, ut si tandem esset Religionem ingressus, ad eorum occursum, tanquam ad rerum antea cognitarum non admodum expalluisset. Vides igitur, & palpas, quanta demum necessitas sit, considerare non tantum ea, quæ pro Statu Religioso militant, sed etiam ea, quæ ab eo prudenter abstertere possunt.**

Quid igitur agat confessarius? Quid tumet ipse Mellite, si confessarius esses? proponeres, opinor, una ex parte ea, quæ attulimus, commoda: Ex altera verò parte, quid? quid e.g. de obedientia? dicerèsne obedientiam esse facile tolerabilem? Atqui hoc non esset proponere incommodum, sed commodum: Quid igitur diceres, nisi obedientiam esse difficilem, & nonnullis etiam intolerabilem videri? nonne hoc ipsum, nonne, inquam hoc ipsum diceres? Idem est de castitate, idem de paupertate.

Jam verò te sic proponente, audiat hoc ipsum, vel legat è Religiosis nonnemo; non inspiciat nec
mo.

modum proponendi, nec circumstantias problematis, in quibus proponit, sed legens nuda hæc verba: *Intolerabilis videtur propria voluntatis & libertatis abdicatio.* Quid ille! insurgat vociferantissimè adversum te; impudentem, propudiosum, seductorem juvenum, & nescio quid appellet; dicat, te calumniari Ordines omnes Religiosos tam Sanctos; loqui contra mentem tot Religiosorum, quibus jugum obedientiæ non intolerabile, sed suavissimum videtur. Ogganiet tibi forraginem textuum è S. Scriptura, & SS. Patribus petitam; obtrudat exemplum Christi crucifixi; demum te sic premat an in propria, vel in aliena persona hæc fueris locutus? utrumque pessimè, cum infamia & injuria omnium Religionum; cum scandalo juvenum, quibus Ordo Religiosus intolerabilis videbitur. Hæc, inquam, & similia, si tibi religiosus ille stomachator ingerat, quid tu ad hæc? Quid inquam, tu ad hæc? dicito, effare, mentem tuam sinè circumscriptione ede.

Respondebis utiquè balatroni illi, te nunquam cogitasse similia, de Religiosis Ordinibus asserere, sed tantum juveni, cujus hæc præmeditari maximè interest, considerata proponere; Dices, hæc posse nonnullis occurrere, obedientiam plurimis quidem tolerabilem, multis tamen intolerabilem videri; Ideò juveni proposuisse, ut ipse consideret, an sibi tolerabilis videatur. Has propositiones non esse scandalosas, considerentur, in quibus circumstantiis, quo fine, qua mente sint propositæ satis agnoscere juvenem, hæc confessorium non asserere, nequè ita credere nequè sibi credendum proponere, sed tantum, ut exploret, anne respectu sui obedientia tolerabilis videatur, an contra: Hæc, inquam, Mellite, tu ipse eras, hæc, inquam, & nil aliud, ut non potes, eras responsurus, negaturus proinde calumniam, injuriam à te in Ordines Religiosos illatam, negaturus te de industria hoc egisse, ut juvenem à statu Religioso abstraheres, sed tantum, ut ad prudentem electionem juvares.

Et

Et rectè sanè diceret: Quid enim alter jure quiritari? quid succensere tibi poterit, si sententiam animi tui, si mentem, quâ ea protulisti, non ut asserta, sed merè, ut communiter obgeri solita, si finem, quo protulisti, nempe non ut deliberans talia credat, non ut ab Religione absterreatur, sed tantum consideret hos tanquam locos communes, ad eosque mentem suam exploret, an ijs ferendis par sibi esse aliquando fidat: quid, inquam, si hæc intelligat, conqueri de te poterit?

An quòd asserueris? Negabis te asseruisse.

An quòd talia in aures adolescentis effuderis? Dices tibi hoc propositum, ut commoda & incommoda passim occurrentia ultro citròque exponeres, idque ad prudentem deliberationem utile, ac necessarium esse.

An quòd tali modo protuleris? Dices te ijs protulisse verbis, quæ passim, & vulgo proferuntur.

An quòd Ordinem infamaveris, & malam estimationem injeceris? Dices, non esse rem novam & inauditam, talia dici, imò quotidie audiri, & ipsis juvenibus incidere: ex re autem trita nulla infamatio; præsertim si non asseratur, aut confirmetur, atque in talibus circumstantijs proferatur, ut audiens palpet, non asseri, aut ad fidem faciendam talia dici, sed tantum ut vulgares nænias referri, & verbo, objici, quarum tamen consideratio non nihil, imò sæpe multum profit ad animum candidati explorandum, veramque vocationem discernendam.

An succensebit, quasi scandalum dederis adolescenti? sed dices, scandalum non dari in referenda re trita & cantata ex causa justa, & rationabili, uti est cognitio eorum, quæ vulgò objiciuntur. Scandalum si quod sit, esse acceptum, non datum.

An succensebit, quòd afferendo rationes *pro & contra*, perplexitatem in deliberante causaveris. Sed dices, hanc perplexitatem, si per eam nihil aliud intelligatur, quam suspensio & dilatio electionis, donec motiva *pro & contra* confide-

ren-

reitur, esse utilem & necessariam & sine hac nullam haberi rectam deliberationem. Si enim electio fieret sine consideratione reciproca motivorum, fieret imprudenter & cæcè, non ad salutem, sed perniciem deliberantis: Cæterum perplexitatem taliter sumptam non esse inextricabilem, quia tunc demum extricabitur, quando deliberans expensis probè omnibus motivis, adhibito confessorij consilio, judicaverit in Domino hunc statum sibi vel convenire, vel non convenire.

An succensebit tibi, quòd juvenem relinquo perplexum, ut nesciat, quid credat; ea res ita sit, ut proponitur, an secus? an asseras? an tantum referas? Facile respondebis, te in talibus circumstantiis protulisse, ut juvenis vel rudissimus advertat, hæc proponi tantum objectionis causâ: Judicat enim confessorium non esse fatuum, qui possit jam suadere album, jam nigrum; jam hunc, jam oppositum statum. Judicat etiam alios viros probos, qui sæpe talia objiciunt tentandi causâ, non esse fatuos, Proinde scit hæc à confessorio proponi non tanquam ab ipso credita, aut ipsi deliberanti credenda (si enim ita crederet, aut credendum proponeret, suaderet oppositum ei, quòd prius suaserat) sed tantum proponi ut objectiones, seu modo problematico.

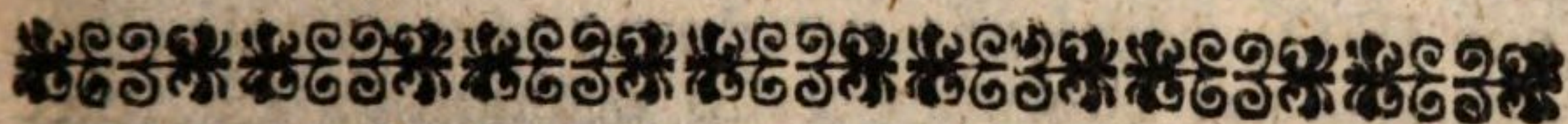
An autem succensebit tibi, quòd has objectiones ipse non diluas, aut resolves? Repones in promptu, non esse causam solvendi aut diluendi id, quod non asseritur, atque ab ipso audiente cognoscitur, non assertivè, sed tantum deliberativè, id est ad considerandum proponi. Causa enim solvendi esset, ut eximeretur prava opinio, seu infamatio Religionis, inde fortè consurgens: atqui dices, nullum esse infamationis periculum, ubi aliquid non asseritur, & non asseri, palam est audienti. Quæras prætereà ex ipso objurgante modum eas solvendi: An dicendo, talia non spargi, nec alicui hominum incidere? hoc enim verò esse ludere, modò referendo tanquam rem, quæ sæpius objicitur & spargitur, modo dicendo, quòd nunquam audiatur, aut objiciatur.

Et

Et verò miraberis, quòd à te petatur, ut neges, & dicas, illud nunquam dici, nulli incidere, quod toties auditur, & ex re nata cuilibet incidere potest. Iterum quæres, an potius sic solvere debeas, ut expressè moneas juvenem, hæc & talia dici quidem, sed in re ipsa non esse vera, nequè à te credita, nequè ipsi deliberanti credenda. Sed facilè respondebis, hoc non requiri, cùm juvenis planè sciat, te hæc & alia non assertivè proposuisse, minùs confirmasse, nec voluisse ab juvene credi, sed tantùm retulisse ut sæpiùs sparsa, sæpiùs objecta, atque adeò cùm nihil novæ opinionis sinistrae juveni ingesseris, non esse te obligatum, eam juveni directè eximere; alioqui multum negotij haberet confessorius, si omnia pravè & falsò ab alijs dicta & audita de statibus Religiosis, deberet refellere. Confessarij officium potius est, ut juvenem admoneat, talia considerare; eum debitis muniat præsijs, ac mōitis competentibus instruat, quo ipsemet tales objectiones solvere valeat: Hoc autem, quod monitorum est, dices te ad satietatem fecisse, cùm juveni motiva pro statu Religioso plurima & gravissima dederis, & aliàs privatim multa dixeris, quibus ille instructus tales objectiones facilè diluere possit, saltem respectu ad suam personam. Talibus enim principijs præmissis, facilè animadversurum juvenem, quantum talibus objectionibus deferendum sit, v. g. de difficultate obedientiæ, cujus solutionem deliberans tunc optimam daturus sit, cùm ex cognitis datisque alijs principijs, simul etiam inspectâ vehementiâ suarum propensionum, judicium apud animum suum facturum est, sibi ejus jugum intolerabile non fore.

Hæc opinor, Mellite tu ipsemet eras responsurus in casu, quo tu deliberantis arbiter ac moderator ei motiva *pro & contra*, sinè partium studio proponeres, quæ proinde pariter à me in causa Soterij responderi ne admirare; responderi, inquam non tantùm tibi, qui lapidem primum movisti, non tantùm alijs,

alijs, quos tu tibi succenturiasti, verum etiam ipsi
Societati JESU, utpote adversus quam propositiones
illæ contra statum Religiosum generatim militantes
perinde, atque adversus alios militant. Cæterum
scrupulum illum, cur objectiones contra Societatem
speciatim posite, speciali quòque loco dissolutæ
sint, hunc, inquam, scrupulum, uti & alia, qui-
bus machinam tuam inædificasti, postea pluribus
eximam, quàm tui in gratiam ea, quæ hætenus de
objectionibus contra Religionem generatim dicta sunt,
ad causam tuam, quòd brevissimè facturus sum,
specialiùs applicuero.

CAPUT IX.

*Quod ipse Mellitus nequivisset
aliter agere, & scribere, quàm egerit,
scripseritve Soterius.*

Fingamus igitur adolescentem, qui deliberet, an
statum stabili loco addictum capeßere debeat nec
ne: Tu Mellite esto ejus moderator. Primæ tuæ
partes erunt, *ut sis ipse indifferens*, id est vocan-
tem DEUM non ante eas, sed subsequaris, nec juve-
nem impellas potius, quàm retrahas, sed plenam ei
libertatem relinquas, consultandi coram Deo, deli-
gendique seu ingressum, seu repudium. Hoc facto,
credo, ei spatium relinquas, ut consideret, quid sibi
hac in parte expedientius, convenientiùsque videat-
ur: proinde hæc duo ei ante omnia præscribes, ut
consideret primò naturam, & conditionem Ordinis;
in quem respicit; deinde propensiones suas, vires,
ingenium, quo videlicet exploret, atque intelligat,
quo pacto sibi cum hoc Ordine, ut ei vicissim secum
conveniat: Atque hoc imprimis, utrumnam mora-
liter

liter speret, se in hoc Ordine piè, cum Solatio, animique tranquillitate, & satisfactione victurum talis tute arbiter credo, sic informatis eò descendes, ut (quod ad ea, quæ dixi, atque ad summam deliberationis unicè necessarium est) rationes etiam, ac motiva in utramque partem eidem proponas; Spero enim te non tam imperitum fore, ut ea tantum, quæ suadere ad talis Religionis amplexum, sed & quæ arcere ab eo videantur, exponas.

Statues igitur parte favente imprimis prærogativas Ordinis, ex quibus ejus æstimatio concipi, gigni- que possit, uti est antiquitas, Sanctitas, celebritas &c. tum ejus functiones positas in laudando diu noctu- que DEO, ædificando proximo, quotidianis, at- que assiduis, quorum occasio omnimoda est, pie- tatis, aliarumque virtutum operibus; denique ea omnia, quæ pro Statu Religioso in communi faciunt, huc aptè conferes: Subjicies etiam commoda tem- poralia ex rigore non admodum gravi, non perpe- tuis studiorum laboribus, item sufficienti rerum ne- cessariarum ad victum, vestitum &c. postremum ipsa commoda stabilitatis eodem in loco, quæ tu omnia enucleatius Florberto tuo, dilucidiusque expla- nabis; ordinem, varietatem, catenamque mirabi- lem occupationum, quæis & augeri identidem meri- ta, & vita sine tædio traduci possit: Narrabis ei præ- terea modum mortificationum præscriptarum, & aliarum, quibus multi hodièque admirandi extite- rint. Insuper copiam exercendi Zelum in parochijs, in Scholis, in Academijs, in obeundis longissimis eti- am ad Indos missionibus, præter illa, quæ crebro in rudibus instruendis, verbo DEI prædicando, hetero- doxis revocandis egregiè conferunt. Illud ad extre- mum magnopere prædicabis; libros ingenti numero, magna cum gloria editos, inter quos tu, credo, lo- co non ultimo Epistolas tuas Apologeticas. & nu- pernos Dialogos tanquam stellas non infimæ magni- tudinis ostendes. Illos verò tomos Anecdotorum, quos tu ad latus Bibliothecæ SS. PP. inter Dacherios, & Mabillonios, *ut luceant*, collocasti, digitum præ- primis intendes.

Hâc

Hâc consideratione non perfunctoriè , ut decebat , peractâ , alteram quoquè paginam facturûs , non deeris utique partibus periti moderatoris , tuoque clienti sincerè , ut oportet , candidèque omnia revelabis incommoda : Nisi hoc præcisè contendas , nulla omninò illic incommoda deprehendi : Credo respectu tui , qui crucem in delicijs ponas : Attamen aliqua saltem , quæ alijs forsan incommoda sint , aut certè videantur , vera , an imaginaria , levia an gravia , aliqua saltem recensebis : Nihil enim in mundo omni ex parte beatum. Aliquid erit , quod seu sibi deesse candidatorum nonnulli ægrè ferant , aut ægre ferre possint , seu sibi adesse. Quippe non omnes eâdem ficti massâ sumus : alijs hoc , alijs aliud grave ; contra , quod his incommodum , alteris commodum , ac vicissim , videtur. Adeò motibus contrarijs mortales incedimus. Dabis igitur hoc pleniori deliberantis institutioni , ut ne ijs tantum , quæ grata sunt , sed & alijs , quæ ingrata , ad perfectum imbuatur : Quæ rebus utrinque perspectis , nôrit è re sua decernere.

Da igitur mihi incommoda in hoc statu occurrentia ; da inquam , doce , quænam illa ? Status absque omni incommodo in hoc terrarum orbe , si nescis , chimæra est. Nunc ego te Reformatorem , te castigatorem Soteriani libelli appello : Da , recense incommoda : Si velis omnia incommoda nomine & ingenio commodorum vestire , desinet problema , supervacua erit deliberatio ; si perpetuitatem loci superioris , sociorum , ex incommodis excludas , si ægrè feras , inter incommoda fieri mentionem commoditatum nimirum ; si vitæ otiosæ , si neglectûs studiorum , si hæc , inquam ex indice incommodorum proscribas , quæ ergo incommoda (quæ memorari oportet ,) recensebis ? Profectò si tu ipse commentariolum illum considerationum composuisses (quæ tamen res plusquam anecdota est) si tu , inquam , composuisses , aut componere deberes , quæ po-

E

ne-

neres incommoda? nimium sæpe percontor? dicto paucis vel nulla? vel illa ipsa, quæ Soterius? vel similia? Nulla? Quæ deliberatio, quæ sola comoda confideret? ergo aliqua: atque hæc vel ex modo vivendi, vel ex circumstantia stabilitatis, aut functionum petita? Quid igitur aliud diceres, quam v. g. molestum videri, eundem semper locum, eosdem Socios, Superiores? molestum chorum? in vivendi modo aliquid exponeres, quod incommodum quibusdam videatur; si non austeritatem, certè commoditatem nimiam videri diceres: Hæc & similia tandem inter incommoda recenseri deberent, tūque ipse recenses, nisi persuadere velles clienti tuo nulla omnino esse incommoda, quod sanè ineptissimum foret. Atque si etiam hoc persuadere velis, saltem ea enumerare deberes, quæ alijs, quæ ipsi clienti posse videantur esse incommoda. Te igitur dicente e. g. perpetuitatem loci, sociorum, superiorum videri molestam, tædiosam: Si quis in te invecus, quæ tu in Soterium dixisti, diceret, nōne rabidum eum putares, qui nullā rationabili causā hæc objurgaret, quæ tu nunquam asserueris, sed considerandi tantum causā ad objectionum instar proposueris? mentem, æquitatem in homine requireres: Et bene.

Id ipsum Soterius requirit in te, qui tam parum è ratione tuum Chartacium querimonijs & scommatis iniquissimis oppleveris. Nequè de modo proponendi quidquam in Soterio desideres, in talibus circumstantijs protulit, ut vel cæcus videat, objectiones esse; disertis, expressisque verbis problema professus: præterea plerumque usus verbo: *videtur*: Quod vel in Sancto Thoma, tu qui in ejus *Summa* totus habitas, eumque, si superis placet, ad pilum devorasti, quod, inquam, vel in Sancto Thoma cæcus de colore cernere, & intueri poteras, quid significet, quo sensu materiam subjectam afficiat: e. g.
dum

dum dicit : *Videtur* , quòd ebrietas non sit peccatum : *Videtur* quòd usus vini universim sit illicitus : *Videtur* , quòd charitas non sit virtus : Has & similes propositiones , credo , scandalosas , hæreticas , insanas non vocabis , quia vides objectionum loco proponi : Scio , quòd statim sis inclamaturus , Sanctum Thomam objectiones taliter propositas etiam solvere : Rectè , quia , qui aliquam conclusionem determinatè asserit , & sustinet , tenetur etiam objectiones solvere ; alioqui conclusio relinquetur dubia , & doctrina manca : Contrà qui proponit quæstionem , seu considerationem problematicam , & modo problematico , nullam ponit conclusionem , scitumque determinatum , nec dicit hoc sequendum , vel illud , sed tantum rationes pro & contra adducit. Sic confessarius nullam considerationis partem sustinet , nullam tuetur , sed indifferens est : Nec illas ex suo sensu confirmat , sed simpliciter proponit ad hoc , ut ipse deliberans argumentis utrinque perpenſis statuatur , quid sibi faciendum , vel omittendum : In quo illud etiam observandum , quòd ille tantum , & non alius , debeat objectiones solvere , cui proponuntur : Objectiones porro in considerationibus de statu vitæ deligendo , cui proponuntur ? ipsine confessario ? quis hoc somniet ? proponuntur igitur ipsi deliberanti ; ut à cujus propositionibus & animo potissimum pendet earum solutio ; ipsius enim est statuere , an sibi fidat in tali statu piè , & cum solatio vivere , an tentationes vincere , an disciplinam , ac modum vivendi cum animi satisfactione sectari. Quæ tu omnia bone Mellite , quia parum vidisti , idcirco in re tam obvia miserè (modò ne animo tam perturbato) cæcutisti. Claudio in pugnum universum ratiocinium.

Quod erat utile ac necessarium proponi , & modo debito propositum est , illud non impudenter , non fatuè , non injuriosè propositum est :

atqui considerationes à Soterio proponi erat utile,
ac necessarium, & modo debito propositæ sunt,
quia nec Mellitus, si aliquid contra talem statum
proponere debuisset, aliter proponere potuisset,
quàm proponendo taliter, ut omnibus appareat
non esse asserta, sed tantùm objectiones, igitur
ritè, legitimèque sunt propositæ, non impudenter,
non fatuè, non injuriosè &c.

Atat occurrit, prudentiùs proponi potuisse,
nempe sic, ut omnia, quæ proponuntur, inter
incommoda, demonstrarentur esse mera commoda:
Gerræ! Qualis tunc deliberatio, ubi mera com-
moda, nulla incommoda?

Saltem non universaliter dixisset: *Vita com-
modior, quàm &c.* Sed potiùs sic: *Aliquorum
vita commodior.* Hoc superfluum: Ubi con-
stat, nihil affirmari.

At saltem sic, ut in singulis punctis addatur:
*Considera fili e. g. perpetuitatem loci, superiorum
&c. quam multi putant molestant, sed reipsa ju-
cundissima, dulcissima est &c. Vita commoda,
in qua tamen tentationes facile vincuntur:* rur-
sum gerræ: Hoc confessarius minimè facere debet,
ut illi speciem ejus molestiæ minuat, aut alleviet:
alioquin enim occurrente hodie vel cras ipsa mo-
lestiæ experienciâ, accusari poterit à juvene con-
fessarius, quòd sibi rem suaviorem, jucundiorém-
que, quàm reipsa sit, proposuerit, ac depinxerit,
proinde culpam sequioris suæ electionis in con-
fessarium jure poterit refundere. Igitur propo-
nenda est ei difficultas nudè, sincerè, genuinè,
nihil addito, nihil detractò; imò prudentis con-
fessarij est, nonnunquam difficultatem etiam ali-
quantùm aggravare, quo nimirum juvenis successu
temporis tantò minùs conqueri possit, tanquam dif-
ficultatem talem antea non satis apprehendisset;
& è contrario facilius eam perferat, si minorem,
quàm

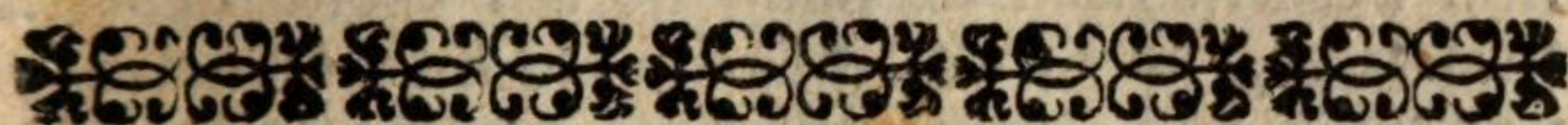
quàm cogitaverat, invenerit. Si sic, ut tu vis, proponerentur, non proponerentur incommoda, sed commoda: quid enim commodius, quàm *vita commoda, in qua tamen facile vincuntur tentationes?*

Hoc tandem petis, ut singulis punctis addiderit Soterius, hæc verba? *Hæc non est mea sententia, sed aliis multis sic videtur*: Eadem verba repetenda in 2. eadem in 3. puncto, ad modum responsionum in Litanijis. R. Si nihil aliud, quàm hoc eras petiturus, hoc longè facilius adipisci poteras, quàm tanto excitato tumultu, nequè tanti erat, ut adeò te, tuumque Sanctum Ordinem læsum, proscissum, contemptum quiritè-re: Cæterum ne & hæc umbra te exterreat, ex juvenibus ipsis percontare, anne unquam in mentem ijs venerit, Soterium hæc ut *asserta*, ut *effata*, & non uti diserta inscripsit, ceu *considerationes*, & *objectiones* protulisse? an putârint Soterium adeò delirâsse, ut jam asseruerit absolute, Ordinem aliquem suscipiendum, jam respiciendum: Nonne universa libelli fabrica, modus instruendi, modus tractandi problematicus hoc ipsum homini rationi pollenti ad oculum exhibent: Nisi velis, ut, qui objectiones proponit, post quamlibet propositionem identidem repetat: *Hoc ego non sentio, non assero, non mea hæc sententia*: Dij boni, quàm ridiculè! Quisque tyrunculus si videat in titulo positum: *Objectiones contra conclusionem propositam*: Satis edoctus est, quo sensu propositiones illæ sumendæ sint, scilicet non tanquam asserta Magistri, sed tanquam rationes in oppositum occurrentes. Invenies hoc ipsum factum in considerationibus Soterij, ubi pro titulo ponit 1. *Considerationes pro statu N.*

*deinde Considerationes contra statum N. Quid
amplius desideras?*

Hoc tamen tibi do, ne frustra cavillêris; posse
confessarium, imò convenire, ut si videat can-
didatum aliàs ad quendam ordinem idoneum, aut
propensum, in quodam puncto, ob immaturita-
tem judicij, aut alia de causa adhæreſcere, eun-
dem dirigat, doceat, instruat, quo sensu id intel-
ligendum, quomodo talis superanda difficultas &c.
Notum enim est & ex ipso Soterij sæpius iterato
monitu perspicuum, eum considerationes illas
non proposuisse, ut eo velut gygis annulo, aut
baculo laureo juvenes instructi sibimet ipsos sufficere,
atque ab confessario velut provinciâ suâ defuncto,
suis ipsos consilijs relinquendos putaverit: Sed
hoc ante omnia, atque in capite posuerat, ut
deliberatio non privato juvenis unius studio, sed
conſcio, & cooperante confessario institueretur;
Suppeditatâ eum in finem materiâ, circâ quam
sterile alioqui juvenum judicium, & pauca reco-
gitans versaretur, atque in eo indiculo velut in
speculo monitorio commoda & incommoda eli-
gendi statûs intueretur; tum verò nec magnum,
nec parvum citra moderatoris consilium statueret,
cum quo pariter rationes suas, suas quæ occur-
runt, difficultates conferret. Hæc fuit methodus,
hoc consilium Viri Sapientissimi, quo tantum abest,
ut ullum sit periculum scandali, præcipitij, per-
plexitatis, ut potius expeditissima tutissimâque ad
scopum propositum perveniendi via; cùm omnia
præmunita sint, tum ne mens deliberantis cæcè,
improvidè non præcognitis difficultatibus ad e-
lectionem ruat, tum ne vanis & imaginarijs um-
bris, falsisque terriculamentis ab statu sibi conve-
niente arceatur, præſente identidem, & si qua
fortè consultans declinet, in viam ocyùs redu-
cente confessario. Quæ ità ab Soterio reipsa fa-
cta, ejus hoc in genere felicissima dexteritas; At-
que

que ità ab alijs moderatoribus fieri laudabiliter
& posse & debere, ejus sapientissima præcepta
commonstrant.

CAPUT X.

*Demonstratur peculiariter, rectè
factum esse, quòd considerationes contra
statum aliquem factæ proponantur, absque so-
lutione objectionum; adeoque inanis est
querela Melliti de omissis solu-
tionibus.*

MAXIMUS clamor Melliti versatur in eo, quòd
considerationes contra statum loco fixum non
sint solutæ, cùm tamen considerationes contra So-
cietatem JESU tam dextrè (ut ipse ait) solvantur.
Hic ille putabat Rhodum esse insuperabilem, nodum
insolubilem; hæc causa ejulandi, hæc calumni-
andi, hæc crines evellendi. Quamvis autem satis
clarè & perspicuè huic scrupulo jam satisfactum in
præcedentibus sit, ut tamen hæc umbra penitus
dissipetur, nec quidquam caliginis in Mente Mel-
liti remaneat, demus illi hoc pauxillum operæ lo-
co præsentis. Vult igitur Mellitus confessorio incum-
bere ut solvat omnia, quæ contra statum aliquem
proponuntur, atquè ità solvat, ut vel ostendat,
esse ficta & falsissima, aut frigida & inepta,
id est, esse talia, quæ prudenter abstervere non
possint, dempto proinde omni scrupulo, dubio,
aut perplexitate.

Jam tales solutiones non debere fieri sic demon-
stro: Vel deberent fieri ex officio confessorij desumpto

ex praxi proborum confessoriorum; vel propter bonum clientis, ad rectè faciendam deliberationem; vel ad consulendum famæ Religionis (alia ratio non occurrit) sed ex nullo horum capite debent fieri tales, ut tu vis, solutiones, imò ostendam, nec posse fieri, ergo, minorem probo; igitur adverte animum ad sequentes propositiones:

I. Non est confessorij solvere illas objectiones, quamdiu deliberans est indifferens, & non determinatus ad statum aliquem.

Ratio est, quia confessorius debet commoda & incommoda indifferenter proponere, id est non magis pro una, quam pro altera parte stare: Si autem solveret eo modo, quo vult Mellitus, tunc non indifferenter proponeret, quia magis faveret parti Religionem disuadenti: ut evidens est? proponeret enim argumenta pro tali statu, & simul illa confirmaret objectionum solutione: Objectiones autem non paterentur habere ullam vim, cum eas enervet, adeoque positivè suaderet unam partem, nempe Religionis ingressum. Quomodo enim potest magis suadere, quam argumenta proponendo, ut ingrediatur, & simul ostendendo, nihil esse quod ipsum debeat à Religione avocare? Intellige mi Melite, intellige, lucernam etiam, si res necdum satis clara sit, accende. Jam verò dicas tu mihi, estne hoc confessorij, ut deliberanti unam tantum partem suadeat? ad unam tantum partem invitet: Nónne hoc est primum confessorij principium, ut ipse sit indifferens, juvenemque non ad unam potius, quam alteram partem stimulet: Secus non esset dirigere deliberantem, sed ex destinato piscari, & attrahere candidatos; nequè esset agere arbitrum, sed potius advocatum pro una sola parte, cum iusta parentum & aliorum Ordinum querela. Intelligis tandem, credo: clarius tibi dicere non valeo.

Qui

Quia verò loquimur de officio confessorij, illud melius exerceri non potest, quam si exerceatur juxta praxim probatorum virorum cum candidatis agentium, & aliorum communiter confessoriorum. Atqui praxis proborum virorum & confessoriorum non est, ut ipsi solvant objectiones. Sic sæpe probi parentes filijs Religionem cogitantibus proponunt varias difficultates; nequè ipsi eas solvunt, sed expectant, quid filius sit responsurus. Sic & confessorius sæpe objicit multa, atque debet objicere, nequè ipse ea solvit, sed explorat mentem clientis, quid ipse ad ea respondeat: Res est quotidianæ experientiæ; igitur non est de officio confessorij solvere objectiones plenè, id est ità, ut vult Mellitus, nullo relicto scrupulo; hoc enim non esset indifferenter proponere, sed ad unam partem determinare. Præterea cessaret finis proponendi considerationes de vitæ statu eligendo. Finis enim proponendi est, ut cliens consideret, quid eligendum: Si confessorius ità solvat, ut tollat ei omne dubium, & ostendat omnes objectiones nullius esse momenti, quid erit opus ulteriùs considerare? solutis enim planè objectionibus quæstio est soluta. Item finis alter proponendi considerationes de vitæ statu, est; probare constantiam & soliditatem rationum, quibus cliens innititur, itémque explorare ejus animum: Totus hic finis desinet, si ipse confessorius objectiones solvat. Tunc enim non erit opus quærere, quid cliens respondeat? quis ejus animus? quæ rationes? cùm ipse confessorius responsionem clientis præveniat.

Atque hæc de officio confessorij, quamdiu scilicet confessorius servat Methodum purè deliberativam, id est, quamdiu considerationes pro & contra proponit, cliente adhuc ad nihil determinato. Hinc addidi superiùs has voces: Quamdiu deliberans est indifferens, & non determinatus ad certum statum. Oportet enim illum in sua indifferentia relinquere non attrahere, donec ipse se determinet. Tunc

igitur quando jam determinatus est, tunc, inquam, debet eum confessorius juvare ad objectiones melius & efficacius dissolvendas. Dico *melius*, & *efficacius*. Nam sine dubio ipse deliberans, antequam se determinaret, jam aliquammodo sibi debebat objectiones illas (cum alioqui se non determinasset) ut autem plenè & planè solvantur, juvari postmodum potest, imo, si opus sit, debet à confessorio. Hoc pariter locum habet in eo, qui inclinatur (absque ultima determinatione) in statum aliquem: Huic enim si vel interroget, vel advertatur specialiter in quibusdam objectionibus laborare, confessorij erit eum in illis resolvendis aliquando juvare.

Hinc jam palpabis, cur objectiones peculiari loco contra Societatem propositæ B. Aloysio, sint postmodum adeò dextrè, ut dicis, resolutæ; Proponitur enim illic Aloysius prout jam determinatus ad ingressum Societatis, proinde hoc ipso proponi debebat, quomodo sibi objectiones solverit: Jam enim dixi, quòd candidatus tunc, quando est determinatus, sine dubio jam debeat habere solutas aliquomodo objectiones: Alioqui enim non potest esse determinatus.

Sed adhuc clamas, quare Soterius eam rationem proponendi secutus tantum est in Societatis objectionibus? quare ibi tantum, & non alibi candidatum determinatum proposuerit? R. Quid ad te? Nulla tibi, aut alteri cuiquam fit injuria, nisi velis, ut totum libellum talibus historiis, quomodo se candidati ad hunc, vel illum, vel tertium Ordinem determinaverint, implere: nulla, inquam, fit injuria, cum in aliis considerationibus id præstet, quod confessorij est, nempe rationes pro & contra indifferenter proponere; in B. Aloysio autem agat etiam Historicum referendo, quomodo Societatem ingressus objectiones sibi solverit.

Sed dicis, hanc esse magnam partialitatem: R. Esse talem, quæ nemini faciat injuriam; & quæ-

ro, fecissetne injuriam, si in libello aliquo speciali nullas alias considerationes, quam pro Societate, scripisset, omittis omnibus alijs? Aut tu putaresne te alicui facere injuriam, si libellum componeres, in quo nihil aliud ageres, quam rationes pro tuo Ordine proponere, & objectiones dissolvere? Atqui per talem libellum tuo magis, quam alijs Ordinibus faveres: Quid inde? quis tibi hoc poterit prohibere? favere tuo, non est alijs facere injuriam, imò charitas ordinata id exigit. Neminem enim impedis quominus etiam pro suo Ordine considerationes, & motiva conscribere & proponere possit.

Hæc pro interim, donec infra pluribus tibi ostendamus, rectè Soterium egisse, quòd objectiones contra Societatem factas peculiariter resolverit. Cæterum ut non conqueraris, reflectes te ad illa, quæ post initium hujus opusculi attulimus, ubi diximus objectiones contra statum Religiosum in communi propositas, item contra Statum Ordinum mendicantium in communi, pariter, & eodem modo militare & esse propositas contra Societatem JESU (velut objectiones contra Statum loco fixum in communi proponuntur etiam contra Statum Benedictinum) & tamen objectiones illæ etiam respectu Societatis nullibi sunt solutæ: illæ enim solutiones, quas partialitatis accusas, sunt de alijs objectionibus Societati peculiaribus, non de illis, quæ contra Religionem in communi proponuntur. In his ergo Author nihil, nec pro Societate respondet, sed relinquit illas etiam respectu Societatis omninò insolutas: Propterea tamen nullus adhuc Jesuita ivit in furias, nequè conquestus, quòd saltem Societatem JESU non exceperit, aut pro illa non responderit: Quid ergo tu conquereris?

Attende jam, quid dicam. Demonstro tibi, quòd si Soterius objectiones illas contra Societatem speciales non solvisset, Societati injuriam fecisset: quia imprimis onerasset eam omnibus incommodis Religiosi Statûs in communi, deinde etiam incommodis

modis Ordinum mendicantium & locum mutantium
& plurimis incommotis Petrinorum, quæ omnia
incommoda ille etiam respectu Societatis non sol-
vit. Præterea autem onerasset illam longè plurimis
incommotis ipsi soli proprijs (aliorum enim Ordini-
um incommoda sunt vel nulla peculiararia, vel pau-
ca admodum; Societati autem objiciuntur longè
plurima) si igitur ista non solvisset, ei pejùs, quam
alijs Ordinibus fecisset, proinde injuriam.

Tu quoque similiter conqueri fortassè posses de
injurya, si Soterius peculiares objectiones posuisset
contra Ordinem Benedictinum (sicut posuit contra
Societatem) siquæ eas insolutas reliquisset: posses
enim dicere; quare contra meum tantum Ordinem
peculiares objectiones proponit, cum positæ jam
sint inter illas, quæ sunt contra statum loco-fixum?
possent ergo & Jesuitæ causari injuriam, si præter
objectiones Ordinum mendicantium, illis impone-
rentur aliæ peculiares insolutæ: è converso quàm
parum nunc conqueruntur Jesuitæ, quòd objectio-
nes Ordinum mendicantium Soterius expressè non
solverit, ità nec tu justè quereris, quòd non solve-
ris objectiones Ordinum loco-fixorum. Cæterum (ut
dicam, quod est) nec verò pro societate positæ
sunt tales solutiones, quales tu pro tuo Ordine re-
quiris, nempe tales, quæ ostendant, objectiones
esse *falsissimas, confictas, frigidas, ineptas &c.*
sunt enim solutiones tantum obviæ, & strictissimè
subjectæ, quæ certè omnem scrupulum non tollunt:
Igitur eas solutiones Societati sinè causa invides.
Plura alibi.

2. *Dico non expedire universaliter, ut con-
fessarius objectiones contra statum aliquem factas
eo modo, quo Mellitus vult, dissolvat.*

Ratio est, quia posset juvenis hodie vel cras
Confessario imputare, quòd sibi incommoda nimis
molliter proposuerit, eorum arduitatem & difficul-
tatem mitigaverit, cum defacto in ijs longè majorem
difficul-

difficultatem quàm sibi à confessorio propositum sit, experiatur. Declaro rem in exemplo : Inter considerationes contra statum loco-fixum proponitur etiam metus, ne superiores, cum sint perpetui, fiant despotici & antipathici : Jam si, quemadmodum tu vis, confessorius deberet hanc objectionem resolvere, quid deberet dicere? vel hoc, quòd nulum sit hujus despotismi, vel antipathismi periculum? vel quòd non sit majus periculum? in hoc statu, quàm in aliis? vel quòd, etsi aliquid tale eveniat, hoc tamen suave sit Religioso, purè Deum in Religione quærenti, & crucem Christi amanti? nunquid aliquod horum deberet dicere? cum hæc sint tuæ ipsius solutiones, quas contra illam considerationem producis.

Jam pono casum, quòd Candidatus talem solutionem audiens revera decernat talem Religionem ingredi : Ponamus eum esse ex natura valdè capitosum, & sui judicij, libertatisque valdè amantem. Contingat deinde, ut reipsa in talem superiorem incidat, qui & sit despoticus, & huic singulariter antipathicus : Candidatus ille, nunc Religiosus, extrèmè est afflictus, præter jugum obedientiæ, quod ei propter naturalem suam cervicositatem alioqui difficillimum est, patitur etiam odium & persecutionem à superiore. Casum hunc tu utiquè non negabis : Explodereris enim ab omnibus.

In hac igitur ærumna Religiosus iste reflectens se ad dicta Confessarij (qui ei difficultates istas antea adeò emolliverat, & inalbaverat, quas ipse jam adeò duras & nigras experiatur) quid dicet? facile assequeris, quid dicturus sit. Culpam confessorio imputabit, confessorium minoris sinceritatis reum aget, seu id meritò, seu immeritò; Cæterùm suas calamitates denique confessorio adscribet : dicet enim : Quòd, si sibi confessorius genuinè difficultatem istam proposuisset, talem statum amplexus nunquam fuisset, sed talem potius, in quo superiores non sunt perpetui, aut locus non stabilis. Se planè
nunc

nunc perspicere , genium suum & indolem pro isto statu non quadrâsse.

Dices , hanc esse ineptam querelam , & quæ omnibus dyscolis Religiosis patrocinetur. R. Esse ineptam in hoc , quod pauper Religiosus non faciat ex necessitate virtutem ; cæterum non esse ineptam quoad hoc , quod confessarius istas difficultates adeò faciles , aut nullas esse proposuerit : Si enim proposuisset genuinè , & citra omnem alleviationem , fuisset candidato certè melius consultum : Potuisset enim ingredi Religionem talem , in qua vel Superiores non sunt perpetui , vel locus ordinariò non stabilis ; quo casu has misérias pati non cogeretur. Hæc puto adeò esse clara , ut omnes facilè sint assensuri.

Confessarius ergo , ut omnes istiusmodi querelas præscindat , & culpam malæ electionis candidatus eidem adscribere non possit , siquidem rectè & prudenter agere velit , debet difficultates nudè , sine omni elevatione proponere , nequè tantum illud cogitare , quod sanè ineptissimum est , nempe , cogitando esse purè quærendum Deum , amandas & optandas cruces ; Hæc enim , etsi certissima sint , tamen sperandum , aut expectandum non est à Candidato , ut omnes difficultates æquanimiter sit laturus ; Sed considerata est humana infirmitas , quæ sæpe etiam apud bonos Religiosos in rebus etiam non gravibus succumbit.

Hic tu fortè dices ; tales non esse aptos ad statum Religiosum , lepidè scilicet. Hic enim verò te ipsi superiores Religiosorum optimè refellent , qui probè sciunt , quàm nonnunquam compati oporteat infirmis , quàm providè , discretèque agere , ne subditis plus quàm ferendo sint , imponant. Ex tuo contra principio sequeretur , superioribus nullam esse necessariam discretionem , quia si illi tantum sunt apti ad statum Religiosum , qui lætantur in omnibus adversis , reliqui omnes erunt inepti , qui aliquando de indiscretionem Superiorum meritò , vel immeritò quiritantur , quorum proinde ne ulla erit habenda ratio ,

ratio, ut qui digni non sint filiorum loco haberi, utpote destituti sincerâ idoneorum notâ. Mi bone vir, temetipsum, quæso, examina, an tu ejusmodi sis, habeâsque qualitatem illam ad idoneum Religiosum à te requisitam. Nimis multum probas, adeoque nihil.

Debet ergo Confessarius considerare, non tantum, quid perfectissimus Religiosus in suo statu esset facturus, aut quomodo difficultates laturus, sed hoc, hoc præcipuè considerare, quomodo iste in individuo candidatus sit hujus determinatæ Religionis incommoda laturus, nequè ipsi ullo modo debet extenuare difficultates, sed potius aggravare, ut candidatus antecedenter sciat & penitus illas comprehendat; quo fiet, ut postea causam habiturus non sit contra confessarium conquerendi, aut dicendi, se esse deceptum, aut suavibus verbis inductum. Hæc de confessario, ut qui immediatè & ultimò concurrit, ad electionem faciendam; non autem de concionatore, aut alijs, qui aliquando Religionem aliquam positivè suadent, & suadere possunt, quia ipsi ad electionem ultimò & immeditatè non concurrunt, sed id negotij candidato ipsi & confessario relinquunt:

Alium casum tibi propono ex occasione illius considerationis: *Vita videtur commodior, quam ut sufficiat adversum tentationes.* Est candidatus, qui pravis in materia lubrica habitibus ex longo tempore sit insuetus. Cogitat ingredi ordinem aliquem minus austerum. Ibi ex defectu austeritatum externarum, atque ob corpus bene nutritum relabitur in antiquas sordes; surgit; rursus labitur; & sic iterum, atque iterum, cum ingenti suæ salutis discrimine. Casum tu certè non negabis, nisi dicas, exquisitas austeritates nihil omnino præ earum defectu ad libidinem domandam prodesse.

Jam quæro ex te; Nónne præstitisset, ut talis *habituatus* vel planè Ordinem religiosum non fuisset ingressus, & in seculo potius uxorem duxisset?
vel

vel certè talem iniijset Religionem , quæ plures & exquisitas haberet austeritates ? sed jam factum est ; quod infectum fieri nequit : Causa hujus miseriæ magna est confessarius , qui licèt agnosceret candidatum consuetudinarium , in consideratione tamen supra positæ propositionis semper addebat instar solutionis : Esse vitam quidem commodam , sed tamen abundare multis alijs medijs ad vincendas tentationes : Hinc enim animatus candidatus statuit sibi talem Religionem suscipiendam. Quæro : Expediebátne , ut candidato talem solutionem proponeret ? verissimum quidem dixit confessarius ; Sed expediebátne ? an non potius expedivisset illi dicere : Tu in hac Religione tentationes vix vinces ; media enim omnia pro tuo morbo vix sunt.

Hoc ut tantò meliùs intelligas , atque ipsis oculis usurpes , finge tibi aliquem candidatum , qui te arbitro & confessario velit uti , seu Florbertum , seu alio eum nomine appelles. Hic ex te quærat & desideret scire , quænam sint commoda , quænam incommoda Ordinis Benedictini : Tu illi proferas , utique non sola commoda , sed etiam incommoda (si enim sola commoda , hæc verò esset supina partialitas , & gravis deliberantis circumventio) profers igitur illi etiam incommoda , sed tali modo , ut ea omnia plenè diluas , refellas , rationibus oppositis destruas , ostendásque esse *falsas aut confictas , frigidas & ineptas , & denique ejusmodi , quæ ab omni ordine , vel à nullo possint prudenter absterere.*

His auditis juvenis quærat ulteriùs , quænam sint commoda , & incommoda Ordinis v. g. Canonicorum Regularium , aut Cisterciensis ; Hic tu , credo , non eris tam partialis , ut incommoda insoluta relinquas , sed dices pariter , esse *falsissima & conficta , aut frigida & inepta &c.* Hoc facto juvenis quærat porro de commodis Ordinum mendicantium , eorúmque incommodis : Tu hic procul dubio

dubio incommoda sic propones, ut simul solvas, & dicas, esse *falsissima & conficta*, aut *frigida & inepta &c.* Spero enim, quod tu philautiam illam, quam Soterio objecisti, ipse non exercebis, proinde objectiones alijs ordinibus oppositas æquè solves, atque objectiones oppositas Ordini tuo. Sed pergamus ultrò. Sciscitetur jam candidatus etiam commoda & incommoda Statûs Petrini; Hic tu pariter non sustinebis relinquere incommoda insoluta, sed ea similiter solves, nempe sicut incommoda aliorum Ordinum, dicendo videlicet, ea esse aut *falsissima & conficta*, aut *frigida & inepta &c.* Tu enim homo famæ aliorum Statuum custodiendæ adeò Religiosus, nihil eloqueris, quo non salva in omnibus fama maneat: & recte:

Hoc tamen quæro, quid ex his omnibus tuus candidatus ad propositum suæ deliberationis didicerit? Hoc & nihil aliud, quod nempe in quolibet Statu sint quædam incommoda, sed *ea conficta & falsissima*, aut *frigida & inepta* aut denique *eiusmodi*, quæ vel ab omni Ordine, vel à nullo prudenter hominem possint absterre. Jam verò hoc intellecto & cognito scitne jam candidatus tuus, quem statum debeat eligere? ubique sunt incommoda, sed ea falsissima & conficta, aut frigida & inepta (quæ enim potior ratio, ut incommoda contra tuum Ordinem objecta, sint falsissima, conficta, frigida inepta, quàm objecta contra alios Ordines?) quem igitur Ordinem ope tuarum considerationum adeò de solutionibus sollicitarum eliget? An Benedictinum? an Cisterciensem? an Canonicum? an mendicantem? an Petrinum? non est major ratio pro uno, quàm pro altero; ubique incommoda aliqua, ubique re ipsa nulla, sed conficta, falsissima &c. Quid igitur agat candidatus tuus? Statum Benedictinum eligat? cur non canonicorum? cur non Petrinum? Quid obstat? incommodum aliquod? sed hoc falsissimum, frigidum, ineptum &c. Quid igitur huic homini facias?

facias? Si aspi-ret ad unum Ordinem, cur non ad al-
terum? ad tertium? Si fugiat unum, quid non al-
terum? quid non tertium? non aliud superest, quam
ut possit ingredi quemcumque; perindèque erit, si ve
hunc, si ve alium ingrediatur, cùm non sit ratio po-
tior pro uno, quàm pro altero, adeoque homo
erit quilibet pro quolibet ordine idoneus, & ordo
quilibet pro quolibet homine. Quòd si autem hoc,
cui bono erat deliberatio? Hæc resolutio longè faci-
liori negotio fieri poterat sic: Ingredere Statum,
quemcumque vis; ubique aliqua incommoda, sed
quæ facile superabis; sunt enim aut *conficta & fal-
sissima, aut frigida & inepta, & talia, quæ vel
ab omni, vel à nullo Ordine absterre-re hominem
possint.* Næ tu compendarius omnis deliberatio-
nis consummator planè per Syncopem, qui nodum
gordium uno ictu diffindas. Miror quòd Soterio
hæc praxis non occurrerit; quàm facile, quàm levî
manu curam ille Salutis expedisset! Dolendum pro-
fectò, quòd hoc arcanum tam diu orbi debueris, vir-
gulam planè Divinam deliberantium.

At fortè dices, non omnium cæterorum fla-
tuum tam facilem esse objectionum solvendarum
modum, quemadmodum tui: At at vide sis, ne
in eandem foveam cum Soterio te præcipites, qui
judices objectiones tuo adversantes Ordini solvi,
alijs solvi non posse; pariter ergo dicas, necesse est,
solvi omnium eadem ratione; quo, ut vidisti, li-
bertinismum juvenibus eligendi *quidlibet* pro sor-
te aut arbitrio concessisti. Ego profectò olim in
scholis ita institutus haud fui, nec à quoquam homi-
num talem sum stropham edoctus. Illud contra
semper audiui, non quemlibet statum esse pro quo-
libet, proinde esse in nonnullis statibus incommoda
talia, ob quæ, quantum etiam Candidatus enitatur
quærere purè DEUM, tamen eum sibi prudenter in-
eundum non putet; atque adeò nec à confessorio eo-
rum speciem atram in albari oportere. Effet hic lo-
cus

cus ineptiam hominis sursum deorsum cavillandi, deridendi, explodendi, siquidem hoc propositum esset; Sed quid volumus morbido intellectui afflictionem addere per verba?

3. *Dico : Confessarium, etsi velit, non tamen posse omnes objectiones ex toto solvere.*

Sic e. g. in hoc puncto, quo dicitur? *Si superior sit perpetuus, & antipathicus, est magna Crux.* Quomodo hunc nodum solvet? an dicendo, quod nunquam fiet antipathicus? quomodo hoc potest polliceri? an dicendo, quod talis crux suaviter feratur à bono Religioso? Hoc candidatus aliunde novit, difficultas tamen manet, an ipse sit futurus tam bonus, tam perfectus Religiosus, ut eam crucem suaviter sit laturus. Fortè dices, confessarij esse, ut candidatum ita muniat & firmet convenientibus motivis, ut eam Crucem sit suaviter laturus? Sed etsi id faciat, quæ tandem illi dabit motiva, quorum sit tanta in futurum vis? Si Religiosi post multas considerationes motivorum innumerabilium, tamen sibi hanc crucem alleviare non possunt, quomodo id confessarius modico spatio in Candidato efficiet? Si dicas, hoc non obstare debere, quo minus Religionem talem intret: Atqui ego dico, hoc multos rationabiliter abstertere, qui fortè in se non sentiunt tantum animi robur, tantamque constantiam, ut se suaviter sperent luros.

Atque si, ut tu dicis, propterea nullus deberet absterri, ergo à nullo tandem ullius Religionis incommodo candidatus rationabiliter absterretur, quantumcumquè difficili: Quod iterum nimis multum probat. Similiter si candidatus sit consuetudinarius, quomodo Confessarius plenè solvet illam objectionem de vincendis tentationibus in vita minus austera? semper enim manet verum periculum de futuro relapsu, etsi centies illi suggerat, suppetitura alia media, quibus vinci tentationes possint. Quæso, quid clarius, quid evidentius dici possit?

Duplici igitur ex causa nequit confessorius dare plenam objectionum omnium solutionem. 1. Propter naturam ipsorum incommodorum, quæ aliquando sunt prorsus innegabilia, uti e. g. quòd in Superioribus perpetuis sit majus periculum illius crucis, quod est ex despotismo & antipathia Superiorum quàm in superioribus non perpetuis: hoc vel cæcus videat. Item quòd in vita minùs austera cæteris paribus sit majus periculum à tentationibus, quam in vita magis austera. Austeritas enim secundùm omnes Ascetas est præclarum medium contra tentationes, minor austeritas est medium minùs efficax; juxta illud: Sicut se habet magis ad magis, ita minùs ad minùs. Hæc igitur confessorius, cùm sint innegabilia, quomodo diluet? extenuare quippe non expedit, ut jam probavimus. 2. Communiter etiam objectionum plena solutio dari nequit ob circumstantias personæ deliberantis, quas confessorius sæpe non plenè cognoscit, e. g. propensiones naturales, tentationes, habitus, ex quibus tamen omnibus petenda est objectionum istarum solutio, e. g. an sit laturus Superiorem asperum, an prævaliturus speretur contra tentationes; hæc enim & similia non aliunde, quàm ex propensionibus, habitibus, tentationibus, quibus impeti frequentius solet, alijsque circumstantijs colligi possunt. Hinc jam aliàs dixi, solutionem objectionum istarum fieri potius debere ab ipso candidato, ut qui longè optimè novit sua interiora, ut propensiones, habitus &c. proinde idem unus optimè formare sibi poterit dictamen, seu judicium, quo judicet, se in tali statu vitam piè, & cum solatio acturum nec ne. Ipse optimè cognoscit, quomodo animatus sit, qualémque fiduciam habeat ad incommoda hujus statûs citra intolerabilem molestiam, animæque periculum ferenda.

Denique si Soterius debuisset dare plenam solutionem, ut Mellitus vult, quanta fuisset moles libelli! Hunc ergo cùm pusillum & lectu facilem voluerit facere, non poterat in eo omnes objectionum solutiones colligere: apparet hoc in te, qui de tua tantùm Religio-

Religione tantam farraginem ad solvendas eas objectiones confarcinaveris.

4. Non est necessarium ad rectam de statu vite deliberationem, solvi objectiones eo modo, quo Mellitus vult:

Ratio, quia non esset alius necessitatis hujus titulus, quàm ut candidatus ope talium solutionum se possit ad certum statum prudenter determinare. Sed hoc titulo non est necessarium, quia nullus candidatus supponitur esse tam immaturus, ut non possit facere hunc discursum, e. g. tot sunt alij Religiosi, quos quotidie video, qui possunt tolerare obedientiam, regimen & genium Superiorum, vincere tentationes &c. ergo potero cum gratia DEI & ego. Item quilibet deliberans, etiam non vir habet hoc dictamen, quòd cum in tali Religione vel statu vivant tot viri laudati atque talis status à multis æstimetur; habet, inquam, hoc dictamen, subesse aliquas harum objectionum solutiones, quas licet ipse exactè non cognoscat, speret tamen se facile earum solutionem distinctam ex confessorio auditurum.

Hoc ipso autem potest adolescens ita discurrens solvere omnes objectiones solutione saltem imperfecta, quanta sibi necessaria est: Diluet enim illud, quod est de Superiore despotico, de intolerabilitate obedientiæ, de commoditate vitæ, aliisque omnia; atque adeò hoc nihil obstabit, quo minùs possit se continuo determinare ad statum aliquem, determinatione saltem non ultimata (nam ultimam determinationem rectè præscribit Soterius sinè consilio confessorij non oportere) igitur saltem ad determinationem illam non ultimam, non erit necessaria plena & perfecta objectionum solutio, sed sufficiet plana, simplex, & obvia, quæ non est petenda ex libris aut doctrina confessorij, sed cuilibet etiam puero primà fronte occurrit. Enimverò si etiam experientiam quotidianam intueri velimus, apud pleròsque juvenum fit objectionum istarum tali, quo dixi modo solutio. Et certè quid alioqui facerent tot juvenes, qui

F ; ingeni-

ingenitam à teneris propositionem secuti, citra ullius alicujus præcepta aut directionem, feliciter electionem non tantum primam illam & imperfectam, sed etiam ultimam & decretoriam perficiunt? Cæterum non est dubium, quin ad securius procedendum, saltem ad postremam & ultimam determinationem, confessorij consilium influere debeat; adeoque rectè præcipitur candidato, uti mentem suam primam confessorio aperiat, objectionum, in quibus sibi fortè plenè satisfacere non potuit, solutionem à confessorio petat, qui eam ipsi pro munere facilè privatim daturus est. Dixi *privatim*: nam tales solutiones in scriptis utiquè Soterius dare non potuit, cum sint tot, quot sunt scrupuli juvenum, id est innumeri.

Ad hæc solutio generalis fere omnium objectionum à juvene peti potest ex ipso libello Soterij, in quo, quidquid alicubi obijcitur, alio loco, quantum necesse est & fieri potest, dissolvitur, id, quod infra in particulari de ordinibus loco-fixis demonstrabimus. Item eorum quæ obijciuntur *contra statum*, nonne solutio habetur ex ijs, quæ afferuntur *pro statu* saltem implicite & à potiori? Ex ipsa item confessoriorum privata institutione solutiones magis particulares, seu ad hominem peti solent; ex pijs, inquam, monitis, ac motivis, quæ passim juvenes ex ipsis, & ex alijs viris probis audiunt, ut planè non videam, cur Mellitus indigentiam Soterij, aut defectum sufficientis adversum objectiones præmunitionis, aut periculum erroris alicujus, aut perplexitatis accusare possit.

s. Denique non est necessaria objectionum talium solutio ratione famæ talis status tuenda: Quàm parùm enim per objectiones hæreticas v. g. SS. Trinitas videtur esse contra lumen naturæ, videtur ebrietas, fornicatio, hæresis non esse peccatum, quàm parùm, inquam, per similes propositiones causatur hæresis, aut præjudicium aliquod fidei Catholicæ, quia nimirum non assertivè, sed tantum in loco

loco objectionum ponuntur, pari planè ratione nulla procuratur infamia aut præjudicium famæ alienæ, quia non assertive, sed adinstar objectionum & in parte problematis proponuntur: atque ità proponi est evidens, vel ex ipso titulo, *pro: contra:* Quod jam aliàs ad oculum demonstratum est, nec nova asseruntur, nec vetera confirmantur, sed tantùm recitantur & relinquuntur suo loco. Et denique quis obsecro à confessorio jure exigat, ut ostendat, aut hoc, quod nihil sinistri de aliquo Ordine dicatur, aut quòd omnia, quæ dicuntur, sint falsa? multum certe negotij confessorius haberet. Et verò nec potest, nec expedit. Aliunde jam ostendi, ad perficiendam bonam deliberationem, hoc non esse necessarium, cùm contra omnia similia candidatus vel ipso naturali discursu sit sufficienter præmunitus, quod non contingit in objectionibus contra fidem, alijs scholasticis, quæ idcirco non problematice proponi solent, sed additis solutionibus.

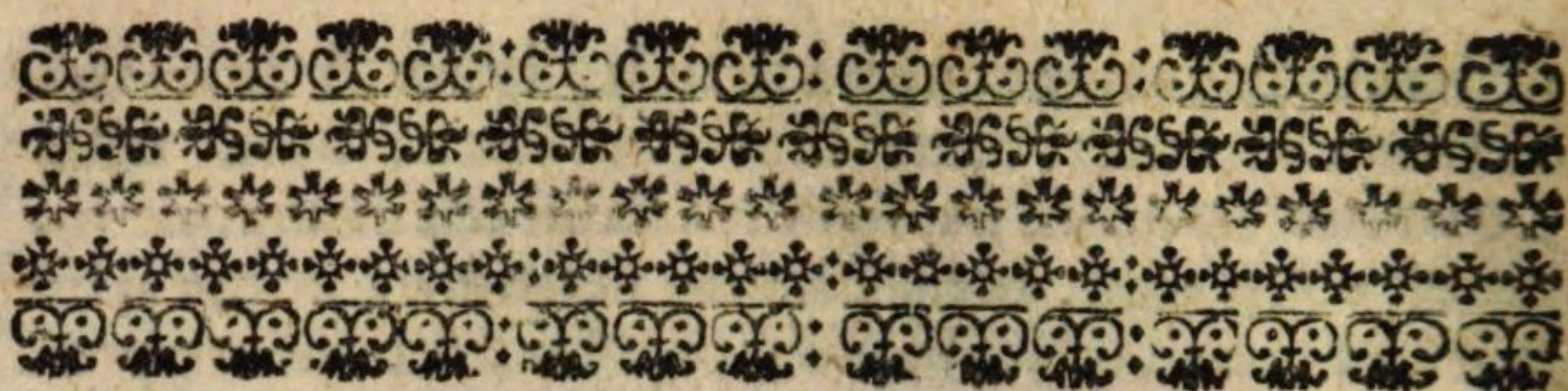
Dices, juvenem hac ratione posse absterri ab aliquo statu. R. Juvenem non magis absterri per objectiones, quàm invitetur per rationes allicientes. Sicut ergo libertati deliberantis non officiunt rationes allicientes, ità nec rationes absterrentes, cùm alterutrarum vis per oppositas infirmetur, & sic conservetur perfectum æquilibrium in animo deliberantis ad statuendum id, quod sibi magis convenire videbitur. Similiter si quid famæ per unam partem demitur, tantundem per oppositam additur.

Cæterum ex his intelliges disparitatem, quæ danda est ei, qui quærat, cur non in his quoque considerationibus, seu objectionibus æque apponantur expressæ disertæque solutiones, atque apud D. Thomam aliósque scholasticos ad factas ab ipsis objectiones, discet inquam, diversam esse utriusque instituti rationem: Nam præceptor in Scholis tuetur ut plurimum unam quæstionis partem. Confessorius neutram determinate tuetur, non ingressum magis, quam fugam Religionis; Præceptor scholasticus non proponit ra-

tiones suas indifferenter, Confessarius ut plurimum proponit tantum indifferenter; ille thesim, hic problema. Præceptor intendit suadere unam partem, Confessarius non unam suadet magis, quam alteram. Præceptor id agit, ut tollat in discipulo dubium & scrupulum de opposito. Confessarius tantum abest, ut dubium velit tollere, ut etiam velit dubium movere, proponendo clienti suo rationes dubitandi, idque agit, ne citò, aut temere cliens ulli parti adhæreat. Bene hoc nota: Confessarius tantum proponit rationes pro & contra, quas alias *rationes dubitandi* vocamus nihilque ipse per se statuit aut determinat, sed relinquit determinationem candidato, à cujus voluntate ea pendet, contra quam Doctor in Scholis, qui non tantum contentus est rationes dubitandi pro & contra proponere, sed etiam aliquid statuit, decernitque, quid aut ipse judicet, aut ab discipulo retinendum putet. Denique instituentis interest, discipulum onere disquisitionis levare; cum contra Confessarius id potius spectet, materiam onusque considerandi clienti imponere, ejusque sententiam explorare. Quod si confessarius objectiones aliquas per se solvat, id faciat ex superabundanti, & nequaquam ex munere Confessarii, nisi id fiat tum, quando deliberans jam est determinatus ad Statum certum, aut certe inclinet: Tum enim verò, si opus sit, etiam hoc in puncto juvandus est. Cæterum prima propositio, seu delineatio materiæ considerandæ est communiter problematica atque indifferens, ejus generis, uti est Referendarii, rationes pro & contra simpliciter referentis. Vide, quælo, quò me tuæ ineptiæ, mi Mellite, deducant, ut rem sane futilem ad modum difficultatum gravium tractare oporteat, quo tardidati tuæ tantillum fiat remedium. Verùm detur hoc, seu tibi, seu ijs, quos ad tuos strepitus advertisti. Intellige aliquando, & sape.

Hoc ad extremum sub manibus argumentum nascitur: si incommoda, ut tu vis, solutionibus diluenda sint, cur non & commoda? Si solvendæ sint rationes

rationes pugnantes contra statum, igitur & solvi debent rationes, quæ sunt pro statu: Secus enim Confessarius noxæ partialitatis haud erit immunis. Interest enim ejus, tueri partem neutram, atque nihil in hanc magis, quam in illam partem propendere, proinde si rationes hujus partis refellat, quid non & rationes partis alterius? Hæc tu tamen nequaquam æquo animo feres, ut qui Ordinem Benedictinum adeo velis esse deliberanti persuasum, ut rationes oppositas plane falsas, atque confictas, frigidas, aut ineptas, aut denique nullius esse momenti demonstratas velis. Tamen istiusmodi solutiones nec pro Ordine Jesuitico adducuntur: Sunt enim solutiones plane simplices ac vulgares e. g. contra objectionem *de porta dimissionis aperta*, solutio est: *nemo ob virtutem dimittitur*. Contra objectionem *de porta Honorum clausa*, solutio est: *si honores vellet, se in seculo mansurum*: Et sic in reliquis, quæ solutiones profecto tales haud sunt, ut omnem oppositi difficultatem diluant, nec possunt diluere, cum semper maneat asperum illud, quod à quibusdam in periculo e. g. dimissionis concipitur. Neque tu, credo, tantum in ijs inesse philtum putabis, ut quicumque eas legerit, velut ictus thyrsi ex Societatis numeris saltare necessario debeat. Sunt ergo solutiones imperfectæ, quas, quid, quæso, tam acerbè invides? Tales sunt, per quas nihil admodum speciale author Societati suæ præ alijs Ordinibus præstitit; cum solutiones vulgares etiam in alijs cuilibet facile occurrant. Quod autem in Societatis tantum causa eas exertè posuerit, id non tam erat ex officio directoris, quam ex alijs prudentibus causis, quas & dedimus alibi, & dabimus. Secutus ipse in alijs id, quod est de praxi & parentum & aliorum plerumque Confessariorum, deliberantibus multa indifferenter proponentium, nullâ solutione subjectâ, sed expectatâ potius ex deliberante. Quam tu proximè si in alijs non accusas, quid in Soterio reprehendis?

CAPUT XI.

Mellitus umbris agitatus à Soterio delinitur.

JAm audio clamores, jam ejulatus miserabiles. Melliti vox est: Cœlum, terram, inferos miserandum in modum ciet, invocat; Heu me! monstrum horrendum, ingens, & quale nec palus Lernæa, nec tristis ripa Cocyti protulerit, sibi jamjam imminere clamat, vociferatur. Adepte, inquit, adeste, quotquot seu veteres estis Sodales, seu quique demum hominum è numero, quos omnes hic Cerberus ore impetit trifauci. Periculum generis agitur humani: Draco surrexit sibilo in omnes virulento, rictu immenso, dentibus in omnia sacra exertis: Jamque hæc, jamque illac in beatissimas animarum sedes irrumpit; perfringit Cassinatæ Elysij claustra, Eremum Augustini, Cistercij Vallem; quin eodem furore agit in præceps omnia profano non adeunda Cœnobitarum, Petrinorum & quæquæ sunt sanctorum hominum sacraria; famam commordet, afflat odore tetro, enecat, perimit, conspurcat, quidquid illic sanum, egregium, pulchrum.

Hæc cum atrocibus diris inclamari audirem, accessi propius (aberam enim curis Apollineis distri-
strictus)

ctus) quin & suppetias, si referret, laturus: Horror erat audire vociferantem: magnum profectò malum, ac planè monstrum exitiabile mente conceperam; quod adeò exterrere, percelleréque virum posset. Et videram sanè spectrum eminus adventans tristi ac terrifico vultu, liventibus, atque in iram asperatis oculis. Circà frontem examen muscarum prægrandium, quæ ex capite, velut ex apiario erumpentes in caperatae frontis area hic, atque illic gregatim affidebant: tum circà os oculosque assiduo fremebant bombo, virulentæ omnes, atque si fodicare audeas, nulli parsuræ. Consternatus animi deliquio Mellitus diu multumque agitaverat ut fugæ copiam, exitumque, aut si Diis bene vertant, etiam victoriam nancisceretur. At jam præmissi velites Phantasi viam fugiendi interceperant: cinctus undique ac planè obseptus, stipatusque in arcto erat; Hinc atque illinc cornua, queis, quo se cunque verteret, excipiebatur: Quid ageret? intentissimo gutture clamor, vociferatio terras omnes permiscens erupit; unum in articulo præsidium vox & clamor. Ergo jam aures mihi, qui propius astiteram, scindebantur. Fato hominis miselli attonitus paulisper, mox autem animo collecto eò pendebam, ut, quæ tandem esset adeò funesta Lemur, coram resciscerem. Nescio enim, quo indicere ludibrium suspicabar oculorum. Et apparuerat intentius spectanti species umbratilis, atque alieno artificio in eam faciem efferata larva. Accedo, aggredior, & ecce! discussâ veluti nebulâ facies erat hominis minimè monstrosa, quin admodum veneranda & spectabilis, intenso animi & vigiliarum labore in maciem luroremque venerabilem defluens. Ignoraverim virum mihi de facie aliàs cognitum: Magnum tamen & sanctum ipsa species ostendebat. Tum ego Melliti consternationem admiratus heus! inquam, quæ isthæc tanti causa pavoris? quam tibi, quæso, fingebas umbram? quas larvas stupore extimescebas inutili? seu vitium id erat oculorum tuorum, seu quæ furia speciem atram objecerant; certè age, intuerere
coram,

coram , atque deterfis hominem oculis intueri :
ipſus eſt , quem , ut aliàs edoctus ſum , tumetipſe in-
primis agnoſti : Accede , inquam , & vide :

Verùm Mellitus ore averſo torvum intuens uſ-
que ſibi ſpectrum videre videbatur ? adeò glaucoma
oculis obrepſerat ; illud identidem ejulatu , fremi-
tūque incredibili ingeminans , hoc eſſe monſtrum ,
quo ſpeciem ſanctiſſimi ſui Ordinis turpiter , ſædē-
que conſpurcatam ſciret : tum inſertâ in peram ma-
nu codicem extrahebat minutum , nonnullaque bile
in ore & oculis affatim exuberante , prælegebat.
Hæc , inquit , venena teterrimi hujus monſtri , hæc
peſtis multorum exitio adoleſcentum parata. Et
aderant phantaſi muſcæque , quæ cerebrum , confi-
liūque omne obturbaverant : Fumus præterea
denſus ambibat oculos , vix ullo ad verum proſpe-
ctu. Tum quid egerim , quid dederim operæ , ut
hominem ſibi redderem , incredibile dictu eſt : lumen
accenderam , argumentis , rationibus , exemplis
agebam ; fruſtra erat. Sententias ille identidem de
libello recitatas clamorſiſſimo promebat jurgio : hæc ,
inquiēbat , intolerandæ calumniæ , hæc proſtitutiones
piſſimorum Ordinum , hæc ſcandala , mendacia , &
quæ non ? Hoc agebat ſe ſatis mirari non poſſe , quæ
homo Societatis hæc talia ſit auſus aſſerere , quin &
ſcriptis committere , pueris proponere : rem enim-
verò indignam , impudentem , injurioſam , nullique
ſano tolerandam. Seculum jam inclinare alterum ,
ex quo Societas JESU his eſſet illata terris : nunquam
ex ea tam propudioſum emerſiſſe libelli monſtrum ,
cujuſcemodi ſit iſte : Ingratos proinde , qui vel edi-
derint , vel edi permiferint ; incurioſos , qui non ſup-
preſſerint ; audaces , qui non timuerint , Religioſo-
rum cætus omnes inceſſere , proſtituere , puerorum
ſannis objicere , vah !

Hæc cū Mellitus acerbè quereretur , videbam
identidem invaleſcentes circâ caput muſcas , eripi
am-

ampliùs oculorum aciem, caliginem addensari; ne-
què mihi erat in promptu homini fors haud inania
quiritanti mentem aliam indere. Asserta illa repo-
scebam, quæ tandem essent fæda illa, tetræque ta-
libus umbris opplentia cerebrum spectra: Negotium
erat periculo non carens, si qua fortè subesset calu-
mniæ species; hanc animo penitus imbuto velle ab-
stergere? Hoc ad extremum succurrit, ut ipsum qui
monstrorum talium author habebatur, oculis admo-
verem propiùs, juberémque fieri verborum inter-
pretem suorum. Heus! aiebam, tu, quisquis es,
magnum certè, atque egregium quid fronte præfe-
rens: Adesdum; tuoque, quod sanctum habeo,
ore controversiam dirime, umbras abige: Hæcne
tua, de quibus adeò reprehenderis, asserta? tua hæc
sententia?

Atque ille graviter subridens, cujusnam, ait, hæ-
tam futiles, umbraticæque umbræ? Ne per somni-
um quidem talia subvenit asserere: Nihil hic dolo
malo actum; nihil studio detrahendi, apage! calum-
niandi. Hoc qui sentiat, aut æger sit animo,
aut profundè cæcus, necesse est. Non aliud
mihi consilium, quam objectiones problema-
ticè proponere. Hæc cum exequi inter obtestan-
dum vellet, tum ego, ne quid scrupuli remaneret de
summa, de singulis eum partibus percontandum du-
cebam; atque ità orsus, Virorum decus ajo, defe-
res umbris hujus miselli, ut de omnibus quæ hic ob-
jectionum instar problematicè protulisti, sensum ex-
promas tuum: Simul intuens Mellitum, necdum
umbris suis, ut aiebam, explicatum, tūmet, aje-
bam, ipse mentem in consilium adhibe, & auditioni
potiùs, rationique, quàm umbris aures accommo-
da: tumet ipse sciscitare, tu statue, quid è viro, ut
apparet, in fonti exsculpendum putes. Atque ille
ore fremebundo considerationes, inquit, contra Or-
dinem S. Benedicti pugnantes aut confictæ & falsissi-
mæ, aut frigida & ineptæ, aut deniquè ejusmodi
sunt, quæ vel ab omni, etiam Jesuitarum Ordine,
vel

vel à nullo prudenter possint hominem absterre :
Quid ad hoc ; Tum vir modestissimus , pollice Mel-
liti presso , quid erat , inquit , ut de mente dubitâs-
sis mea : Deum , hominésque , & quidquid est san-
ctum , obtestor , nihil esse in considerationibus à me
propositis assertivè dictum. Considerationes sunt ,
non assertiones : ais esse falsas , ego & falsissimas : tu
frigidas & ineptas , ego , si cupias , etiam frigidissimas ,
ineptissimas dixero : Satin' hoc ? An & hoc petis ,
ut puncta declarem singula ? Nihil moror : tu præi-
verba :

Mellitus. Imperium despoticum in Ordine S. Be-
nedicti nullum habet locum :

Soterius. Credo lubens , do , concedo , nihil con-
troverto. Sunt tamen , quibus hoc videatur.

Mellitus. Imprudentissimum & stolidissimum ,
ideò ab aliquo Ordine refugere , quòd illius Su-
periores possint fieri despotici.

Soterius. Nequè hoc admodum refragari est ani-
mus ; Tu mentem mei , tuique similem omni-
bus injice.

Mellitus. In Ordine S. Benedicti talis non est per-
petuitas , quæ tædium & nauseam gereret ex
Socijs.

Soterius. Nihil moror ; vivite felices , beatique
Angelorum instar , canentes perpetuum euge !
euge : hoc enim ipsa sanctissimi instituti ratio , &
finis , hoc legum vivendique modus secumfert.
Paradisus est religio , non omnibus tamen.

Mellitus. Perpetuitas loci per se prudenter odiosa
esse nequit ; quia perseverantia & commoratio
longior

longior Benedictinorum in eodem Monasterio tam gravis non est, ut quidem sibi imaginantur, sed spiritui nutriendo valde commoda.

Soterius. Habeo fidem, nequaquam contradico: Ab omnibus sic aestimari exopto. Stabilitatem, ut communi more accipitur, itidem accipio. Quidam tamen aliter imaginantur.

Mellitus. Chorus in Ordine S. Benedicti per se fastidium non creat, sed magis animum curis & laboribus fessum recreat.

Soterius. Quid aliud Angelos recreat, quam melodia coelestis? pabulum hoc animarum dulcissimum. Absit aliud sentire mihi, an & alijs?

Mellitus. Hodierna Benedictinorum vita est valde aspera, & carni perquam incommoda.

Soterius. Nullus mehercle dubito: crucifixi mundo homines ejusque Patriarchæ, qui in spinis seque suumque institutum posuit, filii quid aliud agerent? Hæc tamen quidam sibi minime persuadent.

Mellitus. Patres Societatis pueritiæ & juventuti bonas literas tradunt? tradunt & Benedictini.

Soterius. Laudo negotium adeo operosum ætati teneræ impensum, Credo maximo id fructu administrari: institutum tamen aliter habere quidam putant.

Mellitus. Jesuitæ Christiana Catechesi pueros & rudem populum formant? formant etiam Benedictini.

Soterius.

Soterius. Ne in mentem venit dubitare. Disparitatem tamen minùs periti causantur.

Mellitus. Jesuitæ conciones ad populum habent ? Habent Benedictini.

Soterius. Quàm speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona ! Este porro, ut fuistis, tubæ Evangelicæ, Divinique verbi, quod Majores gloriosissimi fuerunt, interpretes. Nihil obmoveo.

Mellitus. Jesuitæ varias disciplinas in Academijs profitentur & docent ? Profitentur, docentque etiam Benedictini.

Soterius. Et magnâ quidem gloriâ, nobili fructu : Quis tamen hominum imperet judicijs ?

Mellitus. Jesuitæ hæreses & dogmata minùs sanam doctrinam redolentia oppugnant ? oppugnant & Benedictini, minore tumultu, & feliciore fortè successu.

Soterius. Utinam ampliùs ampliùsque hæc res è voto succedat ! absit obstreperere. Cæterùm de Jesuitis quid efficiant, oculatus quidem testis es, testes alij, quorum non una sententia.

Mellitus. Jesuitæ missiones pro dilatanda fide catholica suscipiunt : Suscipiunt & Benedictini.

Soterius. Ite Angeli veloces, proferte Evangelium, & spolia animorum cœlestibus atrijs inferte. Socios, credo, non postremos è Jesuitis habebitis, qui speciali idipsum Sacramenti vinculo profitentur.

Mellitus

Mellitus. Jesuitæ libros conscribunt ? conscribunt
& Benedictini.

Soterius. Quî id negem, si vel anecdotis tuis ob-
brui & lapidari nolim.

Mellitus. Falsissimum est, vitam Benedictinorum
esse commodiorem, quàm ut sufficiat ad im-
pediendas & vincendas tentationes.

Soterius. Quis prudentum dubitaverit ? Quis tam
monstruosam de tam Sacrosancto instituto pro-
mere auit assertionem : Affluunt (quis neget)
exquisita eum in finem subsidia, quæ Angelos
in carne necesse sit esse : Quod exemplis si va-
caret, copiosius, quàm à te factum sit, appro-
bari posset : aliud tamen quibusdam videri dica-
cibus posset, speciemque externam intuentibus.

Mellitus. Studiorum & talentorum magnus in
Benedictinis usus, æstimanturque hæc in Cœ-
nobijs, proinde neutiquam, uti quidam existi-
mant vita otiosa.

Soterius. Nihil est, quod tergiverfer : plenissimè
assentior : Secus tamen quidam existimant.

Hæc dicentem Innocentia candidissimo obnu-
ptum velo, quod ei Mellitus devellere totis unguibus
contendebat repentè virum non tali jurgio dignum de
medio eripuit, cælique bipatentibus retulit portis ;
Simul eminus audita vox dulcissima, qui caneret :
*In memoria aterna erit justus : ab auditione
mala non timebit.* Vivat vir dilectus DEO &
hominibus, cujus memoria in benedictione ! Ingrati
clientes, quibus hoc deniquè ex tantarum virtutum
specie relictum, ut venerandos cineres allatretis.
Ne hoc mihi ! qui eam planè partem ceu postremis ta-
bulis esse mihi legatam arbitror, innocentem ad-
versus calumnias, quoad possem tueri.

CAPUT XII.

*Querimoniae & factae, & quae
fieri possunt, plenissime dissolvuntur,
atque ea, quae hucusque diximus,
inculcantur.*

NOta hæc duo, Mellite, propositiones illas, si assertivæ sint, esse fortè censurâ illâ dignas, quam tulisti; Secus tamen considerationes Soterij de illis ipsis propositionibus; aliud est propositiones considerare, aliud asserere: Potest esse noxa & monstrum illas asserere, quin noxa & monstrum sit, illas purè considerandas proponere. Proponit ea Soterius cū considerandas, secus eredendas. Quod ut tibi apertius dilucidem, opus ut video, rursus esset, facere paraphrasim: nisi vereretur submolestum Lectori fore, eandem crambem audire: brevissimè tamen: Sensus Soterij non est alius, quàm iste: Consideranda esse, quæ nonnullis occurrunt, aut occurrere possunt circa ordinem v. g. D. Benedicti, exempli gratiâ: vitam esse commodiorem &c. in quo implicitè hoc ipsum dicitur, seu supponitur, quod hoc vel illud, vel aliquid aliud nonneminè occurrat, aut occurrere possit: præscindendo, an sit verum, an falsum, frigidum, an calidum, aptum, vel ineptum: modò occurrat, vel moraliter in aliquo casu occurrere possit. Licet enim falsum sit, aut frigidum, dignum tamen potest esse, ut à deliberanti consideretur varijs ex causis, quas jam alibi attulimus. Sed dices: quomo-

modo potest alicui occurrere, vitam alicujus Ordinis Religiosi esse commodiorem, quàm ut sufficiat ad vincendas tentationes? esse vitam otiosam? &c.

R. eo modo, quo etiam circà fidem Catholicam nonnunquam multa absurda, falsissima, ineptissima occurrunt: v. g. *SS. Trinitatem esse contra lumen naturæ; Præsentiam Christi in Eucharistia videri chimericam, resurrectionem mortuorum videri incredibilem*, & alia sexcenta, quæ apud Divum Thomam inter objectiones reperies: pariformiter etiam circà Status Religiosos (idem est de alijs) occurrunt hominibus etiam prudentibus, nedum imprudentibus, nedum juvenibus, nedum malevolis, varia absurda, aut saltem occurrere possunt, præsertim si appareat species aliqua externa, ad id cogitandum movens, e. g. in ordinibus quibusdam vident minorem in exterieris rigorem, non vestem grossam, non diuturna jejunia, non exsanguia corpora, non squalorem cultûs externi; quid mirum sit, nonneminem cuiquam incidere, ut sentiat, aut dicat; vitam talem esse nimium commodam? non sufficere ad tentationes vincendas? Quantum enim vident eam carere externis austeritatibus, tantum suspicantur esse destitutam remedijs ad tentationes vincendas, aut certè non æquè esse hoc in puncto provisam, quantum alias Religiones austiores. Quæ res, puto, per seipsam, & experienciâ quotidianâ manifesta est: Nequè ulla videatur in mundo inveniri posse hominum conditio tam sancta, de qua non aliqua sequiùs cogitari, aut dici, verò, an falsò possint; ex quibus tamen commoveri deliberantis animus, percellique potest.

Dices ultrò: Quid est opus falsa talia, aut fictitia proponere? R. multum, & per omnem modum: Quæ enim falsa sunt, aut apparentia, sæpe plus movent, quam vera, ut alibi ex Aristotele me dicere memini.

Sed urges : Ergo ideò proponuntur, ut moveant : Ergo ideò ut à Religione absterreant. R. N. illatum : non proponuntur, ut moveant, sed ut considerentur, an moveant, cur moveant, atque si moveant, ut considerentur, quo pacto ijs obviari possit, quémque animum in se experiatur deliberans, ad earum aspectum & contemplationem, fortem, an' abjectum, stabilem, an hæsitantem. Ex quo tantum abest eas proponi sine absterrendi à Religione, ut potius faciant ad animum, consideratis & contemptis ejusmodi oggestionibus, Religioni præparandum, reddendúmque expeditiorem.

Sed rursus instas; Juvenem, qui similia legit, necessariò absterrendum à capeffenda Religione. R. Si hæc sola legat, non abnuo, hoc fieri posse: Secus si utramque partem consideret. Nequè certè ex considerationibus Soterij ille terror adeò multis incussus hætenus est; cùm potius experienciã notum sit plurimos ex his considerationibus animum ad Religionem apulisse, fructúmque hoc in genere extitisse incredibilem. Deinde quis est liber, in cujus aliqua propositione, siquis in eam solam incidat, scandalum pati non possit? Ipsa sacra scriptura talibus propositionibus non caret. Cæterum considerationes illæ cùm sint problematicæ, proinde non tantum contra, sed etiam pro Religione perorent, non tam sunt natæ, ut absterreant, quàm ut illuminent, disponantque juvenem ad electionem rite faciendam. Deinde si hæc obiectio aliquid probaret, sequeretur, nullam esse deliberationem; deberent enim, ut vult objiciens, tantum proponi considerationes pro Religione, seu quæ illam incitent, non autem rationes contra, seu quæ ab illa absterreant: quæ nulla esset deliberatio, sed cæca animi ad unam partem determinatio. Transeat igitur, quòd considerationes illæ, quas impetit Apologus, possint juvenem à Religione absterre: Quid inde? rectè hoc, tales enim debent proponi, quæ possint absterre: hoc enim natura deliberationis exigit: Non tamen ideò pro-

ponuntur, ut absterreant, sed ut consideratio earum juvet ad electionem prudenter statuendam; atque ut animus modo ad ea se comparans, alio fortè tempore, quo remedium non dabitur, ab iisdem non exterreatur.

Dices ultro: Tales considerationes esse scandalosas, & cum infamatione Religionum conjunctas. R. Si ie solis, & absque suis circumstantiis sumantur, quid mirum? sic si vir honoratus *asserat* de Religione aliqua, eam esse commodiorem, quàm ut ad superandas tentationes sufficiat, esse vitam otiosam; fieri omninò potest, ut scandalum aut infamia proveniat: Cæterùm si vir honoratus talia non asserat, sed in consideratione problematica tanquam nœnias vulgi, aut malevolorum, aut imperitorum, aut talia, quæ quomodocunque incidere possunt, expendenda proponat; præterea si asserat simul: ut ratio problematis exigit, rationes in oppositum, quibus talia absurda vel formaliter, vel æquivalenter refutentur, & ex quibus palpare potest deliberans, hæc non assertivè, sed in gratiam tantùm deliberationis relativè proponi; sic inquam, propositæ considerationes quid scandali aut infamationis habeant, omninò non video; Præluet enim juveni identidem hæc cogitatio: Confessarius meus hæc mihi proponit, non ut ego ista credam; dixerat enim mihi nuper planè oppositum, sed tantùm, ut considerem, & experiar, an propter talia, seu vera seu falsa, Religio mihi omittenda sit, nec ne? posset enim esse, ut mihi futuro tempore talia oggererentur, aut inciderent; quæ satius est hic & nunc præmeditari.

Atque fanè, si, ut vult Apologites, considerationes illæ sint falsissimæ, si frigidæ & ineptæ, si pari forma contra Societatem pugnent, hoc ipso aptæ non sunt ad scandalum ullum aut infamationem procreandam. Quis enim scandalum patitur ex re, quam cernit esse falsissimam, frigidam, ineptam &c.

Quis ex talibus infamationem incurrat ? Intuere proxim timoratorum hominum & ipsorum confessoriorum, qui talia de industria deliberantibus objiciunt; an tu eos continuo accusabis peccati lethalis, aut patratæ infamationis ? vah ! quàm multos ageres reos ! nimis multas umbras tibi fingis mi Mellite.

Sed dices : Saltem apud juvenes scandalum generare talia queunt. R. Si sit ullum morale periculum, ut ea omnino credant, aut si tanquam nova ijs ingerantur, & confessorij asserentis autoritate confirmantur, locum fors haberet querela, secus in præfenti, ubi horum nihil omnino ; sciunt enim, quòd iterum repeto, sciunt juvenes, hæc sibi non proponi ut credenda, sciunt has tantum esse objectiones, quæ fieri contra talem statum possunt : Sciunt & palpant has objectiones non esse insolubiles, eo quòd videant alios prudentes talem statum amplecti & tenere, & ipsum confessorium videant paratum ipsos, si vocationem sentiant, ad talem statum promovere ; cum ipsis alia multa dixerit, quæ talem statum maximopere commendant : Denique occurrit etiam simplicissimo juveni hæc cogitatio, si alij possunt sanctè vivere in tali Religione, & sanctè vixerunt, potero & ego sanctè vivere, proinde & fugere otiositatem &c.

Quòd autem multi sanctè vivant, & sanctè vixerint, didici aliunde & nuperrimè ex confessorio, qui mihi primo statim puncto proposuit antiquitatem, sanctitatem, celebritatem Ordinis, qui tot Sanctos, tot Pontifices, Cardinales numeret, hæc inquam, cuilibet etiam infanti prima fronte occurrunt, ut proinde periculum nullum sit talia omnino credendi. Cæterum scandalum tale capere posset imperitus aliquis etiam ex objectionibus S. Thomæ lectis v. g. videtur DEUM non esse unum & Trinum ; posset itidem ex objectionibus, quas viri probi quotidie deliberantibus faciunt.

Sed

Sed urges : ut quid ergo ipsitalia de iana ca, -
na proponuntur ? & proponi ideò, ut aliquomodo
cognoscat naturam Ordinis ea ex parte, in qua sibi
fortè minùs conveniens esse posset : v. g. dum jube-
tur considerare hoc, an non fortè vita talis commo-
dior, ipsi videatur, quàm ut ad impediendas aut
vincendas tentationes sufficiat, proponitur ipsi natura
Ordinis quoad modum externum vivendi minùs au-
stera & incommoda, quam Ordinum aliorum ; quæ
fortè nonnunquam causa posset esse, ut talis ordo
tali juveni minùs sit conveniens. Posset enim juve-
nis esse infectus pravis consuetudinibus, aut expe-
riri in corpore suo vehementem ardorem libidinis,
quod si commodiùs nutriretur, esset morale pericu-
lum consentiendi tentationibus occursuris, quale
non esset in Religione macerationi corporis plus tri-
buente, quæ res puto tam plana est, ut nihil planius,
nisi fortè quis existimet, austeritatem exquisitam
corporis nullam habere hoc in genere vim & effica-
ciam præ vita minùs austera ! quod esset offendere
in sensum omnium ascetarum & Sanctorum.

Similiter quando juveni considerandum propo-
nitur : *Vita præter chorum & missam otiosa*, non
hoc dicitur, quòd homines ibi otiosè vivant (quod
etsi diceretur, non tamen asseritur, sed tantum ut
vulgaris noënia consideranda proponitur) sed insi-
nuatur deliberanti aliquo pacto natura Ordinis, ex
qua fortè occasio sumpta est hoc de quibusdam Ordini-
bus jactandi : Proponitur, inquam, consideranda
natura Ordinis non tam multas ex instituto saltem in
in publicum prodeuntes continens occupationes.
Tantum enim illas occupationes, æstimant, quas
sensibus percipiunt : Sic audiunt cantantes in choro,
vident ad aram operantes, contra verò non vident
ipso universaliter, aut à potiori esse addictos aut ef-
fusos in occupationes externas docendi, concionan-
di, sacramenta administrandi, missiones exercendi,
& similes ; hinc vetus & familiare convitium, vitam

quorundam tanquam otiosam & publicis utilitatibus minùs accommodam traducentium : quod qui audire nolit, aures obstruat, necesse est. Cæterùm ex hac consideratione tantum abest, ut juveni scandalum aliquod ingeneretur, quin potius plurimum inde in deliberatione facienda juvetur. Explorat enim, an talis vita externis ejusmodi occupationibus ex instituto minùs addicta, sibi, suisque consilijs consentanea sit, an contra sibi vitam ex professione sua & instituto in externis plurimùm occupatam, convenientem existimet; quæ res sanè ad momentum deliberationis non mediocriter pertinet. Non ignorat porro deliberans, quin in omni statu Religioso suppetere cuilibet possint occupationes privatæ atque domesticæ quæis otiositatem omnem, si velit, ad fatietatem usque profliget.

Instas : ut quid non clarioribus & mitioribus terminis ista proponuntur; sed talibus potius, qui malè & pessimè sonant? Vide, quàm nil reformidem omnium tuarum querimoniarum, quin potius multa, quæ tibi tam perspicuè non subvenerant, ultro in tuæ querelæ subsidium accerso. Res itaque nunc agitur de terminorum malesonantia, qui asperiores quendam corticem vultumque habere videntur. Convenis jam, opinor, mecum de rei substantia, nullum videlicet verborum istorum apud Religiosissimum Virum subfuisse sinistrum, contumeliosum, nefarium atrocem sensum : Omnia innocenter, integerrimæque mente prolata, culpam omnem fuisse in delectu verborum, denique in modo proferendi. Eja bellè habet : partem habeo principem, caputque victoriæ. Tandem Serenitas aliqua, nisi aciem sponte & per affectationem ipse tibi met obtundas, dilucescit.

CAPUT XIII.

*Amica expositulatio cum Mellito,
quòd ob rem futilem suis umbris
adeò sit obsecutus.*

JAm ad causæ profligatæ reliquias accedamus. Quod antequam faciam, amicè te compello Mellite, si nulla sit alia culpa, quàm in ingrato quodam sono verborum, quid erat opus, ut mel tuum virorum mansuetissime defereres? Cœlum & inferos, & quidquid est dirarum, in verba innocentissimè prolata tanto strepitu devocares? Erátne, quæso, operæ pretium, ut tantos montes evagationum, calumniarum, pravarum interpretationum extrueres? Erátne operæ, ut humanitati mansuetudinique religiosæ vim faceres? Ut adeò longè discederes à placito Melliflui tui cognominis, quem nôsti, quid in ferendis in proximum censuris præcipiat: si opus non potes: puta subreptionem, puta casum. Erátne operæ, ut tantis lamentationibus impleres omnia? Suppetias ab alijs quoquè tum Religiosis, tum Ecclesiasticis viris adversùm Jesuitas peteres? pro levi scintilla, quæ ante oculos tuos micuit, incendium redderes? denique erátne operæ, ut tantum chartarum de lana caprina oblineret, tempúsque pretiosum, quo tomos fortè aliquot anecdotorum edere potuisses, amitteres? quid spectabas? quò tendebas? quid quærebas? ultionem? at læsus non es: Injuria, si nescis, dolum malum requirit, qui isthic,

ut tute ipse vidisti, nullus omnino est, atque in æternum non ostendetur. Si injuriam apparentem, & ut dicitur, *materialem*, ulciscendam putabas, quid adeò exarsisti, ut limites omnes recti judicii excederes? Judicium, judicium in judicio tuo Judex acerbissime desidero. Culicem feriendum putabas, & securim; imò sudem nodosam arripuisti: Quid cogitasti virorum post natos homines suavissime: arbitrari tu poteras, consilium tuum Viris prudentibus ac moderatis probandum? toto sanè cælo aberrasti: qui si audires, quid sentiat (& audieris forsitan) profectò intelligeres, permultum tibi de existimatione viri moderati detractum: Intelligeres rursus alios, qui dicerent, se fumum in te non modicum notasse, qui videaris velle mundo proscissis Jesuitis notescere, nec iras hominum in nonnulla luce positorum laceßere timuisse. Habe tibi pacem mea hunc qualemcumque apud imprudentes plausum: apud prudentes certè non habebis, nequè apud tuos, quos certè scio plurimos tibi vehementer succensuisse, nequè apud ipsum te, quem prudentibus accenso, si paulisper animo refrixeris, arbitror habiturum. Eum enim te profiteris, qui *in omnibus quæras Deum*; in quo Sancto, & Religiosi hominis planè proprio proposito, si animus verbis consentiat, multa profectò videbis, quæ iratus non videbas. Videbis alium longè esse styllum Mabillonij, aliorumque Sanctorum, doctorumque hominum, qui non reputabant se quærere Deum, nisi quærerent charitatem: Deus enim charitas est. Non tum se Deum quærere putabant, cum gloriam, fumum, invidiam in alios redundantem quærerent. Scio quàm torvo vultu singulos meæ scriptionis apices legas. Ne, quæso, irascere: Scripti sunt calamo columbino lædere & lædi nescio. Nec æquum est, ut hæc innoxia ægrè feras, reputans illud quod qui loquitur, quæ vult, sæpe audit, quæ non vult.

Scio, quid dicas: nimirum hinc agi de fama Religionis, quam cujuslibet boni Religiosi interfit
Omni

omni ope tueri. Laudo Zelum : Sed requiro modum. Sanctum omnino , famam suæ Religionis adversum calumniatores tueri : id & mihi in causa aliena adversum te in præsentì propositum est. Tuenda Religionis fama , sic tamen , ut ne tibi hostem , qui nullus est ,ingas : non eum , qui nullo dolo malo quid scripsit aut egit , ut calumniatorem , ut impudentem , ut stolidum , insanumque proscindas ? quàm hæc peregrina , quàm præpostera Religionis defendendæ ratio ! Licuit tibi , quæ velles , honorifica quæque de Religionis tuæ , ut sanè meretur , dotibus præcellentijsque conscribere ; licuit propositiones illas , quæ in considerationibus leguntur , integris voluminibus refellere ; Licuit earum falsitatem argumentis undecunque petitis ostendere rectè prudentissimèque tuo functus fuisses officio , tantumque abest , ut aut me , aut ipsum libelli authorem hoc in genere adversantem haberes , ut quàm consentientissimum : Est enim hoc vetus & solenne Almæ Societatis institutum , non tantum nulli hominum statui , nedum Religiosis Ordinibus , minimè verò sanctissimo tuo Ordini , cujus in Jesuitas beneficia non falsò memoras , detrahere sed multò magis eos ornare , honorificè de ijs scribere & loqui , id quod si nescis , ut peculiari ijs lege præceptum est : fuitque hætenus (novit Orbis atque tu ipse fatebere) tanta hoc in genere Inclytæ Societatis omni ætate modestia , ut nemo unquam ipsorum quenquam seu Religiosum , seu alium scriptis sustineret laceßere , nonnunquam jure naturæ usam , famæque necessariæ gratiâ adversum calumnias sæpiùs & immeritò ingestas coactam fuisse scribere , idquè tantâ (libros consule) moderatione , ut nunquam omnino (adverte animum) nunquam sibi licitum putaret , in Cœtum aliquem Religiosum (licèt oppositum sæpiùs experta) calumniam generatim jacere : atque hoc tibi denuncio , sanctèque confirmo ; quod si talis , qualem tu seu antea , seu nuper in Societatem promovisti libellum , ab ipsorum aliquo in te , seu tuum , aliúmve Ordinem egestus fuisset , nullum non pœnæ genus imperio

rio Superiorum fuisse luiturum : id quod si Soterius inter motiva B. Aloyfij , ut rectè poterat , collocasset , erat forsan , qui peculiare quiddam hoc in genere in Societate suspexisset , suffecissetque fortè nonnemini , ut animum ad ipsam apelleret ; Ego sanè si modum scribendi tuum , atque ex adverso modestum illud Jesuitarum silentium adolescens intuerer , mihi crede , magnum fuisse , quo abs te ad Jesuitas transirem , momentum futurum. Scin' , quid mihi animus subjiceret ? Isthoc plane : Homo Religio-
sæ militiæ tam vetus , gloriæ atque motuum suorum adeò parùm potens , talia scribit , tali modo scribit. Quid Jesuitæ ? silent , tolerant , malum in bono vincunt : Quid consilij fore ? Tu , quem tot anni adeò parùm in Sapientia promoverint , speras me tuis institutum vestigijs ? longissimè profectò aberraveris.

Famam igitur Religionis tuæ defendendæ qui sumpteras , hoc imprimis nôsse debebas , argumentum fortissimum tibi futurum fuisse modestiam , ut ex qua colligere statueréque possent Lectores , quodnam genus virtutis in hominibus tuæ Religionis ver-
setur , poterasque vel hoc uno (passionum tuarum mortificatione ostensâ) vim illius convitij , quo nonnulli Religiones aliquas nimix commoditatis accusant , refringere. Parùm igitur rectè defensionis provinciam sustinuiſti , ut qui illud (quod ante omnia ad fidem faciendam prudentibus persuadere atque imprimere debebas , te non loqui ex passione , non ex cupiditate ultionis , sed judicio sedato , atque unius veritatis amore minimè omnium observâsti , verùm in singulis ferè pagellis execrationes , sannas , scommata , thraſonismos & nescio quæ , tanta bile illeviſti , ut dictis tuis apud homines sano palato præditos gustum omnem saporémque detraxeris , usque adeò , ut si causam etiam justissimam evidentémque haberes , in eo tamen , quo alium accusabas , tute ipse sexcenties magis reus ab omnibus judicareris. Quæ ego non idcirco adfero , tanquam me ista tua probrosè dicta vehementer commoveant. Quid enim

enim latratus isti ad strepitum duntaxat, ciendum, minimè autem ad vim faciendam comparati? quos vel miles tabelarius aspernetur.

Sed age, quando tantum Religionis tuæ defendendæ studium te subegit; quæro ex te, quò tandem defensionis tuæ consilia referebas? quem fructum petebas? hūcne, ut considerationes tibi invisæ tuoque ordini, ut tute fingis, contumeliosæ retracterentur? anne potius, ut universa libelli memoria, omnesque ejus apices concerperentur, atque ex animis hominum penitus abolerentur? anne ut author talium, ut ais, probrorum, ad supplicium commeritum pendendasque tibi pœnas dederetur? anne compescere & reprimere Jesuiticæ scriptionis audaciam, quo ne similia in posterum attentent? fructus sanè præclaros, si eos vel expetere prudenter potuisses, vel debite prudentérque expetisses. At enim, anne poteras retractationem revocationemque expetere eorum, quæ asserta nunquam sunt? & ne quidem, ut assererentur, in mentem venerunt? Quà tu juris lege revocationem convitij postulas ab eo, qui non fecit, quàmque fecisse nemo mortalium, qui libellum inspexit, existimare potuit? Tu solus sagacissimus, qui, quod alios fugit, solus deprehenderis, cujusque clamoribus opus erat, ut omnes alij de convitio contumeliaque accepta docerentur. Nemo ante te questus, nemo injuriæ sensu vocem sustulit: anne adeò famæ suæ immemores, ut tam manifesta, quemadmodum tu appellas, probra non viderent? Te scilicet artifice opus erat, ut è verbis adeò innocenter elatis convitij nomen exsculperetur. Quanto potiori jure, quæ tu prudens volénsque acervatim plenisque buccis jactasti, te revocare conveniret! & revocabis, opinor, si prius mentem revocaveris.

Jam si illud alterum spectasti, ut oblitaretur libelli malefani memoria, utque ex juvenum manibus contumelia tui Ordinis, quam fingis, excuteretur, quàm

quàm parùm appposito mehercle consilio usus es ! si
viamodúsque de industria fuisset ad claritatem libel-
lo conciliandam quæsitus , non erat opportunior
efficaciórque , quàm quem tute ipse adhibuisti , vel
studiosissimè cogitanti subventurus. Tu tuis clamo-
ribus eum è parietibus Academicis obscurum ad lu-
cem famámque publicam extulisti , tu plurimis , qui
alioqui ne oculo erant eum dignati , ut avidissimè ex-
peterent , legeréntque , orexin excitâsti , tu in pul-
pitis manibúsque puerorum latentem , inter viros
etiam & eruditos clarescere , & quæ vis est veritatis
& innocentiae , ut etiam aestimarent , commenda-
réntque , fecisti quandoquidem satis notum est ,
aliud longè , quam tu velles , extitisse hominum
prudentum etiam Religiosorum , etiam Ecclesiastico-
rum , etiam Romanorum sensum , atque sæpiùs soli-
citéque scopulos illos naufragijs , alienæ famæ infä-
mes cùm visere intuerique cuperent , te etiam digi-
tum clamorémque intendente , ne tubo quidem opti-
co videre valuisse. Profectò alieno prorsus consilio
vir alioqui prudentissime tua cæpta adornasti ; fatius
longè atque ad institutum tuum conducibilius factu-
rus , si non extra orbitam ad media extraordinaria
profilisses , sed viam iniisses ordinariam , quæ erat
hæc , ut si qua te læsum , fraudémque tuo sancto Or-
dini structam putabas , ad eos legitimam quærimo-
niam verbo aut literis detulisses , qui & mederi facil-
limè poterant , & erant , quod recta ratio , concor-
diæque retinendæ amor suafisset , remedium certò
certiùs allaturi. Verùm tibi fumum publicum spe-
ctanti dimicatio scilicet non ignobilis & obscura , sed
publica & clamosa suscipienda erat , qua si vinceret
(victurum autem neutiquam dubitabas) intento di-
gito ceu causæ Religiosorum omnium assertor & vin-
dex spolijs onustus Jesuiticis monstrareris. Quam ve-
rò hoc inconsultò ! quàm nullo fructu ! nisi illo , qui
plerumque ex talibus Religiosorum contentionibus
existit , cachinnatio alienorum , admiratio Catholi-
corum , amaritudo animorum , scandalum & dede-
cus

cus publicum. Non erat, mihi crede, hæc via,
quâ ad gloriam grassareris.

Jam si pœnam Authoris poscebas, hanc ipse tibi non debebas expetendam putare: Superiorum hoc erat officium, qui quærimoniæ tuæ, si quam Ordine instituisses, non erant non delaturi. Severissimæ sunt hoc in genere Societatis urnæ, atque in publicis excessibus castigandis admodum implacabiles. Quod si in Provincia Superiorem, qui id erat ausurus, ob dignitatem delinquentis non invenisses, nequaquam Orbe toto diffusa erat Romana Societatis curia, ejusque Supremus Præpositus, quem quid erat negotij literis vel unis convenire? Verum enim vero hanc tu viam, ambagem appellas minus è dignitate tua negotijsque futuram; & dignitas scilicet erat virum integerrimum, de teque non nihil meritum tam scabiosè proscindere: Et negotia tua consarcinando tam operoso, tot conquistis Sanctorum Patrum sententijs, tot notis interpunctum, tot fartum probris apologetico non oberant, literulis unis oberant. Quid autem, si pœnam Authoris expetebas, cur non eum, dum viveret, verborumque suorum rationem mundo Ordinique tuo reddere poterat, appellasti? verecundia scilicet erat Virum Venerabilem atque provectum eo honoris genere ad fata deducere; an potiùs ne quas offundere parabas offutias, testis ipse verborum suorum, obvia expositione discuteret? At scilicet tum non relinquebatur copia edendi centunculum illum tuum, quem, si domi delitesceret, scilicet decumanum diuturnumque laborem, quem in eo meditando lingendoque posueras, sinè fructu lucròque gloriæ abiturum putabas. Timebas fortè etiam, ne anser olori obstreperes, & cum Viro gravissimo tam parùm aptè garriens à prudentibus exhiberetur. Dij tibi hanc mentem etiam imposterum! Ne quid nimis Mellite: noscimus, noscimus hominem; modulum virium, conditionem ingenij, eruditionisque ac judicij tui noscimus, perspicimus, tenemus:

nemus : Tu putas , quòd multa scis , & satis bene intelligis , sed scio , quòd multa sunt , imò plurima , quæ nescis ; Quæ tibi non derogandi causâ propono , sed ne putes fucum nobis aut viris peritis tuâ ventosâ magniloquentiâ fieri posse. Trutinatus es bone vir , planèque perspectus , quantum ponderes : inventus es minus habens : *multum inane* , quod verba & sonitus nequaquam aggravabunt. Et nequè si te alij scabant , nequè si laudibus ad tumorem usque inflent , aliud agunt , quàm genio tuo liant , pondus non addunt , nequè statutam tibi inter Mabillonios exsculpent. Et tu tamen , quantus quantus es , tantillus tamen ad Virum illum omni exceptione majorem , sustinuiſti frontem tuam sapientiæ ejus sanctimoniæque objicere , honorem posthumum , piòsque manes tuis probris onerare , quæ tibi vir ille Cælo citra controversiam receptus multum erit , si sic abire sinet , pœnam , quod tibi salubre sit , seriùs aut citiùs repetiturus.

Postremum est , quod spectare scribendo poteras ut Jesuitis os in posterum talia effundendi obstrueres. Egregiè profectò : tu metam , tu Calpen & Abylam scriptitationibus Jesuiticis defixisti : ne plus ultra. Hoc equidem bone vir , prorsus otiosum ac supervacaneum erat. Quando enim Societas sibi spolia legenda ex aliena diminutione mærorèque putavit ? Cautos videlicet eos reddere volebas & circumspectos , Superiores inprimis , ne per incuriam similia in publicum prorepere patiantur. Papæ ! tu illis aures vellicare debebas ? Quid autem tantis procellis tempestatibusque erat opus ? Nónne faciliiori longè negotio , molliori viâ hoc consequi poteras ? quo simul & tuæ moderationi , & famæ tui Ordinis in posterum abunde consulisses. Et alioqui non tam præcipites sunt , aut incogitantes Jesuitæ , nec Superiores tam incuriosi , ut scripta non percollata , pluriùmque censuris non accuratè limata publico ausingere committere. Quod expertus ille procul dubio fuisset ,

set, quicumque partum similem tuo in Ordinem quem-
piam aut personam Religiosam fuisset ausus ornare.
Et hoc sanè, nisi tu ipsemet scisses, nequaquam credo
te tam ferreum fuisse futurum, ut professis adversum
Jesuitas inimicitijs, in medium eorum aprino te dente
ingereres, ceu nullus esset inter eos David extiturus,
qui adversus hunc Goliathulum sustineret dimicatio-
nem suscipere. In quo tibi fingebas, primum, quod
essent Jesuitis ut plurimum ad similia certamina per le-
ges eorum, superiorumque vigilantiam ligatæ manus;
in quo procul dubio minimè aberrasti, alterum, quod
putabas te talem ac tantum virum adeò alijs omnibus
terrori fore, ut tuis vel eminus conspectis umbris con-
tinuò decederent de via; in quo sanè insigniter haluci-
natus es, hocque amplius, quod, cum tibi adversus
primum tuum libellum nemo responderet, tibi in si-
num pugnumque ridebas, id nimirum reputans for-
midine tui fieri, ingenioque Jesuitico dicacitatique pu-
tabas te tandem frigidam affudisse. Macte animis vi-
rorum alpha, qui Herculeo sanè labore defunctus, hy-
drâ elisâ, merearis ut in ludis Olympicis laureâ coro-
natus incedas. Atque poteras, quantum ego existi-
mo, his manubijs citra ullum interpellatorem etiam
in posterum gloriari, si quietam earum possessionem
tenere voluisses. Jam verò cum novam aggressionem
seu per temetipsum, seu per emissarium tuum aliquem
captaveris (quod ego nisi ante sex dies, quàm hoc o-
pusculum exorsus sum, ne auditione quidem perce-
peram) enim vero nescio, quo genio stimulatus mihi
tentandum aliquid rebar, eo consilio, ut tibi gloriam,
quam ex illustri fortè castigatore reportaturus eras,
præriperem.

Ante omnia porro isthoc de monitum volo; si-
lentium illud diuturnum, quo sunt Jesuitæ ante hac
usi, non ex inopia consilij, aut, responsionis diffi-
dientia profluxisse, verum ex solenni Societatis mo-
destia, ut quæ omnia malit, quàm contentiones cum
H Religio-

Religiosis præcipuè viris suscipere, retinentissima ejus effati : *Honor est homini, qui separat se a contentionibus* ; proptereaquè sæpe acerbissimas quoque calumnias silentio concoquere sustineant, siquidem probabilis spes sit, silendo, patiendoque pacem, concordiam, ædificationemque publicam iri redemptum. Quoniam verò sunt hac spe nimium quantum falsi, eorumque silentium fraudi ipsis insigniter fuerit, nequè sint quod unicè spectabant, consecuti, ut crabrones sedarentur, quin potius causam, ut amplius insanirent, dederint, atque ut insanire etiam pergant in posterum, eademque oberrare chordâ, timendum sit (si tamen talia scruta, & quisquiliæ extimescendæ sint) calamum ego, quod dudum fieri oportebat, pro æquitate Jesuitis ipsis minimè conscijs arripiendum, atque via contraria, quoniam prior illa tam male cesserat, enitendum, resolvendumque inutili modestiæ os, non ad calumnias aut probra, sed ad tuendam veritatem, innocentiamque putavi. In quo nemo, credo, mihi vitij quidquam daturus est, primùm, quòd isthuc descendere æquitate veterique necessitudine coactus sum, deinde, quòd ita rationem scriptionis meæ temperavi, ut nemo se læsum meritò queri possit, nisi una falsitas, quam procul dubio argumentis non tantùm lædendam, sed penitus laniantdam, conficiendamque, muneris esse mei ducebam.

Ut igitur ad id, unde abij, revertar, ajo tantum abesse, ut Jesuitis os acrimoniâ scribendi tuâ compresseris, ut potius resolveris, hoc amplius, quod æquitatem, ut à parte eorum flaret, hac tua aggressione effeceris, dederisque ansam, ut sinè modestiæ detrimento respondere, si velint, possint ; dum maneat in salvo solenne illud prudentum : *Sic, quod æquitas postulat.* Quo incitamento cur adhuc usi non sint, mea nihil interest quærere : Cæterùm ex hac qualiquali elucubratione mea, quam ego nec consilio

filio Jesuitarum, nec scitu, nec nomine, sed unius æquitatis studio mea sponte suscepi, hoc tamen intelligas oportet, seram oris Sapientis non esse aliam, quàm officium debitamque modestiam, nequaquam autem terrores calumniantium, aut bruta fulmina sciolorum; quandoquidem si res & virtus in dimicatione vertatur, non imperitos fortè palæstritas, nec rudes andabatas, nec hospites aut tyrones in hoc genere bellandi Societas Jesuitica producet, quorum tu nec os nec calamum ferre possis: Quod omni tempore, quo pro æquitate ac virtute pugnandum fuit, adversarij eorum sunt experti. Et vero, ne nescias, sic habe, nihil faciliùs, nihil expeditiùs, nihil gloriofiùs ijs esse quàm in causa sua, si quidem conditio pugnandi in argumentis posita sit, depugnare. Invieta est veritas, quam, si homo sis, nullo negotio defendas. Id, quod tute in hac mea qualicunque exercitatione satis experiri hætenus potuisti; adeò parùm cum tuis argumentis laboro, ut mihi etiam ludendum cum ijs putem, plùsque eniti, contenderéque debeam, ut te erudiam, capacémque reddam, quàm ut argumenta revincam tua. Non ago tecum congestis undeunde Sanctorum Patrum effatis, non centonibus è penu maledicorum depromptis, non exaggerationibus, & auctarijs instrumentis, non suppetijs peregrinis in subsidium vocatis, non adnotationibus ad eruditionis qualisqualis famam obtinendam comparatis: nihil horum in armis numero, in defensione pono: unam veritatem tibi ob oculos pono; quod implexum tibi erat, explico; quod involutum, evolvo. Oculos tuos, mentem tuam intellectúmque inter arma mea habeo; His contra te, contra os tuum, calumniásque decerto; Si capias, si intelligas, vici, non argumenta tantùm, quod nolis, tua, sed modestiam quoquè, quod optare utique, & gratum habere debebas.

Ad hunc planè modum in alijs quoquè, in causa Societatis institutis decertationibus res habet. Quan-

tam enim multa Societati JESU ab omni hominum Ordine subeunda hæcenus fuere certamina, nullumque sit nomen tot adversariis appetitum; adeò tamen argumentis & rationibus profectum nihil adversum eos fuit, ut suo se plerumque mendacio calumnia conficeret, abiretque per semetipsam universa moles in auram & fumum, ex quo erat compaginata: sæpe etiam exoptandum ipsis fuerit impugnari, ut veritatis & innocentiae purum eventilatione pateret, illiusque notesceret sinceritas adamantis. Tribus potissimum in eos certatum fuit argumentis: mendacio, exaggeratione, sinistra interpretatione: Sæpe ex uno facto de universa causa pronunciatum; unius vel alterius hominis noxa universo corpori imputata. Si nova non suppeterent, vetera recoquebantur. Si multa non aderant, idem sæpius & sexcenties alijs, atque alijs tropis, sententijsque proferebatur; quod per se frivolum erat ac futile, phaleris, elegantijs, sarcasmis, scommatis circumdabatur; denique omnes iniæ viæ, omnes torni, stiliquæ adhibiti, ut ex re nihil portentum aliquod horrendum, ingens, effingeretur. Horum exempla in libello tuo non tot quin plura suppetunt, graphicæque præcepta omnia cum Jesuitis pugnandi implevisti, vetera, aliena, inania regerendo, eandem noeniam iterum iterumque repetendo, exilia, ludicra in Cælum attollendo, stomachationibus, invektivis, exprobrationibus, censuris, omnia ferè folia farciendo, illudque inprimis, quod argumentum propriè tuum est, ut, propositiones innoxia optimæque mente relatas fædissimâ interpretatione in sanctissimi viri contemptum, Societatis invdiam torqueres.

Atque tu, cum ista tam diu, ut notum est, meditare, tam diligenter, operosèque conscriberes, non prospexisti fore aliquem, qui umbratile hoc ædificium esset admotâ manu exploratus, vinculum compagum, firmitatem materiæ formæque experturus: vehementer mehercle tibi met imposuisti: Necdum,
mihi

mihi crede, exhausta est pharetra Jesuitica ; & ipsorum manat de vulnere sanguis , siquidem vulnera & non potiùs tumentis livoréque purulenti carcinomatis sectionem facere sit animus. Quid enim ? fremeres ? rident , Falsa promeres ? detegunt. Exaggerares ? genuina referunt. In pejus acciperes ? obviâ interpretatione larvam detrahunt ; Vetera ingereres ? ad veteres refutationes remittunt. Nova produceres ? aut falsa , aut frivola , aut privati nominis esse demonstrant. Scommata, convitia jacularêre ? Cachinnum, commiserationem, patientiam reddunt. Quid ageres ultra cum hominibus habentibus scutum inexpugnabile, æquitatem ? reconde, quæso, machæram tuam, atque anhelitum tuum, quo te ad deliquium ferè fatigas , ad refrigerandos pulmones expende ; nisi cum umbris & aura velitando te risui omnium velis exponere.

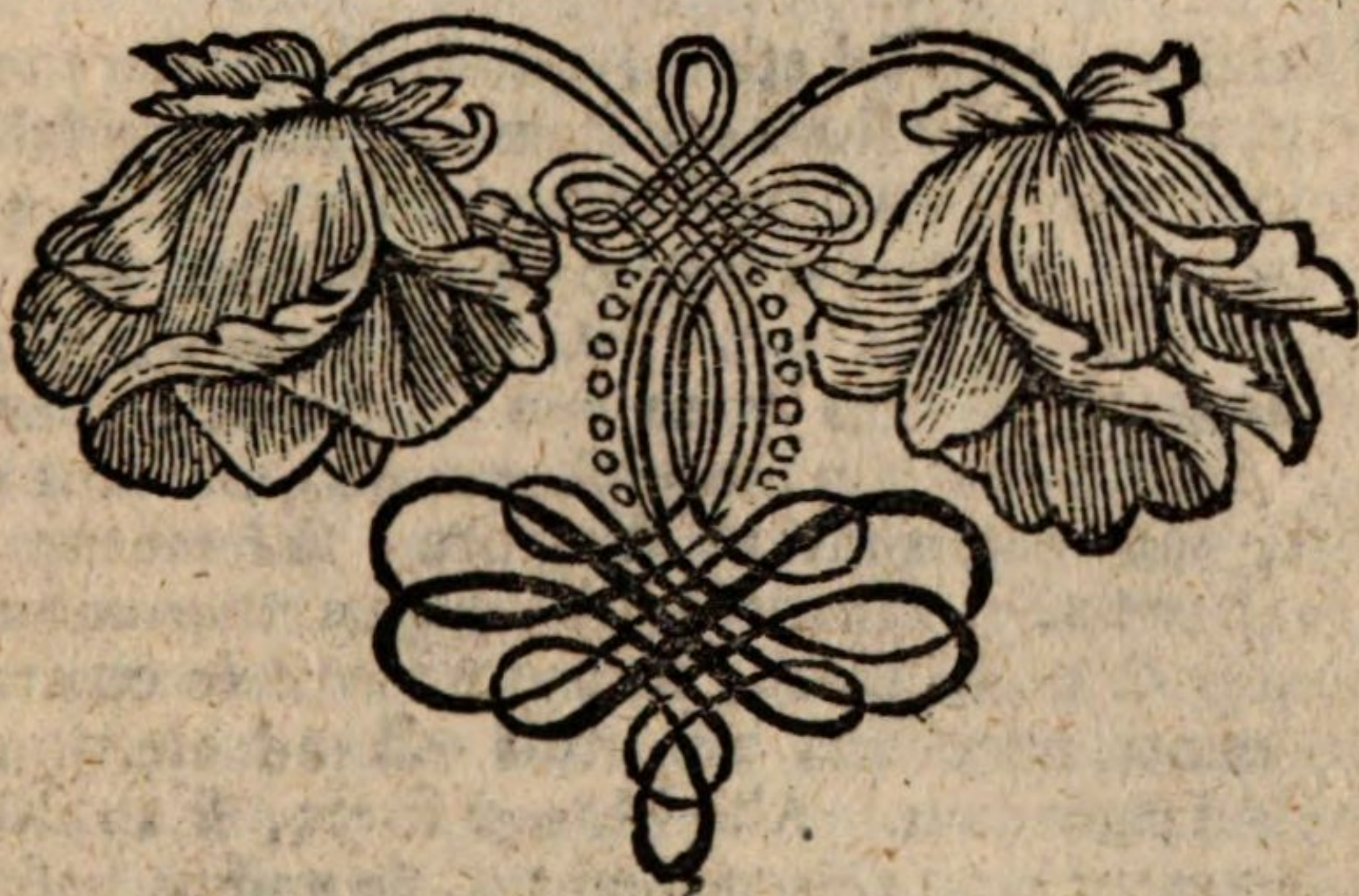
Hoc ad extremum ex me , qui honori tuo ex animo sincerissimo consultum cupio , monitum cape ; fædissimum prorsus esse, atque ab stomacho nobili plurimùm abhorrens , alienas sordes consecrari. Sunt homines de hora , quibus hæc adipatissima omnium ossa , præ quâ etiam Deorum mensa ijs desipiat ; quique ampliùs effusiùsque (sit venia verbo) invento stercore triumphant, quàm pueri inventâ cicindelâ. Vicos & fora concurrant, lituo & crepitaculis, velut magnum quid atque ingens ostensuri personant elatissimâ voce clamantes ; Audite cives, & quotquot adestis huc oculos narésque advortite : portentum ! portentum oletum inveni ? bene est, beatè est : Habe tibi has delicias, quisquis es, scarabee de genere illorum, quibus adeò sapit linter furfurum, ut ei jucundissimè innatent, & velut olores in Cayco apri-centur.

Non in te hæc Mellite, quem puto boni Zeli specie deceptum, non camerinæ movendæ gratiâ, quæ scripseris, scripsisse : Verùm ut est hominum ingeni-

um & mos, etiam ea, quæ recto animo suscipiuntur, sequiùs accipiendi, caveas, necesse est; ne tali, qui in homine præcipuè Religioso turpissimus est, cavillo nonnemiini dignus videare. Apage procul quisquillas istas ab ijs, qui cœlestibus delicijs innutriti ad ea potiùs, quæ in alijs bene olentia viderint, famem integram debent, quàm ad retrimenta, & fæces afferre; minimè verò opima, quæ repererint virtutum bellaria cortice fæculento obtinere. Sed hæc hætenus: exequamur meliora.

Spero Mellite, quæ tua est adversùs æquitatem tractabilitas, te eo demum fructu tuorum consiliorum fore contentum, si ademptâ fædâ illâ, quam animo tuo induisti, specie, sensum verborum Soterij, qui reipsa est, commoda & vera interpretatione exposuero. Majorem sanè satisfactionem ab viro honorato, cujus verba accusantur, in nullo tribunali scis expeti, quàm ut sua ipsemet verba legitimè tolerabilitérque interpretetur, usque adeo, ut si quæ etiam fuissent, quæ malo dolo protulerit, ejusmodi interpretatione, quæ reipsa vim revocationis habet, sibi satis esse factum offensus ingenuâ mente præditus arbitretur. Quæ non eò dico, tanquam ea sit verborum illorum conditio, ut interpretatione indigeant. Ipse modus libelli, circumstantia, in qua proferuntur, mens Authoris omnibus in locis elucescens, ambiguum verborum sensum nullo pacto relinquunt. Sed quoniam tu id hætenus (quod sanè mirabile) minimè omnium vidisti, explicatam tibi pluribus argumentis oportuit, in quo me certè officio boni viri liberaliter functum arbitrare, qui infirmitati tuæ hunc qualemunque laborem, quem res ipsa minimè postulabat, detulerim. In concordiam igitur redi, atquæ ægritudinem animi non nisi à temetipso profectam existimationi prudentiæ, quæ de te est, condona: Id quod, etsi reapse læsus esses, jam tandem facere debebas, sumpta per teipsum tam magnifica ultione, præcipuè cùm tute ipse non uno in loco fatearis, nullum ad hanc usque

usque ætatem tam contumeliosum ab honoratissima
Societate libellum esse profectum ; Quod cùm tibi
jam tum, cùm primum calamum assumebas, in
mentem venire atque meliora suadere debuisset,
nunc certè suadere quàm maximè debet, quo tem-
pore id, quod antea minimè videbas, tibi planè
dilucidequè ob oculos positum, manibus
ipsis, ni spes me fallat, palpa-
re potuisti.

CAPUT XIV.

Reditur ad umbras Melliti.

ESt igitur, ut illud etiam, quod alibi tractare accepimus, ad lydium refricemus, utrùm videlicet propositiones illæ ad considerandum propositæ, quoad speciem externam sint malè sonantes, quas piæ mentes audire refugiant. R. Nequaquam, quia in talibus circumstantijs & eo fine ac mente proferuntur, ut cuilibet etiam simplici ac rudi appareant non asseri, aut propugnari ab Authore, sed tantùm referri ac proponi tanquam talia, quæ nonnunquam dicuntur & obijciuntur; quorum proinde cogitatio deliberanti necessaria & utilis est ad electionem rectiùs statuendam. Aliud longè foret, si ab aliquo proferrentur in alijs circumstantijs, in quibus nesciretur, utrùm assertivè, an aliter, nec quo fine proponerentur: tunc enim essent natæ, ut ijs auditis pia mens, Religiosis alioqui Ordinibus addicta, offenderetur. Sic una eadèmq; propositio de re etiam sanctissima v. g. de fide Catholica prolata in quibusdam circumstantijs audiret ut insolens, malè sonans, bonæ menti gravis & molesta, uti si simpliciter, & absque alijs adjunctis, antecedentibus & consequentibus enunciaretur, v. g. SS. Trinitatem videri adversari lumini naturæ: Quæ propositio adeo malè sonaret, ut etiam hæretica censeretur: in alijs contra circumstantijs, v. g. si objectionis causâ proponatur, tantum abest, ut malè sonet, ut etiam necessario, atque utiliter in Scholis ad meliorem
SS. Tri-

SS. Trinitatis cognitionem proponatur. Pari igitur ratione propositiones illæ in circumstantia considerationis problematicæ (in qua proprius locus est, non tantum ea, quæ *pro*, sed etiam, quæ *contra* sunt, afferendi, nequæ speciem ullam habent, asserti aut enunciationis, sed relationis tantum & expositionis) minimè habentur, aut habendæ sunt ut malè sonantes, piarumque mentium offensivæ, ut quibus satis notum, ex quo sine proferantur. Quod inde ulteriùs patet, quòd sæpe in considerationibus ejusmodi problematicis, quod fortè absurdi in una ejus parte secundum se sumpta videretur, in altera ejus parte formaliter, vel æquivalenter, seu vel expressè, vel implicite diluatur.

At dices, saltem dari juvenibus ansam dubitandi de aliqua Religione, an v. g. sufficiat ad tentationes vincendas; nequæ ei dubitatio resolvitur; proinde concipit, retinetque sinistram de tali Religione opinionem. R. Nullam dari ansam dubitandi de præstantia Religionis: minùs ingenerari malam estimationem: nihil enim novi juveni dicitur, sed tantum proponitur id, quod aliàs inter homines sæpiùs auditur, proponitur, inquam, non assertitur, atque ipse juvenis satis palpat, sibi hæc non proponi, ut credat, aut de præstantia Religionis alicujus dubitet; Sed tantum, ut consideret, quantum ad se talis propositio pertineat; an propter illam statum sibi Religiosum omittendum putet, quæ dubitatio non semper ab ipso Confessario, sed potius ab ipso deliberante resolvi debet, ut quo nemo meliùs novit suas fragilitates & tentationes; & ideò spatium illi cogitandi præscribitur, ut hæc bene expendat, illudque ad extremum statuatur, quæ sit spes, si ipse in tali Ordine viveret, tentationes vincendi. Quod si hoc tibi fidat, objectio est soluta, sublata dubitatio.

Dixi & jam alibi peculiari capite demonstravi, Confessarij non semper esse, ut objectiones contra
H 5 aliquem

aliquem statum fieri solitas ipse dissolvat, non, inquam, hoc esse de officio Confessarij; primum, quod aliquando Confessarius nec possit omnes objectiones dissolvere, quandoquidem in omni Statu Religioso innegabile sunt quædam incommoda, quæ nullis in oppositum argumentis elevari aut refelli possunt, & verò nec debent; manca enim esset deliberatio, atque deliberans in re gravi deciperetur: multò minùs autem debent, quod fortè tu velis, clam haberi talia incommoda coram deliberante, tum enim verò ejus negotium pessimè gereretur. Quin potius ad experiendam deliberantis constantiam, qui fortè ad certum statum sese determinavit, sinceritatèque vocationis probandam, ex officio confessarij est, candidato nonnulla contra talem statum ultro objicere; quomodo ad eas sit animatus, attendere (ut idem Soterius alio loco præscribit, & omnes prudentes faciendum censent) in quo non nisi insulsiimè quis confessarium accusaret, quod juveni propositiones scandalosas, impudentes, aut malè sonantes proponat, cum hoc secluso negotium vocationis non nisi imperitissimè, periculosissimèque tractaretur, utpote solius adolescentis parùm providi, expertique libero desultoriòque judicio relictum. Sanè si Confessarius talia objicere metu scandalì, detractiõis, contemptùs aliorum Ordinum prohiberetur, præclusa tum foret via omnis recti consilij, proinde & rectæ deliberationis: deferendum quippe esset primis juvenum impulsibus nullo contra verbo prolato, scilicet, ne, si quidpiam opponeretur, reus continuò gravissimorum fieret delictorum. O bellam, si DEO placet, deliberandi methodum! Sed ne in re apud omnes comperta laborem, hoc tantùm moneo, ex his ipsis objectionibus, quas Soterius multorum annorum usu in hac palæstra exercitatus, juvenibus privatim fecerat, confecisse postmodum catalogum illum considerationum, quæ tibi adeò bilem moverunt. Quod privatim dicere licuit (ut certe licuit) quid vetabat eas

eas in plurium & promptiorem usum pagellis committere ab ipsis juvenibus majori otio suppetente accuratius expendendas? Quis autem juvenum, si quando ipsis ea, quæ damnas, atque alia talia ab aliquo Confessario privatim objiciantur, quis, inquam, juvenum ea accipit ut impudentia, ut malè sonantia, & non potius ut objectiones, quales reipsa sunt ad ipsius constantiam sinceritatēque propensionis explorandam? Porro si ad evitandum scandalum, malūque sonitum objectiones illas Confessarius ipse dissolvere deberet, quem, quæso, in finem illæ juveni objicerentur? anne ut confessarius eas solvens speciem suæ prudentiæ juveni præbeat? ineptè. anne ut juvenem in suscepta propositione in minimo perturbet? hucverò imperitiū, cæciū, periculosiūque fieri nil posset, desinerētque finis omnis directionis. Liquet igitur objectiones primario non ab confessario, sed ab ipso deliberante dissolvendas esse, eumque potissimum esse earum finem, ut relicto deliberanti spatio cogitandi, ab ipso deliberante pro modulo ejus captūque dissolvantur; in quo si modò vera sit, & seria vocatio, deliberans etiam juvenis haud admodum laborabit, ut experientia quotidiana docet. Agitur enim de re in propatulo existente, tot Religiosis quotidie ob oculos versantibus, ex quorum vivendi more, si eum sibi sequendum putet satis intelliget, quantam vim facere objectiones illæ in oppositum valeant.

At quæras: ut quid Soterius objectiones illas, quæ contra Societatem JESU fiunt, tam gnaviter dissolvit? eas quæ contra alios Ordines, non solvit? Hic busiris, hoc genus callididatis & supinæ philautiæ. R. 1. quid si tibi ultro & liberaliter, quod alias feci, admittam, Authorem voluisse nonnihil amplius Societati, quam alijs Statibus favere; Quid mirum? Quid absurdum? Jesuita erat, cui vel ipse ordo charitatis suadebat, plus suæ Matri, quam alijs statibus deferre. Si tute ipse libellum in simili argumento scriberes, quis quæso tibi vitio verteret, quòd plus ali-

aliquantum tuæ, quàm alijs Religionibus tribueres? Hoc ipsum officium filij adversus Matrem suam non nullo jure flagitat: Parùm autem rectè, planèque imperitè contendis; hanc qualemcunque propensionem esse fordidam ac putidam philautiam, aut eam in aliorum Ordinum injuriam vergere; planè, inquam, injustè isthoc quiritaris, nisi velis omnium hominum morem criminis & flagitij arcessere, quorum quisque suas amplius, quàm alienas merces commendat. Si Author aliorum Ordinum commoda non attulisset si afferendo incommoda afferuisset aliqua, quæ in eorum contemptum cedere potuissent, si considerationes tali modo proposuisset, ut appareret eum positivè velle ingressum aliorum Ordinum dissuadere, tum enim locus esset aliquis querelæ tuæ tam acerbæ relictus; nunc autem cum & commoda liberalissimè attulerit, & nihil *asseruerit*, quod vel infamiam vel contemptum inferere possit; sed omnia tantùm problematicè, atque adinstar objectionum, quas in simili negotio inevitabiliter fieri ipsa deliberationis natura postulat, cum ex omnibus libelli apicibus eluceat optima ejus mens, non avertendi à quoquam statu, sed tantùm ut proindè, circumspectequè eligatur, laborare, quis, obsecro, ei meritò succensere? quis injuriarum petere sapientum poterit? Nisi hoc ipsum reputes esse alios status contemnere, aut eorum ingressum dissuadere, quòd eorum incommoda, & quæ contra eos fieri possunt, objectiones proponat. Quod quàm parùm è ratione diceres, omnibus ingenuis, qui vel obiter negotium deliberationis intelligunt, est perspectum. Atqui talia proponendo juvenes possunt ab aliquo statu absterreri: bellissimè profectò; Ad quid ergo, aut quem in finem deliberatio instituitur, nisi ut cognoscantur tum ea quæ allicere, tum & ea, quæ absterrere possunt? Quàm imperita, imò quàm nulla esset deliberatio, in qua tantùm ea, quæ invitare, secus alia perpenderentur. Hic porro ne exclames,

voluisse Soterium, aut intendisse quenquam ab ullo statu absterre; hoc enim calumnia foret. Qui enim non ea tantum, quæ absterre, sed etiam ea, quæ inducere nata sunt, proponit, non nisi malitiosè censeretur velle absterre, quin potius velle ad perfectam, & legitimam electionem, quæ fieri sinè utriusque partis consideratione nullo pacto potest, adjuvare.

R. 2. Causam, cur vir Religiosissimus objectiones contra Clarissimam Societatem factas peculiariter dissolverit, potuisse illi succurrere specialem, quæ in alijs statibus non occurrebat: primum: quòd Societas plurimum ab hominibus hujus seculi (utinam ne ab alijs!) impetatur, proscindatur, diffametur, cui proinde nequaquam oportebat novam detractio-
num materiam suggerere, aut argumenta ab Authore domestico subministrari, quibus eam specioso colore, tanquam ipsis Jesuitis talia de se consentibus & scribentibus, proscindant. Quæ ratio, ut liquet, de alijs statibus haud erat. Deinde sunt aliqua in Societate peculiaris, & illi soli propria, e. g. dimissio, aditus ad honores præclusus, invidia apud multos, labor studiorum intensus, origo recentior, diversitas graduum, longior in Novitiatu probatio, difformitas ab alijs Religionibus quoad speciem exotica, aliæque talia, quæ in alijs Religionibus non inveniuntur; Hæc igitur, uti sunt objectiones speciales, & cum alijs nulla parte communes, ita specialibus solutionibus indigebant: contra verò quoniam objectiones adversus alios status fieri solitæ in propatulo sunt omnibus, ac tritæ, tritis quoque & passim occurrentibus responsionibus vel ab ipsis Juvenibus nullo possunt negotio resolvi. Sic licet ea, quæ contra statum Religiosum in communi, aut contra Ordines mutare solitos domicilium, etiam contra Societatem pugnent, non tamen putavit Vir prudentissimus illam in ijs pro Societate solutionem adferendam,

dam, utpote cùm communia sint, quæ proferuntur, & communibus solutionibus dilui possint.

Verùm enimverò, si bene libellum inspexeris, nullam invenies objectionem contra alios status propositam, quæ non alio loco vel expressè, vel implicitè & æquivalenter solvatur, e. g. hæc, quòd *vita nonnullorum videatur commodior, quàm ad vincendas tentationes sufficiat*, solvitur alibi in consideratione pro statu Religioso in communi, ubi n. 4. sic habet: *Plurima in Religione sunt salutis media, quæ hominem ferè cogunt esse bonum, ut sunt regula, vigilantia, Superiorum frequentatio, exhortationes publicæ & privata, aliorum sanctè viventium exempla, lectio librorum spiritualium quotidiana, frequentes corporis mortificationes, meditatio rerum cœlestium, colloquia religiosa, correctio erratorum, sobria diæta*: item n. 3. *In Religione absunt salutis pericula & peccandi occasiones ac scelerum illicita, quæ habentur in seculo. Vitia carnis per castitatem, ambitio per obedientiam, appetitus opum per paupertatem emendantur. Absunt pariter pravorum exempla, quæ seducant; adeò, ut nisi quis sponte precipitare se velit in ruinam, facillimè sinè ullo graviore lapsu vivere possit.* Hæc Soterius de omnibus omninò Religiosis Ordinibus, generatimque refert: Quid, quæso, amplius desideres Mellite? Ne tu ipse quidem plus dicere pro objectionis illius solitudine poteris: Jam quæso te: Si juvenis semel sit imbutus hujusmodi de statu Religioso dictamine, nōne satis & omnem in partem communitus est adversùs illam, quæ deinde opponitur, objectionem? an non ex hoc principio illam resolvere ad satietatem potest? vel
si hoc

si hoc non obstante aliam præterea objectionis resolutionem desideres, rogo, quam tandem? vel novam, vel veterem? Si veterem, hæc otiosè repeteretur, molésque libelli ultra modum crevisset: Si novam; quam tu tandem meliorem, quam luculentiorē, efficaciorēque afferre potuisses? expende, inspice. Atque diu quæras, nōne in indiculo commodorum pro statibus stabilitatem loci profitentibus dicitur, *banc vitam videri simillimam vitæ Christi & Apostolorum*, quod si juvenis seriò apprehendat, quid ultra erit operis objectiones omnes, modò ad hunc statum inclinet, dissolvere?

Similiter illa objectio, quâ dicitur *perpetuitatem Sociorum parere nauseam*, satis superque prævenitur in consideratione pro statu Religioso n. 19. ubi suavitas Religiosi convictûs sic describitur: *Ecce quam bonum, quam jucundum habitare fratres in unum! Quid mirum, quòd una sit omnibus vestis & mensa, cum una sit omnibus anima, una voluntas, idem finis.*

Contra alteram objectionem, quâ dicitur *Perpetuitatem loci ejusdem esse gravem &c.* medicina ponitur in laudata consideratione n. 21. ubi sic: *Consolationibus spiritualibus DEUS Religiosos afficit, utpote quorum animus terrenis cupiditatibus vacuus aptior est ad eas percipiendas. Inter delectationes mundanas autem & spirituales tantum est discrimen, quantum inter Angelos modulantes, & porcos grunientes. Et hæc consolationes interne (NB.) faciunt, ut omnia onera statûs Religiosi, quæ alijs gravia videri possent, dulcescant, & cum*

Et cum gaudio ferantur. Ubi enim amatur, ibi non laboratur, vel certè labor ipse amatur. Ità ibi. Item in reflexione super motiva statûs secularis n. 7. Salacia Spiritualia pellunt omnem tristitiam è corde Religiosi. Quo quid ad solatium Religiosi Statûs magis appositè dici possit, non video.

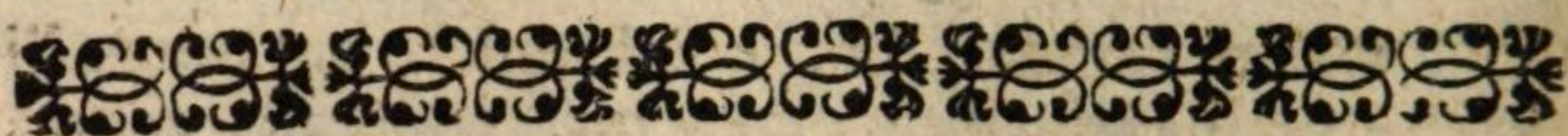
Certè ex eodem scrinio quàm idoneum remedium contra molestiam (si quæ sit, ut certè quibusdam videtur) perpetuitatis loci depromi possit, tute ipsemet non diffitebere : Pone enim juvenem, qui ad talem Statum se ferri & inclinari sentiat, qui plus illud de consolationibus spiritualibus Religiosorum in animum altè demiserit : objice tum illi molestiam ex perpetuitate loci ; quàm habebit in promptu dicere, futuras alias in Religione consolationes, quibus illæ molestiæ facile leventur ! objice illi *vitam Religiosorum quorundam esse otiosam*, nōne continuo paratum habebit dictamen ex Consideratione, seu reflexione super motiva pro statu seculari, n. 5. sic dicitur : *Nemo erit otiosus, qui se volet & sciet occupare. Sancta illa quies aptissima est lectioni, meditationi, studiis, librorum scriptioni, aut etiam laboribus manualibus.* Hæc ibi totidem verbis : inspicere.

Objice porro juveni molestiam, seu periculum despoticismi, qui existere posset ex perpetuitate superioris, nōne hæc difficultas jam pridem sublata est ex eadem Reflexione ad 8. ubi hæc verba : *Si quas difficultates habet Religio, habet etiam præmiū pro iis certum : reipsa tamen difficultates majores habet status secularis, easque ferre debet ob vanitatem : Etiam is, qui manet in seculo, plerumque*

rumque habet alios se Superiores, quorum sequi debet voluntatem, saepe cum maxima sui violentia & sine merito.

Objice denique illi, quòd multi, aut nonnulli in hac vel illa Religione vivant malè contenti, animo ægro, languido, mæsto; quòd nimis commoditatum studiosi, quòd otiosi quòd certi & perpetui superioris intolerantes, nonne habet ex alibi consideratis obvium & solidum remedium in laudata reflexione n. 4. ubi sic instruitur: *Si ex eo, quòd aliqui Ecclesiastici aut Religiosi malè vivant, & scandalosè, nemo deberet Religionem ingredi, tum nemo debuisset fieri Apostolus, cum ex horum Ordine Petrus Christum negaverit, Judas vendiderit: quanta hæc scandala? Paucorum culpa non est statui imputanda, qui sanctus esse potest, licet aliqui non semper illi respondeant &c.* Ecce Melite, quàm nihili sint omnia illa tonitrua & fulmina, quæ non ex libello Soterij, sed ex tuo potiùs cerebro erumpunt. Require jam, si superis placet, solutiones objectionum, quas Author, si etiam meditò ac de industria peculiari loco subjicere debuisset, non sanè potuisset, nisi veteres repetere. Verùm hastu non solutiones, sed maniam, sed furorem & viro indignam incogitantiam sibi met ipsi contradicentem interpretaris; vir sanè acutus, qui, licet toties, ut apparet, libellum evolveris, atque ut omne ejus venenum exfugeres, multùm laboraveris, hoc tamen, quod cuiquè obvium erat, non ceperis, nempe rationem consilij, quam sibi Author propositam habebat, problematicam, atque pro & contra dissertivam. Adeò bilis oculos offundit; quam opto tibi meritoriam apud DEUM fuisse, & credo, fuit, quia ex Zelo fortè non pessimo profe-

Et : Sic interpretor ; mel tibi pro felle restituens.
Cæterum ex verbis authoris tam patheticè, tam
piè prolatis intelligere homo & palpare mentem
illius optimam poteras.

CAPUT XV.

Reliquiæ umbrarum expedi- untur.

Sed adhuc pro te aliquid occurrit : Dicere posses
j'ò. Hunc modum solutionum esse ineptum :
Quamdiu enim juvenis debet quærere solutiones
per totum libellum dispersas, ut eas inveniat ? Ad-
dendæ nimirum erant immediatè, ut solent in quæ-
stionibus scholasticis. Addis item : Si objectiones
jam in præcedentibus solutæ & refutatæ sunt, quid
erat opus eas proponere ? Denique illud etiam con-
quereris, quod objectiones ejusmodi proponantur,
quæ prorsus, inquis, nihil significant ; evidenter fal-
sæ sunt, inconvenientes, aut certè à malevolis tan-
tùm, aut ab Authore confictæ. Cui enim incidat,
inquis, vel per somnium, quod v. g. Ordo Benedi-
ctinus non sufficiat ad tentationes impediendas, vel
vincendas ; quod vita sit otiosa, cum tot sit occupa-
tionibus intertexta, atque tot extent libri à Benedicti-
nis scripti : Jam illud, inquis, de perpetuitate loci,
sociorum, superiorum, quàm ineptum, cum expe-
rientia doceat, hæc adeò non esse molesta, ut potius
sint jucundissima ; atque si tandem molesta & inju-
cunda sint, ais *hec tantùm videri ijs, qui in Reli-
gione aliud quærunt, quam Deum : tales, inquis,*
procul

procul dubio habent tribulationem super tribulationem ; sed hoc idem contingere posse in alijs quibuscunque Religionibus , atque imprimis in Societate JESU , ubi tanta colluvies (emenda linguæ) nationum , geniorum , functionum &c. Contra si quis in Religione quærat purè DEUM , hoc ipso talis Ordo est preferendus , etsi superior sit despoticus , socij , vel locus genio molestus , considerata patientiâ Christi Crucifixi &c. Hæc nî fallor , est potissima tuarum epistolarum summa , quâ rem confectam putabas. Eximamus igitur bono viro etiam hos scrupulos.

Ad I. R. juvenem , si bene perpenderit considerationes antè propositas , non diu solutiones illas quæsiturum , cùm præsertim adeò planæ sint & obviæ , ut ipsi sponte sua facillimè incidere possint : idem est in Quæstionibus Scholasticis : Si enim objectiones adeò sint planæ , ut earum solutio sit obvia , aut alibi satis explicata , utiquè tempus parùm utiliter solvendis ijs collocaretur. Et denique quanta tandem moles libelli , ut nescio quàm operosè quæri , serò inveniri solutiones illæ possint ? Atque hæc ipsa , si nescis , causarum fuit nonnulla pagellas illas (quæ aliàs dispersæ dabantur) in unum compangendi , ut juvenes omnia , quæ sunt de ratione deliberandi , velut uno fasce collecta haberent , ea sibi familiaria redderent , consequentia cum antecedentibus conferrent , unum denique ex alio rectè intelligere valerent. Videbatur enim contra propositum , & propter prolixitatem legendi etiam inutile futurum , si singulæ considerationes majori mole , additis ubique exactis & convenientibus solutionibus proponerentur : in qua rursus judicium tuæ prudentiæ relinquo , Jam ad secundum.

Dicis ergo objectiones illas , siquidem jam in
I 2 præ-

præcedentibus expeditæ sunt, non fuisse opus proponere. R. Nihil minus: nam & necessario & utiliter proponuntur. *Necessario*, ut exploretur atque ipse se exploret, quomodo ad eas solvendas sit comparatus: Etsi enim objectiones potissimæ, quæ contra statum aliquem Religiosum fieri possunt, sint præventæ & solutæ in communi, necesse tamen est eas applicari ad objectiones in particulari & actu propositas, apud multos enim principia & documenta proposita magnam habent vim, quamdiu aliquod oppositum in particulari non occurrit; hærent contra & vacillant unâ cum suis principiis & documentis, si illis difficultas in particulari offeratur, pèsque sit cum præsentis adversario conferendus: Id, quod quotidie experimur in præceptis DEI, quæ timoratum aliquem satis movent ad propositum non peccandi: eadem tamen præcepta DEI oblatâ re ipsa tentatione, aut consideratis in particulari tentationibus sæpe non satis movent ad retinendam propositi constantiam. De re igitur, in qua versamur, loquendo, fieri potest, ut juvenis consideratis ijs, quæ dixi, motivis, sit omnino resolutus ad amplectendam Religionem, eamque sibi convenientem putet: idem tamen si consideret objectiones in particulari, restitabit fortasse, atque existimabit, Religionem talem sibi minus opportunam. Quod si eveniat, non idcirco damnanda est praxis tales objectiones in particulari considerandi, quin summè necessarium & utile est, ne juveni imponatur, & objectiones nunquam in particulari consideratas, factæ electionis aliquando poenitentiam subeat.

De tertio, quod proponis, multa sanè forent dicenda, an & quæ juveni objectiones fieri & exponi debeant, quæ non: de quo esto jam alio loco plura dixerimus, hic tamen in gratiam scrupuli tui nonnulla declaro. Quæstio est, an objectiones illæ, quæ fiunt contra statum stabilitati loci additum, sint

sint ad rem, sint ejusmodi, ut convenienter, & verbo, an sint tales, quæ cum aliquo *fundamento in re* proponi, & considerari prudenter possint: e.g. an à quopiam prudenter proponi aut considerari debeat, ac possit hoc: utrum Ordo talis sufficiat in tentationes nec ne, an vita sit otiosa, an quod periculum molestiæ ex loco, socijs, superiore perpetuo; Hic ego te non ad argumenta, sed ad noenias, quas quotidie audire est, remitto: Quid tibi vis? Verum fatere: Ipse sæpius talia seu à peritis, seu ab imperitis, seu benevolis, seu malevolis dici & cantari (utinam à Religiosis ipsis) audiveris: da locum veritati: nequè adeò vim auribus nostris afferas, ut quæ toties audiunt, sibi non audisse videri debeant. Error sit, an veritas, talia tamen audiuntur: quo tamen nihil percelli Religiosi debent, cum hic sit stilius seculi, ea hominum de rebus etiam optimis & sanctissimis sequiùs sentiendi loquendique libido, ut qui audiri talia recuset, è mundo exeat, necesse est. Fundamentum porro seu verum, seu imaginarium est sæpe ipsa Ordinis sanctissimè instituti, constitutique natura; sic vident nonnullos commodè vesci, commodè vestiri, commodè habitare; contra non vident alia externæ austeritatis specimina; non labores admodum fatigantes; quo quid pronius, quam ut in eam opinionem seu calumniam deveniant, tales nimium commodè degere? ex quo jam alterum per se consequitur, non esse satis adversum tentationes munitos; quod etsi falsissimum sit, dicunt tamen, & multis etiam persuadent: nonne sic est Mellite? sic planè & non aliter. Habes igitur, hanc objectionem non ex machina propositam, aut otiosè excogitatam, sed planè talem, quæ inter scrupulos deliberantis meritò & convenienter referri possit.

Ejusdem generis est illud de perpetuitate loci, sociorum superiorum: non disputo hic, an hæc re ipsa molesta & injucunda sint, nec Soterius hoc

affirmavit (quod identidem , ne obliviscare , tibi inculcandum est) illud tamen certum , quod multis (dico : multis) hæc molesta , imò molestissima videantur : de quo consule Religiosos plerosque ex ijs , qui institutum aliud sectantur : consule & seculares , ex quibus hæc ad satietatem audies , rationem facile divinabis. Quid igitur inepti fecit Soterius , quod hæc inter objectiones proposuerit ? Diceres omnino aliquid , si ea , quæ proposuit , nullum haberent *fundamentum in re* , nullique inciderent ; v. g. si diceret : *Tales Religiosi sunt meri birco-cervi vel vulpanseres* ; nunc verò , cum ea , quæ proponit , non sint sine omni ratione , nec raro in hominum ore versentur , enimverò te omnibus mirabilem dares , si solus hæc proponi aut mirareris , aut ægrè feres. Quod adfers de Societate , non laboro : quis enim dubitet , quin nonnulli inter incommoda numerarent , si in tanta (quod urbanius dicere poteras) colluvie nationem degendum ipsis esset.

Illud autem , quòd addis , quod *qui in Religione purè quærit DEum* , ei hoc ipso Religionem illam , si cetera non absint , *preferendam esse* , in qua superior sit austerus atque despoticus , socij molesti &c. vix non risum mihi movit , reputanti tuum tam exquisitum & planè singularem crucis amorem ; quem utinam in affectuum gubernatione modòque scribendi tuo deprehendere potuissem ! tum & illud ridebam , quòd adeò acutum prodideris deliberandi modum , ut omnem propemodum deliberandi causam sustuleris : Sic enim , quantum quidem tuam mentem assequor , stringis : vel , inquis , Superior in aliqua Religione est despoticus & antipathicus , vel non est : Si non sit : cessat incommodum , quo Author libelli candidatos absterreere voluit , proinde , quantum quoad hoc , amplectenda

alijs

alijs Religio : Si sit despoticus vel antipathicus, rursum sequitur, esse ante alias amplectendam : quia qui in Religione purè quærit Deum, talem Religionem alijs præfert : bellum sanè dilemmation, cui simile prorsus de omnibus ferè alijs Religionum incommodis institui possit : Age enim : vel in aliqua Religione est magna austeritas, vel non est magna austeritas : Si non est : cessat incommodum, proinde amplectenda : Si sit : rursum amplectenda : quia qui in Religione purè quærit Deum, talem Religionem alijs præfert. Similiter : vel in Religione aliqua vigent studia literarum, vel non vigent : Si vigent, magnum commodum impellens ad eam suscipiendam : Si non vigent ; pariter sequenda, quia qui in Religione purè quærit DEUM, eam Religionem alijs præferet, quæ majorem occasionem humilitatis habet. Ad eundem modum arguere poteris v. g. vel in aliqua Religione est stricta paupertas, dura obedientia, arctissima castitas, vel non est : Si non est invitamentum ad illam : Si ità, suscipiatur : quia qui in Religione purè quærit Deum, eam præferet, quæ strictior, durior, arctior. En, quàm feliciter pleraque Religionum incommoda sustuleris, ut qui ipsa incommoda ad commoda transtulisti ! Nulla jam deliberandi causa : vel enim commoda sint, vel incommoda : Si commoda : Salva res est : Si incommoda, tantò amplius expetenda. Egregiè laborem omnem confessarijs hoc in genere ademisti, curam anxiam rectæ electionis juvenum mentibus exemisti : illud postremo assecutus, ut quilibet ad quodlibet. Miror, quòd non potius ad triremes, vel mancipatum Turcicum deliberantem releges ; ubi plures tantò incommoditates, ob quas tu Religionem præferendam putas, & speciatim superiores longè magis despoticos & antipathicos nancisceretur. Mi bone ! Non est ea hominum conditio, ut, quamvis etiam in Religione purè quærant Deum, tamen omnia perferre queant. Sic multi, qui in Religione minùs austera, v. g. Benedictina, purè quærant Deum, rigorem tamen alterius

Religionis v. g. Capucinorum perferre nequaquam possent: nisi hoc dicas, quod qui vitam commodiorem degunt, & ab incommodiore abhorrent, purè DEUM non quærant; proinde qui ad vitam incommodissimam non aspirant (ut sunt seculares, seu laici, seu Ecclesiastici, plerique imò omnes Religiosi) Deum istà purè non quærant, imò nullus moraliter hominum Deum purè quærat, quia nullus moraliter invenitur, qui vitam incommodissimam exambiat.

Dices tu quidem, me callidè & mutilè accipere tua verba, te non locutum fuisse simpliciter & absolute, sed cum limitatione: *Si cætera non desint*. Tunc enim, ais, non debere quenquam absterri ab aliquo ob cruces & afflictiones in eo timendas: modò inquis, cætera non desint, quæ in tali Ordine expetenda videntur. Sed & sic tua verba frustra excusas: Si enim hoc semel statuas, Religionem aliquam non posse prudenter omitti propter afflictiones prudenter timendas, tunc si cætera desint, si non desint, non erit omittenda? vel enim desunt alia incommoda, tunc hoc ipso non erit ratio omittendi, si desunt comoda, pariter non erit omittenda, eo, quod propter cruces & afflictiones, proinde etiam propter defectum commodorum Religio, ut dicis, omittenda non sit. Proinde si cætera desint, si non desint, nunquam erit opus deliberantem esse sollicitum, ut consideret incommoda temporalia alicujus Religionis, cum incommoda, quæcunque sint, potius appetere debeat. Quo quid ineptius? næ tu nimium à Candidatis exigis, & quia nimium probas, nihil probas.

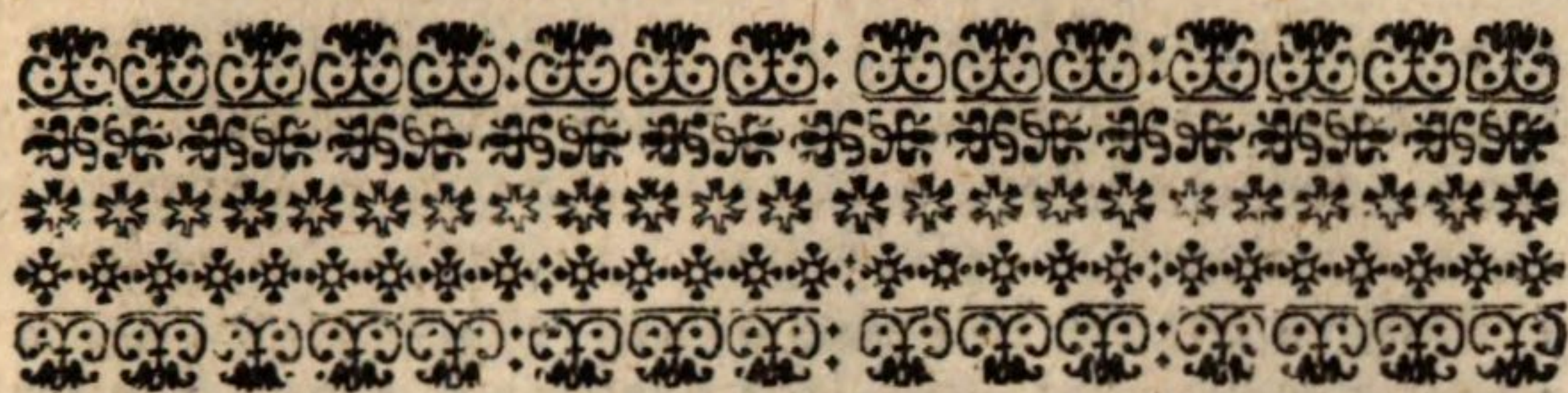
Quàm verò tibi in hac tuorum verborum expositione nullam faciam injuriam, patet ex adnotatione, quam in tuæ opinionis confirmationem subjungis. Postquam enim referebas doctrinam Lessij de statu vitæ deligendo, ubi asserit, Religionem etiam ob bo-

ob bona naturalia commoditatésque temporales tanquam rationem secundariam amari posse ; sic adnotas gravissimus, si DEO placet, Lessij censor, & ultra anecdota tua magnum aliquid audens : *Hac doctrina*, inquis, *licet speculative vera sit, nihilominus tamen ipsa praxi raro periculo & imperfectione caret.* Ridiculè profectò : in alieno choro saltas bone vir ; parùm peritè : Quid enim ? quem tu tandem candidatum novisti, qui præter rationem primariam & supernaturalem obsequij Divini & salutis æternæ, non etiam saltem ut secundariam, aut saltem, tanquam conditionem, *sinè qua non*, etiam commoditatem aliquam & solatium temporale spectaverit ? vitam rebus necessarijs non destitutam, vitam tranquillam, à genio suo & propensione ne abhorrentem ? Tu ipse dic, quæso, erásne Ordinem Sancti Benedicti ingressurus, si jejunia æterna tolerare, si nudipes incedere, si nulla in eo naturæ commoda, si mera incommoda, si meras cruces & afflictiones eras inventurus ? Quid illos damnas, qui horrore jejuniorum, aut solitudinis, aut diuturni chori, aut grossi cultûs, eremitico, Cartusiano, aut Capuccinico instituto relicto ad tuam vel similem Religionem se conferunt : Atqui tales inter motiva temporale quidpiam & naturale spectant, commoditatem videlicet illam, quâ sunt potius in tuo Ordine, quàm in illis alteris fruituri. Si dicas temporale spectare non propter se, sed propter supernaturale, ad quod sibi convenientiorem hanc vitam, quàm illam austeram existimant : rectè hoc : Atqui hoc ipsum est temporale aliquid, ceu rationem secundariam, aut rationem *sinè qua non* spectare : Si enim propter se spectarent, tunc ea non erat ratio secundaria, sed primaria futura (quanquam in aliquo intellectu temporalia etiam propter se sinè omni periculo & imperfectione positiva spectari possint, tum scilicet, quando ita spectantur, ut per alium actum aut referantur

ad supernaturale, aut amore tam subordinato amen-
tur, ut possint referri) atque si nescis, nónne datur
amor ordinatus etiam sui, honestus utique, quia or-
dinatus ? igitur & amor ordinatus atque honestus
commoditatum sibi convenientium.

Immeritò proinde cavillaris virum (cui si te di-
xero nullo genere comparandum, vir, qui in omni-
bus purè quæras Deum, non indignabere) immeritò,
inquam, eum cavillaris, dum aliquibus in locis dicit,
*in consilio vocationis non attendendum victum
lautiorem, splendidiorem amictum, majorem vi-
vendi commoditatem, non ingrediendum ob spes
promotionis futurae, vel appetitu majoris liberta-
tis, aut in gratiam amici ; dum contra in alio
loco dicit, vocationem posse esse à DEO, licet
concepta sit ex causa temporali tanquam motivo
secundario : Hic tu vir doctorum alpha sic il-
lum fugillas : Eum vix non ludere cum pueris,
dum modò suadet, modò dissuadet, modo limitat
consilia, modò non limitat, modò rationem tan-
quam gravem proponit, modò iterum eandem
subtiliter enervat : Elegans profectò crisis, &
inter nuces, quæis pueri ludunt, meritò obijcienda.
Quàm difficile est agere cum homine, quem assidue
oporteat jam officij, jam intelligentiæ admonere !
atque identidem aberrantem iterum atque iterum in
orbitam revocare ! Molestam sanè sustineo pro-
vinciam, nisi mihi inter seria quando-
que ridendi copia præberetur.*

CAPUT XVI.

Digressio parabolica tarditatem Melliti exponens.

STruxerat Vir Religiosissimus canalem rectum, æquabilem, aquâ placidâ, tranquillâ, perspicuâ decurrentem, nullis Scopulis, Syrtibus nullis, nullisque cæcis voraginibus ad naufragia comparatum. Hic teneri quique, primâque nondum tincti lanugine adolescentes securis ultro citrôque velificabantur lembis, facillimo, atque cujuslibet etiam imperiti manu tractabili remigio. Labebantur innumeræ per amænam malaciam, undâsque per se ferentes innocentium animarum raticulæ, quæ lustratis jam his, jam alteris ripis, nusquam fallente cynosurâ ibant secundis ad sua vota velis, naviculâque levissimo labore perfunctum portuosis, quâ libebat, subducebant litoribus, alia atque alia his atque alteris statione in qua beatè degerent, delectâ. Cùm ecce tibi! celox mirabili compage contexta, puppi, prorâque carens, nisi quòd longissimum eminebat rostrum, præferratum & acre, torvum quid & ferule in turbam navigantium tuens: porro structura cætera mirabilis; parietinæ & latera nodosa quercu stipitibusque duris eductæ, sed adeò parùm firmæ, ut vinculis aut nullis, aut loco non suo insertis passim hiarent omnia, rimisque omnem partem patentibus, non cohærent summa cum infimis, non cum postremis anteri-
ora;

ota : vela , aut lacera , aut ex antiquis confarcina-
tisque lacinijs telarum initar aranearum explicata qui-
dem , sed ne ad levem quoque anhelitum perferen-
dum constantia. Ipse porro Navarchus longè spe-
ctabilis in omnes intentus partes , magisterium navis
strenuè capeſſebat vox late perſonans atque ſi auræ
deſſent ſecundæ , ad implenda etiam vela , propel-
lendâmq; machinam anxie in ſubſidium vocata ; &
anteceſſerat celeſtina ingens , horrificum , quo non
tantum litora , ripæque fluvioſi , juvenumque turba
illic apricans exterrita , ſed vicinæ late terræ , viri
fæminæque , & quidquid eſt hominum longiſſime
quoque diſſitorum , velut ad bellum Deorum arri-
gebatur. Turba cunctis e partibus monſtrum viſura
accurrerat. Structuram navis , ut ſunt varia homi-
num ſenſa , pars probabat , pars præſentiùs ſtudio-
ſiusque intuita , in ſpecie magnifica robur ampliùs re-
quirebant , pars ob ipſam ſtructuræ molem ad tantas
alveoli anguſtias minùs proportionatam , majus in ar-
chitecto judicium deſiderabant ? anxie omnes ſciſci-
tati , Jaſon aliquis illâ , an quis alius è numero ſemi-
deum heros veheretur : Vellus aureum , an crines
Junonis , an quas alias merces Atlanticas ex orbe igno-
to adferret : an prædis potiùs agendis , exterrendis-
que , quæ illic commearent , cymbulis deſtinata. In-
gens omnium expectatio. Tandem è litore ſubducta
curſum videbatur habitura non improſperum , & a-
ſpirabat , quam rector anxie captabat , aura : rimæ
quoque arundine , exluccis folijs , paleis ac cen-
tonibus , quæque alia ſuppeteabant , diligenter obſti-
patæ : cum ecce tibi acta in vertiginem navis (cla-
vo enim & gubernaculo deſtituta erat) in medijs , a-
lioqui innocentibus , adhæſit aquis. Riſus continuo
aſpectantium ingens , male de cætero ominantium.
Sed arduo tandem labore molitus navim Magiſter
vix aliquot paſſuum ſpatio promovit ; ruruſ illidi-
tur , atque hinc funibus vectibùſque eruta mox in
aliâ atque aliâ Syrtem vadumque impingitur.
Aderam & ego ſpectatorum è numero , qui quod
dudum

dudum fore suspicabar, evenisse cernens mihi in finem ridebam, & bonum fore factum credebam, si maturè receptui caneret. Sed en tibi, interea navis alia facilissimo labore perfecta laboranti priori, quæ mater erat, in subsidium venit. Strepitus & vociferatio, quæ antea prægrandis fuerat, socio addito vehementer valescebat. Opem uterque contulerant, incredibili adversum innoxias undas luctamine: verum navigatio nihilo felicior, jam hac, jam illac impingebant, jam explicare se, mox iterum implicare, nullo locorum etiam in oculos incurrentium prospectu: cum interea litus omne turbare, commectio fluvioli intercipi, tumultus cieri nullo operæ pretio. Ergo impetum sumsi hominibus adeò miserè luctantibus ire suppetias: Pharum, quàm poteram opere acceleratissimo construxi accendique, lumen illis, qua tenderent, quâ appellerent, quâ alveum exactiùs pernoscerent, sustuli, anhelos sudorèque perplutos ridens simul miseransque suscepi, hoc unum amicè admonens, ne quandoquè, si quid ejusmodi tentarent, gubernaculi obliviscerentur.

Agedum, quò hoc ludicrum spectet, satis, ut arbitror, perspicis Mellite: Plana & illimis est nullisque perplexitatibus impedita doctrinæ Soterianæ defluxio; prosperè, jucundèque, si dexter fuisses, in ea decurrere poteras; nunc autem nescio, quo fato factum, ut in singulis prope verbis, velut totidem vadis adhæreas. Legeras, *in consilio vocationis Religiosæ non attendendas lautitias, splendorem commoditatèsque majores*; Hic equidem bellè, tranquillèque tua navicula processerat. Mox tamen, quæ sanè culpa erat non nisi tua, in alio hæres illulus loco, dum ait *vocationem posse esse à DEO, licèt ex causa temporali tanquam motivo secundario conceptam*. Hic impingis, hic figeris nullâ ad promovendum suppetente vi. Quàm hæc improspera
navi-

navigatio ! En habe Pharum, quem tibi toties jam accendi. Et hoc & illud (verbo) utrumque sapientissimèque circumspèctissimèque dictum : atque si res esset obscura, si non in oculis omnium posita, si non ex ipsis proferentis vocibus manifesta, nihil equidem implicationem mirarer tuam : at in re adeò liquida quid, quæso, tricaris ? & hoc, inquam, & illud verum verissimum : illud : *non attendenda in delectu vocationis motiva naturalia loco principis, ac primò* : motivum quippe princeps & primarium, omnium confessione debet esse Deus : verissimum & hoc : *in subsidium motivi principalis admitti posse rem temporariam ac naturalem tanquam argumentum secundarium ac impellens* : Quis, quæso, Theologorum (quos tu quia in postremis habes, in consilium non vocasti) isthoc inficietur : negas tu ista, ignarus, credo, quò tua opinatio evadat. Omnes hac falce virtutes morales succideris ; actus humanos ex honestate naturali profectos, è numero virtutum excluderis ; virtutes Philosophorum inter vitia deputaveris, denique quo talis oratio (præter mentem scio tuam) spectare videtur, unam solamque Dei caritatem extra periculum & imperfectionem posueris. Vide, quò ruas, quò fortè nunquam cogitaveras, gnarus censurarum Theologicarum : hoc tibi hic in aurem : quæso altiora te ne quæsièris, nequè ejusmodi quæstionibus te implices, quas in tuis anecdotis solutos nentiquam invenies.

Cæterùm dixeram tibi supra, ea ratione, quâ quis semetipsum ordinatâ charitate diligit, etiam ordinatâ curâ sectari temporalia naturaliaque commoda posse. Atque ut tibi plenam hujus rei doctrinam edisseram, sic habe, hanc ipsam esse potissimam deliberantis curam, ut statum talem eligat, qui genio, ingenio, valetudini, viribus, propensione deliberantis convenientissimus sit ? ut prudentissimè Soterius,
omnès-

omnēsque, præterte, animarum directores. Idem alio loco sic docet: *Licet ex tot statibus unus præ alio in se melior & perfectior appareat, non sequi tamen, quòd illum continuo sine speciali Dei ductu eligere possimus: Illud prius expendendum, non quis status ratione sui, sed ratione deliberantis melior & accommodatior sit: Aliàs facile fieret (huc aures, quæso) aliàs facile fieret, ut importabilia quis & viribus suis majora in humeros assumeret: Sic ager medicinam non pretiosorem in se, sed suæ necessitati convenientiorem eligit.* Verba profectò longè alià, quàm tu tuleris, censurâ digna. Quæso te, nōne & matrimonij electio debet esse à Deo? cūm & hic sit status, ad quem plures vocantur. Quis tamen virorum de industria uxorem malit rixosam, turbidam, asperam, profligatam, quàm aliam pacificam, tractabilem, modestam? Atqui si hoc commodum, quod utique naturale est, ac temporarium, deberet ex consortio motivorum excludi; Si nullo respectu commodi hujus temporalis, sed unicè propter Deum uxor eligi, quid fieret? hoc videlicet, non debere uxorem bonam præ mala in votis esse, sed utramque æquali animo expetendam, imò duriorē illam & intractabilem præ commoda & proba fore exoptandam, quandoquidem si purè quæras Deum, hoc potius expetes, quo ei per fructus patientiæ uberiores gratificari poteris. Væ maritis! similiter non expetendum officium quæstuosius aut honoratius præ minùs quæstoso & honorato: non magis ab itinerante viam bonam, quàm malam, & alia ejusmodi sexcenta, quæ tute ipse, quàm sint ridicula, si vires, palpas. Unum pro complemento; quodnam habueris motivum edendi anecdota? anne pure Deum? atqui expetibilius tibi erat, latere in obscuro, defugere claritatem nominis & Deo sacrificium humilitatis facere: at at fieri poterat, ut ea pro tua humilitate edideris. Sic credo.

Vides

Vides opinor, te parùm è ratione confiderationes Soterij accusâsse. Clama, ut vis, esse frigidas & ineptas; satis enimverò caloris Solutiones tibi excitârunt meæ. At verò quid est, ut eas tu frigidas & ineptas appelles? nisi fortè illas tantùm objectiones aptas & proponendas contendas, quæ graves aut gravissimæ sunt & maximâ confideratione dignæ. Verùm has tu pejus odisti. Si enim has leves & fuitiles adeò graviter fers, quomodo alias graviter prementes tulisses? Quid igitur tibi faciam? Quæro, vel graves objectiones ponendæ, vel leves? leves exhibilas, & ineptas frivolâsque appellas. Graves tantò amplius exhorrescis, tanquam ad animum ab Religione avertendum natas: Quid ergo? nullas credo vis. Ehem! ne tu mihi gratiofus deliberantium director, qui palpare eos potius & consopire, quàm ad intuendas in se Religionum difficultates condocere facere, atque excitare quæras. Tali directore profectò, si deliberans essem, non uterer; qui poenitere volunt, utantur.

Satis jam tandem, satis umbras Mellito tam molestas discussimus, propositiones quo sensu accipiendæ sint, ostendimus; Larvam, quam ijs Mellitus induerat, monstrosam illam & fædam, atque imperitis terrendis comparatam detraximus, scommata excudimus, scrupulos exemimus, querimonias lenivimus, quid superest? Aliquid sanè fædum & abominandum. Quàm vellem æternâ sepeliri nocte fædum opusculum! cujus nisi hiscè oculis vidissem, faciliùs certè credebam cervum volantem aut Hypocentaurum, quàm Virum Religiosum bajulum extitisse. Vulgata res est, manibus teritur, ut jam porro, nisi ignominia ipsi suæ Jesuitæ silentium suum obstetricari velint, æquo animo patiantur, necesse est, nonneminem intercedere vindicem.

CAPUT XVII.

*Contra Nepotulum Melliti, id est
Libellum secundum Anno 1721.
editum.*

Mellitus in scribendo privi-
legiatus.

VENIO ad secundum Libellum, quem Mellitus dis-
simulato nomine sub persona Petrini Societati
JESU universæ longiori mediatu velut monumentum
erexit. Bellum sanè opusculum, in quo illud inno-
centissimum & veniâ dignum, quòd pateat Melliti
esse progeniem. Quis enim hoc cognito jam vel
miretur? vel indignetur? vel ea, quæ ibi proferun-
tur, credat? Habet hoc Mellitus privilegium, quod
alij nonnulli ejus fuffuris, ut detrudere famæ non
possit: Cur? nemo credit. Inopia judicij, efferen-
di, quidquid venit in buccam, Passio omni ex parte
suis se cornibus prodens, Cura professa conquirendi
centones & mendacia quæque, umbræ & phantasiæ
meræ, tum & malitia vecors, omnia in malum in-
terpretandi, ex optimis principijs conclusiones ridi-
culas colligendi denique anxium studium è rosis pas-
sim ac floribus exsugendi virus, præterea notæ illæ
cantilenæ impudentiarum, insaniarum, scanda-
lositarum

lofitatum, *vertigiositatum*, & similes, quæ sine numero decantantur. Hæc, inquam, & talia (quis putaret?) loquentem à scelere & flagitio excusant, ejus innocentiae patrocinantur, adeò, ut, cum omnia agat ad famam denigrandam, nihil minùs tamen agat, quàm denigret: quia nemo credit. Loquere, Mellite, scribe, confarcina, buccina, quidquid vis; ut conscientiae tuae consulas, hoc tantum facito: Nomen tuum adde: Sic scribe, ut agnoscaris: innoxius eris: nec læsum se à te quisquam, nec famæ suæ demptum putabit: Cur? quia nemo credet. Præclarum hominis in hac vita privilegium, ut quod nec justis quidem concessum, ipsa sua deerratione consilijsque perversis obtineat, ut peccare in proximum, nec si velit, possit. Ne tu omnium hominum, qui adhuc in orbe terrarum extiterunt, justissimus, æquissimûsque es, de quo, quantum etiam calumnieris, nemo meritò queri, nemo indignari queat, illo unico in te redeunte proventu, ut ridearis & exhiberis. Nunquam ego profectò, qui te potius objurgandum castigandûmque susceperam, credebam fore, ut innocentiae tuae integritatisque contra, qua vellem, testis & prædicator existerem. Eò me humanitas, quam ex te tamen minimè didiceram, perpulit, ut ad illustrandos fumos tuos, qui caput obnubilant, opportunum ducerem tibi sancto & innocenti homini indui radios, quibus illa fumorum densitas aliquantum illustretur. Aram tibi jam ferè condideram, linguamque tuam & calamum admirationi publicæ proponerem, inscriberemque in propatulo hæc verba: *Lingua & calamus Privilegiatus*: Hæc, inquam, propemodum feceram, nisi idem privilegium certis hominum generibus datum scirem: pueris nimirum, Stultis, ac graviter morbidis, quibus, ut tute nosti, natura ipsa id præ alijs licere dedit, ut impune, quod libeat, eloqui possint. Te tamen his hominum classibus imputo minimè, novæ tamen speciei hominem te esse, mihi plane

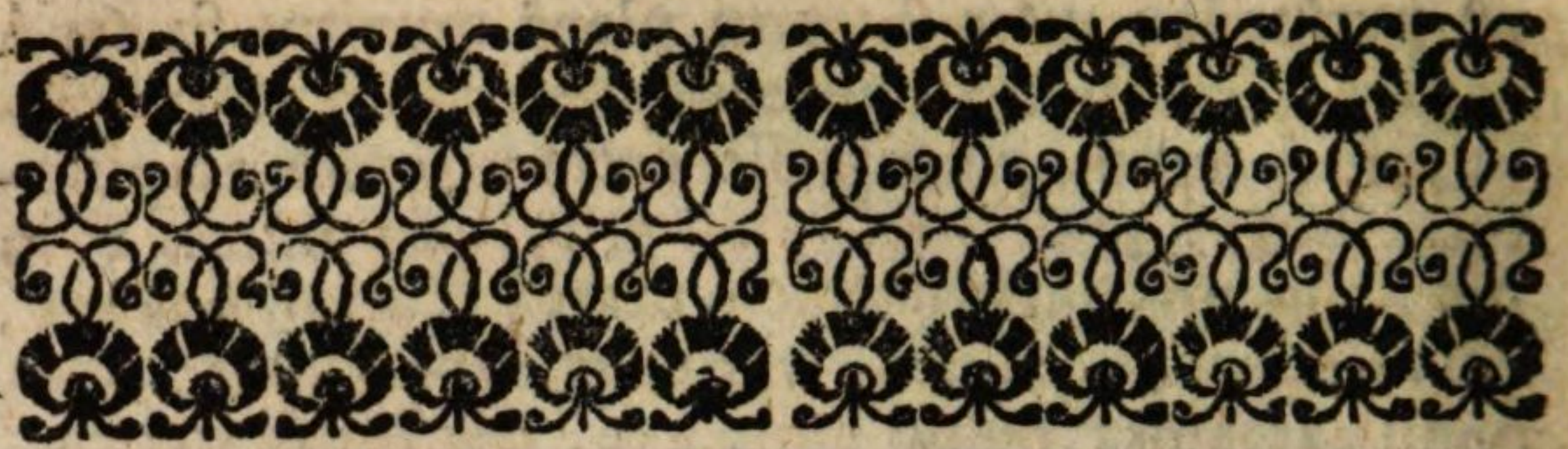
nè persuadeo, ut qui novo planè munitus sis seu à natura, seu ab hominum omnium conventionè privilegio; quod nemo facilè extra utopiam adipiscatur. Euge! præclarè! Quid erit, quo minùs & in me hujus privilegij beneficiò utare; scurrámque me, qui refellere non possis, appelles, appellabis; licet. Nihil peccabis; nemo enim à te, qui longè atrociora in viros sanctissimos gannias, simile quid in me profectum mirabitur: ingenio tuo tribuet, non aliorum magis conceptuum fæcundo: Cæterùm memineris, ab Apostolo interdici quidem scurrilitatem: Sed illam tantùm, quæ ad rem non pertinet. Eph. 5.

Hoc ego privilegio munitus, ausus es aliquid, quod ne Ajax quidem, aut Achilles. Libellum alterum abortivi ingenij tui miserabile specimen. Liceat tibi Mellite loqui, quod vis, liceat viros honestos fuligine aspergere: Clazomenius es, de numero illorum, de quibus Ælianus L. 2. c. 15. Clazomenij quidam, inquit, Spartam venientes, per injuriam & factum, Thronos ephororum, in quibus sedentes jus dicere, & de rebus Reipublicæ constituere consueverant, fuligine resperferunt. Ephori re cognita, sensúque molestiæ pressio, per præconem publicum jussère proclamari hoc mirandum: *Liceat Clazomenijs indecorè facere.* Habes ergo Mellite, quòd horum privilegio glorièrè; *Liceat tibi indecorè scribere.* Tu sis Clazomenius, ego malle

Spartanus. Tibi fædum, quod liceat,

His honestum, quod
ferant.

CAPUT XVIII.

*Prostibulum libelli secundi nulla
prudenti ratione compositum,
aut editum.*

A Desdum fæculente non ingenij, flagitiosissimæ
sycophantiæ partus! Cur parentem tuum diffi-
teris tanquam non ex facie, indole, ipsisque ungui-
culis origo agnoscatur tua? Ratio styli, methodi,
nœniarum, calumniarum eadem utrobique, nisi
quòd audacia silentio confirmata plus ausa est in se-
cundo, quàm primo. Húcne demum minæ, quas
Mellite intentabas, evaserunt tuæ? Hæc coquebas
consilia cùm Societati pertimescenda cantabas in-
commoda? hoc agebas? hoc moliebaris: Egregiè
fanè, luculentèrque sponfionem implevisti? Quod
viri est constantis, magnanimique, egisti ex amussi.
In nullo, quod expectare à te Societas JESU poterat
fefellisti fidem. Tene votorum apicem tuorum, &
quorum silentio (velut antea dictis) scilicet offen-
sus es, ex ijs, quam quærebas, ultionem ad satieta-
tem cape. Viden', heros terribilis, ut omnes inire
tecum certamen subterfugiant, & nominis tui terro-
re perculsi stent attoniti, nihil ausuri contra mutire.
Hercules profectò decumanis perfunctus laboribus,
Leonum pellibus ornatus ingrederis, atque inter Re-
ligiosos parietes trophæum de aliena statuisti fama.
Scommatibus centones, mendacia centonibus assui-

sti vestem tuæ gloriæ triumphalem. Hac tu jam major homine mundoque conspicuus inter Sycophantase non ultimo, imò vix secundo gradière; reliquorum omnium præclarum compendium. Perge felicibus velificare ventis per calumniarum mephitim, & quo semel adeò inescatus es, odore nares palatúmque tuum identidem recrea. Satia te delicijs, quas quæfisti, fecibúsque alienis, in quas tu etiam rosas convertis, tota esurie, quantus quantus es, innata. Bonum factum! tibi tandem locum, in quo acquiesceres, esse repertum. Mirarer ego te, qui fumo pascaris, fuliginem & quisquillas, materiámque stramentitiam aspernari.

Sed quid ego hæc viro tam æquitatis studioso? Quid ageret offensus? satisfactionem quærebat, nullam obtinuit; rogos, quem decerni libello Soteriano cupiebat, nondum accensus est; Frustra dolet injuria. Non jam Soterij, quem fata melioribus intulerunt, causa agitur: Moderatores Societatis, quin Cætus universus in judicium vocatur, ad poenam deposcitur; Et verò pependere jam graves: redarguti, accusati, proscissi sunt stylo publico: necdum satis. Opusculum innocentissimum, ne bilem cieret, blattis tradidere. Necdum satis. Sannas & probra orbe audiente jacta, ingesta silentio pertulere. Necdum satis; tanquam & id, quod loquuntur, & id quod silent, in injuria deputetur. Silentium igitur puniendum erat, & voces, quas rursus punires, exprimendæ. Inglorium enim cum tacente jurgari, atque ictus nihil gemituum elicientes in vanum effundere; tanquam indignæ responso judicatæ næniæ, surdæque aure acceptæ lucrefacto contemptu in effundentem redirent. Hanc tu, credo, injuriam per silentium Patrum illatam altero ultum isti libello, ad vocem tandem tuam clamorémque iteratum, eorum animos ad-
versurus.

CAPUT XIX.

*Jesuitæ non sunt in causa, quòd
Anecdota Melliti non habeant
plausum.*

AT mihi alia subit hujus tui consilij ratio. Anecdota, ut scimus, nuper magno strepitu antecedente edidisti: complosionem manuum, acclamationesque eruditorum continuò orituras sperabas: Et erant, qui os tibi sublinentes locum inter Antiquarios aut primum, aut certè non ultimum tibi præparatum canerent, Mabillonij quoque Germanici (hem ridete!) titulo te suffumigantes. His tu cogitationibus gloriosis ebrius, ibas jam super capita eorum, quos tu eruditorum vulgus arbitrabare, sublatoque in immensum supercilio ad gloriæ tuæ aram sacrificium ab omnibus fieri quasi tuo jure flagitabas. Quod cum omnes ferè negligerent, atque imprimis ij, qui voci non omnia tribuunt scilicet in varias abisti suspensiones, hos, illos, alios gloriæ tuæ invidos & obtrexatores putabas: Quo in numero locum principem dabas Jesuitis, quos tu ob egregia in eas collata merita tui fore similes, id est sui oblitos existimabas. In quo, quantum quidem mihi de viris veteri necessitudine cognitis persuasum est, te egregiè fefellisti, Scio enim eorum ad opera literaria nequaquam premenda, sed potius pro merito extollenda promovendaque perenne studium, vacuum ab invidia penitus animum, alienoque gloriæ tam nihil infensum ut quam faventissimum. Temere sanè hac suspitione abreptus es Mellite:

Quid

Quid Jesuitæ possunt contra, quòd Planetæ tui non scintillent? quòd non magni fiant: quod emptorem rarum inveniant? quid possunt contra, quòd opinione tuâ spèque falsus es, atque opera illa decumana non inter cimmelia & bibliothecarum gemmas, sed inter involucra & cucullos piperis deputentur? Quid possunt contra, quòd in magno corpore parùm animæ, tomorum ille numerus nullo numero habeatur? Quid illi possunt contra, quòd vir ille bibliothecarum devorator montibus ex longo gravidus murem pepererit ridiculum? quid possunt contra, quòd oculatiores eruditi partûs istius patrini esse recusaverint? Quid contra, quòd tuam effigiem in fronte tomorum positam rideant omnes, atque in ea id ipsum desiderent, quod vulpes in fictili capite requirebat? Quid possunt contra, quòd tomis illis, quos in edito collocâsti, *ut luceant*, olei satis non affuderis? quòd ita lampades illæ luceant, ut nemo advigilet? Doleo profectò, quæ mea est humanitas, labores tibi tuos non eam, quam exoptâsses, gloriæ messem attulisse: forte nuces cassas & scruta seminâsti, è quibus, quod meteres, procul dubio non habebas. Atque erat tanti, ut ad redimendum Mabillonij nomen magnificum quidpiam molirere; sed ut illud cum risu amitteres, tanti non erat. Sed bellè habet, etiam utre vacuo natus; modum tu calles orbem implendi famâ, & quâ ingenio tendere non datur, libellorum famosorum ope evadis, scriptor idem & scriptus, lucro utrinque pari, ut & scribens, qui sis appareas, & scriptus, quid alij de te sentiant.

Sed quid hæc tam liberè de anecdotis? cano receptui, revoco, retracto: præclara, egregia, auro cedróque digna anecdota! Quid Mabillonius? Quid Dacherius? umbræ sunt præ quàm Mellitus: O eruditorum deliciæ! O thesauri antiquitatum! O seculi nostri ornamenta! quibus ego comparandis non vindemiolas tantùm & messes, sed integra juge-

ra & promontoria collocasset. Egregiè : quid
amplius ex me desideras, cum tandem adeò concu-
piscas tua laudari anecdota ? feci quod avebas ; at-
que vae mihi, nî facerem ! vestigia terrent, poenæ-
que tibi ab alijs depensæ ? cautus alieno sum verbe-
re, quod ab epistolis tuis apologeticis mihi magno-
pere extimescendum foret : exemplo meo sapite,
quiqui de Melliti anecdotis estis locuturi, cavete
vobis : verba ad bilancem exigite, ne quid sequio-
ris sententiæ de Melliti anecdotis vobis in labia erum-
pat. Nolite tangere ; vitale est ; servate Adoni-
dem. Quantum etiam animo aliud sentiatis, id
foris ne promite, nî vobis ultorem in caput velit
accersere. Sunt quoquè hi tomi, ut eorum Author,
privilegiati : vectigal censuræ nullum subeunt : in
fronte magnis literis præscriptum circumferunt pri-
vilegium : *Ne qui vituperanto.* Aliud sentias,
parum refert : præpollet Mellitus, cujus vel solum
nomen mancipatum imperat judicijs omnium, fræ-
num linguis injicit ; ex norma Pythagonia *autos*
epha. Fateor, malevoli homines, ijdémque
invidi alienæ gloriæ obtrectant, nihilque integrum,
dum non suum, famæ relinquunt. Compatior tibi,
mi Mellite, quòd eam in te non videas impletam
Sapientissimi mortalium Sententiam : *Cor Sapiens*
in operibus justitiæ successus habebit. Eccl. 3.
Effatum aliàs infallibile, quia Divinum ; at fieri po-
test, ut Rectus careat supposito, desitque aut cor,
aut Sapientia, aut utrúmque : ego neutrum puto :
fato adscribo, quo sicut nonnulli quasi lege ferreâ
adacti sunt ad famam aliorum lacerandam, ità pari
mensurâ, non absque divino judicio, famâ, quam
appetiverant, excidant. Expertus es Mellite, &
nî aliam Diij mentem dederint, amplius experiris.

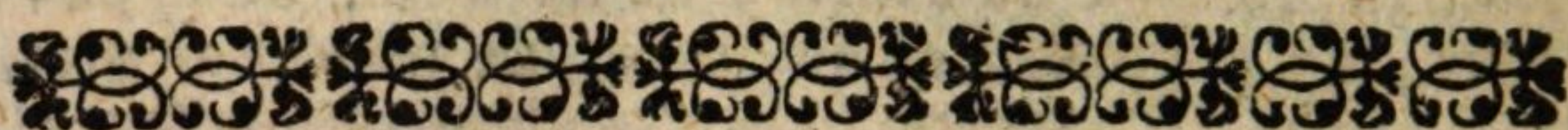
Hoc tibi, ne tandem putes, adeò tomos tuos
pili fieri, ad solatium dicam, esse quod omnibus ;
qui eos pervolvunt, mirificè placeat, quòdque
omnes

omnes libentissimè & avidissimè legant (audeo dicere : libentius & avidius , quam in quoquam alio Authore) quid illud ? vocabulum heu serò nimis expressum ! vocola : *Finis vel explicit.* Heu ! quàm tu præclarè de charta , de librario , de typotheta , de propola , de emptore , de marsupio meritis fuisses , si auream hanc vocolam post aliquot folia collocasses ; Sed euge ! progredere fatigare præla typósque ; erit , cùm olim in scriptorum catalogis , tacita operum tuorum conditione , hoc saltem scribatur , quòd tomos condideris. Si quod tamen ex memoritum capere Tomigraphus non dedignère , hoc moneo , ut in eo potius elaborares , quo res tua semetipsam & te , quàm epistolæ apologeticæ commendent. Quàm miserum enim laudis argumentum , quod argumentis probari reflexis indigeat ! nunquid hoc rationabile ? Aliquid tamen & mihi debebis , qui si quâ fortè tua anecdota necdum innotuerunt , beneficio mei hujus opusculi famam fortassis aliquam conciliabo. Hujus inquam opusculi , quod facilè intelligis , anecdotum non esse : non est enim ex antiquaria penu depromptum , sed herinatum , non vetera recoquens , sed tua nova commentans ; quod si libuerit , tuis anecdotis , ut faciliùs veneant , apprimi , appingique curabis. Sed de his fatis.

Intelligis : opinior , nullam isthic ab Jesuitis in te profectam injuriam , ob quam libellum tute secundum edideris , nequè suspicari possum talibus te umbris imbutum. Alia certè causa ad hoc te impellere debuit , gravior illa , atque urgentior , quàm ad hoc extremum provolveris. Quæ quæso , illa ? Injuria si quæ fuit , tanta non erat , quæ libello uno , quem jam antè edideras , expiari non potuerit : Propositionibus , quas tu castigatum ibas , decuplo asperiores , non mente ambigua , sed planè destinatâ reddidisti ; satisfactionem , si quam habebas exposcendam,

K 5

dam, nimiùm quantùm cepisti : quæ ergo libelli secundi tantò acerbioris, impotentiorisque in lucem edendi causa.

CAPUT XX.

Rabies Melliti in Almam Societatem JESU, libelli secundi causa.

HÆc profectò, & vix alia causa, Odium videlicet tuum, furorque, quo non in unum tantum, eumque tantæ notæ virum, sed in universam Societatem JESU planè ad rabiem exarsisti, eique malè de industria facere quæsisti. Quàm bellus tu Religiosus? qui si alium quempiam in sacro Tribunali pœnitentium similibus consilijs ebrium nancisceretur, omni ope dehortari, atque ab tali cæpto avertere debueras, metu videlicet scandali, perturbationisque publicæ, quæ inde erat in Religiosorum animis oritura. Atque ego certè, si inter mei similes talia in quoquam consilia deprehenderem, eum ego non tantum ab rectis moribus alienum, sed paci etiam publicæ perniciosum, altiorisque, quàm opus est indicare, malitiæ suspectum putarem. Tu Religiosus cum sis, & eidem jugo Domini convinctus, pacem, & charitatem, moderationemque animi ex instituto professus, hæc in animum inducere, huc vecordiæ prorumpere nihil pensi habuisti. Vide, quò te cæcus impulit furor, quò incogitantia, ne quid deterius dicam, præcipitavit. Incogitantia? quæ autem esse potuit
tot

tot annorum spatio, quo hæc talia multo sudore longoque proposito comparasti. Vah pudor! Me quoque talia vel cogitasse puduerit. Tunc Religiosus? Tu Ordinis Sancti Benedicti, Sanctissimi Patriarchæ, tu talium Majorum hæres & succedaneus, qui non maledicentiâ, non rabie publica, sed virtutibus præcipuè caritatis & mansuetudinis ordinem vestrum nobilem omnibusque amabilem fecere, tu ejus Cœtus collega & alumnus, in quo desertis seculi tumultibus (quorum deserendorum gratiâ Religionem es potissimum ingressus) Deo totis præcordijs intenderes, facta potius tua ad trutinam, quam aliena vocares, huc delapsus es, ut ab probis quoque secularibus officij sis admonendus. Quò furis? quo tendis? quid moliris? Tu Societatem JESU arrodere: arrodere? etiam infamare, etiam conspurcare, atque sic conspurcare, ut & vetera regerere & nova mentiri, asserere multa, nihilque probare, uno in omnibus elucente argumento, passione tua rabida (quam vocem non ira, quæ nulla est, sed res ipsa de me exprimit) passione, inquam, tua rabida, quâ ignarus, quid scriberes, nec Deum, nec conscientiam, nec prudentiam, nec honestos mores loco aliquo duxisti.

Tu Societatem JESU adhinnire? Societatem, quæ quid tandem tibi, aut tuorum cuiquam intulit pravi? Quid fecit tibi Societas, quòd converso in eam stilo à privata offensionem in publicam rueres? Quid tibi fecit Societas, quæ nec verbo te, nec scripto, nec ullo sequioris animi signo, etiam, postquam ejus decus & ornamentum, virum primarium concepere ausus es, ultionem de te cepit ullam, silentium unum pro calumnijs rependens? Societatem tu illam, cujus laboribus & curâ, si ingenuæ mentis in te mica superest, & te fateri debes in eo, quod es & habes, eductum, adjutum, ornatum, & ego & alij etiam conspicui in Republica tum Ecclesiastica,
tum

tum seculari, viri fateri sine inficiatione debemus : Societatem illam, cujus hodięque sudoribus Religiosi Status, quod supplementa, quod viros eruditos habent, magnam partem, si verum profiteri velint, referunt in acceptis. Et verò fatentur plurimi, gratęque, quod eos decebat, mente prædicare non desinunt, nullo quod flagitiosorum est, gratitudinis pudore. Horum tu ora obstruere, horum conscientiam refellere, horum confessionem oppilare prius debebas, quàm in Societatem JESU calamum fringeres. Nihil egisti, promovisti nihil, quamdiu vel in hominibus ratio, beneficiorumque ulla recordatio, quamdiu humanitas aliqua, honestas aut verecundia vigeat. Erunt in casum clamores, vocesque, quantumvis asperę, quantumvis impotes & alienę, quoadusque testimonium extiterit publicum orbis terrarum, in quo ut ut multi sunt bonorum obtrectatores & invidi, tamen & sunt, & erunt multi, ijque meliores, qui fucum sibi quibuscunque calumnijs fieri minimè patientur. Age tu porro, quod vis (vis autem, quod boni non solent) clama, scribere, ringere rumpere; lunam allatras, in solem furis, in vanum furie; stabit, fulgebit, te etiam lippiente, præclara Societas, eritque, quod tu minimè cupis, digna, quę invidentiam, proinde & odium & calumnias patiatur.

Multos hætenus extitisse scio, qui omni ope, & ingenij & calami, & vocis viribus in hoc nobilissimum Ecclesię fulcrum depugnârunt : dolos commenti, criminationes in populo, in Aulis, in ipsis Sacrę profanęquę Themidis tribunalibus moliti, impensissimęque persecuti, quid perfecerunt? adhuc stat, agitque de suis adversarijs tantò illustriorem triumphum, quantò acrius fuerat appetita. Hic vires suas invidia & livor, hic calumnia consumpsit. Ego sanè cùm sæpenumerò olim varias orbis partes emensus & legissem multa, plurimęque audissem,
omni

omni studio corrosa, compilatâque in hanc Societatem probra, fortè venit in mentem, ut solet, aliqua suspicari, ne non vera essent, quæ adeò à multis dicerentur, nonnulla: diu multumque in mores actusque Patrum peruestigandos intenderam, illud enim erò opperiebar, quid tandem essent omni calumniandi arte homines vocales exsculpturi. Vidi denique, aut subesse nihil, aut paleam pro trabe æstimari, sæpissimè id, quod virtuti deferendum erat, in vitij scelerisque loco positum, nugas meras & insanias falsas. Tum repetebam animo, qui nam essent, qui Societatis hujus laudibus ante alios obtrectarent: deprehendi homines plerumque aut ignorantes, aliorum præeuntium turbam falsâ persuasione secutos, aut certè homines in Religione nullos, aut suspectos, aut frigidos, aut deniquè moribus non admodum laudatos. Attenderam studiosè, atque ità revera esse comperiebam, nullum sanioris judicij, aut vitæ emendatioris virum facilè inveniri, qui Societati JESU aut malè cuperet, aut eidem inimicum sese profiteretur; Contrà bonos probosque (in quo ad experientiam quotidianam specto) Eidem deditos, aut certè non adversos extitisse. Quod mihi planè signum argumentumque validum erat, magnum esse bonum, quòd odio haberi non nisi à pravis posset. Me certè, quod mihi Institutor meus identidem inculcabat, indicium illud hætenus minimè fefellit; bonum esse probumque virum, cui cum Societate JESU rectè conveniret. Experientiâ nimium diuturnâ hoc ipsum didici.

Tu Mellite hoc pro certo habe: te, quam hætenus inimicijs, & injurijs adversum Societatem quæsisti, gloriolam, famamque apud homines probos, longè certiùs expeditiùsque ex fota cum Socijs amicitia fuisse adepturum: Mihi certè hoc argumenti loco indubitati fuisset, aliquid esse, quo te magni facerem, si te placere Jesuitis, tibi que illos placere rescissem. Nunc quoniam adeò te alienâ viâ gradientem

dientem comperio, est profectò (quod candidè confiteor) est, inquam, quo multa cogitem, suspicer nulla, quæ opus non est in medium proferre. Novi ego Ordinis tui viros insignes, quos, quantum memini, omnes cum Societate JESU & concordēs, & plusquàm concordēs extitisse; quorum è numero ut tu quoque sis, tuâ, mihi crede, non Societatis interest.

Legeram de egregio Ordinis S. Benedicti Præsule, eodémque S. Ecclesiæ Purpurato Principe Sfondrato, fuisse tempus, quo Societati JESU, rerum ejus fortassè minùs gnarus non admodùm faveret; sed & illud legeram, eum, cum primùm Societatem JESU coram & penitiùs inspexit, adeò eidem deditum, conjunctùmque animo ac consuetudine fuisse, ut velut Domesticorum è numero cum Jesuitis quandoque agere, paradisum in eorum convictu suum habere, demum nequè vivens, nec moriens à Jesuitis separari sustineret: cujus viri prudentia & ingenium cùm eo sit apud me loco, quo cujusquam, ità me in Religionis existimatione firmavit, ut esse putem nullum, qui non ejus exemplum ante vim calumniarum tuarum sit habiturus. Ità enimverò judico: Homines plerumquè vitiosos, hæreticos, aut frigidos Catholicos, Atheos, aut invidos, quibus lux Societatis dolet, esse, ipsius hostes: præterea ambitiosos, qui nescio quam adorationem ab ipsis expectant: aut demum alios, qui res eorum ignorant, aliorum persuasionē inductos, vel denique eos, quorum operibus contrarij sunt.

Alterum, quod mihi fidem omnem adversum calumnias Societatis ademit, est ipsa, quam ejusmodi gerræ plerumque tangunt, materia: Quid enim eidem exponunt? Plurima, quæ dudum ab summis Pontificibus approbata & confirmata sunt? plerumquè id, quod virtus est, aut res levissimas, aut unius alteriùsve hominis factum, aut res imaginarias, aut alia externa, ut beneficia & favorem Prin-

Principum, aut bona fortunæ &c. aut denique omnia, quæcunque faciunt, ut e. g. si Jesuitæ res suas ad vitam tolerandam necessarias pejùs administrarent, pessùmque ire sinerent, decoctores, dilapidatorésque appellares. Si curarent, avaros & insatiabiles. Si pro se loquerentur, impatientiæ, & ultioni; si tacerent, diffidentiae conscientiaeque eras daturus: adeò boni viri, quò se vertant, nesciunt, nisi ad eum, de quo idem in populo murmur, dicentibus quibusdam, quia bonus est, alijs contra, non, sed seducit turbas. Quid his fabellis facias?

Illud verò etiam contingit, ut decora atque ornamenta, id est viros è Societate eminentissimos clarissimósque calumnia premat: cujusmodi e. g. est Cottonus, Galliae lumen sanè clarissimum, quem tu homo excerebratus afflare audes aliósque ejus similes viros, omni exceptione majores, quorum facta & fama magnam orbis partem impleverant. Hos tu homo simplex perfricare audes, tanquam non esset virtus ac fama tuis nænijs major: Quo in genere crassum sanè errorem commisisti, in Soterium, virum adeò clarum tua probra jaciendo, quem & multi hodièque superstites, qui quantúsque vir fuerit, noverunt, & monumenta loquuntur: in quo si putabas te ejus gloriæ posse labem inurere, præterquam quòd hoc ab Religioso expectandum non erat, hebes profectò fuisti, qui alia memoriarum monumenta tuis posse putabas garritionibus obliterari. Nónne continuò ut tuas gerras homines prudentes legerint, ità secum ratiocinentur? tales ac tantos viros hic scriptor impetit: quid igitur in ejus sensu atque ore integrum, sanctúmque manebit? Si non alios habet, quos calumniatur, interest Societatis omnes habere tales, quos ipse calumniatur. Ità secum prudentes rectissimè cogitabunt, quo simul fidem tibi in reliquis omnem detrahent.

Enimverò si ejuscemodi consilium, quod calumniantium est, mihi exequendum putarem, nequa-

quaquam ego tam simpliciter negotium administrassem : non talia protulissem , quæ nemo prudens serio credere , aut sibi penitus persuadere valeat. Non ad ea vertissem vim , quæ sunt in Religione firmissima & invicta , sed eò potius tenderem , qua minus erat adversum mendacia calumniâsque præsidium : Nunc tu Mellite talia cavillaris , talia strepis , quæ sibi prudentum nemo persuadeat : e. g. appellas Jesuitas Christianos idololatrias : Quis tibi mentem hæc loquenti adhibeat ? garrere dicent in re evidenter falsa : quam vel audire piæ aures averfentur. Quis credet viros ad Ecclesiæ defensionem , propagationemque , tum ad evertenda non tantum idola , sed etiam hæreses sed etiam mores pravos his prostratis temporibus singulari Dei providentia electos , atque submissos ; illos , quorum valde ope atque constantiâ murus Ecclesiæ fuit adversum errores , atque infundentem se novissimè Jansenianam perfidiam huc usque defensus , illos , qui omne suum studium ad commodandum proximo , ad Dei cultum amoremque promovendum , ad noxas & scelera profliganda ex instituto conferunt , illos tu idololatrias ? simplex , cui persuadebis ? quis credet ? Illos maria immensa emetiri , pericula adire præsentissima , famem , sitim , frigus , nuditatem perpeti , à notis & amicis divelli , ad homines toto orbe disjunctos , nullâ casuum incertissimorum curâ proficisci , scilicet , ut in remotissimo mundi angulo idololatriæ cultuique dæmonum dare operam possint ; animamque suam , quam scilicet in Europa æternis ignibus addicere nequaquam poterant , in Indijs & Sinis post tantas vitæ ærumnas amittant. Næ simplicissimus es , qui talia posse in homines vel medios cadere aut ipse credas , aut credi ab alijs posse tibi persuadeas. Quod si credere non possunt , quid igitur credent ? te calumniatorem violentissimum extitisse. Quid amplius in defensionem suam vel optare præsentius , vel excogitare poterat Sòcietas ? Satis utique tuo loquendi excessu defensa est , nisi fors nescias illud vetus ac tritum :
qui nimis probat , nihil probat.

CAPUT

CAPUT XXI.

De Rebus sinicis nonnulla falso & ineptè garrit Mellitus.

Verùm quia mentio rerum sinicarum semel illata est, & de his homo imperitus nonnulla garrit, interest memorare aliqua. Eminentissimi Turnonij epistolam comminiscitur, sperans homo Davus, se posse fidei omnium impune ludibrium facere per talia, quæ ob locorum distantiam nemo posset refellere. Mi bone non ab Turnonio, sed ab Turnonij phantaso in tuo talium fæto cerebro existente, non ex Sinis, sed ex Utopia scripta est, quam recitas, epistola calamo, ut in alijs multis, sic & in hoc mendaci & calumnioso. Putasne homo acutissime, te sola epistolæ recitatione (& scilicet, quòd eam tu recites) fidem viris integris facturum : Homo in fingendo locuples, idémque simplicissimus, qui putes contra Ordinem adeò præfulgidum fabellas tuas, mox ut eas pepereris, tuâ unius authoritate posse ad fidem hominum convalescere. Quid si talia suppetant documenta, non commentitia illa ex cerebro nata, sed planè vera, fra-
L cera-

ceraque, quibus aliam longè Turnonij mentem attre-
ctare possis. Extant hodièque in Archivo Pekinenfi
non obscura Eminentissimi Turnonij adversum Patres
Pekinenses egregiæ voluntatis documenta. Omnes
ille, quod tu parùm versatus ignorabas, omnes ille
subjecerat anathemati, qui Bullæ Pontificiæ in mate-
ria Rituum cunctarentur deferre; idem tamen Patres
Societatis Pekinenses omninò inculpabiles declaravit.
Quæ tamen quia invidiosa sunt, prudentia (quâ tu
nusquam uteris) obiter transeunda persuasit.

Vitam tu Patrum in Sinis degentium cavillaris,
mollem, delicatam; miror quòd te necdum im-
petus ceperit, ut ad vitam ejusmodi vel ipse de-
gendam aspirares, aut certè, ut, quam Jesuitæ de-
gant, coram inspiceres: In tanto Imperio, quod
Europæ universæ haud multùm amplitudine sua con-
cedit, pauci admodum sunt Patres, numero, ut
accepi, non amplius 40. qui per amplissimam eam
vineam dispersi Evangelium prædicant ea provincia-
rum partitione, ut nonnulli spatium sibi contribu-
tum habeant tantum, quantum integra sunt in Europa
regna. Hinc collige, quantum ipsis vel vacare deli-
cijs, vel sectari mollitiem in tanta Messis affluentia li-
ceat. Et verò non ab otiosis aut mollibus ille fructus
rei Christianæ hætenus in Sinis extitit, qui ultra qua-
dringenta Christianorum millia, quos Jesuitæ soli pro-
curant, complectatur; atque hos ab omnibus adeò
paucis in Fide erudiri, confirmari, opus, credo, est
non hominis inter rosas & delicias habitantis. Non
illic bone vir, fundis & jugeribus res Jesuitarum stant;
eleemosynis piorum hominum gratiæque sustentan-
tur, nullis ex Evangelij sudore, nisi æternis, man-
surisque solatijs.

At sericis vestiuntur: ità sanè: hoc autem per-
inde est, atque si Jesuitis Europæis obijcias, quòd la-
nâ vestiuntur; homo in Historijs & moribus gentium
adeò versatus, nescis, sericum in Sinis eo pene esse
loco,

loco, quo lana in Europa, certè commune hominum non plebejorum vestimentum, quo & alij Missionum administri plerique utuntur.

At sanguinem in Sinis necdum fuderunt: Quid inde? lege historicorum alpha, lege Historias Jesuitarum; quas sanguine videbis potius, in causa Evangelij fulso, quàm atramento conscriptas; mihi & suppetunt commentarij eorum nonnulli, & cum voluptate, admirationeque leguntur; Homines videlicet molles & voluptuosi in omnibus ferè, quà latè Barbaria tenditur, partibus vestigia cruentarum mortium pro Christo & virtute toleratarum reliquerunt. Sanguinem in Sinis non fuderunt: Quis alius fudit? Quid talia moves, quorum adeò peregrinus es & hospes? Natio hominum sunt Sinæ, quèis non alij magis famam aut speciem omnem crudelitatis abhorrent; humanitate gloriantur. Sanguinem non fuderunt; at ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres, & famem inediàmque ad exitium prope supremum, at falsa judicia, at opprobria, probrosaque exilia pertulerunt. Nequè longè ab Sinis distat Japonia, in qua demum, si sanguinem Jesuiticum sitias, ad satietatem invenies.

De Apostatis quod ais, mentiris rabula impudentissime, cum satis constet, ne ullum quidem Jesuitarum in Japonia fuisse, cui constantia ad extrema defuerit. Tu tamen homo lippe, duos nominas; hercle magnum quid in tanto confessorum gloriosissimorum numero! sed & hoc mendaciter. Addis autem & cetera, quo quid volebas scarabee, nisi votum declarare tuum, quo avebas plures tibi suppetere, quos recenseres, recensiturus procul dubio, si suppetissent? Quo vel ipso Societati JESU honestum (at præter mentem tuam) perhibes testimonium: Et verò sint Apostatæ, talis & in Collegio Apostolico. Quid mirum non habere Apostatas, qui Aposto-

los nullos habent? I porro, & experire tu, qui labores virorum Apostolicorum molles & geniales; tuos autem intra cubile graves & decumanos arbitraris: Homo magnus & planè Apostolicus, qui, quorum sudoribus extremæ partes madescent, eorum tu vitam protervo dente sis ausus arrodere; atque ad Indos ac Sinas, quo alij non sinè sexcentis vitæ periculis perveniunt, tu homo velox facillimo itinere, calumniâ & ignorantia pertingis.

Piget alia referre, quæ ejusdem sunt fursuris: obiter illud, quod ruditas tua de Crucifixo meminit, ceu erubescant Jesuitæ Christum, & hunc Crucifixum. Sonare audierat aliquid homo ad omnia incogitans: Quid autem in re sit, ignorat: effutit tamen, utut ignoret. Docebo hoc inprimis, ne, quod ignoras, temere effutias: deinde quid sit moris in Sina. Homines sunt Sinæ honestatis adeò studiosi, ut omnem omnino hominis denudati speciem avertentur, probrumque sibi offerri putarent, si imaginem minùs publicè velatam oculis usurpandam acciperent. Hujus moris non ignari viri Apostolici, & crebrâ docti experientiâ, subtrahendam oculis adeò teneris offendiculi cujuscunque occasionem, sunt arbitrati; igitur vel crucem solam nonnumquam, vel certè effigiem Crucifixi eâ formâ, quâ apud *Lucam* Urbem Italiæ colitur, vestimento velatam venerationi hominum exposuerunt, hodièque exponunt locis nonnullis, ubi scandalum tale timetur: Cæterùm alijs in locis eminet æquè species illa Crucifixi, quæ passim in Europa. Atque hic summa criminationis tuæ, quam tui similibus, id est ignaris proponere, non scientibus debebas.

Cæterum, ut & officij tui commoneare, quid huc, quæso, causa Sinensis? nempe sicut pugnus ad oculum, aut nodus ad scirpum. Sed scilicet, ne qua parte calumniandi materia te deficeret, ad Indos quoquæ & Sinas, quò alij mercibus comparandis enavigant, tu scrutis, quisquilijsque conquirendis, mercibus propriè tuis, abisti. Quàm longè satiùs prudentiæ tuæ (quam semper in te requiro, nusquam invenio) satiùs, inquam, conveniret, ut tricas istas, quarum iudex tu aut arbiter nunquam futurus es, prudentioribus Supremæ Curiae administris dirimendas, finiendâsque relinqueres? homo putidus illud etiam, quod sibi Sapientissimi Diribitores nunquam ne per umbram licere arbitrati sunt ausus, ut tales viros tam bene semper de Ecclesia Deique causa meritos, Idololatrias vocitares: audacissimum linguæ prostibulum, & omnis Religiosi officij, humanitatisque oblitum. I tu Romam, si tanti est, & quære ex Viris Ecclesiæ DEI Rectoribus, quid JESU Societas & olim (quæ alioqui in Bullis Pontificum legere potuisti) & hodie in causa propagandæ, ac speciatim in causa Janseniani colubri præstet: I, quære quinam sint, seu in Gallia, seu in Belgio, seu alibi terrarum, qui præ Jesuitis murum se opponant pro Domo Dei: quære ex ipsis earum provinciarum Episcopis, quære ex fama & iudicio communi, atque ex ipsis, si libet, ejus sectæ consortibus, quinam sint eis ante Jesuitas extimescendi: Hic scilicet scopulus, in quem ut aliorum antehuc Ecclesiæ hostium, sic & istorum rabies identidem illiditur: Hæc spina in oculis, quam si revellerent, tum acutum se continuo visuros, liberèque in scopum suum collineaturos arbitrantur, Magnam tu hujusmodi fursuribus gratiam habes, quòd eos in proscindendo Jesuitas tam egregiè adjuvas: nihil sanè iisdem optatius, quàm talem sortiri signiferum atque tubicinem.

Sed sistamus hic aliquantulum: Audin', Mellite? Quid tu Crembsij ante menses aliquot? quid è sacro

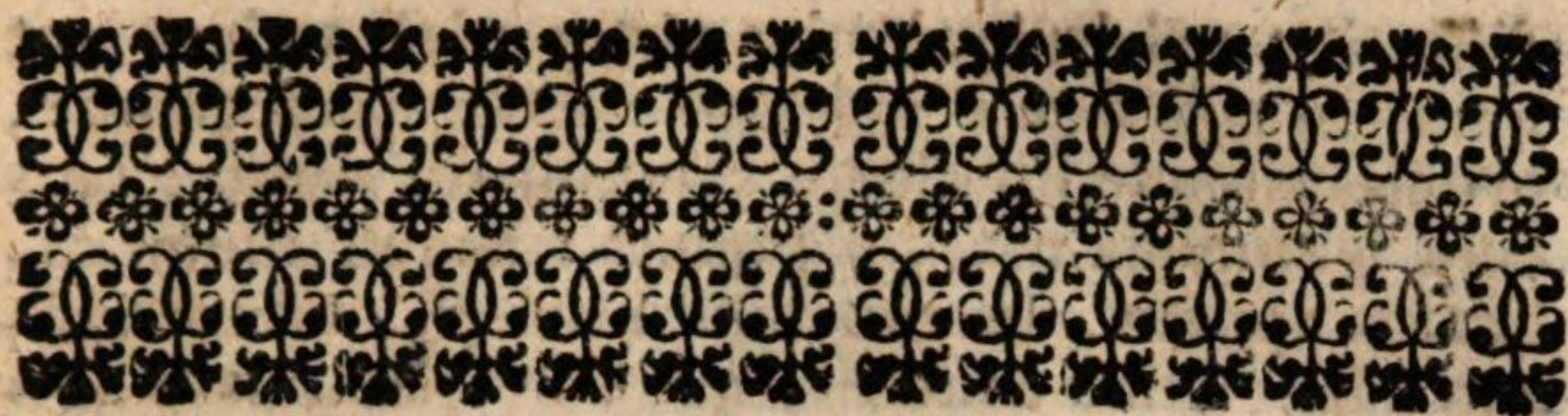
pulpito garrivisti? Quid tuus gladiatorius, ille typhus: *non veni pacem mittere, sed gladium?* Quid suspectæ profligatæque causæ (scis, cujus) defensio? Quid Theologastrismi tui ampullata crepacio? Quid pronunciata, ab sola ruditate & imprudentia tua excusationem lenimentumque mutuantia? Audin' Mellite? Quem tu gladium Heros eduxisti? in quos eduxisti? pro quo eduxisti? coram quibus eduxisti? quàm averso Auditorum honestissimorum vultu, quo sibilo, quo populi murmure eduxisti? Viden' Mellite, quàm locuples mihi argumentum suppetet, dicta tua, modum, intellectum judiciûmque tuum, atque universam, quâ miserabiliter luctabare, orationem, enucleandi, deartuandi, anatomizandi? Quàm ego te volvere, involvere! sursum deorsum, atque in omnem partem versare; Quæ nomina, quas censuras, quæ argumenta, quas conjecturas expromere! Quàm denique pœnas de te luculentas expetere? Hæc ego, si tui similis essem, si Religionis tuæ sanctissimæ rationem talem, qualem tu Societatis JESU habuisti, habendam putarem: Hæc ego, si gladium plumbeum tuum mihi omnino comminuendum, si non parcendum famæ tuæ ducerem; sed absit: stabit intra limites moderationis calamus, teque exorbitantem faciendo, non sequetur scribendo. Castigationis summa sic votum quod Divæ Prudentiæ pro te facio: Victimam Sacri Judices, quibus id facile permittimus, immolabunt. Tu cura Mellite, ut imposterum laudabiliori consilio Crucifixo assistas, atque si sapias, linguam inprimis tuam crucifigas. Vide denique, vide mi Mellite, quàm cautè, cum quanta circumscriptione de rebus adeò parùm tibi honorificis scribam, præcipuè, qui scias, Te non tantùm in almam JESU Societatem, sed in ipsos etiam, quos crucifixoribus annumerasti, Sacri Tribunalis Præsides adeò incogitanter turpiterque offendisse; ne alia, quæ altioris sunt conjecturæ, in medium proferam.

Ut

Ut verò , quæ ineptè locóque non suo ef-
fudisti , planè diluam , erit , ut causa disputatio-
néque de Ritibus Sinicis Sapientioribus relictâ ,
omissis aliorum , qui præter Jesuitas haud sanè
nulli , Ritus illos secuti sunt , exemplis , insupér-
que habito Alaxandri VII. Pont. M. Ritus illos
tolerantis decreto (quorum mentionem nequa-
quam in tui gratiam ; impar enim es , factam
puta) erit , inquam , ut Clementis XI. Sanctissi-
mæ memoriæ Pontificis , qui litem Sinicam o-
mni studio ventilandam terminandamque susce-
perat , erit , ut hujus æterni Pontificis oraculo
potiùs , quàm odio tuo credas (si tamen Socie-
tatis interest credi à te) quis Clementis de Socie-
tate sensus ? refero , quod certa relatione jam
olim ab Roma acceperam. Accesserant ad ejus
pedes , ut solet , Patres Congregati , se suaque
Supremo Patri commendaverant : Quorum audi-
tâ oratione , quid Pontifex contra ? audi invidia ,
& quisquis bono alieno dissilis , audi ! Patres , in-
quit , mei , cara mihi semper fuit , eritque Socie-
tas : pro certo quippe habeo , causam Ecclesiæ
ac Societatis ità conjunctam , ut inter hostes utri-
usque reputem , qui alterutrius extiterint : hæc
verba diserta : Hostes Ecclesiæ , iidem Societatis ,
& qui Societati , iidem & Ecclesiæ. Audisti ,
quid de idololatriis summus Pontifex senserit , ille
inquam , Pontifex , qui Judicem hujus tuæ idolo-
latriæ egerat : causam ille Ecclesiæ cum idolola-
tris , ut tu vocas , communem ducebat ? Dex-
trum illud Ecclesiæ brachium , quo nomine So-
cietas à summo Oraculo dudum fuit insignita ,
thuri ad idola adhibendo operam dare scilicet
censebat ? Verùm quid ego tibi ista , qui omnes ,
ut ille , de quo Sapiens loco aliquo , omnes tui
similes putas , fabellarum scilicet architectos ?
Lege ejus generis , si livor sinat , elogia & enco-
mia à summis Pontificibus , à Principibus , à Re-
buspublicis , à Religiosis Ordinibus , virisque omni

exceptione majoribus non tot , quin plura in Al-
mam Societatem collata , quæ si referre sit animus,
infinitus sim , atque me dies non antè , quam te
in aliena fama proscindenda fætoréque ciendo,
scarabee , deficiat. Insignis hodiéque Martini j è
Societate , apud Sinas memoria , qui à multis jam
annis , corpore penitus incorrupto , ad stuporem
gentilium , venerationémque fidelium perseverat:
atqui is ipse erat qui causam Rituum Sini-
corum apud Alexandrum VII.
transfegerat.

CAPUT XXII.

*Quàm nihil curanda Melliti,
ejusque similium in Almam JESU So-
cietatem calumnia.*

Verùm, ut ad id redeam, unde devolutus sum, id ajo, calumnias in Societatem ingestas ut plurimum tum ex persona proferente, tum ex materia proposita, tum denique ex modo formulisque inconditis proponendi semetipsas jugulare, cujus exemplum evidens in tuo, Mellite, apparatu habemus. Apparet ubique passio & morbus: mera jacula sine argumento solido: omnia conquistata, fabulæ, rumores, suspiciones, conjecturæ, perversæ illationes: Ex quo inferri debebat virtus, colligitur vitium. Alienæ, totóque exorbitantes Cælo interpretationes, mendacia, centones meri; exclamations, exaggerationes, hypotyposes: Jam si ad singula respondere negotium sit, ejuscemodi esset, atque si aut os canibus, ne latrent obfocare, aut virus viperis, quod assiduò recuperant, excernere statuas.

Et verò, quod vobis, Jesuitæ, solatio sit, ipsa tot taliúmque hominum obtrectatio gloriosa vobis est; Ignobilem enim & inertem nemo insectatur; sed à quo vel quis timet, vel cui invidet, vel à quo

diffentit : vel deniquè cujus virtus adeò eminet , ut umbram aliis facere videatur : sceleratum quippe , profligatúmque hominem calumniatur nemo ; satis eum ignominia morum premit : nequè illum calumnia appetit , in quo nihil novi est , vituperabilem esse. Hinc enim fit , quòd de quibusdam non laboramus , nihil ad eos oppugnandos enitimur , ad eorum vitia nemo consistit : quia nihil novi. Ad rariora convertimur , vulgata præterimus. Res vestræ , Socij JESU , aliter habent. Argumenta conquiruntur , industria efflicim ponitur , omnia dicta , facta , patentia , occulta , vera , verisimilia , sæpe & possibilia , imò & impossibilia vestigantur : Spectaculum planè facti estis mundo , Angelis & hominibus : Quid tot studia adversantium sibi volunt ? Scilicet ut probent in luce vestra maculas quasdam reperiri : novum scilicet hoc , & non cuivis notum. Argumentis huc contendendum est. Quem lippum esse aut finum ipsi oculi , vultúsque prodit , lippum esse , aut finum nemo probat. Res est etiam lippis nota.

At verò egregia virtus , & communem modum supergressa irritamentum est primum invidiæ , atque , quod inde consequitur , calumniæ. Quippe moribus hominum comparatum est ; ut in rebus omnibus ad præcellentiam facientibus ; sic nec in claritate virtutis quisquam æquo animo fert superiorem se. Eminentis virtutis præclarum finum est , allatrari. Ipsorum judicio calumniantium ij , qui petuntur , magni sunt. Quod in vobis certè verum est , Inclyti Societatis JESU indigetis : Ipsum scriptitantium calumniantiumque judicium gloriæ vestræ cedit : omnes enim eò id faciunt , quòd aliorum fuisse sciant irritos conatus. Quis enim aggreditur hostem , quem alioqui novit esse profligatum ? Magnam esse estimationem necesse est hostis , adversùs quem tanto apparatu tantisque copijs venit. Quamvis ego
quidem

quidem ex Mellito eam vobis gloriam polliceri ne-
queo, quod hostis est parum conspicuus, qui So-
cietatem potius sui causâ, spe scilicet aliquâ gloriæ,
ex tali molitione proventuræ, quam fiduciâ dero-
gandi aliquid insectatur. Inopiam suam hoc quali-
cunque vento implere desiderat. Hoc enim persua-
sum habet; vel audere aliquid in Societatem JESU,
aut eam laceffere, gloriosum sibi fore. Verum si su-
peri diem porro indulserint, non ille sanè unquam
potis erit, se voto damnatum lætari. Habebit, qui
ei nervum, & alas incidat, & pro gloria, quam
quærebat, remetiatur, quo sapiat, intellectum.
Hæc obiter.

Cæterum ad vos mea rursum oratio gloriosi Ec-
clesiæ Dei pugiles. Tenetis apicem, imò olympum
famæ securæ quo nullæ unquam ululæ ferali cantu
pertingant, aut bubones funesti, quibus hoc vitæ in-
stitutum est, odisse, & odio haberi: Quod mihi
planè persuadeo, vestrum fuisse consilium, quod
rostrum importunum nullo usque responso truncan-
dum putaveritis: bellè actum! fecistis, quod erat
virtutis Religiosæ, quod Sapientiæ. Libenter suf-
fertis insipientes, cum sitis ipsi Sapientes. Cor. 2. 12.
Et mihi tamen veritatis interpretem agere licuit,
tum ad facinus recutitæ frontis retundendum, tum
ad famæ vestræ tuendam integritatem. Ex ipso,
qui in manibus est, eventu discere potestis, quan-
tum si in rebus vestris pondus. Dudum ego hoc
mecum tacitus expendebar, quid esset, quod, cum
in aliorum dictis scriptisve multa facile dissimulen-
tur, facilequè excusentur, in Societate JESU mini-
ma quæque obolo notentur: Scilicet interesse per-
magni reputant judicium & calamum Societatis,
essèque non parvum in utroque momentum. Quid
innocentiùs scribi poterat libello Soterij? & fuit ta-
men ejus tanta vis, ut efficeret, nonneminem pro-
pemodum de potestate mentis exire, malo interno
in alterum jam cerebri paroxysmum erumpente.

Scio,

Scio, quàm tibi doleat Mellite, me adeò in Societatis JESU laude versari : ne, quæso, imperes animo meo : sic Deo teste sentio, sic judicio non hodierno primùm, sed inveterato contendo. Et verò licuit tibi commentitias ejus noxas tam avidè esurientèrque masticare, quid nō licebit ejus egregias virtutes, ex vase spurco, in quo tu eas collocasti, id est, calumnijs tuis, in lances aureas, ingenuæ veræque prædicationis transfundere, quæis, veluti dapibus odoratis palatum Christianum satiari, nedum Religiosum possit? Quas tu virtutes, ad talia cæcus, in Societate non vidisti, alij æqui bonique vident omnes, laudabuntque ad nauseam tuam. Et verò ea omnia, quæ protulisti, ea tantùm parte sunt vitia, quâ tu aspexisti : obliquus enim oculus quid recti videat : ea verò parte, quâ probi, prudentesque sunt intuiti pura omnia, integræque videntur. Nullum illi pravum in Soterio consilium, nullam in verbis alienam sententiam, contumeliam, maledicentiam nullam, nullum alijs Religionibus detrahendi studium viderunt, nullam præterea in Superioribus incuriam, nihil eorum, quæ tu in Societatem JESU universè blaterasti, viderunt : nihil, inquam, nisi studium maledicendi tuum, & verbo, magnam judicij Religiosi, quin & virilis inopiam. Quo vel ipso, ut jam aliàs dixi, compendium fecisti nullum, nisi ut ridereris.

Miror ego profectò, quòd tu, qui, ut audio, Græco rore tinctus es, centones tuos non Græcè potius, quàm Latine conscripseris, ut ne saltem ab omnibus, qui te in cute noscunt, legereris. Non tam Societatis causâ hoc dico, quam tui, qui tali consilio multis te fannis subtraxisses. Quid enim, cum te Ascetica dogmatizantem audiunt, te? cum Theologica crepantem : te? cum de Lessij eruditissimi clarissimique viri doctrinâ censuram ferentem : Te? cum de in omnibus quærendo DEO loquentem, de Christi Crucifixi exemplo, de mortificatione,

sione, de humilitate, de Charitate, de Zelo Divi-
næ gloriæ, hæc, inquam, & talia buccinantem :
te? Denique de prudentiæ legibus differentem : te,
te, inquam, de prudentiæ legibus loquentem?
DEUM immortalem! qui nonnunquam risus! qui
cachinni apud eos, qui te noverunt, fuerint necessa-
riò exorti, cùm centones tuos, qui dignati sunt,
legerent! Sed tibi, credo, & hoc satis fuerit mer-
cedis, motum saltem aliquem apud legentes exci-
tasse. Crede mihi, non sanè amicus fuit, qui, ut
in hoc orbis iudicium prodires, tibi suavit, aut per-
suavit. Nasuti sunt multi, & aliquid ultra paginam
& literas odorantur. Te quem tali more scribentem
legunt, nullo virtutis, saltem in verbis colore;
quem vident, nihil eorum, quæ de virtutibus ma-
gnificè præceperis, tua scribendi ratione implèsse;
cœcè in omnia, & cum impetu ruere, quomodo
prudentiæ vel unciâ suffartum putabunt? Quem ad-
vertunt adeò passionibus ultra omnes limites, &
commoderationis, & veritatis, & humanitatis, &
Religionis abreptum, quomodo constantiam viri
maturitatémque in te reperient? Quem vident quo-
vis ferè folio in grallas assurgere, thransonismos cre-
pare, montes polliceri, quomodo in te fixum ali-
quid, solidumque humilitatis, & modestiæ Religio-
sæ deprehendent? Quem vident, meras despumare
calumnias, in Viros Sanctos, in Coetum Religiosum,
quem publicam inter viros Sacros, imò Ordines uni-
versos excitare velle discordiam; qua, quæso, ra-
tione fiet, ut te seriò dixisse, quæ de caritate & con-
cordia Religiosorum, de ædificatione publica, vi-
tandóque scandalo, de rerum Sacrarum exercita-
tione, de superandis tentationibus, alijsque talibus
locutus es, ut te factó id esse, quod locutus es, cre-
dant? Vide sis mi Mellite, quàm longè consultius
tibi fuisset hæerere in angello cum libello, & exer-
citia, quæ propriè Monachorum sunt, id est ora-
tionem & mortificationem diligentius usurpare,
quàm adeò ire in præceps, ut nec apparere sine
dede-

dedecore , nec pedem finè ignominia derisioné-
que publica possis referre. Hoc igitur consilium
tibi eram daturus , ut abortibus tuis græcum ve-
stimentum indueres , quo saltem cultus peregri-
nus turpitudinem abderet : Quanquam quid ego
Græcissimum desidero in homine , qui pleraque,
quæ his tabellis descripsit , græcatus
est ?

CAPUT XXIII.

Quàm egregiè græcatus sit Mellitus.

HOc enimverò ego non tantùm Græcè, sed planè Latinè, imò Germanè, id est, evidenter demonstro. Vide, quid dicam: evidenter demonstro sic:

Si in ijs quæ contra Societatem scripsisti, non esses græcatus, jam dudum è rerum natura DEUS & sedes Apostolica, omnesque boni Societatem eliminassent; certè illam adeò non æstimarent & foverent; nisi dicas, in facie Ecclesiæ, ad aras & Sacrosancta tolerari publicos idololatrias; aut Pontificem, Principes omnes Christianos, qui talia tolerent, esse paris farinæ: Atqui Societas hætenus, laus Deo! eliminata non est; éstque apud omnes supradictos in pretio & amore, ergo tu in ijs, quæ contra Societatem scripsisti, manifestè græcatus es.

Rursum sic argumentor; Si tu in ijs, quæ contra Societatem scripsisti, non esses græcatus, parùm providè agerent Principes, Episcopi, aliique Viri pruden-

prudentiâ & probitate insignes, quòd Societati JE-
SU conscientias suas, filios suos instituendos, & sæ-
penuerò summa quæque Ecclesiæ negotia com-
mittant. Quis enim hæc providè committat idolola-
tris? monasteriorum Ecclesiasticorumque spoliatori-
bus? talibus denique, quales tu descripsisti non JE-
SU, sed diaboli Socijs? Sed evidenter falsum est,
Principes, Episcopos, aliòsque summos viros non
agere prudenter aut providè, quòd talia Societati
committant, ergo tu in ijs, quæ contra Societatem
scripsisti, græcatus es. Vide, quàm utar termino
mansueto & humano: non dico: *mentitus es*;
sed tantùm: *græcatus*.

Age, de integro sic instruo argumentum ex te-
lo à te mihi suggesto: Si tu in ijs, quæ contra So-
cietatem scripsisti, non esses græcatus, Episcopi, a-
lijque viri Ecclesiastici tam Petrini, quàm Religiosi
non fuissent in Societatem tam mirè benefici, ut tute
prædicâsti: certum enim est, eos beneficia sua collo-
câsse prudenter, proinde non contulisse immeritis,
sed talibus, quos videbant dignos beneficijs, mi-
nimè autem idololatri, aut Monasteriorum paro-
chorumque prædonibus, Socijsque diaboli.

Atqui Episcopi, alijque viri Ecclesiastici &c. fu-
erunt in Societatem mirè benefici, quod & ipsi uno
ore fatentur & prædicant, & tu multis exemplis re-
ctè demonstrâsti: ergo tu in ijs, quæ contra Societa-
tem scripsisti, græcatus es.

Adhuc unum in gratiam tui quondam Confessa-
rij, de te optimè meriti, si tu in ijs, quæ contra Sote-
rium scripsisti, non esses græcatus, tunc Soterius vel
fuiſſet homo perditè ſceleratus, vel fatuus: quia ut
tu dicis, scripsit asserta gravissimè contumeliosa, &
injuriosa in alios Religiosos Ordines, gravissimè scan-
dalosa,

dalosa, abominanda, impudentissima, detractoria, Qui autem talia scripsit & in vulgus spargit, non potest esse nisi perditè sceleratus, si id faciat scienter & deliberatè: vel si id non facit scienter & deliberatè, non potest excusari ab insania, qui tales enormitates non agnoscat.

Atqui evidens est (quantum evidentia moralis haberi potest) evidens, inquam, est, Soterium non fuisse hominem perditè sceleratum, aut fatuum. Constat enim fuisse virum pientissimum, nullo sinistro affectu in Ordines alios abreptum; cum eisdem etiam plurimos Candidatos submiserit; denique habuisse perpetuum & universale testimonium ab omnibus Austriacæ provinciæ Jesuitis, quòd fuerit vir singularis virtutis & prudentiæ; idemmet testimonium ab plurimis alijs tum Religiosis, tum secularibus, denique ab ipsis Societatis JESU Superioribus, qui eum summis suæ Provinciæ officijs præfecerunt, ergo tu in ijs, quæ contra Soterium tam profligatè scripsisti, græcatus es.

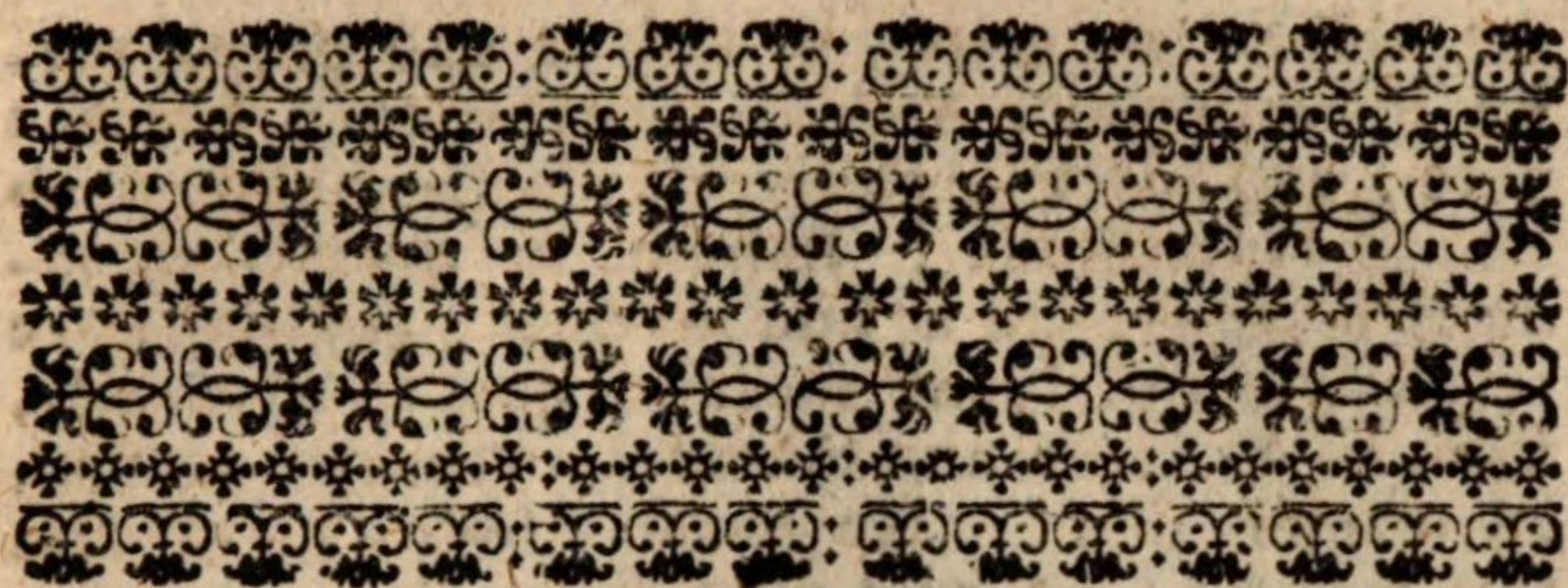
Ex hoc jam sequitur aliud argumentum:

Vel tu, quæ contra Soterium scripsisti, imprudentissimè scripsisti, vel es græcatus: Probo: vel agnovisti, quòd bona mente suas considerationes Soterius scripserit, vel non agnovisti: Si non agnovisti bonam ejus mentem, hoc ipso putasti eum perditè sceleratum aut fatuum, & hoc erat imprudentissimum, ut paulo antè ostendi; quia evidenter falsum. Si agnovisti ejus bonam mentem, ergo græcatus es tunc, quando dixisti, eum impudenter, malitiosè scripsisse.

Rursùm sic : Vel agnovisti bonam ejus mentem, vel non agnovisti : Si agnovisti, ergo impudenter & malitiosè tam abominandis scommatis & convitijs innocentem affecisti. Si non agnovisti bonam mentem, ergo cæcus & hebes fuisti, quòd non adverteris, in quibus circumstantijs, quòve modo ejus considerationes fuerint propositæ, videlicet non absolutè, sed problematicè.

Denique sic arguo : vel tibi fuit dubium de ejus bona mente, vel non fuit dubium : Si non fuit dubium, ergo impudenter & malitiosè eum tanquam calumniatorem, detractorem, propudiosum, scandalosum, alijsque scommatis traduxisti : Si fuit dubium, ergo si prudenter agere voluisses, debuisses præsumere pro innocentia Viri ; ex omni jure. Nemo enim præsumitur nocens : Et hujus saltem præsumtionis fundamentum erat grave, nempe ipsa Virtus & Sanctitas Viri apud omnes testata. Igitur cum non præsumpseris imprudenter & injuriosè fecisti. Sed satis tandem de his. Illud tamen præterire non possum, quòd tu Jesuitis lautitias in victu, quòd divitias, quòd spolia monasteriorum obijcias.

CAPUT XXIV.

Ineptissima Melliti calumnia de lautitijs, divitijs, spolijs, Jesuita- rum.

TU Jesuitis lautitias in victu obiectas ? tu divitias & opes ? tu monasteriorum spolia ? tu, si-
quid mentis habes ac verecundiæ, tu, qui nôsti,
quid ego, si tui similis essem, tibi reponere, quàm
cum tua ignominia hæc diluere, quàm retorquere
titulis infinitè pluribus valeam. Sed absit. Caritas
operit multitudinem peccatorum. Petr. i. 4. Disce
modestiam, disce famæ alienæ teneram non læden-
dæ Religionem. Scis (audi adhuc semel, atque
iterum audi) scis, quid ego reponere ad similia
possem, quidquid tu, si ego esses, reponeres. Ri-
debunt procul dubio prudentes, quique hæc lege-
rint, te mihi adeò prompta offerre tela, quibus si
uti libeat, continuò cum tuo rubore possem ; sed
abstineo : famæ parco ; silentio comprimo, quod
tu minimè merebaris. Quid ? tu adeo in rebus a-
lienæ oculatus, ut alios arbitrâre cæcos ? tu tibi
loqui & scribere, quæ velis, licere, nihil alijs
putavi-

putavisti? Jam eram, ut tibi os uno prope verbo obtunderem, Archivaria provinciarum inspice; vide, quo fonte profluxerint illa Cænobiorum ab Jesuitis rapta spolia: Entium tu mirabilium indices invenies, aut si non invenias, communicare tecum possum. Sunt Anecdota quæ tu tomis tuis, scio, in æternum non insereres. Promere possum, ad manum sunt. Ne quæso, fode, quod cum tuis ingratiss (ne quid ultra dicam) eliceres.

Premoreliqua: tu si mens es, intellige. Bona Monasteriorum per summum nefas erepta criminaris: Sic tu non tam Jesuitas, quam Pontifices & Imperatores rapinæ accusare es ausus? Authoritate quippe Pontificia, Cæsareoque interventu res Cænobiorum nonnullæ ad Societatis JESU Patres translatae; quas tu *per nefas* esse dices *ereptas*? *per nefas*? *ereptas*? à summis Pontificibus? à Cæsaribus? Jesuitæ enim se ipsis id facere haud poterant. Cæsares curavêre, assensêre, probavêre Pontifices: Ab *his* igitur *per nefas* ereptæ? Hi prædones, hi raptores Monasteriorum? Videant venerandi rerum humanarum Vertices, quid in tam nefariam calumniandi audaciam statuendum. Hic hic rogas nefando libello! Qui ipsis Sanctissimorum Pontificum, atque Principum pienssimorum deliberatissimis decretis dicam ausit impingere, rapinæ crimen imponere, nefaria appellare; cui nec Pontificum, Cæsariumque cineres jam sancti, nec acta jam veneranda, quin imò maximi flagitij scelerisque rea. Per *summum* inquit *nefas* erepta: Quam hic homo barbarus & incogitans! qui nullo personarum discerniculo, ut unos offendat, in quoslibet etiam Sacrosanctos Vertices os audet rabiosum attollere. Si tu hæc talia in Gallijs, aut Italia, ubi apices verborum singuli, Supremis Capitibus injuriosi, religiosius attenduntur, scripsisses, næ tu, ut meritus es, stigma publicum certo certiùs retulisses; retulissesque, credo, in Austria,

Austria, si tanti esset, te judicio persequi. Causam suam agant, quas flagitiosè læsisti. Age tu verò, expecta, necdum omnium dierum sol occidit. Quàm justum, quàm plausibile mihi suppetat argumentum scribendi, si Causam summorum Pontificum, atque Imperatorum defendendam, si justitiam factæ bonorum translationis demonstrandam susciperem, si causas, ob quas ea facta est, enumerarem, atque exponerem? Sed quid opus Camerinam movere? nec faxo, nisi me causa irritatæ porro lenitatis adegerit.

Hic ego tibi sub rosa atque amicè loquor: Mellite, quid si ego in tuum Sanctissimum Ordinem, quemadmodum tu in Societatem? Quid si ego, qui liberiùs, quam è Jesuitis, scribere in causa aliena possum, quid si ego, quæ vel habeo præ manibus, vel habere in promptu possum, quæque ipse aut lectione, aut editione accepi, quid si ista congererem, digererem, scriberem, exasperarem, aggravarem, diducerem, in lucem publicam ederem, atque Orbis oculis subjicerem? Intellige, si vir es, quæ Species esset voluminis; qui modus Scriptionis, quæ ratio famæ inde promanaturæ: Anne putas, ullum esse in rerum natura Cætum hominum tam Sanctum, de quo dici, scribive nisi laudabilia non possint? In magna enim domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea, & fictilia, & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam. Tim. 2. Anne putas ligatas esse alijs omnibus manus, captamve mentem, qua nihil, quod regeratur, inveniant? aut putabas tu te adeò terribilem, ut audere, tametsi maximè velint, non posse videantur? Quid si Jesuitæ talione uterentur? At non utentur: hæc eorum modestia & Religiosa Charitas est; quâ tunc debebas tam atrociter abuti? ac non potius pudefacto, si possis, ore tuo retrahere manum

putavisti? Jam eram, ut tibi os uno prope verbo obtunderem, Archivia provinciarum inspicere; vide, quo fonte profluxerint illa Cænobiorum ab Jesuitis rapta spolia: Entium tu mirabilium indices invenies, aut si non invenias, communicare tecum possum. Sunt Anecdota quæ tu tomis tuis, scio, in æternum non insereres. Promere possum, ad manum sunt. Ne quæso, fode, quod cum tuis ingratiss (ne quid ultra dicam) eliceres.

Premoreliqua: tu si mens es, intellige. Bona Monasteriorum per summum nefas erepta criminari: Sic tu non tam Jesuitas, quam Pontifices & Imperatores rapinæ accusare es ausus? Authoritate quippe Pontificia, Cæsareoque interventu res Cænobiorum nonnullæ ad Societatis JESU Patres translatae; quas tu *per nefas* esse dices *ereptas*? *per nefas*? *ereptas*? à summis Pontificibus? à Cæsaribus? Jesuitæ enim se ipsis id facere haud poterant. Cæsares curavêre, assensêre, probavêre Pontifices: Ab his igitur per nefas ereptæ? Hi prædones, hi raptores Monasteriorum? Videant venerandi rerum humanarum Vertices, quid in tam nefariam calumniandi audaciam statuendum. Hic hic rogus nefando libello! Qui ipsis Sanctissimorum Pontificum, atque Principum pienssimorum deliberatissimis decretis dicam ausit impingere, rapinæ crimen imponere, nefaria appellare; cui nec Pontificum, Cæsariumque cineres jam sancti, nec acta jam veneranda, quin imò maximi flagitij scelerisque rea. Per *summum* inquit *nefas erepta*: Quàm hic homo barbarus & incogitans! qui nullo personarum discerniculo, ut unos offendat, in quoslibet etiam Sacrosanctos Vertices os audet rabiosum attollere. Si tu hæc talia in Gallijs, aut Italia, ubi apices verborum singuli, Supremis Capitibus injuriosi, religiosius attenduntur, scripsisses, næ tu, ut meritus es, stigma publicum certo certiùs retulisses; retulissesque, credo, in Austria,

Austria, si tanti esset, te iudicio persequi. Causam suam agant, quas flagitiosè læsisti. Age tu verò, expecta, necdum omnium dierum sol occidit. Quàm iustum, quàm plausibile mihi suppetat argumentum scribendi, si Causam summorum Pontificum, atque Imperatorum defendendam, si iustitiam factæ bonorum translationis demonstrandam susciperem, si causas, ob quas ea facta est, enumerarem, atque exponerem? Sed quid opus Camerinam movere? nec faxo, nisi me causa irritatæ porro lenitatis adegerit.

Hic ego tibi sub rosa atque amicè loquor: Mellite, quid si ego in tuum Sanctissimum Ordinem, quemadmodum tu in Societatem? Quid si ego, qui liberiùs, quam è Jesuitis, scribere in causa aliena possum, quid si ego, quæ vel habeo præ manibus, vel habere in promptu possum, quæque ipse aut lectione, aut editione accepi, quid si ista congererem, digererem, scriberem, exasperarem, aggravarem, diducerem, in lucem publicam ederem, atque Orbis oculis subjicerem? Intellige, si vir es, quæ Species esset voluminis; qui modus Scriptionis, quæ ratio famæ inde promanaturæ: Anne putas, ullum esse in rerum natura Cætum hominum tam Sanctum, de quo dici, scribive nisi laudabilia non possint? In magna enim domo non solum sunt vasa aurea & argentea, sed & lignea, & fictilia, & quædam quidem in honorem, quædam autem in contumeliam. Tim. 2. Anne putas ligatas esse alijs omnibus manus, captamve mentem, qua nihil, quod regeratur, inveniant? aut putabas tu te adeò terribilem, ut audere, tametsi maximè velint, non posse videantur? Quid si Jesuitæ talione uterentur? At non utentur: hæc eorum modestia & Religiosa Charitas est; quâ tunc debebas tam atrociter abuti? ac non potius pudefacto, si possis, ore tuo retrahere manum

de tabula, & viris adeò moderatis, quibus invidiæ infamiæque per primum libellum adeò non-nihil accersieras, saltem silentij, patientiæque commodum relinquere? Sed quid ego hoc conqueror? ridenda scilicet & explodenda fuerant.

Videte hominem, videte Monachum Mellicensem, qui Jesuitis lautitias, opes, divitias exponat: videte & ridete. Nunquam ego Jesuitarum offam gustavi; hoc tamen toties totiesque audiui, frugales audiui, frugales admodum esse virorum Religiosissimorum Dapes, naturæ duntaxat sustinendæ, non delicijs apparatus: nequè facilè quisquam, quem quidem audissem, præter te extitit, qui illis lautitiam fartumque ventrem objectaret: in quo, quos hisce auribus audiui & Religiosos alios, & seculares testes habere non unos potes. Verùm tu vir admodum nasutus adipem scilicet & cupedias Sybariticas ex eorum culinis eminus odoraris.

De divitijs quid? ridete, ridete amici! Hic tu sanè culicem instar Cameli vidisti, atque in vicino pecore ubera grandiora. Si mendicus hæc, atque ex obolarijs quisquam hæc talia garriret, erat, ut paupertati dicacitas condonaretur. Verùm enim-verò te hæc objicere? vides mihi verba minimè defutura, si cogitandi impetum sequi scribendo velim. Tu reliqua intellige: Mihi, quantum de rebus Jesuitarum cognitum (& sunt cognita non pauca, ut qui & codices jugerum provincialium, æstimationemque opum patriarum non novus inspexi) scio paritatem hic admodum claudicaturam, adeò quidem, ut longè impar inter opes Societatis & aliorum nonnullorum sit proportio. Nihil moror: Fruantur in DEI nomine servi DEI seu opibus, seu facultatibus piorum liberalitate partis! Hoc tamen admiratus sæpenumero sum, quid esset, quòd Jesuitarum tantum opes in oculos hominum adeò incurrant, quas

quas tamen scio, quàm sint aliorum multis partibus inferiores. Uni alterive in Austria Monasterio (quis credat? & tamen exploratum est) opulentius quotannis reddit vectigal, quàm universæ Austria-
corum Jesuitarum utut amplissimæ Provinciæ. Ad hæc pleraque Collegiorum onerata ære alieno, nonnulla adeò in arctum redacta, ut solertiâ bene magnâ ad socios tolerandos sit opus. Hoc, si nescis, Jesuitarum perenne & ditissimum prædium est: frugalitas, certumque, quo vivunt, dimensum, tum illud omnia domicilia colligans vinculum, quo fit, ut uno vocillante subsidium sit ab alijs, personarum numero ex opibus collegij temperato.

Illud verò, quod tibi avaritia est, nescio, quo tempore, ante vel post prandium scripseris. Adeò mihi titubare sensus tuus omnis videbatur. Cum Jesuitis opes immensas in Hispania & Indijs attribuas, quare non etiam imperium illis aliquod in concavo Lunæ ædificas, quale fortè Joannis presbyteri legisti? Tu tamen hoc tam luculentum Jesuitarum ærarium etiam mendacijs ditare aggredieris, grossulis, inquam nonnullis è stipendio Sacrificationis averfis, quos ego grossulos ad coëmendum tibi intellectum, atque pudorem libenter impenderem, nisi commentitij essent, & è fabrina mendicorum, ut pleraque tua, procusi. Nusquam ego profectò locorum eum grossulorum illorum quæstum ab Jesuitis exerceri aut vidi, aut ex ullo mortalium audivi. Sed hi scilicet grossuli ad inopiam, pauperiémque maledicentiæ sublevandam Mellito servire debuerunt. Cæterùm, quod de avaritia est, miror, quòd, cum manus tuas assiduò ad caput referres, muscæque inde innumeras è cerebro eximeres, non aliquando tuummet nasum apprehenderis, cum ejusmodi scribis, quæ mutatis nominibus dudum ab malevolis invidisque hominibus eadem de Religiosis omnibus cantabantur: nisi hoc demum peculiarem Societati noxam des, quod inter vota sua non habeat & illud,

nihil à quoquam piè liberalitérque donatum ullo tempore acceptandi , aut certè hoc velis , ut com-
moda sua in loco , dum jus & æquitas permittit , in-
curiosè negligent , aut denique hoc , ut abripi sibi
per fas nefásque omnia permittant. Tuine id per-
mitterent ? Et verò nec debent , nec citra noxam
possunt , cùm administri sint patrimonij Christi , cu-
ratorésque , non Domini. Hæc ego , ut satis adver-
tis , non pro Societate tantùm , sed pro tuo quoquè
alijsque Religiosis Ordinibus scripsi , non tam ad re-
fellendum te , qui à tuismet verbis satis opprime-
ris , quàm ad alios , qui lecturi sunt , eo glau-
comate de avaritia Religiosorum ,
liberandos.

CAPUT XXV.

Rectè faciendo & fortiter tolerando stat Inclŷta JESU Societas.

Tædet jam, pigétque ea omnia persequi, quæ tu latè, & cum incredibili sapore mandebas & remandebas : fusilia sunt omnia, & meræ muscæ, quas capere tanti non puto. Antiqua sunt & exoleta adversùs Almam JESU Societatem scommata, extritæ noeniæ, quas quid refert refellere? Sexcenties abjectæ, sexcenties refutatae sunt. Quas si tibi consilium erat orbi erudito rursùm ingerere, non erat opus te novo conficere labore, tempùsque absumere: Libellos famosos non tot, quin plures ab hæreticis, ab invidis, ab tui similibus contra Sanctam Societatem editos ad prælum revocari curâsses; tum enim verò tomos continuò maximos, quæ tua gloria est, edidisses. Verùm quis est ingenuorum hominum, qui ad ejusmodi insanias animum advertat? Nimiùm violentum est orbis universi de integritate hujus Sapientissimæ Cætûs testimonium; nimiùm manifesta proborum Virorum in eam studia nimiùm cõmunis peritorum omnium de Ejus innocentia, cõmodisque maximis, quæ in omnes hominum Status ab ejus virtute ac

doctrina dimanant, confessio, consensioque ut actum agat omnis invidia, atque in vanum sua tela consummat calumnia; perindeque sit Ei labem ac tenebras velle, quam incurrenti in oculos luci meridianæ noctem affingere. Inania igitur omnia; suæ tantum invidiæ, latentisque ægritudinis proditores sunt, ægrósque sibi docent oculos esse, quibus adeò dolet aliena lux, fatenturque (quod nolunt) esse lucem non vulgarem aut dubiam, sed planè præfulgidam, quæ tam acriter oculos liventes everberet.

Dei hæc dona sunt, multâ profectò patientiâ redempta. Durârunt optimi viri, ut aurum in flamma, magno fulgoris ex ipsa perustione compendio. Si quibus enim, certè viris istis accommodare possis illud apostoli solatiô gloriæque plenum encomium (ad Hebr. 11.) *Per fidem vicerunt regna. Operati sunt justitiam, adepti sunt repromissiones, obturaverunt ora leonum; extinxerunt impetum ignis, effugerrunt aciem gladii, convalescerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum*: Hoc de primis Ecclesiæ heroibus Doctor gentium, de Societate JESU & ego & probi omnes; Quod si velim singillatim disertèque demonstrare, ultra propositum ferrer: De regnis per fidem devictis, de viris justis & sanctis, de operibus justitiæ in omne genus hominum expromtis, de impetu ignis, id est odij, invidiæ, persecutionum per tolerantiam & mansuetudinem extinctis, plenæ sunt memoriæ, & experientia testis quotidiana. Illud egregium & plausibile: *obturaverunt ora leonum*, innocentiam vitæ, apparatus doctrinæ, *Convalescerunt de infirmitate*; sic infirmi, ut fortes evaderent, sic depressi, ut assurgerent altius, illudque sibi per immutabilem vitæ morem vendicarent perenne, ut ab auditione mala non timeant, arcano mirabili ac propriè Jesuitico ex ipsis tenebris
eruendi

eruendi lucem, ex infirmitate robur, ex infamia decus, ex invidia gloriam. Tanti est ars ferendi, & nosse sapienter aliquando succumbere.

Hac illi arte, si nescis, ad famam gliscebant publicam, irreperunt in animos non vulgi tantum, sed virorum etiam summorum, admirando virtutis lenocinio: Virtutis, inquam; non assentationis, non artibus obliquis (ut vomicae sentiunt) sed virtutis planè: Quod licet ægerrimè audias, quisquis es invide, audi tamen, imò vide: Europam universam circumspice, Aulas Principum Catholicorum invise: irrefragabile profectò virtutis egregiæ, integritatisque argumentum videbis. Nullus est ferè hodie Magnorum Principum, qui operas Jesuiticas suæ domi non habeat. Has Augustissimus, has Christianissimus, has Catholicus, has Lusitanicus, has Polonicus, has Sardicus, has Potentes Italiæ, has electores Germaniæ Catholici ad unum omnes (in digitis numera) has plurimi Principes alij tum Ecclesiastici, tum seculares, domesticas habent, in consilia conscientiarum suarum, suorumque adhibent, & ne neges, speciali etiam favore æstimationeque prosequuntur: In quo si quidquam assentationi, si imposturæ tribuas, ne tu Principes omnes egregiæ Simplicitatis accusas, nimiumque quantum de subtilitate Jesuitarum suspectas, ut quorum artibus eludendis nulla sufficiat, quantumvis eximia tot Principum Aulicorumque prudentia. Hoc igitur adeò conspicuum tantarum mentium iudicium mihi nunc profit ad obruendas contumelandasque hominis obscuri nupernique calumnias, in quo nihil amplius, quàm conatum mirèrè. Atateratne, ut huic obscuro tantum lucis objicerem? Indignum profectò.

Ergo non ejus gratiæ, sed ornamento fulgentissimi Ordinis ea omnia, quæ protuli, data sint.

CA-

CAPUT XXVI.

Quàm affectatus et insulsus Cause Petrinorum Patronus.

Revertor ad te rursum Mellite : Est , quòd paucis ex te perconter id , quod jam aliàs sum percontatus ; nempe quid tantum causæ rationabilis fuerit , ut hoc secundi foetus carcinnoma effunderes in lucem ? Societati JESU detrahere ? Hoc certè rationabile non erat , nedum Religiosum : Finem quæro pium aliquem , tuæque Ascesi, ac Theologiæ , quâ conscientiam liberes , congruentem. Ultio si tibi proposita , aut si studium infamandi fuit , hunc tute vides pium , Asceticum , aut Theologicum finem non esse. Quid igitur ?

Veniam jam ad propositum , in quo minimè fallor , tuum : Unum erat , quod prætexebas , atque in fronte ferebas , videlicet Illustrissimi Status Petrini , adversum calumnias Jesuitæ defensio. Institutum sanè plausibile hætenus , & inter gloriolæ tuæ spolia , ut tibi videtur , minimè postreimum : gaudebas eo , quoadusque tibi litem nemo intenderet. Quid in posterum ; prudentiorum , quàm tu sis , judicium esto. Alter & intercutaneus propriusque

priusque tibi finis erat (ne, quæso, neges : nimirum enim ungues ex hoc agnello eminent) erat, inquam, ut campum areamque haberes, in qua posses, quod antea cæperas, & ob ubertatem conquistæ materiæ, nondum unius libelli angustis complecti poteras, tuum fœnum & stramenta tua contra Societatem JESU in Solem producere ; in quo præter tuam, credo mentem evenit, quod nonneminem cupido inceserit, capefcendi munus tritulantis. Tu tibi de messe planè opulenta plaudebas, cujus fructum in brevi esses ex hominum judicijs capturus. Et erant, qui nihil ultra Speciem cernentes Cererem tuam adeò propitiam in cœlum ferebant, factam tibi ex aliena fama, id est agro, quem secaveras, messem tam uberem gratulabantur ; atquè hic tu tibi jam plena laudum horrea somniabas, in annos plurimos suffectura. In quo quàm valdè falsus sis, ipsemet vides. Excussi paleas tuas ; nihil inveni præter acervum loliginis, & denique paleas, quas tu ad fumum ciendum providè comparasti ; ego eas cui cui libuerit, libens volensque relinquo, certus, quòd alicubi nullo damno publico, ut merentur, computrescent.

Cæterum ut ad primum de consilio tuo pro Petrinis perorandi, redeam, duo miror : Primum quòd nomen tuum, ex quo procul dubio gravissimum pondus erat accessurum libello, suppresseris, scilicet vir humillimus & gloriæ captandæ nullo pacto addictus. An fortè puduit ? puduit enim verò ; sed illud imperitè, quòd pudori tuo velum non tale prætenderis, quo, qui inspicerent, te agnoscere prohiberentur. Undique pates : hac & illac teneris : nemo est, qui libellum tuum priorem vel obiter linxerit, & hunc posteriorem viderit, non continuo volucrem ex plumis & cantu agnoscat. Quin, credo, ægerrimè te laturum, si quis partum adeò nobilem alteri cuiquam, præterquam tibi, attribueret ; scribi te in fronte puduit, agnoscì non puduit :

duit : acutum nempe ingenium , ut & ob libelli fabricam laudareris , & modestiæ laudem non amitteres. Frustra , mihi crede , laudem hîc quæris modestiæ , jam ita præscripsisti , ut si ex alio indicio non agnosceris , ex ipsa scribendi immoderatione , velut ignis ex fumo , patefieres : Quod si occultus esse revera vis imposterum , scribè maturè : nemo de te suspicabitur , ne quidem , si nomen tuum addideris.

Est autem , ut ex te quæram , an te revera puduerit hujus opusculi , an non ? Nam si te puduit istius , cur non puduit primi ? Si non puduit , cur nomen non addidisti , cùm extet in primo ? Hîc verò tuo more dicam : quò me vertam , nescio : Hòcne putem , quòd latere volueris ex ingenti scilicet , ob quam te libenter celebrarem , humilitate ? Quid igitur nec stylum , nec methodum , nec cogitationes , nec genium illum tuum ex omnibus vocibus elucentem , nisi interdum (& nunc per summam affectationem) immutasti ? nonnunquam etiam , ut es , græculus apparere voluisti. Ego si latere me seriò vellem , callidiùs certè & providentiùs rem instituerem. Anne autem tu vir Jesuitarum mastix ac terror latere voluisti ? Quem timebas ? Jesuitas ? De his jam antea triumphum agens cum acclamatione capitolium ingressus es ; illi post te manibus post terga vincti. Ægide videlicet jam dudum à Pallade donatus es , cujus vel aspectu quem tu non facias obrigescere ? tomos tu tuos anecdotorum , unum à dextris , à sinistris alterum , tertium super pectus obtendis. Sit , ut quisquam te auset impetere. Habes & Caput tuum & cerebrum adeò prorsus obtectum & abîconsum , ut nusquam appareat. Quis igitur tibi tali tamque loricato vim afferat ? nec defunt tela ? nodis abundas , quos tu cùm in primo adeò liberaliter intorseris , nullum tamen es in secundo passus defectum.

Quid

Quid igitur latere voluisti ? an ut homines prudentes ludibrium faceres, quibus tu, dum undique agnosceris, te tamen non esse ipsum persuadere voluisti ? cæcos putas, an stupidos ? scilicet hoc tu providè curabas, ut convinci saltem manifestè non posses. Hoc autem quid metuebas ? convinci te puduit ? cur ? Si libellus est è decoro compositus, convinci authorem cur pudeat : Si fœdus est, si indignus te, si indignus conditione, quam profiteris, tua, cur edidisti ? Sic tu, credo, ingenuus es, ut partum etiam ipse tuum jam prædamnâris : at si prædamnâsti, cur edidisti ? bono, credo, publico : cui bono ? Defendendis Petrinis ? hoc autem si plausibile, si honestum, si præclarum erat, nomen cur non addidisti ? adeone gloriam averſaris, qui & depingi te cures, & aspici te, & in oculis ferri, & velut Apollo Delphicus in Musarum sedibus apparere cupias : Credo, quod & illuminari effigiem tuam dudum curaveris. Si mihi hoc munus demandare non pigeat, habebis, qui te vivis expingat coloribus. Illuminare autem te quis possit, qui alioqui totus quantus es merum lumen gloriæ ? Qui verò alibi effigiem planè tuam appingi voluisti, cur in hoc opusculo ne quidem nomen addidisti ?

Fortè gloriam hujus libelli Petrinis noluiſti præripere ? Beneficium nempe tu plenum exhibere ijs voluisti, ut & defenderentur à te & ornarentur à te editione librorum. Quàm verò tu gloriæ tuæ prodigus ? Satis erat, si defenderes, quid erat, ut libelli scripti nomen tam liberaliter impertireris ? Imò, mi bone, si volebas defendere, quid erat, ut libelli scripti dedecus ijsdem appingeres ? Quis, quæso, erit ex Statu illo Apostolico, qui se authorem tui commatis dici æquo animo sit laturus ? nisi si quisquam sit, qui se dici fabulatorem, calumniatorem, græcatorem, Sycophantam patienter ferat. Honorem tu ijs facere scilicet

licet volebas , si fabulatores , si calumniatores , si
græcatores , si Sycophantas faceres. Ego sanè , si
Petrinus essem gratiam tibi pro hoc Xenio nequa-
quam haberem. Tibi juberem habere crepundia :
Si frui Petrinus defensionem meam cuperem ,
ope sane non indigerem tuâ : nisi fortè tu illud
artium monopolium sis , ex quo viros te innu-
meris capitibus potiores doctiorésque ditari oport-
teat. Quis iudicii tui inopiamom ni libelli parte
palpabilem ? Quis impotentiam animi ad extrema
quæque scommata proruentem ? Quis mendacia &
calumnias sustinere tuas aut præstare in animum
inducet ? Hoc tu carcinoma Petrinis appingere ?
hunc tu partum alienæ matri supponere ? hanc tu
speciosam imaginem consilijs tuis præstruere ? alie-
no nomine tuas ineptias exornare ? Quid cogi-
tasti ? Quid molitus es ? ut credamus homines ,
homines , inquam , ut spero , non planè fatui ,
non cæci , non omnium omninò rudissimi : tu
hominibus hoc persuadere ? Postquam scilicet in
manibus est libellus tuus primus , postquam & ver-
ba & Sententias , & omnem tuam faciem ex pri-
mo in secundum transtulisti.

Sed quid ego hæc multis ? vel te libelli huius
secundi pudet , vel non pudet ? Si pudet cur pri-
mum ei planè geminum edidisti ? & primus edidi-
sti ? Si non pudet , non habebis ingratum , quòd
eundem tibi attribuam. Atque verò seu ingratum
fit , seu gratum tibi , hoc certè manifestum , te , si
parens non sis , Avum esse ; tu origo prima ca-
lumniarum , tu antesignanus , tu signifer , tu fons ,
ex quo rivus hic fæculentus effluxit ; igitur libellus
primus tibi erit filius , posterior quid nisi nepotu-
lus ? tu probrosus in filio , probrosior in nepote :
Quippe quòd parens unum tantum nunc avus duos
etiam numeres infausti commatis descendentes.
Cæterum tu mihi certè id veniæ non habebis , ut
sola

sola nominis tui occultatione , Jesuitas calumniandi
licentiam sis redempturus. Enimverò sic tibi denun-
cio : Quidquid in posterum hoc in genere in Jesuitas,
aut Soterium eruperit ; ex te repetetur. Tu signum
iniquissimè sustulisti , tu classicum cecinisti , tu te Du-
cem exemplo , tu , quod notum est , hortatu , sti-
mulationeque præstitisti , tu aciem , tu subsidia , tu
typos instruxisti , quæ tu certè , quod mihi prom-
ptum erit , impune non feres. Et mihi , quod aliàs
tibi dixi , Archivia provinciarum , historiæque anec-
dotæ in subsidium venient , tantò certamine ex-
peditiore , quanto feliciùs instrumentis
abundo.

CAPUT XXVIII.

Allocutio ad Venerandum Statum Apostolicum.

Jam verò ad vos Eximij Statûs Apostolici Alumni, se mea convertit oratio. Si libellum probrosum Melliti legistis, credo vestrûm nonnullis ab ejus infelicissima ineptissimâque propositionum quarundam acceptione injectam fuisse, quod ille intendebat, sinistram in earum Authorem mentem. Tantis quippe facta & onerata calumnijs verba non esse ab omni flagitio aliena propemodum credideritis. Et sunt, fateor, propositiones ejusmodi, quæ si malignè ab suo loco, in quo positæ sunt, segregentur absurditate sua percellere legentem facillimè possint. Verùm enimverò, quòd vobis notum est ex Apostolo ad Tit. 1. *omnia munda mundis ; coinquinatis autem & infidelibus nihil est mundum : Sed inquinata sunt eorum mens & conscientia* : Hoc ad rem præsentem omninò pertinere arbitremini. Estis Viri scientijs plerique altioribus ad Supremam etiam lauream exculti ; non rudes profecto ejus moris, quem vel Tyrones earum disciplinarum primo die condiscunt ; ut *assertiones* nôrint ab *objectionibus* discernere : Scitis nonnunquam absurdissima quæ-
que

que in objectionibus proponi, non ea mente, ut vel putentur esse de Magistri sententia, vel eò spectent, ut à discipulis ut *asserta* accipiantur: Quin nòrunt omnes, esse ejusmodi, quæ assertioni potius opponi, atque objici consueverunt. Cujusmodi omnium Magistrorum & hodie in Scholis praxis est, & semper fuit, præeunte ipso Doctore Angelico, qui quæ non absurda in objectionibus suis deposuit? e. g. *videtur, quòd caritas non sit virtus, quòd DEUS non diligatur propter se*, aliæque ferè quâvis paginâ in ejusdem *Summa* occurrentia, quæ si quis putet esse assertivè dicta, næ ille S. Thomam absurdissimum omnium, qui fuerunt, Theologorum, atque hæresum maximarum architectum putabit. Quod cum nemini ulli venire possit in mentem, sole meridiano lucidius est, fuisse talia, quæ non asserendi consilio, sed objiciendi duntaxat proferantur. In quo nihil est, quod vobis enixius persuaderi debeat: Intelligitis, tenetis, comprehenditis.

Ad hunc ferè modum res habet in ijs, quæ de Sanctissimo Statu Apostolico, alijsque Vir piensissimus scripsit. Consilium ei erat Adolescentibus, quorum ille animos mira dexteritate tractaverat, in eo articulo, quo de vitæ Statu deligendo decernitur, facem aliquam præferre, qua non cœcè, quò impetus ferret, irruerent, sed matura priùs deliberatione pro rei gravitate perpenderent. Hæc porro perpensio, cum, ut ipsi bellè nòstis, in alio non consistat, quam in consideratione gravium aut apparentium rationum, quæ occurrere *pro & contra* possunt, seu ut verbo dicam, in consideratione commodorum & incommodorum, quæ in Statu aliquo aut sunt, aut esse putantur; ea propter vir hac in arte versatus eam cum suis clientibus inijt viam, ut ijsdem tales considerationes primùm

N 2

quidem

quidem voce, postea ad faciliorem earum expensionem etiam pagellis expressas contraderet: Quod ei adeò feliciter cessit, ut magno & prope incredibili numero Candidatorum Status omnes, præcipuè Religiosos impleverit.

In hoc igitur instituto quod seu pravi, seu minus recti inesse possit, nihil, credo, videbitis: Rectum utiquè considerare commoda & incommoda; proinde & rectum, iisdem ea commoda & incommoda considerata proponi: Juvenes, qui & ætate & experienciâ parùm pollent, tantâ ipsi perspicaciâ, aut providentiâ non sunt, ut Marte suo omnia ejusmodi *pro & contra* occurrentia aut videre, aut observare valeant. Habent itaque necessarium Duce[m], qui eisdem omnia rite proponat, non ut omnia credant, sed ut considerent, & expendant, eo planè modo, quo proponuntur objectiones in Scholis, non ut credantur, sed ut expendantur & solvantur ab eo, qui assertionem oppositam tueri velit; aut quemadmodum in quæstione aliqua problematica rationes ultro citroque congeruntur, non ea mente, ut omnes ita se habere credantur, sed ut accuratiùs à deliberante expendantur; expensæque juvent ad capiendam alterius partis electionem. Nunquam homini Religiosissimo in mentem venit, talia, quæ ibi contra Statum Ecclesiasticum considerata proponit, aut asserere, aut credenda proponere, sed tantùm objectionum instar, aut rationum contra occurrentium, quæ communiter ijs, qui de statu tali amplectendo deliberant, à viris prudentibus proponuntur, quasque fortasse sæpius, Viri Sapientissimi, aut proponi audièritis ipsi, aut etiam proposueritis e. g. pericula gravitatem obligationis, onera temporalia, & quod inde consequitur, occasiones morum in deterius euntium: Præterea talia, quæ solent Ecclesiasticis vulgò objectari, trita illa & vulgata, quæ etsi non proponerentur, alioqui tamen audiuntur, vel occurrunt: quorum tamen consideratio non parùm prodest ad deliberationem rectè instituendam.

Illud

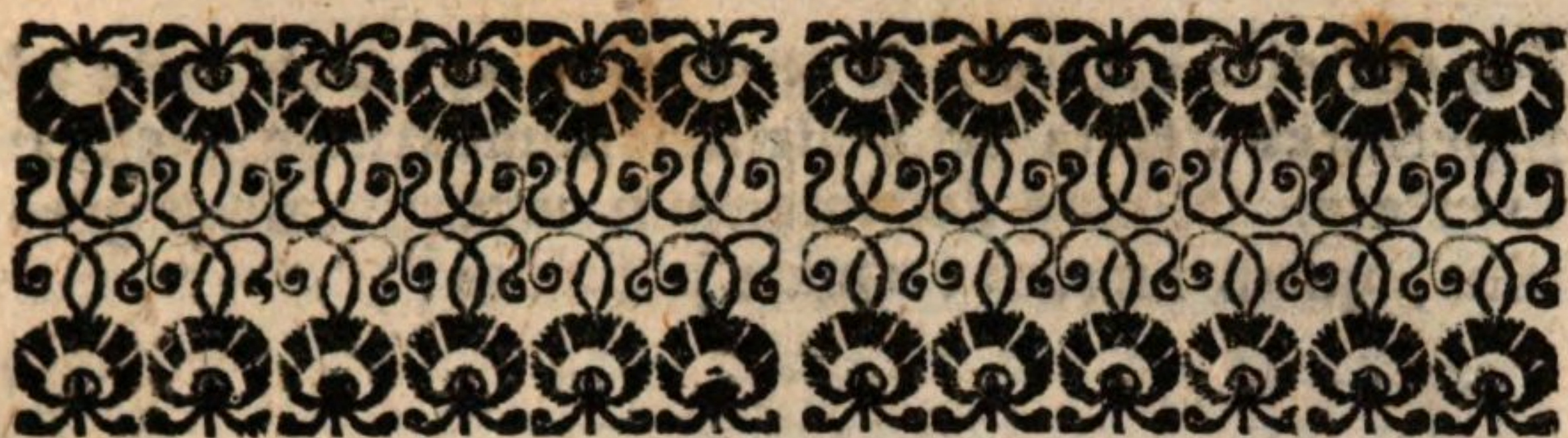
Illud hic homo vocalissimus identidem clamat, oportuisse objectionibus, uti in Scholis fit, suas etiam solutiones subiungere; Quod quàm imperitè requirat, in alibi dictis ad nauseam diximus. Nescit homo simplex facere discrimen inter eum, qui Sententiam suam de reliqua determinatam, certamque proponit, uti Magister in Scholis, & eum, qui rationes tantum dubitandi indifferenter & neutrali modo proponit: Hunc modum confessarij recto more usurpant, nihil definiedo, nihilque decernendo, quam partem, hanc aut illam deliberanti suscipiendam putant, sed, ut dixi, rationes tantum *pro & contra* faciendas proponendo; ipsam porro determinationem deliberanti relinquunt; cui & promptum erit objectiones, si quidem in statum aliquem se inclinari sentiat, facili atque ad captum suum accommodato modulo dissolvere. Quæ omnia quia fusè gnavitèrque in præcedentibus exposuimus, hic repetere supervacuum foret.

Interim hoc vobis, Viri Sapientissimi minimè obscurum erit, quo consilio homo in Almam JESU Societatem rabidè commotus talia scribere sustinuerit; nequaquam illum, mihi credite, Honoris vestri cura tangit ulla, sed venditandi sese per argumentum plausibile, atque inimicitijs triumphisque Jesuiticis, quos somniat, clarescendi libido, & denique calcar eminendi, ad istiusmodi consilia impulit; Nihil pensi habet invidiam universo vobisque plurimum opportuno obstrictoque Ordini publicam conflare: Quod ille, si superi velint, nequaquam certè efficiet. Nimiùm quantum præpotens est inter Statum Apostolicum, Societatemque Jesuiticam tum instituti, tum beneficiorum necessitudo ac vinculum; quo illi vobis unis ante alios Ordines sese totos debent. Vos vos enim estis Petra illa, ex qua celeberrima hæc JESU Societas est excisa, à qua ut primum exortum, sic postea succum & Sanguinem roburque, quo in hac, quanta quanta est, excrevit, est adepta. Quo nefas sit cogitare, nefarium dicere, cuiquam ex eo tam rectis

legibus constituto coetu in mentem potuisse venire, ut aut vestrum quenquam, aut, quod amentis esset, universum Ordinem Apostolicum sit ausus scriptis in vulgus editis attrectare; cum contra certissimus sim, ijs eam omnino perstare mentem, quam & vetus vobiscum necessitudo, & beneficiorum innumerabilium memoria, quæ apud Viros probos in æternum non excidet, omni jure flagitat.

Cæterum hoc modo Sapientissimis Viris expendendum relinquo, quâ tandem verecundiâ Mellitus homo Religiosus viris talibus ac tantis (quorum multum Soterium de facie & moribus noverunt, & Sanctimoniam prudentiamque hominis habuere omnino perspectam) qua, inquam, verecundiâ, quâ etiam conscientia ijsdem talia offerre atque ceu partes ipsorum agens, etiam in lucem publicam emittere ausus sit; talia, quæ non nisi in hominem perditissimum, sceleratissimumque, aut certe insanum, mentemque omnino captum cadere possint; Apud eos ausit tanta scommata, tantas calumnias, in hominem Sanctissimæ & Venerabilis famæ effundere, quæis absurdiora ferè ne in Hæreticum perfidissimum evomere valeat: Præterea apud eos Viros famam Universæ Societatis JESU tam indignis execrandisque appetere, ut furere veriùs, quàm loqui, aut scribere homo, qui se Religiosum vocat, videatur. Videant, quæso, quid homini ejus notæ deferri aut fidei, aut auditionis possit, in quo omnibus e locis nihil apparet, quàm mera, vivida, ac virulenta, nullisque contumelijs exsatiata passio. Quæ cum hætenus abunde demonstraverimus, illud superest, ut ea, quæ diximus, in summam collecta in hoc demum deserviant, quo appareat, hominem arroso rem non tam flagitiosè, quàm imprudenter, nec tam contra voluntatem, quàm contra intellectum peccasse: mollissimè certè hunc in modum factum hominis interpretabimur.

CA-

CAPUT XXVIII.

Judicij lapsus in Mellito.

1. **Q**Uòd tantos strepitus propter rem futilem ac prope nihili, prout ad satietatem demonstravi, inceperit: non secus, atque ille, qui propter morsum pulicis aut culicis concursaret fora & plateas, & tanquam de lethali vulnere accepto eulatum cieret. Quale judicium!

2. Quòd ad offensionis acceptæ potiùs, quàm datæ seu medicinam, seu sultionem tam furioso remedio usus sit; cùmque libellum, ut vocat, propudiosum suppressere & exterminare voluerit, medium directè oppositum adhibuerit, quod vel maximè innotescere per alias etiam terras debuit: Quale judicium!

3. Quòd ob rem tam futilem ac frivolum non dubitaverit jacturam invehere rei maximæ & pretiosissimæ, nempe charitatis & concordie inter Religiosos Ordines, ad quam conservandam prudenter potuisset, atque etiam debuisset illam qualemcunque verborum optimâ mente prolatorum offensionem

tionem dissimulare, & negligere, aut certe facta ad superiores debita ac Religiosa insinuatione pacificè avertere. Nónne detrimentum incorporaliter gravius, quàm lucrum? Quale iudicium!

4. Quòd tali modo, tantis tàmque in omni ferè pagina repetitis scommatis, invektivis, exaggerationibus, beneficiorum exprobrationibus, gravissimi tanti Viri contemptionibus, quem *ignobilem Theologastrum, Insanum, vertiginosum caput, incogitantem, imprudentem, ignorantem, mox fraudulentum, turpissimâ pbilantiâ ebrium, impudentem, contumeliosum, maleferiatum*, & nescio quibus (quas pudor est vel referre) nomenclationibus appellat, efferbuerit; Quo si putavit, se fidem prudentibus facturum, quale iudicium! cùm omnes palpent, ipsum passione tantopere laborare, ex passione loqui. Si putavit, se de mortuo tali via triumphaturum, quale iudicium! cùm mortuo insultare nullius hominis fani sit. Si voluit Societatem hac via impetere, lacerare, quale iudicium! cùm ob unius hominis, si quod etiam fuisset, piaculum nequaquam conveniat in Cœtum universum iram convertere. Si voluit hac via gloriolam aliquam, quam nonnullis aliquando ex clarorum hominum inimicitia & rixa publica petere placuit, aucupari, quale iudicium! cùm potius à multis, qui ramum isthunc & calcar advertere poterant (ut certè adverterunt) risum & exsibilationem, ac planè odium timendum habuerit; prout & re ipsa non mediocre retulit.

5. Quod cùm hætenus, ut ipse fatetur, ex quo Societas in his partibus *nidificavit*, concordia perennis extiterit, nullaque ab ullo Societatis homine offensio data sit, atque aliàs homines Socie-
tatis

tatis multa in laudem aliarum Familiarum, ut notum est, & ipse fatetur, conscripserint, propter rem talem, in qua Author nihil unquam injuriæ, aut contumeliæ inferre ne per somnium cogitavit, & quæ ne quidem digna erat, ut vel os aperiretur, aut certè privatâ querimonia penitus abstergi poterat, ad extremum fœdissimûmque, quo amplius facere non poterat, medium convolaverit: Quale judicium!

6. Quòd talem Virum, quem & ipse novit, & apud omnes summos æquè, ac infimos, Religiosos ac seculares, etiam Viros principes magno in honore & æstimatione versari vidit, quem sciebat & à Sanctimonia vitæ, & à prudentia in paucis conspicuum fuisse, atque demum in fama Sanctitatis cum insigni virtutum posthuma memoria obijisse, hunc inquam, talem ac tantum virum ipse juvenaster, & vix eruditionis alicujus tincturâ, aut superficie potius, infectus, hunc, inquam, ausus sit; tam fædis, tam probrosis & pudendis, & planè irreligiosis modis proscindere. Quale judicium!

7. Quòd de tali viro tam abominanda sibi persuaserit, & crediderit; verba illius, non in quibus fuerint circumstantijs, aut quem finem, prolata, consideraverit, sed ea, ut secundum se, & nudè apparent, pessimum in sensum acceperit: Quod in mentem inducere potuerit, Virum adeò conspicuum, & in rebus ejuscemodi apprime versatum, adeò dementem extitisse, ut idem jam affirmaret, jam negaret, suaderet, dissuaderet, cujus adeò (ipso alijsque, qui eum noverunt, conscijs) Sapiens & iusta erat vivendi, agendi, loquendique ratio, eum sibi persuadere potuerit, voluisse non uni tantum homini, sed universis Religiosis Ordinibus detrahare, eos infamare, calumniari voluisse: eum, qui innumerales alijs Religionibus allegavit Candidatos, atque

hoc in sua institutione ante omnia egerit, ut juvenes cum omni indifferentia de Statu deligendo deliberarent, spectantes unicè DEUM animæque suæ salutem, hunc, inquam, credere potuerit, voluisse pias mentes ab alijs Religionibus abstrahere, quale! obsecro, quale iudicium!

8. Quòd ob unius, si quæ fuisset, hominis noxam universum Societatis Corpus in invidiam vocare, animos committere, discordiam cum alijs Religiosis & Sacerdotibus, cum Catholicorum scandalo, & plausu Acatholicorum inducere & fovere; eorum famam & existimationem, tantum ut suam rabiem exsatiaret, objectis gravissimis contumelijs, *colluviem hominum, depeculatores Monasteriorum, accusatores parochorum, Christianos idololatrias, Socios non JESU, sed Confucij, sed diaboli*, & quæ sunt alia, seu vetera, & toties recocta, seu nova & mendacia singulis ferè paginis appellando, lædere & convellere voluerit, quale iudicium!

9. Quòd in talibus horrendis, quæ dixi, præcipuam argumentorum vim collocaverit, in talibus inquam, quæ nullus hominum sanâ mente præditus sibi in mentem venire, aut, ut credat, à se impetrare poterit, in talibus, inquam, præcipuum robur Scriptio- nis suæ posuerit, adeoque si speravit, se apud prudentes fidem inventurum, quale iudicium! Si calumniari duntaxat voluit, ex diabolico illo principio: *calumniare, semper aliquid hæret*: Si, inquam, calumniari tantum voluit, quale rursus iudicium!

10. Si, quod potius credo, plausum apud nonnullos captavit, si hac via mundo innotescere quæsit, cum rem & modum Scriptio- nis ita instituerit, ut quisque prudens, etiam secula- ris, etiam Acatholicus judicare debeat, hunc non esse modum scribendi moderatum, non veritatis unius studio

dio laborantem , non stylum literatorum (qui ingenio , non affectibus certant) sed hominis in ultionem , in vulnus ac dolorem inferendum unice intenti. Quale iudicium !

11. Quòd si se talem Virum existimavit , ut sibi Societatem universam contemptui habendam , nullum ejus scriptorem extimescendum , nullam ei vim ad infringenda , repellendaque sua argumenta , suppetituram putaret , aut arbitraretur omnes abjectis clypeo & hastâ , ceu elingues attonitosque istiusmodi omnia impune laturos , aut certè , si prævidit , Jesuitas adeò fæda , atque ignominiosa , omnique æquitati famæque , quæ ijs ad DEI gloriam summè necessaria est , adeò adversantia perpetuo silentio concocturos , nihilo tamen minùs eos ultro pulsandos , vulnerèque tam acerbo , & serâ vix oblivione delendo percellendos ducebat , quale hoc iudicium !

12. Quod ijs identidem beneficia in Societatem ab suo Sancto Ordine profecta , dulces cibos comestos , fundata , aut ornata Collegia , favorésque alios infinitè exprobraverit ; ingrati animi , quod gravissimum vitium est , eos arcessiverit , injurias ab ijs & contumelias in locum referendæ gratiæ redhiberi , atque hoc ob unius Viri voces innocentissimè prolatas , clamaverit , jactaverit , inculcaverit : Quale tandem hoc iudicium !

13. Quòd Societatis obsequia qualiacunque (quæ necesse non est referre) obsequia tamen , quæ Societas in Status alios Religiosos quotidie seu confert , seu conferre conatur , atque in ipsum , ut diffiteri nequit , nonnulla certè contulit. Quòd animus Societatis , quem habet omnibus gratificandi commodandique seu molestissima Scholarum professione , seu institutione privata , & consilijs seu famam , incrementa , felicemque progressum statuum
omni-

omnium Sacrorum omni ope & occasione promovendo, nullique unquam ex proposito aut mente Societatis derogando quòd hæc, inquam omnia qualiacunque in se & alios merita præ levi illo, quod sibi finxit, piaculo, aut non viderit, aut videre noluerit, ut ijs omnibus insuper habitis Societatem petendam conspurcandamque putaret. Quale iudicium!

14. Quòd vulnere tam atroci semel inflicto, perque modestiam ac silentium tolerato, nullòque ultionis genere repenso non contentus, secundum atque iteratum priore fædius aut ipse, quod omnia probant, ingesserit, aut subiecto ipse fomite inflammaverit, materiam, stylum, modum largè innegabilitèrque contulerit, signum alioqui talium opprobriorum ipse sustulerit, specièrque præ se ferat mentis ne quidem deinceps in melius revocandæ. Quale iudicium! quale iudicium! quale iudicium!

15. Quod cùm ex ipso Jesuitarum silentio potuerit manifestè advertere, quàm inviti sint ad similia iurgia, multò magis ad calumnias aut contumelias in Ordinem quempiam inferendas, cùmque palpare potuerit, quod si Author habuisset hoc propositum, ut alijs Religionibus detraheret, id non tam minutè, non tam perfunctoriè & stricim, sed longè copiosius ac uberius, additis rationibus, exemplis, exprobrationibus, uti ipsi Mellito solenne fuit, perficere potuisset, & verò etiam fecisset; Hòc tamen nequaquam fecerit, sed obiter tantùm summa, quæ ad deliberationem necessaria videbantur, capita attigerit. Hoc, inquam, cùm Mellitus viderit, aut certè videre potuerit, hoc tamen non obstante, eum ut aliarum Religionum ex instituto & proposito calumniatorem & infamatorem traduxerit; Quale iudicium!

16. Quod

16. Quod cùm viderit & audierit tot candidatos per Authorem ad varias Religiones, etiam Benedictinam promotos, tamen vel ipse crediderit, vel alijs fucum facere, palpumque obtrudere voluerit, ceu hoc unicè intendisset, juvenes à Religiosis statibus avertere & abstertere; Quale judicium!

17. Quod cùm legerit in libello non tantum incommoda & vituperium olentia, considerationi proposita, verum etiam alia in laudem & æstimationem, eaque longè potiora, majorique numero ac momento, noluerit ad modum loquendi problematicum, seu rationum *pro & contra* considerativum advertere, sed maluerit virum omni famâ & exceptione majorem, mente captum, insanum, vertiginosum, incogitantem appellare: Quale judicium!

18. Quòd considerationes ab Authore modo problematico propositas appellet *assertiones* ipsius, *effata*, *pronunciata*, tanquam ipse ea revera affirmando protulerit, alijs credenda persuadere voluerit, Hæreticorum venenata in Religiosos Ordines maledicta approbaverit; Quale judicium!

19. Quòd ex tam heteroclito, & præter omne judicium statuto principio ad illationes tantò abnormiores, dementiores, exorbitantésque proruperit, quæ fidem omnem sani hominis superant, e. g. fuisse *Socium hæreticorum in calumniandis Religiosis*, fuisse *calumniatorem Pontificum, Imperatorum, Regum, Archi-Episcoporum*, qui Religionem, si superis placet, adeò perditam, pestilentémque, qualem fingit ab Authore depictam, in terris suis æquo animo tolerare, quin & favoribus impertiri sustineant: præterea fæditatem Religionum eum in locum adduxisse, ut eas nemo Adolescentum salvâ conscientia

scientiâ inire, aut amplecti possit, quod hæc & similia Corollaria finè numero ex verbis innocentissimè scriptis Mellitus exsculpsit. Quale, obsecro, iudicium.

20. Quòd, postquam Virum innoxium Sanctumque, Societatemque universam tam atrociter læsit, ultionem, quam minimè debebat, & sumpserit, & tali modo sumpserit, qui nec moderatum secularem, taceo, Religiosum deceret; Quòd, cùm tam iniquè rem egerit, ut iniquius agere non potuerit, tum proscindendo per semetipsum, tum alios ad hoc ipsum omni ope incitando, hæc, inquam, cùm fecerit, audeat tamen vir scilicet insons de injuria conqueri, quin audeat adhuc etiam satisfactionem exposcere, dira quæquè interminari, atque huc denique studium suum conferre, nequè alia ratione incommodis Societati timendis consultum iri dicere, quam si libellus, id est, *monstruosus vertiginosi Capitis partus publicè, atque orbete, manu Carnificis in rogo concremetur*. Cogitent, quæso, cogitent viri vel micâ salis & prudentiæ imbuti: Quale hoc demum iudicium! quale iudicium!

Miserear? an indignor? nescio: Id certe agendum erat, ut larva detraheretur commentis tam ab omni ratione ac iudicio alienis, collocaretur in propatulo veritas, quo rem non ijs umbris, quibus eam Mellitus offudit, obscuratam defædatamque, sed in luce sanæ rationis formæque non fictili, sed genuina ac propria omnes perspiciant, lapisque scandalii, virûsque simultatum, quod Mellitus, nescio, quâ conscientiâ nullo certè iudicio in animos hominum DEO dicatorum infudit, exterminaretur. Quod utinam hoc meo qualicumque conatu assequar; quo fiat, ut consepultis ijs, quæ per unius hominis inquietam insatiabilemque Satyrarum condendarum, discordiæque provocandæ accendendæque libidinem, cæptæ,

cæptæ, instauratæque sunt calumniæ, pristina rede-
at animorum malitia, junctis viribus adversus DEI &
Ecclesiæ hostes, militiam Domini Religiosæ acies ad-
ministrant, omnibusque, qui hocce præcipuè tem-
pore strenui ad repellendas adversariorum artes sub-
sidijs indigemus, auxilium ex conspiratione fæderæ-
que Religiosorum Ordinum proveniat. Ad quod im-
petrandum duo admodum erunt necessaria: primum,
ut ipsi Religiosorum Cœtuum Præfecti ac præsules,
ejusmodi subditos tempore heu non suo! existentes,
& parum rectè intra orbitam gradientes pacis publi-
cæ, caritatisque Religiosæ turbatores idoneis reme-
dijs compescant.

Quæ oratio ad te, præcipuè pertinet, Religiosæ
pacis Angele. Dabis hoc paci tranquillitatique pu-
blicæ, dabis ædificationi Catholicorum, quos ejus-
modi Religiosorum heu! parum convenientia jurgia
incredibiliter offendunt, triumphantibus mirum in
modum, atque sibilum in nos mittentibus hæreticis,
quod nos præcipuè, qui inter eos degimus, expe-
riri quotidie debemus. Dabis hoc famæ honorique
Sanctissimi Celeberrimique Ordinis, quem tute intel-
ligis exorbitantibus istiusmodi consilijs adeò parum
ornari, ut plurimam etiam apud multos æquitatis
amantes loquendi materiam præbeat. Dabis hoc vo-
to aliorum ex eo Ordine conspicuorum, rectorum-
que Virorum, quibus, ut mihi met ipsi sincerè can-
didèque confessi sunt, nihil antiquius, quàm pacem
colere, nihil contra funestius tristiùsque, quàm talia
vel audire: Age, hominem talium procellarum Au-
thorem ad officium revoca: Sentiat se sub Superiore,
sub Regula Sanctissimi Patriarchæ vivere, doceatur
manum & consilia cum ijs (qui citra omnem rectæ
conscientiæ normam in Sanctissimam Religionem,
cujus laboribus Catholica res non modicam partem
nititur, calumnias & mendacia congerunt) non con-
jungere; abstineatur à propagando sufflandoque,
quod ipse succendit, incendio, nève afferat viris
æqui

æqui bonique amantibus defensionis suscipiendæ necessitatem, quin adstringatur ad abolenda præteritorum vestigia, redintegrandamque illam quam Christus Religiosis præcipuè Viris ultima voluntate contradidit, pacem ac dilectionem, dum ait: Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexi vos: Quo alioqui facile pro tua Sapientia perspicere potes, mala non mediocria inde promanatura, timendumque, ne posteriora fiant deteriora prioribus.

Alterum, quod ad rem pertinere plurimum arbitror, est, ut vestram causam, Religiosissimi Viri è Societate JESU, vestram, inquam, causam, quæ, quantum cum causa Ecclesiæ conjuncta sit, nos admodum multis in partibus experimur, famam vestram ne adeò deferatis; tollite demum oculos, silentium vestrum, quo nihil demum, nisi ignominiam vestram, & Catholicorum mœrorem lucrifecistis, rumpite, hominum ora, qui patientiâ vestrâ in Ecclesiæ, ædificationisque publicæ detrimentum abutuntur, vestrâ, quâ polletis, hac in arena dexteritate prudentiâque obstruite: néve putetis, contemptu, neglectuque omnia transigi, possessionemque nominis vestri, quam perditique labefactatum eunt, solâ modestiâ sustineri. Quam etsi ferream in vobis, insuperabilémque sæpenumerò admiratus sum, maximique, ut decuit, feci, sunt tamen, qui eam longè, quàm putetis, secus interpretentur, pars diffidentiae, pars etiam conscientiae tribuentes. Interest Ecclesiæ, pacisque publicæ, vos hac in parte nequaquam cessare, non mutuò aspicere, & arcanis ad superos suspirijs confecta putare omnia. Cautius, mihi credite, lacescent, quos ad vim repellendam non nimium cunctantes invenerint.

Cæterum, quod vos in causa vestra omittendum existimastis, ego, qui scio, quàm multis titulis id me facere oportebat, à me impetrare non potui, ut æquitati & læsæ & silenti officium opellæ meæ qualiscunque deesse paterer. Stylum arripui, insolentiam-

tiâmq̃ue è regulis prudentiæ moderatiôisq̃ue casti-
gandam suscepi. Tibi porro , Mellite , denuncio ;
receptui cum emissarijs tuis cane : Quodsi ulterius
nugari pergas , non jam Societatis JESU causam , sed
meam ipsius non obiter , ùt hunc feci , instar velitis
acturus sum , sed acie , si opus sit , in arenam descen-
surus , nequè tantillum temporis , ùt modò , sed in-
tegrum stipendium in te conveniendum collocaturus ,
atque cùm tu adeò penſi non habueris , Societatem
JESU renovatâ crambe , objectisq̃ue probris appetere ,
garriendi libertate summâ , tu mihi datam pariter li-
bertatem scias , tibi talia cantandi , taliâq̃ue produ-
cendi anecdota , quæis ambæ tuæ aures tinniant.
Quod non idcirco à me dictum puta , tanquam aut
verear inscriptionem tuam , aut pacto silentij , si religio
te non coërceat , ex me obstringi velim. Perge , si
lubet , experiêre. Tecum enim certare inter nuga-
menta deputo , ut qui desertus ab argumentis , vox
es prætereâq̃ue nihil , atque , nequid sanum à te pro-
deat , fumo prius omnia corrumpis. Cæterùm mor-
bidis illis , quos ægro tabidóq̃ue animo effudisti , li-
bellis maturè , quod alijs ejuscemodi hucusque con-
tigit , locum quietis procura , monumentum
conde , ego inscriptionem addam vulga-
rem illam & notam , sed unicè
huc factam ?

O

Hic

Hic jacet Melliti progenies

Filius unus

alter Nepos

Expectantes judicium.

Passio concepit.

Imprudencia peperit.

Fumus aluit.

Patientia aliena educavit.

Veritas jugulavit,

Et redegit in umbras, ex quibus erant compacti.

Age Viator, & vel in umbris lege

Authoris umbrosi

Arrogantiam. Audaciam. Imprudentiam,

Quibus & ipse obscurissimus est

Et obscurator maledicus aliorum.

I, Viator, & ingemisce:

Quale judicium!

Per tales umbras velle clarescere.

CAPUT XXIX.

Admodum Venerandis Inclytæ Societatis JESU Patribus, Eorūque Fautoribus & Amicis.

DEnique verissimum est, nihil esse rebus in humanis egregium, quod suos non patiatur obtrectatores. Est hæc virtutis ordinaria & vetus merces, maledicentia. Ipse Dei Filius, recti omnis atque boni Præceptor & Dux vix sese cætui mortalium intulit, cum appetitus undiquè maledicorum linguis, positus erat in signum, cui contradiceretur. In conditionem Magistri immigravêre discipuli, qui licèt essent & institutione veritatis æternæ, & Spiritûs Sancti muneribus ad omnem Sanctimoniam efformati, subiêre tamen eandem Sortem, quam Christus : contumeliam pati. Id ipsum omni ætate sunt Sanctissimi quiquè homines experti, adeò, ut fatali quadam lege, quemadmodum umbra lucem, sic calumnia commitetur virtutem. Quo tamen nihil commoveri debet moris humani gnara mens, quin illud assidua cogitatione versare; Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si Patrem familias

Hic jacet Melliti progenies

Filius unus

alter Nepos

Expectantes judicium.

Passio concepit.

Imprudencia peperit.

Fumus aluit.

Patientia aliena educavit.

Veritas jugulavit,

Et redegit in umbras, ex quibus erant compacti.

Age Viator, & vel in umbris lege

Authoris umbrosi

Arrogantiam. Audaciam. Imprudentiam,

Quibus & ipse obscurissimus est

Et obscurator maledicus aliorum.

I, Viator, & ingemisce:

Quale judicium!

Per tales umbras velle clarescere.

CAPUT XXIX.

Admodum Venerandis Inclytæ Societatis JESU Patribus, Eorūque Fautoribus & Amicis.

DEnique verissimum est, nihil esse rebus in humanis egregium, quod suos non patiatur obtretores. Est hæc virtutis ordinaria & vetus merces, maledicentia. Ipse Dei Filius, recti omnis atque boni Præceptor & Dux vix sese cætui mortalium intulit, cum appetitus undiquè maledicorum linguis, positus erat in signum, cui contradiceretur. In conditionem Magistri immigravêre discipuli, qui licèt essent & institutione veritatis æternæ, & Spiritûs Sancti muneribus ad omnem Sanctimoniam efformati, subiêre tamen eandem Sortem, quam Christus: contumeliam pati. Id ipsum omni ætate sunt Sanctissimi quiquè homines experti, adeò, ut fatali quadam lege, quemadmodum umbra lucem, sic calumnia commitetur virtutem. Quo tamen nihil commoveri debet moris humani gnara mens, quin illud assidua cogitatione versare; Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Si Patrem familias

Belzebub vocaverunt, quantò magis domesticos
ejus : Si de hoc mundo essetis, mundus, quod suum
erat, diligeret; sed quia de mundo non estis, ideò
odit vos mundus.

Ad vos in primis hæc oratio pertinet Admo-
dum Reverendi, atque Eximij Patres : Vos estis, qui
cùm in militiam JESU Christi nomina vestra dederitis,
sitque deliberatum vobis, sub ejus cruentis signis sti-
pendia facere, illo primùm momento, quo ad isthoc
vitæ genus animum adjecistis, cogitare debebatis,
nullum esse calumniæ contumeliæque genus, quod
vobis subeundum non sit. Et verò satis superque ab
primis Societatis vestræ incunabilis ad hæc usque
tempora documentum hujus fati dedistis, ab omni
hominum genere extrema quæque perpeffi. Ego
certè cùm diu multùmque ab primis adolescentiæ an-
nis in rerum gestarum commentarijs evolvendis essem
versatus, post primum illud Apostolorum Colle-
gium haud legi, in ullum hominum Cœtum, quam
in hanc JESU Societatem hæc duo copiosius conve-
nisse : præclara facere, dura pati. Sustinuitis odia
& furorem Hæreticorum atque gentilium; parùm
hoc; etiam Christianorum, etiam Catholicorum;
sustinuitis odia & sannas vulgi: parùm hoc: etiam
Optimatum ac Principum. Tolerastis iras, oppro-
bria, contumelias ab filiis hujus sæculi: Parùm hoc,
etiam ab Viris Deo Sacris, etiam ab hominibus Re-
ligiosis, tanta in Caput vestrum, velut unanimi om-
nium conjuratione, ut nisi lux vestræ virtutis adeò
esset orbi conspicua, adeò gesta præclara, adeò uti-
litates in omne genus hominum à vobis copiosæ ma-
narent, perinde de vobis, atque de peste quadam
orbis terrarum cogitare viri etiam Sapientes coge-
rentur.

Vix nata Societas vestra, cùm ipso Ejus San-
ctissimo Conditore adhuc in vivis agente, hostes in
Hispania, in Italia sensit asperrimos: præter vincula
& car-

& carceres, etiam libellis infamibus undiquè appetita, miserèque proscissa. Vix adolevit sub Claudio Aquaviva, cùm ex Florentissimo Galliæ Regno, ex Transylvania, ex Italiæ parte projecta, præter detrimenta famæ, quæ gravissima ab maledicis scriptoribus omni eo tempore subiit, rerum etiam reliquarum, quin & patriæ fecit jacturam. Nec melior fubeuntium conditio temporum; vix enim affulgebat lucis nonnulla aurora, cùm eam nova excepit clades, adeò fertili ad omne genus calumniarum invidiâ, ut demesso etiam uno alterove ac tertio capite, in nova identidem, quæis adfibilaret insontem venena pullularet.

Orta erat Sancta hæc Societas, atque ab summis Pontificibus, ipsoque Tridenti Concilio mirè probata; mox tamen invisa plurimis. Dedit operam, ut proderet omnibus, sudore suo in exedris, in pulpitis, in sacris tribunalibus, in tugurijs, in nosocomijs, in carcerum ergastulis, quin & Sanguine in aliorum salutem tuso; nihil tamen mansuefactus invidorum furor, nihil consopita calumnia, quin ex ipsis rectè factis materiem sibi conderem maledictorum. In ipso ejus exortu erant, qui primam ejus integritatem arcesserent: jam tum nullius pretij Societas provehebatur annis: tum quoque apud multos nihil valebat Societas. Corroborabatur ætate; nequè tum probata omnibus Societas: celebrabatur in templis facundia, in Scholis doctrina, in castris industria, in Aulis integritas, in omni loco vitæ bonus odor, & tamen nullo apud plurimos, erat loco Societas.

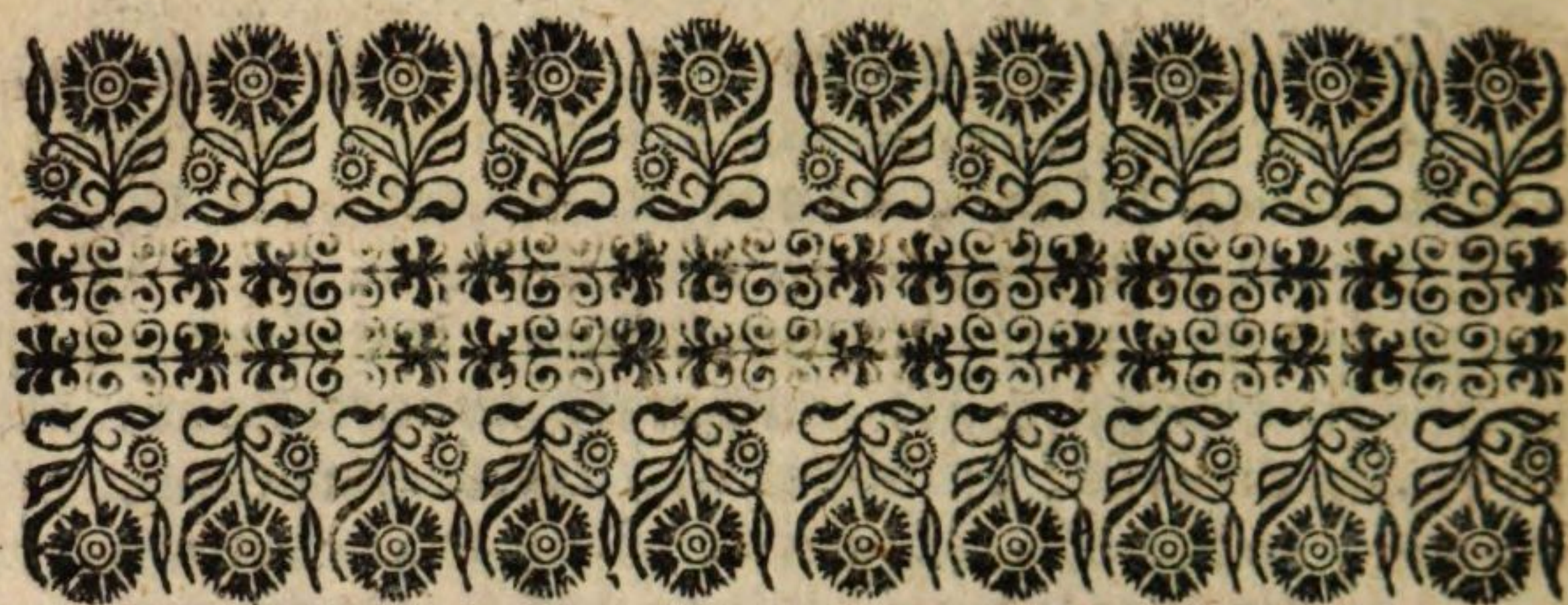
Atque ut ad hæc, quibus vivimus, ingrata veniam tempora, existunt hujus Sanctissimæ Societatis adeò egregia in omnem Rempublicam merita, ut nisi stuporem mentibus ipsi nostris induere velimus, ea quam solem meridianum, tam non videre nullo modo possimus. Quæ urbs? qui locus? quæ hominum

conditio ab istorum virorum benefactis præterita ? Vos quoquè, qui demumcumque sitis, qui hujus illustrissimi Cætûs famam obscurare nitimini, unde demum id, quod habetis doctrinæ, ornamentique, quod ostentatis, haufistis ? Dicite ; redite mecum, si lubet, ad illa, quibus aberat ab his terris Societas, ad illa, inquam seculi sexti & septimi decimi tempora ; relegite, repetite monumenta ; fœdera. Qui tunc rerum status ? quæ conditio ? qui homines ? nolite, quæso, vosmetipsos palpare, nolite morari veritatem Scio : invidiosa loquor ; attamen vera, attamen manifesta ; & hæc non nisi ferreâ necessitate adductus. Dabit, credo veniam non libertati scribendi, quæ nulla est, meæ, sed dolori amicorum provocato, tamque acerbè, tamque iniquè provocato, ut si par pari referre, si talione uti vellem, ipsimet mirari meritò possitis, me Societatis causâ semel susceptâ, necdum ad ea, quæ petulans calamus ex adverso est ausus, uberioribus longè argumentis retorquenda profilisse. Abstinebo tantisper, donecadversarij siverint. Hoc interim ingrato non definam exprobrare mundo, feris bestiis esse peiorem, ut qui merita ab his viris in ipsum quotidie profecta aut nolit agnoscere, aut agnita sustineat tam malignè pensare.

Ite invidi, ite maledici ad provincias, ad urbes & Catholicas, & heterodoxas ; Quærite, quæ pars Orbis ab Virorum istorum intacta sudoribus ? parietes ipsi templorum, gymnasiorum, carcerum, mapalium, testimonium disertum præbebunt. In Una Urba Viennensi, quæ me jam plures habet annos, qui fructus tum ij, qui omnibus patent, tum alij, qui finè arbitris per eorum Religiosa consilia proveniunt ? Inspicite actiones ipsorum quotidianas, unicè in bonum Reipublicæ intentas. Incredibile dicam, verissimum tamen, ab unis Societatis JESU Hominibus Dominico quovis die allocutiones ad populum, ad Sodales, ad Cætus privatos ex præscripto haberi,

haberi, si universè computentur, ultra quadraginta,
Numerate conciones in templis Ejusdem Societatis
eo die haberi solitas, numerate institutiones Cate-
cheticas, numeratæ hæc ipsa in Basilica D. Stephani,
in templis plurium Sanctimonialium, in nosodochio,
in domo castigationis; numerate exhortationes in
Oratorijs diversis, ad Sodalitia, coetusque hominum
varios, in Scholis singulis & quem dixi numerum,
haud operosè colligetis. Nec nihili faciendæ excur-
siones hebdomodariæ Tyronum, in templa tum in-
trà, tum extra Urbem, quos multi sæpe, cùm æstu
madidos, aut cœno ac pulvere oblitos viderent, non
sine tenero animi sensu, cum suis Apostolici Zeli pri-
mitijs redeuntes spectârunt. Sed ut nullum re-
linquatur dubium, en Specimen
dictorum.

CATALOGUS

Dictionum Apostolicarum

*Ab Jesuitis solis Viennæ ferè quo-
vis die Dominico haberi Soli-
tarum.*

1. In Sacello Aulico Augustissimi.
2. In Sacello Aulico Augustissimæ Amaliæ.
3. In Basilica D. Stephani.
4. In Domo Professa Concio matutina.
5. In eadem Concio ordinaria circa meridiem.
6. In eadem à meridie Cathechesis.
7. Ibidem Dictio in Congregatione Minorum.
8. Ibidem Dictio in Congregatione civium.
9. Ibidem Dictio Italica.
10. Ibidem Dictio in Congregatione Cœlibum.
11. Ibidem Dictio in Congregatione Studiosorum.
12. Ibidem in Congregatione Tyronum opificum.
13. Ibidem in Principijs { manè Instructio Cate-
14. Ibidem in Parva Schola { chetica.
15. Instructio Cathechetica in Domo correctionis.

16. In

16. In Templo Hospitalis civici aliquando per annum.
17. In Templo Collegij Concio ordinaria.
18. Ibidem à meridie Cathechesis.
19. Ibidem Dictio in Congregatione majori Studioforum.
20. Ibidem in Congregatione media Studioforum.
21. Ibidem in Congregatione infima Studioforum.
22. Ibidem in Grammatica.
23. Ibidem in Principijs.
24. Ibidem in parva Schola.
25. In Congregatione S. Barbaræ.
26. In Congregatione Seminaristarum.
27. Ad S. Laurentium Concio ordinaria.
28. In Templo S. Annæ Concio ordinaria.
29. Ibidem à meridie Gatechesis.
30. In templo Ursularum Gatecheses, præter alias Conciones ultra 40. per annum.
31. Item à Novitijs Gatechesis in Schola ad S. Stephanum semel in hebdomade.
32. Item ab iisdem Die Dominico in Liechtentall.
33. Ab iisdem in Waring.
34. Ab iisdem in Erberg.
35. Ab iisdem in Cœmeterio civico.
36. Ab iisdem in Urbis Leopoldinæ Templo.
37. Ab iisdem ad S. Florianum.
38. Ab iisdem in via regia.
39. Ab iisdem in Domo suburbana Starenbergica.
40. Ab iisdem in Alftergassen.
41. Ab iisdem in Laimbgruben.
42. Ab iisdem in Schola urbis Leopoldinæ.

Hæc ego ex certa tum mea notitia, tum fideli conscriptorum relatione, tum publico urbis testimonio ut collegi, sic cum ijs, qui bonis factis lætantur, communico; quæ cum antea ego ipse nunquam cognossem, aut in animum revocassem, sic modò, cum recololo, lætitiâ afficior incredibili, reputans, hos Viros verè esse semen illud, cui benedixit Dominus: Ipsi, credo,

credo, Augustissimi, pietissimique Fundatores si à mortuis exurgerent, quanto perfunderentur solatio, intuentes liberalitatem suam tam utiliter, tam fructuosè collocatam! Felicissima profectò tempora nostra, quibus tanta bonorum præsidia contigere!

Nequaquam ego hic recitavi omnia: prætermisi dictiones diebus festis ex more perorari solitas: Majoribus Domini Sanctorumque solennitatibus plures etiam unâ eademque die. Omisi conciones ferè quotidianas Quadragesimæ tempore in Templo Domus Professorum; ac rursus Quadragesimales in æde Principe D. Stephani: In Sacellis aulicis, uti & ad S. Laurentium nonnunquam. Omisi Exhortationes diebus antecineralibus quotidie tres. Omisi eas, quæ haberi solent ob memoriam Agoniæ & mortis Domini: Omisi allocutiones illas & frequentes & diuturnas in *Exercitiis*, ut vocant, functione pronunciari consuetas, omisi denique tres, imò quatuor in missionibus semestribus quotidie dictiones. Quæ omnia, nisi livore & ægritudine maligna penitus contabescas, & mirari profectò debeas & extollere unius Ordinis in bonum animarum tam luculentos, tam uberes, tam copiosos labores. Quid si jam alia, quæ ab Viris istis in Rempublicam, in subsidia animarum conferuntur emolumenta, proferrem, si irem per singula, nonne vel ex his unis citra alia argumentorum parerga, refutata languerent omnia invidorum maledicta? confunderentur odia? obstruerentur ora perversa? Certissimum manet Servatoris oraculum: Non potest arbor bona malos fructus facere, nec arbor mala bonos fructus facere.

Ite invidi, ite maledici ad Sacra tribunalia, quæ Viros istos diu ferè nocturne exercent: ite invidi, ite maledici, ad Regiones illas duntaxat, quæ ditione Austriaca continentur. Expeditiones illas Apostolicas, quæ paucis abhinc annis in Austria, in Styria, in Tyroli, in Hungaria sumptibus proprijs, labore sanè Herculeo, peraguntur. Quo verò fructu? Itē, inquire, vestigate, sciscitemini ex ipsis, qui interfuere, seu Au-

seu Auditoribus, seu Spectatoribus : Concurfus sæpe ad decem, nonnunquam ad viginti & ultra, ut certis testibus didici, hominum millia, quid rei sit, testabuntur.

Ite invidi, ite maledici ad castra militaria : quærite ex ipsis belli ductoribus, atque Magistris; Qui mores, quæ singularis integritas, quis Zelus Jesuitarum; quæ omnia, si alia defint, unum Serenissimi Ducis Eugenij sæpius auditum cum egregia laude testimonium comprobabit : Ite ad præsidia Hungarica & Dacica, quæ omnia & ministerijs, & mortibus Jesuiticis, quas seu ex gravi Cælo, seu potissimum ex virulentis militum ægrotorum halitibus contrahunt, identidem frequentantur. Viri ætatis mediæ, è sinu Patriæ ad hæc aspera dimittuntur, præsentem mortis imagine nihil ad obedientiam caritatēque infringendam valente. Et verò hanc puto causam esse, quòd ex omni hominum genere Societas JESU ferè milites sibi omnium amicissimos habeat.

Nihil hic de Scholis, à quibus, quantum boni in rem communem proveniat, Viri docti tum seculares, tum Ecclesiastici, tum & plurimùm Religiosi testantur. Erant, erant tempora, cum ante Societatis ad hanc Urbem adventum, vix esset unus aliquis, imò ne unus quidem annorum Viginti spatio, qui Sacerdotio initiari, qui ad vineam Domini percolendam conducì sese pateretur. Erant tempora, cum pauci admodum hac in urbe (ne de Provinciis quidquam pronunciem : monumenta revolvite) pauci, inquam superstites essent orthodoxi cives : Erant tempora, cum languerent monasteria, & (quod extremis digitis attingo) Personis minimè vocatis habitarentur : Erat, erat, alia rerum facies, & fæda Religionis prolapsio, cum Societas in Germaniam, atque in Austriam, in Urbem Viennensem in reliquas Provincias accita (si verum fateri volumus, si testibus omni exceptione majoribus, si Pontificis, si Episcoporum, si Historiarum testimonio, si Cæsarum Augustissimorum prædicationi credere) si usquam, in his certè terris column ipsa Religionis

ligionis labentis, momentumque restitutæ potissimum fuit. Negate, invidi si potestis, negate maledici.

Scio, quid dicant nonnulli: Veterem illam fuisse, quæ tanta patrauerit, non item hodiernam Societatem. Alios nunc causantur Jesuitarum mores, aliud vivendi, agendi, degendi genus: lapsas in deterius res, consenuisse virtutem, majoribus suis longè dissimilem. Ita isti quidem; qui cum alia non possint, annos feriumque accusant. Dicite vos mihi, quiqui estis censuræ istius architecti: placent vobis Jesuitæ veteres? at non placuerunt ijs, cum quibus vixerunt. Nulli majoribus proscissi calumnijs, quam Jesuitæ Veteres, adeò, ut millia aliquot satyrarum famosissimarum in eos conscripta hodièque supersint. Placent vobis Jesuitæ Veteres? at ijs eadem planè objecta sunt, quæ hodiernis, eademque cantilenæ cantatæ imò acerbiores longè, graviorésque; atque illæ nœniæ, quæ Jesuitis hodie obgeruntur, non sunt illæ profectò novæ, aut hodie natæ, sed ex veteribus scrutis & retriementis petitæ: Jesuitas vos veteres repetitis? at illi, qui tum vivebant, exoptavêre novos? Quorum, quæso, æquius votum? Vestræ, an illorum querimoniam potius deferendum? Hoc certus sum, vos amare veteres, non quia meliores præsentibus, sed quia non sunt pari in utrosque animo, ut & præsentibus fastidiatis, & præ veteribus, si redirent, novos rursùm requireretis, isthuc demum desinente voto, ut cupiatis è rerum natura exturbatos utrosque. Non in Jesuitis, mihi credite, sed in vobismetipsis est, quod causemini. Animus præoccupatus odio, & concepti semel idoli retinens, atque invidia rationem subigens, nullo Philosophiæ relicto loco.

Et, quæso, quid tandem est, ob quod Societatem illam veterem præ hodierna commendandam putetis? Verbum illi Divinum populis annunciabant; annunciant & hodierni, & numero quidem frequentiore, quam illi. Docebant, instituebant illi; docent, instituunt etiam isti: Cedò functionem aliquam illorum, quam non obeant & isti. Si verò peculiaris de ijs,

de ijs, qui nunc sunt, Jesuitis audire cupias; interroga Jansenistas, quid in Ecclesiæ & Sedis Apostolicæ causa Jesuitæ novi? Sunt ij profectò hac adhuc ætate acies illa electa contra DEI & Ecclesiæ hostes accincta; sunt manipulus è numero fortissimorum illorum, qui ad thalamum Salomonis perennes agunt excubias sic ferè instituti, ut non alij priùs edere soleant inimici subrepentis indicium.

Missiones Apostolicas illas, quas hodie tantâ hominum frequentia fructuque his in terris peragunt, ignoravêre veteres.

Sacra illa tanto Nobilitatis utriusque sexûs solatio & approbatione quotannis agitari solita piarum meditationum *exercitia* haud ita dudum ab nostratibus utique Jesuitis cœpta meminimus.

Libellorum doctrinam Fidei morûmque, piâsque preces continentium erecta pluribus in locis velut armamentaria, atque in usum publicum unicè præparata non sanè ab veteribus accepêre. Qui verò fructus animorum? Dicent Pastores, dicent Patres familias, dicent ij, qui seu ab moribus pravis, ad meliorem frugem sese horum subsidiorum ope rediisse testantur.

At si de conversionibus animorum sit quæstio, quod, quæso, gloriosius hodiernæ Societati nomen (id, quod veteres consequi minimè potuêre) quam Serenissimus Saxoniae Princeps Religioni Catholicæ operâ certè nonnisi Jesuitarum adjunctus? Denique fateamur, necesse est, quod quotidie videamus, Jesuitas ad ejus generis expeditiones & à summo Pontifice potissimùm, & ab alijs Episcopis ac Principibus deligi, hos in subsidium, hos in periculum rerum vocari. Atqui hodierni sunt, qui diliguntur, non veteres; hodierni, qui sic vocantur.

Hodierni sunt, qui, ut alibi dicebam, in Aulis Principum ferè omnium, præclarâ approbatione versantur; hodierni sunt, è quorum numero tanti, quot nunquam antea, uno tempore in Purpuratorum Coetu visuntur; quæ res, quàm ab ipsis expetita minimè est, quin imo omni ope vitata, tam est hoc ipso fortius

tius argumentum & præstantiæ ipsorum, & gravissimi de ipsis Sanctæ Sedis judicij.

Denique hodierni sunt Jesuitæ, quos ab Jansenistis, quos ab alijs (quos quid refert edicere?) & fædè proscissos, & in crimen & in judicium vocatos, ad Sanctam Sedem sæpe sæpius quotannis delatos, apud Viros Principes infinitis oneratos calumnijs, apud vulgus, apud probos quosque in invidiam, infamiamque vocatos & experimur, & oculis ipsis, auribusque sentimus quotidie, his tamen omnibus superiores eminentioresque procellis, & stare invictos, & gloriam rerum suarum decusque innocentiae illibatum tueri: Quod (nisi me omnia fallunt) certè in tanta invidorum turba consequi nequaquam possent, si aut, in quibus accusantur, teneri, aut agnosci posset aliquid criminationi subesse.

Juvat hic quærere, quæ demum tantorum odiorum, calumniarumque causa? Sæpe ego magnos etiam Viros audiivi, cum dicerent, mirari se, quid esset, quòd, cum nihil admodum invenirent in Jesuitis noxæ, nihil injuriæ in rem seu publicam, seu privatam cujusquam, quin imò commoda utilitatesque quàm plurimas; ipsos subvenire egenis, ipsos ægrotis, ipsos pestilentiae tempore nullo non loco decumbentibus expositos, ipsos ea in cura haud paucis abhinc annis per Hungariam & Transylvaniam ferè ad quadraginta gloriosam oppetisse mortem; ipsos in omnem opitulandi proximis occasionem intentos, vitâ & moribus alioqui integerrimis, nullo culpæ gravioris tolerato inter suos nomine, hæc ita cum essent, mirari sese dicebant, quid eos adeò multis invisos, plurimis minus gratos efficeret. Scelera & flagitia causantur maledici, more veteri pravorum hominum, deteriora credendi & loquendi. Quos equidem nihil moror, gnarus eum esse styllum seculi, ab Ipsius Servatoris ætate adversum Sanctos quosque viros usitatum.

Philosophos ego illos admiror, qui cum vitam profiteri gestiant quodammodò stoicam, id est, in edito quodam rationis positam, humanisque perturbationi-

bationibus exemptam, iidem tamen ab odio aut invidia tam agantar in transversum, ut cum nihil, quod valdè reprehendant, inveniant, bonum tamen sensum de Viris insontibus à se impetrare nullo unquam tempore valeant; audire etiam avidè prava, loqui enim verò deterrima, ea sæpe animi obcæcatione, ut cum omnia faciant ad famam Religiosissimi Ordinis profligandam, ipsi tamen & integrâ sese conscientia id agere, & acutos etiam esse in alienis noxis fingendis recitandisque arbitrentur. Quæ causa? quis stimulus hæc agendi?

Multi sunt hominum, etiam Religiosorum Cœtus, in quibus, si libeat maledicentiæ morem gerere, invenire possit, quæ latè amplèque calumnia reprehendat. Nihil ego hic Jesuitarum gratiæ do; hoc tamen ajo, assentienturque mihi omnes, non esse omnium Jesuitas maximè reos. Certè vita ipsorum sanctissimis adstricta legibus, Superiorum vigilijs custodita adeò, ut sanum esse corpus necesse sit, in quo putridum nullum toleratur membrum. Tantum igitur abest, ut ipsos in reorum numero primos, ut ne ultimos statuere possim. Quid tamen causæ, quòd ipsi ante alios uni ferè præcipuèque petantur?

Dicam, quod sentio. Si essent de turba, nemo eos impeteret. Eminent: Hinc invidia, deprimere cupiunt, qui calumniantur. Excellentia Jesuitarum, mihi credite, æmulis dolet; dolet æstimatio publica, dolet gloria factorum, dolet sapientiæ lux, quâ in Orbe velut sidera majora effulgent. Quid jam mirum effundi in querelas eos, qui præ his contemni sese, secundumque sibi locum duntaxat, relictum putant? Ipsa, credo, sidera, si loqui possent, obtrectarent soli, eique maculas, eclipses, obscuraciones obijcerent: Minora sunt præ sole, ejusque luce sibi fieri contumeliam dicerent. Hæc vera denique causa, hic fons, hæc origo odiorum ferè omnium: hoc sibi molestissimum æstimationis publicæ umbraculum quoquo modo tolli, circumcidique omni ope nituntur. Ergo hoc consilio tendentibus nulla virtus lat innocens,
nullum

nullum factum honorificum, nulla laus vera, nihil bonum piúmque videtur, quin minimi quiquè noevi, scrupulique noxarum in montes excrescunt giganteos. Sic oculo nequam omnia videntur tenebrosa.

Hic demum stimulus ille, atque pruritus arripienti aníam quamlibet, unde teneri famam posse putaverint Jesuiticam, hac impetus irrumpendi in latus parte vel minima adaperit: cujus rei exemplum in præfenti, qua versamur, causa sat manifestum aspeximus. Quàm gestit, quàm triumphat, quam erigit tollitque se homo vanissimus in propositionibus nonnullis innocentissimè prolatis, quibus ille deprehendisse se Jesuitas, atque manifestos tenere existimavit. In qua opinione cum homo hebes per ipsum Jesuitarum silentium, plus ac quisquam crederet, confirmaretur, insultare porro, & inequitare quasi subactis non erubuit, more planè colonorum, quibus ad modicum audaciæ successum ipsa subligacula per insolentiam intumescunt. Ergo jam circuit homo sui impos cum crepitaculis per omnes Religiosorum Ordinum coetus, & malefanus cum sit, juxta viam suam ambulans omnes sui similes putat.

Sed dabis tu mihi noliger Rabula, quas merebere, si quidquam dehinc garrere sustinueris, pœnas. Aliud ego parallelum, quàm tu, inter Jesuitas, & alios, quos tu minimè velis, institutam; Videbimus, quis Metello innocentior sit futurus. Ostendam ego tibi causas donatorum Societati JESU bonorum quorundam, tuebor justitiam Augustissimorum Principum id procurantium, assensúque suo id confirmantium Pontificum: Inquiremus *nefas* illud, quod tu nomen quàm stolidè, tam audaciter ei translationi imponere es ausus.

Hæc ego tibi disertè prædixi & prædico, ut præfens & nunc absens, quoniam, si venero iterum, non parcam. Neque si viam tuam, quâ a causa privata ad Religionis universæ convitium transgressus es, infitero, mihi credo, ab Superioribus aut prælatis tuis vitio quidquam datum iri; ut qui eo ipso, quo tibi licentiam hæc talia in publicum effundendi permiserint,

ferint, famæ videbuntur suorum voluisse cedere, veniamque dare, talione quâ viâ possem, in causa, quam tutor, utendi. Ne tu bone Vir, aut, quisquis erit tui similis, vehementer errabitis, si credideritis, ea lege modestiæ, quâ Jesuitæ sunt hætenus cum damno suo usi, me quoquæ fore devinctum. Agam, quod æquitas postulat, & quos Reos egeris, hos Actores præstabo. Si demum de integritate morum, de ædificatione vitæ, de noxarum modo extiterit quæstio, videbimus comparatione facta, quis ad rem aptius, quis veriùs, graviùsque sit peroraturus.

Cæterùm vobis, Admodùm Reverendi Patres, hoc, quidquid est benevolentiae laborisque mei, dictatum propriumque habete, certi, me vobis etiam in modestia vestra obstinatè durantibus, nullo unquam tempore defuturum. Ignotus ego fortè vobis non homo, sed scriptor; mercede nulla, solo æquitatis veritatisque studio conductus, pace vestra, id enitar, ut innocentissimam Susannam, id est, famam vestram, quæ vobis adeò non tam vestræ, quam aliorum causâ necessaria est, ab nefario conspiratore, si Superi velint, eliberem? Hoc in præsentipollicitans; quòd si homo male feriatum sit hætenus à me cæsus flagellis, imposterum, si simile quid aufit, etiam Scorpionibus à me sit, quàm verè vivo, cædendus. Igitur isthoc, quidquid est, obsequij, fideique meæ pignus sic accipite, ut accinctum ad pro vobis dimicandum putetis: Simul memores fabellæ illius æsopicæ, qua fertur Serpens à multis hominibus pessundatus, postulasse Jovem; à quo id audivit responsi: *Sed si eum, qui prior conculeavit, pupugisses, nequaquam id facere secundus fuisset aggressus.*

CAPUT XXX.

Ad Amplissimos Sapientissimósque Præsules Superiores Melliti.

Nihil in vos, nihil in Ordinem vestrum, nihil in æquitatem peccavi. Erit fortassis ex vobis ipsis, qui rerum libratis ad rationis libellam momentis (nequè enim solus omnia poterit in tantis viris affectus) erit inquam, qui secum cogitet, statuâtque, me fecisse officium Viri boni; causam, ut certè habui, dicat habuisse gravem, & justam, denique rationem à me, qui hæc scripsi, stetisse: Ità est profectò: nisi hoc forsan existimet, omnia suis, quæcunque libuerit, in Jesuitarum opprobrium loqui, effundereque licere, Jesuitis eorumque Amicis unum ferendi tolerandique locum relictum, Qua mente, cum neutiquam putem ullum vestrûm existere, hoc certè cogitabitis, jus esse naturæ, quòd veniam cunctis defendendi æquitatem dederit: Atque illud præterea intelligetis, non scriptationibus, non libellis omnia transigi. Nulli unquam sinus defuit Rhodomanus. Suppetent, mihi credite, semper, qui clavum clavo retundant. Nequè scriptoris unius bacchatio penum abecedariam exhauriet, quin alter existat,

existat, qui nōrit ex eodem furno sibi & scutum & tela producere. Quid enim facilius, quā verbis remetiri verba? calumnijs, si libeat, vocabulariam obgeminare ferulam? Hoc & vetulæ & pueri nōrunt. Quis tandem ex his ad extremum fructus? quis, nisi diffamatio mutua? animorum acerbitas? Dei & proximorum offensio? Minimè autem, quod homo vanissimus vobis fortè persuasit, Religionis vindicatio vestræ. Alijs longè modis honor æstimationeque Religionum curatur: factis, inquam, factis, non verbis, rectis operum, atque in primis virtutum modestiæ, caritatis, industriæ exemplis; qua in re ipsa JESU Societas documento est, quæ licet millibus aliquot ignominiosorum scriptorum exagitata sit hætenus, viget tamen, florétque in hominum potiorum si non amore, at certè æstimatione? ipsa quippe virtute, atque factis egregijs sustinentibus famam. Quo mihi vanissimè, atque omninò ridiculè facere videntur ij, qui præcellentiam suæ Religionis per verba & argumenta scripta conantur adstruere, similes illi militi, qui in prælio consistens se fortissimum omnium verbis bene multis prædicabat, cum hi, qui audiebant, voces quidem intelligerent, sed potissimum argumentorum pondus, id est, facta requirerent; frustra requirerent; frustra crocodilus nobilitatem jactat; ex cute noscitur. Oculi sunt, qui convincunt; annorum quoque plurium experientia, adversus quam & libelli, & tomi, & Stomachationes, & scommata parùm, aut ne vix quidquam valebunt.

Quā longè decorum magis Religiosis ordinibus, pacem & concordiam colere, donare invicem, si quis adversus aliquem habet querelam, potiores invicem arbitrari, quā illud alterum, quod Apostolus quæritur: *Cum sit inter vos Zelus & contentio, nonne carnales estis, & secundum hominem ambulatis? cum enim quis dicat; ego quidem sum Pauli (Benedicti) alius autem: ego*

Apollo (Ignatij) nonne homines estis? Quid igitur est Benedictus? Quid verò Ignatius? Minister ejus, cui credidistis. Unusquisque autem propriam mercedem accipiet secundum suum laborem. Cor. 1. c. 3. Me certè, si quos etiam Religiosorum miracula patrantes viderem, tali tamen loquendi scribendive modo suum nullo unquam tempore facerent; Quin identidem illud animo recurreret, ejusmodi Carnales esse, & secundum hominem ambulare.

Nihil quidem de me interest vestrà; tamen meminertis, cum quanto sensu, quàm exigua sit primus Melliti partus annis abhinc aliquot ab Excellentissimis Tribunalium Præsidibus approbatione susceptus, haud abs re detestantibus, ut par erat, illam pacis inter Religiosos Ordines tempore prorsus alieno perturbationem, quam etiam, ut quomodocunque sopirent, boni Societatis JESU Patres, etsi acriter læsi, tamen sibi suisque silentium imperaverunt: Quo sanè satisfactum vobis abunde esse Amplissimi Antistites, siqua etiam extitisset in vos injuria, par erat existimare; & senseritis hoc ipsum, opinor, consiliūque ceperitis, cum viris de vobis vestroque Ordine non deterrima meritis in veterem redeundi gratiam, nisi incendiarius fuisset, qui fomitem favillæ jam confidenti sinè fine subjiceret. Quæ res, ut est hominibus moderatis, rationemque ante odium habentibus visa plenè indignissima, tam in omnibus admirationem commovit, esse aut ignorantem à Vigilantissimis Viris, aut si cognita fuit, non interdictam; cum tanta esset ex adverso modestia Jesuitarum, ut eam Viri etiam probi propemodum accusarent inertiae.

Planè res eò videtur provecta, ut consputare bonos Viros quilibet impune triobolarius audeat, ex ipsorum patientia suæ stultitiæ fruens trophæum. Ego certè sic reputo, minimèque fallor: Quod si Jesuitæ eam sibi in alios Religiosos Ordines permitte-

rent

rent cavillandi, scribendique licentiam, si quam sunt periti, tam essent ad par pari referendum præcipientes, verbo, nisi modestia eos Religiosa & vere Jesuitica coërceret, profectò, nisi melux ista, quâ teste hæc scribo, deludat, nunquam ego reor facile extitutum aliquem, qui non hecatombas bonæ fortunæ faceret, quam ad eos calamo laceffendos descenderet. Quo magis indignum est Amplissimi Præfules, ab homine vestro, qui æstimator debebat, imitatorque esse modestiæ, ei virtuti tam exiguum haberi honorem, ut abuti etiam, & insultare licentissimè ausit. Quæ quò turpiora sunt (ut sunt certè turpissima) hoc minùs adducor, ut credam, vobis, Amplissimi Domini, conscijs, hæc talia ab homine vestro esse patrata. Subreptionem existimo, casum puto. Quid mirum? assiduis gravissimisque negotiis irruentibus identidem in fores vestras, præ quorum turba aut non licuit in ista leviora intendere, aut si licuit, de prudentia judiciòque hominis annosi meliora vobis, & meritò, persuadebatis. Rectè Apostolus *Vaniloquos* conjungit cum *inobedientibus*: sunt multi, inquit, *inobedientes & vaniloqui*; ceu dicet, vaniloquos esse, quia inobedientes, quia indomiti, quia effrænes, & intra limites Religiosi Officij nullâ Præpositorum suorum reverentiâ se coërceri finentes. Quo planè convincor, nihil esse in vobis, Præfules, aut noxæ, aut incogitantiae; Quin lugere vos, atque ingemiscere super insolentiam istam atque exorbitantiam credo.

Verùm enimverò cogitate & Æschini profuisse ad dicendi audaciam, aures patientes Philippi. Hoc etiam orare, hoc obsecrare licebit, ut cogitetis, si hominibus Societatis ea daretur ab suis Præpositis impunitas, ut ab offensione privata calamum transferrent ad Ordinem universum, si ea de coetibus alienis consuerentur, quæ non inquirentibus etiam de his, illis, alijs sæpissimè ingeruntur in aures, si talia ultro ac de industria conquirentur, si referrentur in

commentarios , si examinarentur magna & parva , si mores singulorum revocarentur ad lydium , si ad hæc emoverentur è latebris seu nova , seu antiqua , seu vera , seu verisimilia , si iretur per monumenta & archivaria , si præterea vis adhiberetur ingenij ad illa etiam , quæ rectè habent , fugillanda , si à superficie tenderetur ad arcana , ut mos est pravorum hominum , conjectanda ; Si per professam inimicitiam opera poneretur in corradendis undeunde ad infamandum subsidijs , si occasiones & tempora & studium concinnandis talibus collocaretur , si præter hæc asperaretur , aut acueretur stylus ; Si , quod appellatur debilitas , appellaretur insania , si , quod vocatur Zelus , diceretur Stupor , si , quod inconfiderantia nominatur , pronunciaretur hæresis , si , quæ sunt aut tecta , aut minùs nota , per tubam dederentur in publicum (cui enim inclamari non possit : homo es ? nemo immunis à peccato , ne infans quidem unius diei : atque septies in die cadit justus) si hæc , inquam , Jesuitæ in subsidium talionis , vocarent , cogitate ; quæso , Amplissimi Viri , quàm amplam messem & scribendi , & condendi tomos , & implendi bibliothecas haberent : Quo verò sensu vestro ? Quo Ordinis vestri honore ? Quo omnium rubore ?

Hoc vos procul dubio ab Jesuitis fieri posse nunquam eredetis ; utique nec ego credo : Sed quid si facerent ? Si Superiorum gratijs ea facere liceret ? Si , ut est omnium gravissimus dolor , jure uterentur naturæ ? Si Melliti privilegium usurparent ? Quid inquam , si hæc fierent ? In quo tandem tribunali causam calumniæ ageretur ? Provocati sunt , irritati sunt , læsi sunt , & impunè quidem læsi sunt , tam acerbè , tam indignè , tam pertinaciter , ut nullis videatur calumnijs satiatus furor . Bruta igitur animantia aut stipites , qui sensum non habeant Jesuitæ putandi ? Quàm nihil est , ut de Sapientia æquitateque vestra , Amplissimi Viri , dubitem , tam absum , ut credam , vos Jesuitis , si jure suo uterentur , succensendum putare . Non facient tamen (audeo prædem agere)

non

non facient: *anne* propterea hoc amplius appetendi?
indignissima profectò collectio ac planè delira: Non
facient Jesuitæ, non ulciscuntur. Ergò tantò acrius
violandi, tantò pejùs urgendi. Patienter ferent,
ergo calcentur: obmutescent, ergo tondeantur, de-
glubantur, crucifigantur: Quis orbis terrarum, in
quo hæc Dialectica, necdum apud Religiosos, apud
Viros in caritatem, in mansuetudinem Christi juratos?

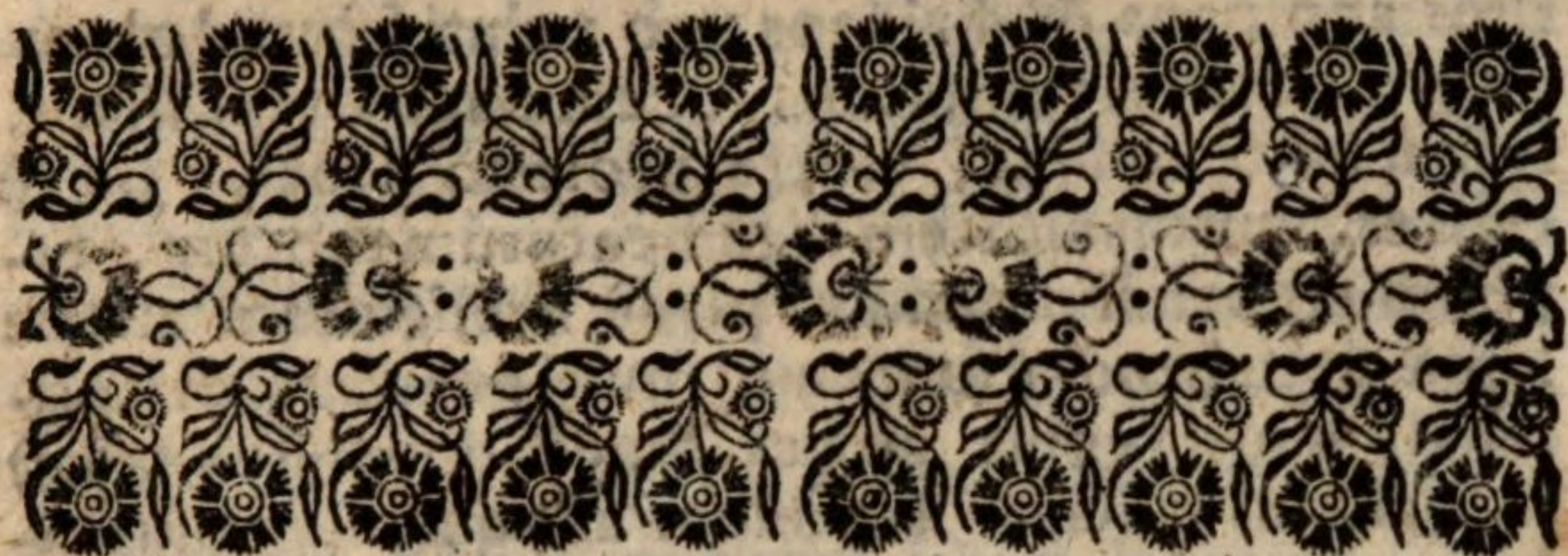
Nihil exaggero, nihil orationi do: Sic re ipsa
fit; Sic agitur, sic stylus fert, ut apparet, hodie-
nus. Quid volumus? facta ipsa demonstrant, ex-
perientia quotidiana docet, dolore vestro Jesuitæ di-
dicistis. Habetis viros non tot, quin plures, qui li-
centiam, dicacitatèque Melliti sexcenties obrue-
rent, qui non tantùm Penates tueri suos, sed in ca-
stra etiam aliena pavorem & stragem scribendo pos-
sent inferre: continentur, vetantur imperio pro-
pèmodum Manliano, patique coguntur circumstre-
pentes atque insultantes impunè Sycophantas, illum
unum sanè difficilem, attamen pretiosum ferentes
fructum: ex ipsis calumnijs testimonium certum vir-
tutis: quippe non ingerentur, si non tam modestè
tolerarentur. Ergo ipso, quo calumniaris, maledi-
ce, confiteris viros esse modestos & quod sincera Di-
scipulorum Christi nota est, Segnes injuriarum ultores.

Sed ego, quam institueram, sum longiùs dispu-
tando provectus: igitur ad Vos, Amplissimi Domi-
ni, me rursùm converto: Agite, obsequimini pro-
videntiæ vestræ, jus obedientiæ, quod audio apud
Vos Sacrosanctum esse, in pacem & concordiam
publicam tuendam conferte. Quod si est quidquam
ex ijs, quæ dixi, asperius dictum (Quid autem
asperum comparatione eorum, quæ tam licenter ex-
creavit Mellitus?) Si vobis hæc ipsa, quæ me ad
hunc stylum adegit, necessitas doluit, cogitate cau-
sam hujus necessitatis non defendentem, sed aggre-
dientem, atque iteratò aggredientem fuisse, cui me-
ritò dixerò: *factus sum insipiens: tu me coëgisti.*

Cor. 2. 13. Cogitate rursùm & modum, quo scripsi,

& modum , quo scribere potuissem : Nihil ego de Ordine vestro , nisi cum Veneratione summa ? nihil de quoquam alio Ordinis Vestri membro , nedum de Viro quopiam præcellenti , aut Superiore ; longissimè planè ab eo , quod ausus est Mellitus , ut qui & in universam JESU Societatem , & in Virum ejus Capitalem , atque assiduis Præfecturis insignem , non extremis sanè digitis , sed planè pugnis ac calcibus infilijt ? Scripsi aliqua , quæ omitti vix poterant , attigi nonnulla manu levissima , cùm potuissem in ijs plenis eloquentiæ velis incedere ; fixi nonnunquam , ne nihil induratus sentiret , aculeum , sed cautè , sed circumspèctè , ijs tantùm , quæ libellus tulit , intentus , levioribus illis , atque obvijs , & sæpe ludicris , nequè ad arcana aut teneriora famæ se penetrantibus ; contra longè , quam Mellitus , qui famam & existimationem innocentissimi Viri , universæque Societatis , velut jecur Promethei unguibus & rostro in morem vulturis laniavit. Quid autem ea quæ scripsi ad ea , quæ pressi ? ut proinde neminem ullum existimem fore , qui non tam , quòd hæc , quòd hoc modo scripserim , miretur , quàm quòd non acriùs , quòd non uberius scripserim.

CAPUT XXXI.

*Mellitus remittitur Domum
cum praeceptionibus op-
portunis.*

DEnique ad te rursus Mellite: Vides hic fructum consiliorum tuorum: Vides errorem tuum, quo eras praeventus, neminem videlicet fore, qui congredi tecum auderet. Pellem leonis indueras, & jactando jubam inter Jesuitas ceu minora animalia ferox spatiabaris, sed jam, postquam vocem sustulisti, apparuit brevi, quis esses, irrisus, explosus es, exhibilatus una cum tuo trilo barytono. Pone, pone, quæso, pone pellem leoninam, & caudâ collectâ, domum tuam repeda. Habes, quod quæfisti, & responsum & verbera. Factum bene. Erit fortè, qui lavet vulnera, & popismate mulceat: Sed erunt prudentiores, qui tibi ciconiam pinsant, & indicem defricantes ostendant. Ergo ictus jam tandem sape Phryx, & cum somnum ceperis, hoc meum opusculum capiti pro pulvillo subjicere: erit fortassis, ut somnies meliora, nequè luna tibi fiat posthac incommoda. Hoc modo tecum amicè: Vide sis, quæso, quantâ prudentiâ opus sit scriptori, ut famam, siquam habet, tueatur. Putabas tu per

tuos apologos & dialogos uno veluti saltu ad Olympum gloriæ perventurum; Quàm contrà res cesserit, ipse si ad te redijsti, videre profectò debes. Certè omnes, qui inanitatem argumentorum tuorum, typhum scribendi, studium planè irreligiosum alienæ tamæ detrahendi (sunt enim multi adhuc probi Christiani, quos sæpius audies detestari penitus talia) luce clarius vident. Ingenium alioqui ostendisti nullum, ut qui in fundamento & capite causæ tuæ sis adeò palpabiliter hallucinatus: *Considerationes* sumendo pro *assertionibus*, *objectiones* pro *effatis*, nequè modum illum considerandi problematicum, qui lippis ipsis, & pueris apertus est, tota ingenij tui amplitudine comprehendere potueris. Et mihi alioqui ingenium tuum ex antiquo abunde notum est, quàm sit exiguum. Hic obiter disce, quàm gravem lapsum aberrationemque inducere nonnunquam possit imperitia dialecticæ; in qua cum adeò valdè hospitem te in tuis argumentis ostenderis, satis equidem capere non possum, te sine rubore virum (cui comparatus vix elementarius es) *peripsema Dialectorum*, phi scomma pueris puerilius! appellare potuisse. Sed scilicet homo, qui sub ponte asinino natitat, pedagium verborum non solvit.

Verùm enim verò, qui dialecticis instrui à doctissimo Viro centies poteras elementis, maluissim tamen ab eo te alia didicisse, atque in primis humilitatem Religiosam, in cujus notitiâ tu bone Vir profectò, ut planè latinè loquar, humillimus, id est, infirmus es. Ubi enim illi grilli tui, ille fædus invidiæ bubo, illi graculi thrasonici, illi famæ alienæ vultures, nisi in ramis tuis nidificant? Quid enim ad hæc tam vecordia te perpulit cœpta, nisi ambitio tua? tantillus aliquis inter eruditos apparere cœperas, accini tibi felix euge à quibusdam (ut mos est hominum liberalius, quàm tu educatorum) audiebas, & continuo homo siderea feriens, meris *Egonibus* ebrius

ebrius & sideratus ibas : *Ego* Oratius Mellitus :
Ego ille , cui omnes eruditi decedant : *Ego* decus
hujus seculi : *Ego* scientiarum florilegium : *Ego*
alter Mabillonius : *Ego* thesaurarius literaturæ anti-
quæ : *Ego* Saturni & Evandri consiliarius ? *Ego*
scalpro & effigie dignus : *Ego* alpha & idolum ,
& Hermes Philologorum : Quid Jesuitæ ? Quid
Canonici ? Quid Petrini : Quid alij omnes ? *Ego*
Jesuitarum Attila : *Ego* Nilus Europæ , ex quo
omnes bibant , pyramidibus perinde ornandus , at-
que Nilus Ægypti. Salve mi *Ego* , salve statua :
non pyramis , quia acumen non habes. Salve Ca-
put larvæ , cujus ingenium sustulerunt , & occupârunt
non fures , sed furfurei libelli planè belli , veri ge-
melli , uterque nigelli , alter cacabus est . alter olla
furfurum , unicè facti ad denigrandos alios , & quia
furfurei sunt , ad pascendos & recreandos cœnophi-
los. Hem ! quam sum falsus ! utique insulsi sunt hi
furfures ; saliantur. Denique salve mi *Ego* , qui
tot præ te agis aurita animalia , quot tardos , calci-
trososque phantasos , quot argumenta Bœotica : Si
me inter illa reputes , non recuso : Stramen tuum
mordeo. Stramen ? hoc de Viro tot tomis editis
claro ? Parce , si dixero de tomis tuis , quod multi :
Stramen domi , granum foris. Siquid bonum in
tomis tuis , non tuo tamen natum in agro ; *clytellas*
eruditi apellant , quas non capite & ingenio , sed dorso
comportavisti. Tu tamen hac gloriâ clitellariâ adeò
tumes , adeò te circumspicis , adeò viæ tibi omnes an-
gustæ , ut in plurimos importunus impingas , quin per
nolam tuam clamorissimam hoc audes omnibus inso-
nare : decedite. *Ego* Oratius Mellitus ingredior ,
Ego Tomifax , *Ego* Mabillonius , Salve mi Tomifax ,
salve Mabillonias ter ridicule , cui tomī per unam no-
ctem nascuntur ut fungi ; crepitaculum Dodonæum ,
qui nil frequentius , quàm tomos crepas , tomos justos ,
tomos

tomos decumanos, denique tomos, tomos, tomos: Dicas melius, quod alij: fungos, fungos, fungos, ex ambitionis tuæ putredine ubertim natos. Et hi tamen fungi subministrant tibi seu pileum pro libertate calumandi, seu galeam pro gladiatione Crembensi.

Mi Mellite, quid gloriaris tu tomis illis? Quid gloriaris cornicula plumis alienis? quid gloriaris, quasi non acceperis: Quid denique gallina invento grano gloriaris? grano gloriaris? granum invenisti: quæ inde gloria? granum invenisti, an idcirco doctus? hoc & gallina cæca. Granum invenisti, an idcirco Tomifax? hoc & typotheta, hoc & glutinator librorum. Granum invenisti: felicem te dico, non doctum; librarium non tomifacem. Quæ igitur gloria? hæc una, quod sciamus, te invenisse: Beata sanè gallina: hoc ut sciremus, quid erat tanta opus gloriolatione? Non eras contentus nomen tuum in fronte libri præscribere, addidisti & effigiem tuam: non eras contentus effigie, nomen tuum antè singulas tripas magnificè repetisti: ubique: *Oratius Mellitus edidit, Oratius Mellitus e tenebris in lucem protraxit; Oratius Mellitus cum orbe communicavit*, & alia talia iterum atque iterum gloriolans, tanquam aut esset, ne hujus thesaurarii oblivisceremur, periculum, aut ingens, si oblivisceremur, piaculum. Repetisses tu nomen tuum in singulis, credo, paginis, si modò scrutula habuisses minora: cur, quæso, non tomum integrum condas, in quo nihil præter nomen tuum perpetuò repetitum ad modum litaniarum contineatur? addidissim ego tum *collectam*. Quanta vanitas hominis! Habe, habe tibi hanc gloriam gallina quod grana nonnulla in bibliothecis beneficio alieno inveneris: utinam rectè, & prudenter selegisses! & non tam promiscuè confudisses omnia gravi bursarum tædio, vix ullo eruditionis compendio! felicitatem inventionis imperitiâ delectus

lectis corrupisti: Sed nimirum non eras aliter Tomifax futurus. Illa verò Isagoge, & alia, quæ de tuo addidisti, ea (non mihi, sed eruditis, qui ferè passim id ajunt, crede) pleraque stramen sunt, quæ, si tanti esset stramen triturare, facilè demonstravero; usque adeò, ut de summa loquendo deniquè verissimum sit, quod dixi: Stramen domi, granum foris. Nihil ingenij, nihil eruditionis solidæ, quid dicam, Mabillonianæ? judicium apud omnes exploditur; & hic tomifax Mabillonio se comparet? Sus Minervæ. Hic alijs insultet Viris eruditis & honoratis? hic Dictatorem agat? hic tomos crepet? I, quæso, domum, & illud capitis tui præcox pyrum in stramine tantisper repone, dum maturescat, & mitius fiat.

Implevisti tomos tuos magnam partem descriptione itineris tui. Quid interest, nos scire tuum iter? Magnus tu hercle Vir, cujus omnia magna & parva nosse referat; planè Ulysses alter, cujus ambages & hospitia mereantur literis, si Deo placet, mandari. Sed, ut video, tomos ego de fungis scriberem, si fungos ineptiarum tuarum omnes persequi & colligere vellem.

Compendium fungorum habemus in effigie tua, quam tu etiam Imperatori es ausus offerre, eum utique in finem, ut te velut Apollinem Palatinum semper in conspectu & penetralibus habeat. Tanti ergo te æstimasti, ut dignum Cæsare donum putares effigiem tuam? Quis non rideat? Adeone abscondita sunt mundo, ut etiam in fronte libri explicanda duceres cornua tua?

Abstinere non possum, quin paulisper coloribus inductis illuminem, ut dicitur, sculpturam tuam: fortè sic & intellectum illuminatum tuum. Age, pingamus bellissimo picturæ genere, quod *miniaturam* vocant; totum Caput ex meris punctis gloriæ. In faciem tibi purpurissam inducerem, nisi ruborem maledicentiæ posuisses. Os tamen cruentum apparere debebit, utique ob Jesuitas morsos & devo-

devoratos. Livor & fuligo tristis oculos, supercilia, frontem, & reliqua vultus habebunt, colores ægritudini mentis conformes. Non ruga, non cani, non alia maturitatis linea: addere possem alia, sed parco. Satis tu, credo, hunc in modum illuminatus, sperare jam poteris, te reponendum in thesauro Cæsareo: Hoc enim spectabas, quando omisâ etiam Monarchæ imagine, tuum idolum publico obtrudere, in si Principi ceu munus Regium repræsentare non erubuisti: Sed mittamus hoc idolum potius Delphos ad oracula fundenda.

Vide mi Mellite, quàm festivè tecum ludere ad extremum libeat: vetus hic mos est; homines gloriosos traducere: Non facerem ego profectò, nisi ramos tuos adeò promitteres, ut omni ex parte possint prehendi. Sed satis ista. Hoc denique volo dicere: Humilitatem disce, modestè de te sentire, modestè de alijs loqui & scribere disce; Quod nî feceris, & odium incurres (Deo enim & hominibus odibilis superbia) & famam, si quam fortè collegisti, vel ventus auferet, vel fumus aduret.

Noli credere, mi Mellite, Historicum studium, in quo tute triumphare te putas, omnem paginam in humanis facere; effode rudera, pace mea, atque utinam in his effodiendis, & non in hauriendo cæno operam posuisses! Rectius profectò & prudentius tempora collocasses. Noli tamen putare, te ex rudenario ab omnibus scientijs continuò rudè donandum.

Videris tu mihi morbo laborare Thrasylli, qui cùm habitaret in Piræo, naves omnes, quæcunque illo in portu subducerentur, suas arbitrabatur, suumque in album referebat, varius in momenta, lætitiæque aut mœrore insaniens, pro quàm salvas audiret, aut afflictas naves: vix à medicis tandem moriotrophio eductus. Tu Mellite cùm sis tantillis infectus anecdotis, omnes tamen scientiarum onerarias tuum putas momordisse litus; Tu cum audis e.g. nomen antiquarij, te continuò nominari putas, ipsamque censes argonavim tua prætulisse in suis velis insignia.

Audis

Audis aliquem laudatum in Critica, tu illicò te Phæ-
rum aut colossum Rhodium hoc in genere ducis
Cùm Dialecticum aut Philosophum: & hi tibi navi-
culariam faciunt. Cùm Ascetam: tu portus & sta-
tio omnis Asceticæ. Cùm nominari in Theologia
quempiam, & hanc navem denique tuam esse repu-
tas. Nequaquam ego ista de te temerè: Ipse palàm
hoc profiteris, cùm summos etiam Viros, ut Lessium
aliòsque in censuram vocare formica non erubescas.
Ridiculè profectò, qui cùm omnes scientiarum na-
ves tibi arroges, ne in una sis aliquid, nisi in illa, quæ
Thrasylli aut Thrasones vehuntur, Lessij censor, fa-
bula Theologorum. Da specimen, da argumentum
peritiæ tuæ: prome iliadem, si quam intrà corticem
tuum habes. Nihil inde hætenus, præter vermem
gloriæ, prorepit in publicum. Hic demum libel-
lus, quem scribo, navis est, mihi crede, quæ pro-
priè ad te pertinet. Nam venit ex anticyra hellebo-
rum portans, & modios salis mille pro salenda insi-
pida in Viros honoratos critica tua. Contine te,
quæso, intrà limites ac portum tuum, intrà rudera
tua, & rebus ipsis te aliquid sapere, non verbis fu-
mosis, non aliorum contumelijs, ostende. Ipsemet
vides, quàm tu inter rudera tua sis rudis Dialecticus,
rudior Theologus, rudissimus, quod tamen maximè
debebas esse, Asceta.

Laudo mi Mellite, laudo studium Historicum;
Sed plus faciendum iudicium, finè quo Historia non
testis est, sed dispendium temporum: plus facienda
prudentia quæ unica seges est & fructus ex aratro pro-
veniens Historico. Plurimum denique facienda vir-
tus Religiosa, atque in primis Caritas, quæ est vincu-
lum perfectionis; de quo rectè Apostolus 1. Cor. 13.
*Si linguis hominum loquar & Angelorum: Carita-
tem autem non habeam, factus sum velut æsonans,
& cymbalum tinniens. Et si habuero prophetiam,
& noverim mysteria omnia, & omnem scientiam,*
cari-

caritatem autem non habuero, nihil sum. Caritas non emulatur, non agit perperam, non inflatur, non est ambitiosa, non cogitat malum (non fovet umbras, non comminiscitur scelus, ubi nullum est, non eloquitur, non typis edit) non gaudet super iniquitate (alienam videlicet, quam non captat invenire, non mentitur inventam) congratuletur autem veritati. Claudio verbis aptissimis Jacobi Apostoli c. 3. Si qui est sapiens & disciplinatus inter vos, ostendat ex bona conversatione operationem suam in mansuetudine sapientiae. Quod si Zelum amarum habetis, & contentiones sunt in cordibus vestris, nolite gloriari & mendaces esse adversus veritatem. Non est enim ita sapientia de sursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica. Ubi enim Zelus & contentio, ibi inconstantia, & omne opus pravam. Quae autem de sursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia & fructibus bonis non iudicans sine simulatione. Fructus autem iustitiae in pace seminatur, facientibus pacem.

FINIS.

Hansiz, Marcus,

Apologeticus adversus umbras Oratii Melliti

Verona 1723

Jes. 987

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10569948-3